

I

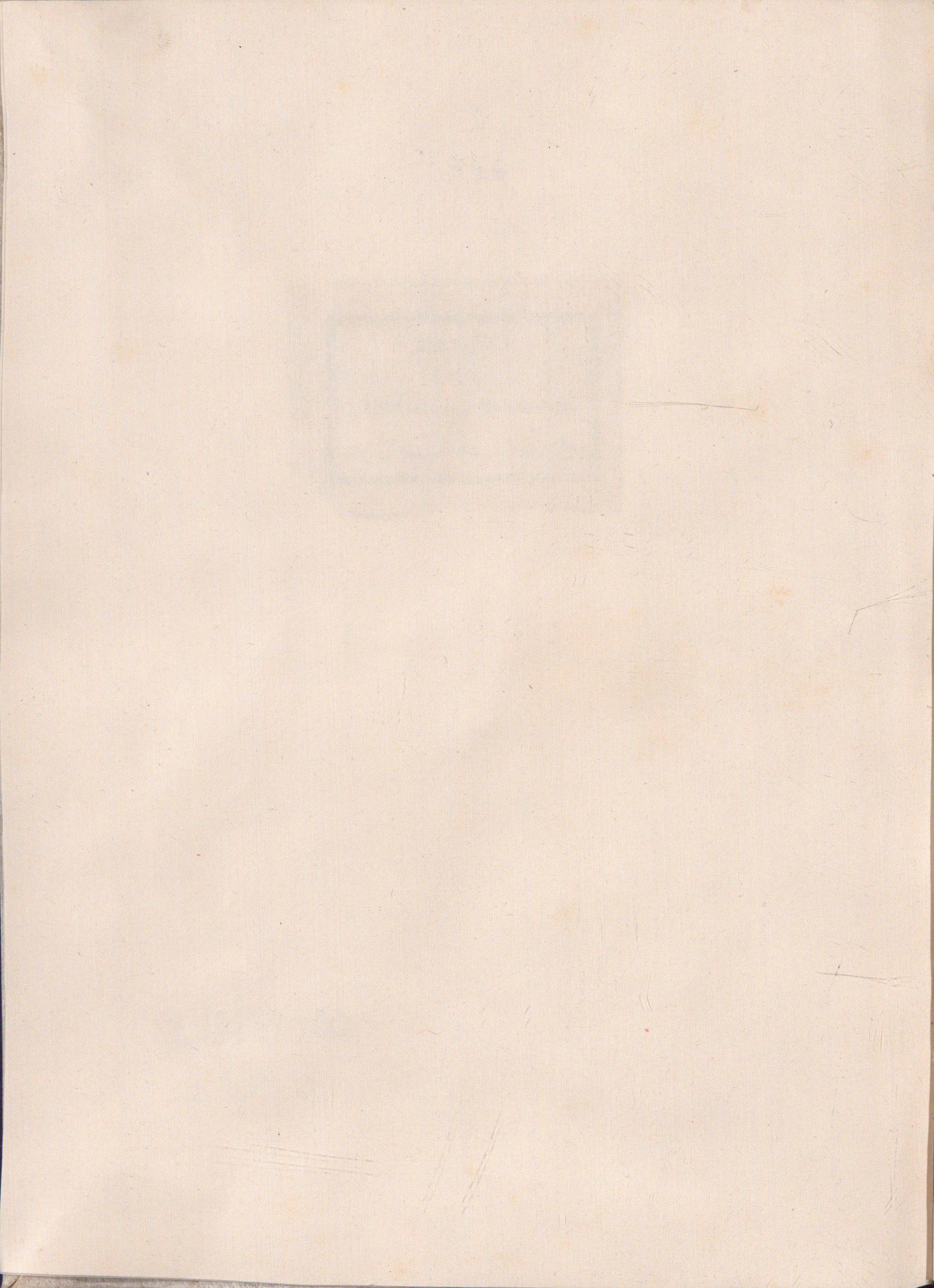
356

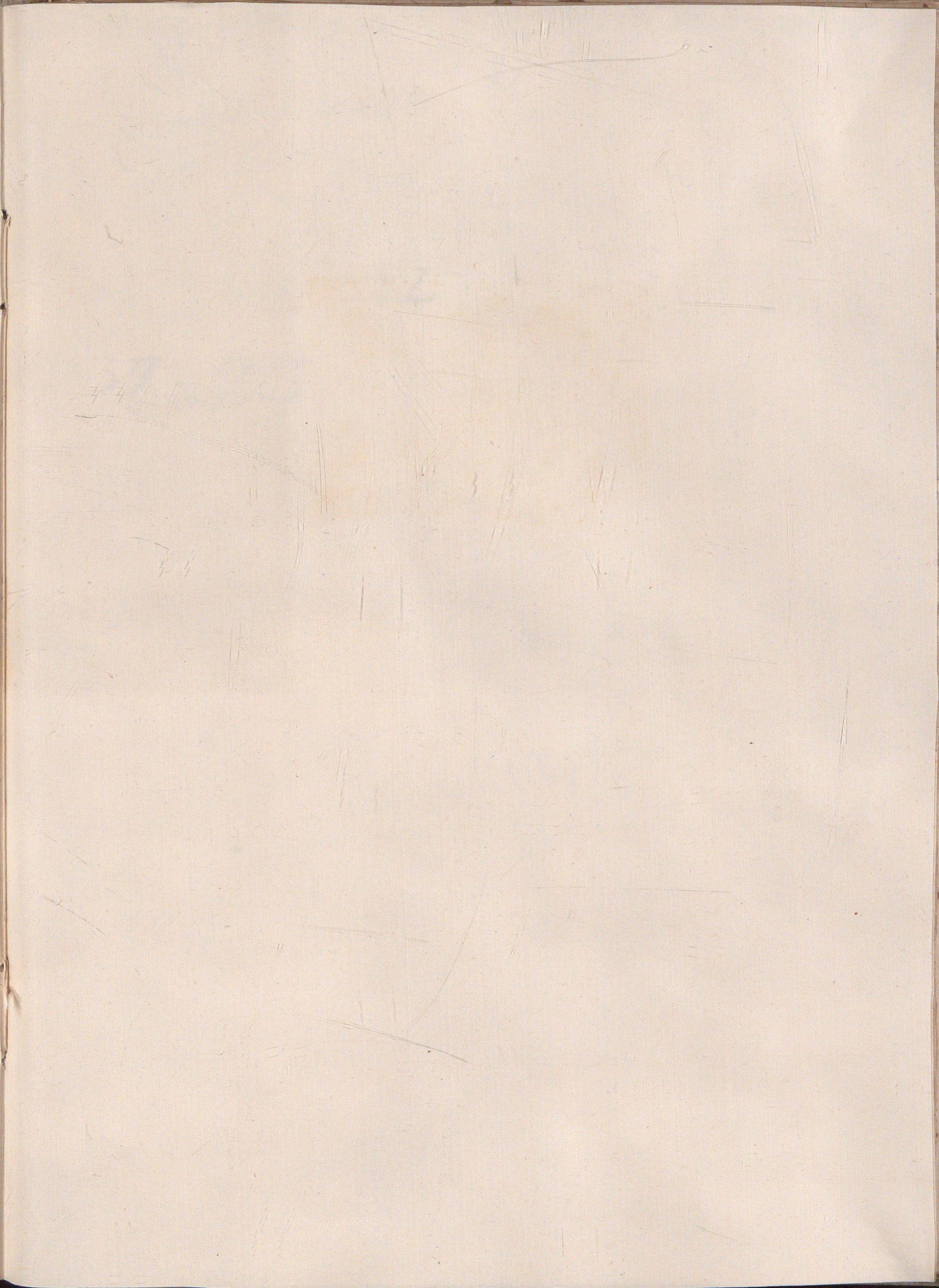


I
356



b18439020





51

32.32

Copione fies reale

~~+~~
2^o

255

Ockam.

De prefatitate S. Pontificis

~~17~~

37-23

Not in 11052



e ockram
potificis
iones.

640 oracion libro de
franjo Maldonado

el de 1707
Jn.
omas Alf.

23.

que ex dono L. S. salvo
la Libreria

Espero que
en el 1707
se nota

Magistri Guilhelmi de ockam
sup potestate summi p̄tificis
octo questionum decisiones.

Esta conforme al Capitulario del 1640 conmissione della 28 ff.

franisco Maldonado
no año de el de 1707
Hn.
Thomas Alf.

Cap. 37. num. 23.

En el año de 1707 de la Compañía de Jesús de Salamanca en don L. S. salvo
en el P. B. no se quede engañar — de la Librería

Jodocus Badus Ascensius. s. Marco Alexandro de Beneuento: celestinoꝝ ordinis
diuī benedicti obseruantissimo: artiumꝝ bonarum professorū inter eos quos nominales
vocant peritissimo: salutem dicit.

Recte mediussidius atq; prudenter suauissime ac longe venerande pater Ilarce: vitam tuā
instituisse mibi comprobaris: qui tuis sacris lucubrationibus omnis artium bonarū professores
longe lateq; demeruisti. Enim uero nihil istac etate tua dignius efficere posses: q̄ ut optimo cuiq;
viro facile charissimus euadas: et etati adhuc imbecilliori ad virtutem incumbenti: ex editioni
quodam loco dexteram miseratus porrigitas. Quas res abundantissime depleuisti: non solū quia
optimos autores aut hominū negligentia aut temporum seuitia pene laceros et situ vicos: in-
regros nitidosq; ac omni ex parte castigatos in lucem effers: verum etiam atq; eo quidem candi-
dus q̄ coadiutores tuos pro merita laude vnde cunq; extollere conaris. Inter quos. M. Joānes
Trecsel artis impressioꝝ studioſſimus non minimam sibi partem agnoscit: quem tuis classicis
bonisq; cobortationibus vspadeo incenſum reddidisti: vt non sit fere terrarum angulus quo pro
comperiendis professionis illius operibus non transmiserit. Beneficentia aurem tua qua laborū
ac studiorum tuorum amplissimam gloriam in expositionē veteris artis Ilagistri Guilbelmi de
ockam nominī ipsius dedicasti: sane rubicundum atq; antium dedisti. Rubicundum quidez q̄ se
tali nequaq; dignetur honore: antium vero: quia dignas satis gratias paternitati tue referre non
possit. Nouit enim vir ille prudentissimus: que in amicitia seruande sint leges: quippe qui more
feracium agrorum longe plus q̄ acceperit reddidisse velit. Quocirca patienter ferre non potest:
q̄ hacrenus saltem paria ac tm̄dem rettulisse darum non sit. Cleretur enim pessime ne forte ingra-
titudinis vitium: quod non modo barbararum gentium: sed etiam ferarum plurime decitarunt:
incurrisse censeatur. Eterum tametsi q̄ plurima tue beneficentie iampridē paret cudasq; munu-
scularuꝝ tamen atq; eo quidem exiguo: sed non contemnendo opusculo Ilarcum suum interea
donatum voluit. Impatiens etenim more rerumꝝ fauarum preceps semper ingenuus conspicitur
amor. Atq; adeo ne te suspensum teneam: cum hisce diebus Summā de ecclesia domini Joannis
de Turrecremata cardinalis sancti Sixti: cum. lxxiiij. questūculis ex sancto Thoma per eundem
collectis: tersius pro veteri more coimpresisset: in qua quidez summa multa de romani pontificis
concilioꝝ vniuersalium potestate atq; dignitate fideliter disquirūtur: in mentem venit opus
culi octo questioniꝝ sup apostolica atq; imperiali maiestatibus a supradicto magistro Guilbelmo
de ockam nominalium ut aiunt Inceptore atq; principe et docte & vafre composti. In quo cal-
liditate atq; acumine ingenii sui fretus: nōnullis imperitoris turbe hominibus labyrintheas fe-
re ambages struxisse visus est: vt nesciant quid enim imperiti sciant? Iunde ingressi reditu pe-
tant. Nam et auctor ipse in quam sententiam eat. vti in dyalogo: ita in hoc quoq; opusculo latere
voluit: verum ne quis errore istoc deterritus pedem referat: Trecsel noster dedalea & arte & pie-
tate predictus filium quo ceca regant vestigia ingressuris prebuit: atq; ne ipse quoq; labyrinthū
facere videar Iargumentationibus suas quibusq; solutiones consignatas dedit. Et quantam ma-
ximam potuit diligentiam adhibuit ut castigatus emitteret. Quod quidem opusculuꝝ tametsi
nouit Ilarco suo q̄charissimum fore: ne tamē ab impitoribus qui molem non salem librorum
propter exilitatem vilipendatur: admonitos facere iussit: vti compluria optimi maximi rerum ar-
tificis dei nostri ornamenta: maiorem sepe gratiam maiusq; precium in oculis hominum obtine-
ant & paruo et exili sunt corpore. Nam et vniiones exiguos longe pluris haberi conspicim: ac sepe
ingentes solidi de marmore ianos. Aut etiam excilos paria de rupe colossos: sed hec missa fas-
cio. Le vero doctissime Ilarce exoratum velit ut hoc tenue donum humaniori fronte suscipias
longe maiora sub nominis tui dexteritate ab ipso propediē imprimenta opitulaturus. Nam C̄fir
modo vita comes Jefficere pretendit. ut Ilarcus suus qui non modo bononiensi gymnasio sed
vel toti italie multo est oramento: amplissimis germanie galliarum hispaniarumq; regionibus:
olim iam notissimus: suis preconijs quo ad eius fieri potest. Multo reddatur notior. Quod quia
effectum q̄ dictum malit finem facio. Vale. Ex Lugduno ad calendas octobrias Anno salu-
tis nostre. Ilccccxvi.

Auctoris prefatio

Octo questionum sup potestate ac dignitate papali opusculi argutissimi quod. M. Guilhelmo de ockam scripsit: incipit ipius auctoris prefatio in qua institutum ac intentum suum explanat.

Anctum ca
nibus nullatenus esse dandum: et margaritas non esse mittendas ante porcos diuinum ac sanctum eloquium testas. Ne videz margarite cōculcent a porcis et mittentes ac dantes sanctū canibꝫ ab eis dirumpant. quo velut quodā probabili a sensu p̄trario innuit: nō solū margaritas (sc̄ sanos sermones et iustos) ppter canes et porcos a fidelibus iustitia et veritatē zelantibus nō subtrahēdas. sed etiā coram ipsis porcis et canibus taliter esse spargēdas si fieri potest ut verisimiliter p̄sumat q̄ ab ipsis non deveant turpiter cōculcari nec spargētes piculose dirampi. Eapropter q̄ sequēs opusculū ut desidero ad manus forte pueniet emulorū qui odio stimulat etiā que ipsis vera vident. Si dicere rem damnare: vel ad periculorum sensu trahere molirent: tali modo in eo conabor procedere ut ex modo loquēdi nō quis dicit: sed qd dī coacti attēdere: mei ob odium nisi ipsis malitia vexauerit. inauditā nequaq̄ neq̄ter laniēt veritatē. p̄sonam em̄ biviam recitabo. et sepius opiniones p̄trarias tractabo: nō solū eas q̄bus aduersorū: sed etiā quibꝫ mēre adhereo hoc tñ nullatenus exprimendo: interdū sc̄iēter p̄ eis rētatiue siue sophistice allegādo in persona p̄firmantiū alioꝫ ut p̄ vtrraq̄ p̄ allegationibꝫ intellectis veritatē sincerū amator p̄ re orationis verum a falso habeat discernēdi occasionem. De causa scribendi.

Vir quidā venerabi
lis octo tradidit mihi questiones quarū a me solutōne dignatus est bumili flagitare. Ego aut̄ sc̄iētie mee penuriam nō ignorans nō soluz soluēdi sed etiā sarcinā discutiēdi easdeꝫ: ad presens quererē declinare: si nō seruire cūperem dep̄canti. In illo ergo habens fiduciā qui nō nūq̄ reuelat parvulis que a sapientibꝫ et prudentibꝫ abscondunt: ipsas breuius conferendo tractare curabo: vel salteꝫ occasionaliter aliis fructificans quedam eorum excitabo ingenia.

Capitulum primum probat q̄ superēma potestas sp̄ualis et potestas sup̄ma laycalis ex natura rei non possunt cadere in eundem hominem et probat quinq̄ rationibꝫ ad quas respondeatur infra capitulo quinto et decimo octavo.

Questio prima Ca. I

R̄io igitur que

p̄ ritur. Utrū p̄tās spiritualis suā p̄ma: et laycalis sup̄ma ex natura rei int̄m ex opposito distinguietur q̄ nō possint formaliter s̄l̄ cadere in eundē boīez. Circa hāc q̄stionē sunt vel eē possunt p̄trarie opinioneſ. quarū vna est q̄ due potestates pdicte simul in eundē boīem cadere nūnime possunt: pro qua p̄t taliter allegari: q̄ ex opposito dividūtur int̄m distinguunt ex natura rei q̄ simul in eodē esse non possunt. sed p̄tās sp̄ualis sup̄ma: et laycalis sup̄ma: ex opposito dividūtur. p̄tās enī humana coactiva primo dividit in p̄tātem sp̄uale et laycalem. ḡ sp̄ualis p̄tās sup̄ma et laycalis p̄tās sup̄ma in tm̄ distinguunt ex natura rei q̄ simul in eodē esse nō possunt. Amplius potestates ille que

Secunda

duo capita diversorū corporū p̄stituunt: simul in eodē ee non possunt: sicut nec idē homo p̄t simul esse duo capita diversorū corporū. P̄tās aut̄ sp̄ualissup̄ma et laycalis sup̄ma cōstituunt duo capita diversorū corporū sc̄i imperatorē et summū p̄tificē quē sunt duo capita diversorum corporū sc̄i clericorū et laycorū qui distincri debet esse sicut ex vñbis hieronimi q̄ ponuntur. xij. q. i. c. duo. et alijs sacris canonibꝫ colligi p̄t. ḡ non possunt cadere in eundē boīem.

Tertia

R̄ulsus p̄tās laycalis sup̄ma ex natura rei includit dñationē. vnde et impator est dñs mūdi: et iure impatorū ac regū vñusquisq; possidet qd possidet. viij. di. c. quo iure. Sz sup̄ma p̄tās sp̄ualis dñationē excludit: sicut et omis prelatio eccl̄iastica restatē petro: qui in ep̄la sua p̄zia. ca. v. vñiversis platis eccl̄ie ait. Passare q̄ in vobis ē gregē dei. et post. Nec vt dominantes in clero: sed forma facit gregis ex aio. ergo iste due p̄tates in eundē cadere non possunt. Prēterea: idē ex natura respectu eiusdem nō p̄t esse pater et filius. fungens aut̄ laycali p̄tāte sup̄ma est filius eccl̄ie si est fidelis ut dī. xcvi. Si impator. Si aut̄ est infidelis neq̄ filius est eccl̄ie neq̄ pater: summi aut̄ pontifex pater est vñiversalis eccl̄ie: ergo iste due p̄tates nō possunt cadere in eundem. Item idē homo nō est sibi p̄fici subiectū nec ee p̄t et natura rei: sed fungens sup̄ma p̄tāte laycali: est subiectus et inferior papa: cū etiā ep̄o inferiori ipse submittat caput. di. lxiij. ca. valentinian. ḡ iste due p̄tates nō possunt cadere in eundem boīem.

Quarta

Capitulum secundū ponit opinionē tenentē q̄ papa beat plenitudine p̄tatis tā in sp̄ualibꝫ q̄ in temporalibꝫ et hoc rationibꝫ invenit ad quas r̄ndet infra ca. viii. et se quētibus ut ad singulas amittatur.

Vix

nō q̄ nemo ē fili
subfectus

Questio prima

Cap. II
recrās & pbane
op. secundā

Lia opinio est

¶ de facto p̄as sp̄ualis sup̄ma et p̄as laycalis sup̄ma cadūt in eundē boiez. s. in sup̄mū pontificē nō q̄ idem homo sit summ⁹ potifex sc̄z papa & laicus: sed q̄ idem homo poss̄ fungi p̄tate sp̄uali sup̄ma & tāta p̄tate vel maiozri respectu seculariū tam rerū q̄ personā q̄tā imperator vel q̄cūq̄ laycus bz & habere potest respectu earūdez. Hoc vt videt h̄n dicere illi qui ponūt q̄ papa in sp̄ualibus & tpalibus bz tales plenitudinē p̄tatis ut omnia possit: que nō sunt exp̄sse cōtra legē diuinā nec cōtra ius naturale lz snt p̄tra ius gentiū: ciuile: & canonicum: int̄m q̄ lz interdū ipa faciēdo vel iubēdo quecūq̄ ex natura rei indicta sunt & nō snt ex natura rei p̄legē dei ad quā tenent xp̄iani i noua lege: nec p̄ legem nature peccaret. vel ppter intentionē corruptā: vel ppter ignorātiā affectatā: vel crassam: & supinā: vel ex q̄cūq̄ alia causa: tñ ista que de facto faceret tenerent: & ista que iuberet essent ab alijs adim plenda. naz multa fieri nō debēt immo absq̄ peccato fieri nequaq̄ possunt. & tamen facta tenēt: vt restant canonice sanctiones extra d̄re. & tran. ad reli. c. ad apliçaz. Qui em̄ in temporalibus habet talem plenitudinē potestatis habet tantā p̄tatem sup̄ tpalia: q̄ram habet quicūq̄ laycus sup̄ quācūq̄ plonam vel rem tpalez. Si ḡ papa habeat bm̄oi plenitudinem p̄tatis: p̄as laycalis sup̄ma cadit i pam q̄uis nō sit laycus. vt vere rem potestati imperialis possideat q̄uis sibi nomē bm̄oi non assunat. In papā aut̄ cadit p̄as sp̄ualis sup̄ma ergo q̄tuim ad rem cadūt in eundem due p̄tates pdicte. Restat ḡ ostendere quo ad opinionē istam q̄ papa bz in tpalibus bm̄oi plenitudinē potestatis. qđ videt posse p̄bari m̄tis mōis. Xps em̄ nihil excipiēdo nec quo ad tpalia nec quo ad sp̄uala dedit vel pm̄isit beato petro. & p̄ p̄ns successorib⁹ suis plenitudinez p̄tatis: vt habeat I Barth. xvi. T̄ ues per truszc. Ex post. quodcūq̄ ligaueris sup̄ terrā erit ligatū & in celis. ergo nec nos ab eius potestate debemus aliqd excipe. papa ergo non solū bz in sp̄ualibus sed etiā in tpalibus plenitudinē p̄tatis. Nec videt exp̄sse sentētia Inno. iii. qui vt legiſ extra de maio. & obe. ca. solite air: dixit dñs ad petru & dixit in Petro ad successores ipsius. quodcūq̄ ligaueris sup̄ terram erit ligatū & in celis. Rursus ille qui ordinatē dūna nihil excipiēdo p̄stituit sup̄ omnes gētes & regna in temporalibus. habz plenitudinē potestatis. vel saltē tantā q̄tā

Prima rō q̄ sol
ut. c. vii.

Cōfirmatio cui
rūdef. c. ix.

Seconda rō que
solvet. c. x.

Capitulū II

babet quicūq̄ laycus. Sed ordinatione diuina nihil excipiēdo constituit papa super omnes gentes & regna. Nam si sacerdoti in veteri lege fuit dictum immediate a deo. Ecce constituit te sup̄ gentes & regna. Hieremie p̄mo. nō distinguedo inter has gētes & alias: nec int̄b regna & alia multomagis credendum est hoc esse dictum supremo sacerdoti noue legis. igitur papa habet in temporalibus talem plenitudo potestatis: vt absq̄ omni exceptiōe omnia possit que nō sunt cōtra legem diuinā nec contra ius naturale: cum sic sibi dictū ē. ecce constituit te super gentes & regna ut euellas: & dissipas: & disperdas: & edifices: & planas. Quibus verbis cum eis nulla addit̄ excep̄tio: q̄tuim ad agenda & non agenda. plenitudo potestatis sibi videt a domino cōcessa.

Cōfirmatio

Hoc exp̄esse videt velle Innocētins. tertius extra de maio. & obediētia. c. solite. In q̄ quidem sua decretali ait. Non minoris quide sed longe maioris auctoritatis est. ad credendum eternū xp̄i pontificium in fundatissima petri sede sub gratia reuelatum: q̄ inueteratū illud quod antiquis legibus temporalis serviebat. & tamen dictū est a deo illius tempis pontificatu fungenti. ecce constituit te sup̄ tc.

Tertia rō cui rū
def. c. xi.

Amplius qui absq̄ omni exceptiōe habet secularia iudicare habet in secularibus & temporalibus plenitudinē potestatis. papa autē absq̄ omni exceptiōe habet secularia iudicare. Apostolus em̄ p̄me Lorinth. vi. nō distinguendo nec excipiēdo p̄ platis sp̄ualibus: et p̄ preci p̄ sup̄mo pontifice ait. Nescitis q̄m angelos iudicabimus: q̄tōmagis secularia. ḡ papa habet in secularibus plenitudinē potestatis. In hoc etiā se fundare videt Innocētius. iii. verbis sup̄ius allegatis. Sed doctor gentiū hāc plenitudinē nō restringēdā oñdit dicens. An nescitis q̄ angelos iudicabimus: q̄tōmagis secularia: innuēs ad tēpalia q̄ p̄ testatem datam eidē qui in angelos haberet p̄tatem vt his intelligant̄ minora subesse qui bus subdīca sunt maiora. Item q̄ papa quo ad tempalia fit superior imperatore & ratione cōsimili quolsbet alio fungente potestate laycali: & per p̄sequēs quo ad rem potestas sup̄ma laycalis cadit in pam quod multipliciter conantur probare. Nam tam in veteri testamento apud iudeos q̄ etiam apud turchos pontificalis auctoritas preferebatur dignitati regali: & reges honorem pontificibus deulerunt quibus etiam subiecti fuerūt. Unde Samuel Saulem vnit in regem & sibi omnē quam habuit intulit potestatem: qui etiā das vid postea reprobatō saule regem constituit.

Quarta rō cui rū
def. c. xi.

Questio prima

Ioia da etiā sacerdos occiso orto līa Joas res gem constituit. Alexāder etiā magnū reuerētiam Ioia da pontifici iudeorū exhibuit. Toti la rex gorborū ob reuerentia Leonis pape de italiā quā ceperat deuastare recessit. Impatores etiā deuoti sup alios Constantinus Iustinianus & Carolus magnus ecclie deuoti & subiecti fuerunt. ergo papa est supior et impator inferior quo ad prātem temporalē. Preterea xp̄s nō solum fuit sacerdos sed etiā rex sup̄mus babens in tempalib⁹ plenitudine potestatis tota aut̄ iurisdictio xp̄i cōcessa est vicario eius: ergo papa habet talē in tempalib⁹ plenitudinē potestatis q̄ nec aliq̄s imperator habet aliquā iurisdictionem in temporalibus nisi ab ipso. ergo potestas laicalis sup̄ma q̄tum ad rez cadit in papā. sicut dicit In nocētius tertius vbi p̄pus: q̄ cum impator coronam recipit a summo pontifice recipit ensim in vagina quez impator eximēs & vibras innuit se habere oēm potestatē a papa. Amplius sicut anima se habet ad corpus: sic spūlia se habēt ad temporalia: sed anima utr̄ corpore sicut instrumēto: ergo fungēs sup̄ma potestare spūali utr̄ sup̄ma potestate laycalitā q̄ instrumēto solūmodo. & p̄ cōsequēs quātu⁹ ad rem sup̄ma potestas laycalis cadit in eundem in quē cadit sup̄ma potestas spiritualis.

Rursus in eo q̄ in omnibus legib⁹ secularib⁹ est solutus & cuius leges nō dedignant quecunq̄ leges laycorū seu seculariū imitari cadit quo ad rez potestas sup̄ma laycalis papa autē legibus q̄buscūq̄ positiu⁹ est solut⁹ & eius sacros canones leges imitari minime de dignant: q̄ leges impiales que sup̄me sunt inter leges seculariū nō dedignant sacros canones imitari. de iudi. c. clerici. ergo potestas sup̄ma laycalis cadit in papā. Adhuc iste cui oportet vniuersitatē fidelium spūlium & temporalium vel seculariū absq̄ omni exceptōne in omnibus obedire fungit sup̄ma potestate laycali quo ad rez. pape aut̄ oportet vniuersitatē fidelium spūlium & seculariū obediē in omnibus absq̄ omni exceptione p̄t colligit evidēter vt videat ex sacris canonib⁹ & legibus ciuilib⁹: vt habeat di. xii. c. p̄cepris apostolicis. & distin. xix. in memorīa. t. c. enim uero. t. c. ita dominus & alii multis locis in numeri. ergo t̄c. Itē in illuz cadit potestas laycalis sup̄ma de cuius quocunq̄ iudicio nemini licitū est iudicare: & a cuius sententia et iudicio aut facto nulli penitus est licitum appellare: quare in omni causa ab illo qui sup̄ma non fungit potestate sed habet superiores si male iudicauerit licet appellare. ij. q. vi. ca.

Probaf minor
Rō q̄nta cui rīs
def. ca. xij.

Rō sexta cui rīs
def. c. xiii.

Rō septima cui
rīdef. c. xv.

Rō viii. cui rīs
ca. xvi.

Rō nona cui rīs
def. ca. xvij.

Capitulū III

placuit. i. de iudicio aut̄ pape nemini est licitū iudicare v̄l appellare. ix. q. iii. c. pt. 7. c. ipsi sūt. 7. c. cūcta. xvij. q. iiiij. q̄ aut̄. 7. c. nemini aut̄ ḡ in papā cadit p̄tās laycalis sup̄ma t̄c.

Capitulū. iij. pb̄at q̄ potestas secularis sup̄ma & spūlis sup̄ma possunt cadere in eundē hominem q̄tū est ex natura rei.

Via est opinio

Capitulū III
recitās op̄i. t̄cias

quodāmodo media via int̄pre dictas opiniones incedens in quibusdā cōcordās in nōnullis discrepās ab vtraq̄. Tenet em p̄seriēs p̄me q̄ de fcō p̄tās spūlis sup̄ma & laycalis sup̄ma no cadunt nec cadere possunt simul in eundē hominem: sed recedit ab eadē dicens q̄ iste due potestates nō intr̄n ex natura rei distinguunt quin formaliter simul cadere possint in eundē & in hoc concordat cum opinione secunda a q̄ tamen discordat affirmās q̄ iste due potestas tes nō cadunt in eundem hominē sc̄z in sup̄sum pontificē seu papam. p̄mo ergo probare conantur q̄ iste due potestates q̄tum ex natura rei cadere possunt in eundem simul. Nam omnis potestas spūlis que competit fungēti potestate spūali: aut competit sibi ratione ordinis: aut rōne administrationis: sed p̄tās laycalis: nec ordini nec administrationi repugnat. ergo q̄tum ex natura rei simul cadere possunt in eundē: puta in illum in quez cadit potestas spūlis sup̄ma. Menim ipsa ordinis nō repugnat apparent. Nam potestas laicalis sup̄ma quātum est ex parte rei maiorem repugnatiā nō videat habere ad ordinē sacerdotalem vel quēcunq̄ alium q̄ non sup̄ma: sed potestas laycalis non sup̄ma q̄tū est ex natura rei nullā repugnatiā habet ad quēcūq̄ ordinem. alioq̄ si aliquis rex vel aliq̄s laycus fieret sacerdos ep̄us vel papa ipso facto amitteret omnē potestatem temporalē quāz babuisset super quācunq̄ rem vel personam: quod videtur absurdum. Item matrimonium ip̄i non repugnat. Unde et in primatua ecclesia sacerdores & ep̄iscopi licite habuerunt uxores: quātum est ergo ex natura rei potestas laycalis etiam sup̄ma quātum ad rez potestati spūali non repugnat: cum matrimonium ad actum carnalem magis distantem a spūlib⁹ q̄ potestas laycalis in temporalibus ordinet. Item ordo p̄tās laycalis nō magis repugnat q̄ spiritus & corpus: que reperiunt in eodem homine. ergo non est ratio quare ordo & potestas laycalis siue in temporalibus etiam sup̄ma non possint quantum est ex natura rei cadere in eundem. Item

Ratio prima

Probaf q̄ nō rō
ne ordinis
Prima rō

nō q̄ matr̄ io repu
giat ordinis nec ad
m̄y m̄ficiatio

Secunda rō

Tertia rō

Quarta rō

aa ij

Questio prima

actus ordinis qui videt esse potestas quedam
et actus potestatis laycalis etiam superiore non ha-
bet repugnatiā quārum ex parte rei: quoniam possunt ca-
dere in eundem: ergo multo magis ipse
potestates quārum est ex natura rei possunt ca-
dere in eundem. Assumptū probatur. quod nullus
est actus potestatis superiore laycalis: qui acutū
consecrādi corpus Christi. clericos ordinādi. Angli-
nes cōsecrādi ligandi vel soluendi vel alij cui
cunq; repugnat ex natura rei. Judicare enim se-
cularibus criminibus irretitos maxime vide-
tur ordinis repugnare: et tamen non repugnat
eius actus homini etiam de facto et de iure propter
negligentiaj iudicis secularis: debeat iudicari ecclesiastico conuenire. Iudex enim ecclesiasticus supplet negligentiaj iudicis secularis. ex-
tra de fo. compē. c. l. et sequēti. Videlicet ergo quod
potestas laycalis non repugnet fungenti spiri-
tuali propter ordinem quez habet. Nec sibi re-
pugnat propter administrationē. Tamen quia
potestas laycalis minime distat ab administra-
tione quod ab ordine. Tum quod maior spiritualitas
est in ordine quod in administrationē. Tum quod
nullus actus potestatis supreme laycalis re-
pugnat cuiuscumque actui administrationis quaz
habet fungens potestate spirituali supra. Ju-
dicare ei criminibus maxime videt repugna-
re ei cum in non repugnet cum sicut dictum est
ecclesiasticus debeat supplere negligentiam
iudicis secularis. Ex predictis cocluditur quod
potestas laycalis suprema et potestas supma
spiritualis quārum est ex natura rei possit cadere cu-
alia in eundem virum.

Capitulū. iiiij. probat secundam partē opinionis in prece-
denti capitulo recitat. scilicet quod potestates non cadunt
nec cadere debet in eundem hominem et probat tribus rationib;
que soluent. c. xij. p. totum.

Cap. III

Ecundo tenet

Ista opinio quod iste due potesta-
tes non cadunt nec cadere debet
in eundem hominem: quod quidem
non accedit ex natura rei sed ex ordinatio dei
et iure divino quo cauet ne ordinariet regula-
riter idem homo presit omnibus secularibus
et etiam diuinis. licet casualiter fungens po-
testate spirituali suprema: ea quod sunt potestatis lay-
calis suprema valcat exercere: ita tamē quod po-
testas suprema ordinata in ipm non cadat: de-
potestate autē predicto modo ordinaria et re-
gulari non casuali predictas negat: uas intelli-
gunt. et quod sic iste due potestates non cadant:
nec cadere debeant in eundem multis modis
vitetur offendere. Primo. unigenitus enim po-
testate laycali suprema ordinaria debet se secu-

Ratio prima

Capitulū III

laribus negotijs implicare. dicitur. c. imperium
di. xvi. c. Si imperator. xi. q. i. Sicut fugēs ei
potestate spirituali se debet minime secularibus
negocijs implicare: cum etiam alii inferiores se-
cularibus implicare non debeant: teste bto Paul
lo. q. i. ad. Thess. ii. c. ait. Nemo militans deo im-
plicare debet se secularib; negotijs ut ei plas-
ceat cui se probavit. Hoc idem per ruris in episto-
la clemētis put legi. xi. q. i. c. te quidē parent
ter videt afferere dicens. Te quidē oportet ir-
reprensibiliter vivere et summo studio nitit: ut
omnes occupatōes huius vite abicias: ne fides
iussor existas: ne aduocatus litigii fias: ne vel
aliqua occupatione prorsus inueniaris munda-
ni negotijs occasione proplexus: neque enim iudicē:
neque cognitorē seculariū iudicioꝝ bodie te or-
dinare vult xps. xi. q. i. sicut enim ait. Impietatē
crimē tibi est o clemēs: neglectis verbi dei stu-
dīs: sollicitationes seculares suscipere. Hoc
etiam canon ab apostolis editus iubet in hec
ba. ut legi. di. lxxviii. c. eps. Ep̄s autē sacerdos
vel diaconus nequaquam seculares curas assu-
mit. finaliter de hīc i. f. his conciliū Cartag. iij.
ut legi. eadē di. c. eps. videtur alludere di-
cens. Ep̄s nullā rei familiaris curam ad se re-
uocet. sed lectioni et orationi et verbo p̄dicationis
tūmodo vacet. hoc etiam in aliis sacris cano-
nibus et decretalibus continet expresse. ut. xxi.
q. iij. c. viij. et extra ne clericis: vel mona. se-
cularibus negotijs si immisceat. c. pmo. et c. s
nec. et c. clericis. ergo iste due potestates fin-
iura diuina et humana fundata iure diuino in
eundem hominem cadere minime debet. Am-
plius potestates iste quas deus voluit eē dis-
tinguitas: et distinctis personis competenter: non de-
bent cadere in eundem. Ep̄s autē voluit po-
testatem laycale supram et spirituali supremaz
esse distinctas: et distinctis personis competere
quod Lyphanus ut legi. di. x. c. qm et nicholaus
papa: ut legi. distin. xvi. c. cū ad verum. fere
sub eisdē nobis testat. Videlicet autē huius rationes
quare hoc voluit assignare. sic enim scribit. Ni-
cholaus. Eum ad verum ventum est ultra sibi
neque imperator iura pontificatū arripuit nec po-
tifer nomen imperatoriū sibi usurpavit: quoniam
idem mediator dei et hominū homo xps iesus
actibus propriis et dignitatibus distinctis offi-
cia praetatis utriusque discrevit p̄p̄a volens homi-
nes medicinali humilitate sursum offerri: non
humana superbia rursus in inferno de mergitur
et xpianū imperatores p̄peterna vita pontificib;
indigerent et pontifices p̄ cursu temporalium
tūmodo rerum: imperialibus legibus uterū
queruntur: quatinus spiritualis actio a carnalibus dista-
ret in cursibus: et deo militans se negotijs se

in q; sacerdotes
duent esse sepa-
rati a mego ms
seculantur

in d' sancto
Clemente

Secunda rō

Questio prima

cularibus minime implicaret: ut nec vicissim homo ille rebus diuinis presidere videret qui esset negotiis secularibus implicatus. Ex quibus verbis videt patenter baberi quod sicut imperator sibi non debet usurpare praetatem spualem. Ita papa non debet sibi usurpare potestatem laycalem supremam. Et hoc ordinavit christus cuius ordinatione nemini transgredi licet: ne sibi damnationem acquirat iuxta sententiam apostoli ad Roma. xiiii. Triplices autem inuenit ratio quare christus ordinavit istas duas potestates supremas distinctis debere competere personis. prima est ne si imperator vel pontifex haberet utramque superbiret. et hic glorietur. Primus homo per superbiam cecidit: unde in infernum omnes demergebantur. sed christus humilitate sua sursum erexit: sed si haberent omnes eadem officia superbirent: ita quod iterum demergerentur in infernum. Secunda ratio est ut distincte persone distinctas potestates supremas habeant. scilicet imperator et pontifex secundum debet in indigere. Tertia quod in scriptura sacra sicut et allegatio precedentium fundari videtur est ut militans deo secularibus negotiis se non implicet et secularibus intentus negotiis supremam in spiritualibus non habeat praetatem. Ex quibus concludit quod secundum ordinationem christi ille due potestates supreme non debent cadere in eundem. Rursus ad potestatem laycalem supremam spectat armis intendere: et iudicium sanguinis exercere. teste apostolo ad Roma. xiiii. Non frustra gladium portat. dei enim minister est vindicta in iram ei qui malum facit. Hinc Lycurgus ut habet. xxiiij. q. v. c. rex: ait. rex debet furta cohibere: adulteria punire. impios de terra perdere: homicidas et viros non sanguinivere. hinc Aug. contra manicheos: ut habet. xxiiij. q. prima. quid culpat. vult quod bellum suscipiendi auctoritas penes principes sit. et per dominum primo est penes principem secularis supremam. quod enim ibi loquitur de principe seculari. p. 3 per illud quod subiungit dictum. Eler iustus si forte etiam sub rege homine sacrilego militet: recte potest illo iubente bellare. Hinc Salomon Proverbi. xx. c. ait. Rex qui sedet in solio iudicium dissipat omne malum intuitu suo. Et iterum impios dissipat rex sapiens et incuruat super eos fornicate. armis autem intendere et sanguinis iudicia exercere christus verbo et exemplo vicario suo et aliis prelatis spiritualibus interdixit. dicit enim petro ut legitur Job. xviii. mitte gladium tuum in vaginam. et Matth. xxvi. conuerte gladium tuum in locum suum: omnis qui acceperit gladium: gladio peribit. non solum autem petrum: sed alios apostolos ab ipsius gladiis percussisse videtur: teste Luca. xxiij. Evidentes autem qui circa ipsum erant quod fuit

Capitulum III

rum erat. Dicit ei petrus. Domine si percutimus in gladio: et percussit unus ex illis seruum principis sacerdotum et amputauit auriculam eius dextram. Respondens autem iesus dicit. Sinite visum hoc: Ex quibus verbis colligitur quod christus per se et aliis prelatis praetatem gladii interdixit. et per sequentes voluit ut ab effusione saugumis abstinerent: quod etiam eis inhibuit cum dixit eisdem ut legitur Matth. xx. Scitis quod gentium principes dominantur eorum: et qui maiores sunt potestates exercent in eos. non ita erit inter vos. sed quemcumque voluerit inter vos fieri maior erit vester minister et qui voluerit inter vos primus esse erit vester filius. Sicut filius hominis non venit ministriandi sed ministrare. Ex quibus verbis duo colliguntur. Primus est quod christus apostolis supremam potestatem secularis inhibuit. aliquam enim potestatem eis inhibuit non omnem. Tum quod voluit quod inter alios maiores essent et primi quia ipsis precepit ut praetarem aliquam super alios exerceant cum dixit petro. pasce oves meas. et cum dixit universis apostolis. Job. iiij. Sicut misericordia pater et ego mitti vobis: et post. quoniam remisseritis peccata remittuntur eis et quoniam retinueritis retenta sunt. ergo supremam potestatem secularis christus apostolis interdixit sed non omnem.

Secundo colligitur ex verbis predictis quod christus voluit quod apostoli imitarentur ipsum in abdicacione exercende praetarem super alios: cum seipsum ponat eis in exemplum dicens. sicut filius hominis non venit ministriandi sed ministrare. quod dicitur sicut fecisti me vidistis: ut non maiorem potestatem exerceatis in alios: quod me exerceveris. christus autem in quantum homo mortaliter suo vicario exemplum probens quomodo gubernare deberet sibi subiectos. nunquam iudicium sanguinis aut secularis praetarem exercuit: sed omnem praetarem etiam occasione sibi datam ab aliis declinavit. Nam sicut legitur Job. viii. adduxerunt scribere et pharisei mulierem adulteram et statuerunt eam in medio et dixerunt. magister bec mulier modo reprehensa est in adulterio: in lege autem moyses mandauit homini lapidari tunc igitur quod dicitur: ipse se intronuisse de causa sanguinis instantibus renuit ut nec interrogatis velleret: quod secundum legem a se vel ab alio iudice esset in ipsum ferenda sententia respondere. Etiam cum discipuli eius Jacobus et Johannes ut habet Luce. ix. cuperent pena mortis temptum samaritanorum quem in iesum fecerant non recipiendo eum vindicari: ipse increpatis illos dixit. nescitis cuius spiritus estis: filius hominis non venit arias perdere sed saluare. quod dico quoniam praeceptum samaritanorum est dignus morte. non tam in feram eam: quare non veni in quantum homo

iiij. apud Iudeus Salomon
scilicet abstinere anecto
MS. Salomoniby

Questio prima

mortalis p quocunq; criminis vitam corporalem auferre sed cōferre. Tres em mortuos suscitauit. sed nullū p̄tūcunq; sceleratū morte aut mē bri truncatione punivit l; nōnunq; in quosdaz aliquā alia penā inferret corporalē. nam sicut scribit Job. iij. facto flagello de fumiculis vēdentes oves t boues deiecit de templo: t nūmulariorū effudit mensas. Ipse etiā cū trabe retur ad mortē se defendere recusavit: vñ dīc perro vt legit Barth. xxvi. putas qā mō nō possum rogare patrē meum: t exhibebit mihi plusq; duodecim legiones angelorū: t tamē hoc facere nullo modovolebat. licet itaq; xp̄s exemplo docuerit q; plati ecclie sp̄iales pena leui corporali corrigere valeant sceleratos: factō tamē oñdit q; nō debēt armis vti: nec mortem nec truncationē mēbroz inferte. qd̄ sacri canones xp̄i sequētes vestigia p̄cipere t detestari vident̄ sicur. xxiiij. q. viij. c. Dis a quibus. t. c. Si q̄s t extra ne clericivel monachise negotijs se t c. clericis. t. c. s̄niām sanguis. t extra de excessibus platoz. c. ex litteris. t. xxiiij. q. v. c. i. t. c. pena. t. c. vnū. t. c. incestuosi. et. c. sunt quidz. Ex q̄bus t alijs q̄ plurimi colligitur q; armis intēdere et causam sanguinis agitare: ad solos laycos nō ad platos p̄tinet sp̄iales: q̄re p̄cludit q; p̄tās laycalis sup̄mat p̄tās sp̄ialis sup̄ma in eodē cadere mīme debent v̄ patuit.

Capitulū. v. solvit rōnes o p̄nionis p̄ime capitu lo primo recitate.

Cap. V

Ad primū

Via aut̄ in hoc

opusculo censui solūmodo recitando t allegādo pcedere: narrandum est quomodo fm̄ tertiā opin̄onē ea que p̄ma adducit opinio dissolvant.

Ad quorū primū dīc q̄ quis ea que ex opposito distinguunt tanq; contraria ex natura rei nō possunt idem subiectū sup̄mū habere licet possint cadere in diuersas p̄sonas eiusdē subiecti. tamen sepe ista que distinguunt ex opposito tanq; diuerte sp̄es: aut aliquo modo ex opposito inter se distincta t iō l; nō fm̄ idem tamen possunt cadere in eandē p̄sonā: immo nōnunq; in idem subiectū p̄mum patet. Nam ordo sacer t ordo nō sacer quodāmodo ex opposito dividunt: t tamē in eundē hominē cadunt. immo in eandem animam que est subiectum p̄mum utriusq;. Sic etiā virtus intellec̄tualis t moralis aliquo modo ex opposito dividunt: t tamen cadit in eundem hominem: t sic de alijs: quare ex hoc q; potestas p̄mo di-

Capitulū V

vidit in potestate sp̄ialei t laycalei non potest concludi q; non possunt cadere in eundem hominem: licet ex hoc possit conuinci q; nō sunt eadem potestas. Et ita videt eē dicendum de potestate sp̄iali sup̄ma: t de potestate laycali sup̄ma: quia licet eo q; aliquo modo ex opposito dividunt possit ostendi q; nō sunt nec esse possunt eadē potestas: nō tñ q; nō possint cadere in eundē hominē simul: q̄rum est ex natura rei. Ad secūdam

Ad secūdam

iii. q; dux lex ē
potestas hinc
layz et layw

co: por̄ diversoz clericoz t laycoz: tamen qā clericci et layci sunt vnum corpus. iuxta illud apostoli ad Roma. xij. Omnes vnum corpus sumus in xp̄o. tum quia licet debeat esse disticti clericci et layci sunt tñ vnum corpus ppter multitudinē xp̄ianoz que nunc est t fuit tempore beati Hieronymi: tamē putant quidam q; nō est possibile clericos t laycos auerti a fidē: t q; solum remaneret vnu genus ipsorū respectu quoz possit q̄rum est ex natura rei idē bō b̄se tam p̄tātem sup̄maz sp̄ialei q̄ laycale. Ad tertium respondet vno modo q; l; patutus t quelibet prelatio ecclesiastica a se excludit dominationē que est respectu non liberiorū: ita vt nullus platus ecclesie ex vi platio nis sue potestatis sp̄ialis sit tali dominationē dñs xp̄ianoz quocunq; q̄ grece vocat despotes fm̄ Aristotele in politicis ex ordinatōne xp̄i non est despoticus sed magis assimilatur p̄ncipatui regali. iuxta illud prime Petri. iij. Elos aut̄ genus electū regale sacerdotium. et illud Apocal. i. Effect nos regnū sacerdotale tamē platio ecclesiastica dominationē que ē respectu liberoz quēadmodū rex est dñs sibi subditor a se no excludit. Brūs aut̄ Petrus in verbis pallegatis excludit a pastorib; dñna tionez p̄mā nō secundā cum dicit. nō dominātes in clericis. t si dicat q̄ hoc repugnet saceris canonibus fm̄ quos plati ecclesie sunt dñi respectu aliorū tanq; respectu seruoz: q; ecclia suos habet. Rñdet fm̄ quosdam q; nullus est suus ecclesie ex vi prelatiōis ecclesiastice institute a xp̄o. sed quicunq; est suus ecclesie est seruus ex ordinatione humana. vnde t nōnulli sunt serui ecclie qā dominis suis dari sūt sponte ecclie. Alter responderet ad tertiu motiuū p̄o p̄ma opinione q; licet prelatio t clericatura iuxta auctoritatē petri: imo iuxta verba xp̄i qui voluit q̄ prelati ecclie essent serui t ministri aliorum dominationē ralem qualem habet potestas laycalis sup̄ma a se excludit. quare potestas sup̄ma nec ē b̄mōi dñatio nec habet eā necessario annexā

Ad tertiam
Tertio p̄ma

Secunda rūsio

Questio prima

tñ nō excludit eaꝝ a psona in qua est. 7 ideo ls
fm bñm Petrum talē dn̄atōem nō debeat ha
bere qui fungit̄ potestate sp̄uali. tamē sibi ra
lis dn̄atio no repugnat. 7 ideo posset cadere i
eandē psonā cum potestate sp̄uali sup̄ma si
aliud nō obſtareret.

Ad quartam q̄ quia impator nō debet esse summus platus
sp̄ualis. ideo si est fidelis est filius ecclesie sed
hoc nō est ex natura potestatis sup̄me quam
habet. 7 ideo ḡrūm est ex natura rei illius po
testatis sup̄me posset esse pater 7 nō filius ec
clesie decretū aut loquit̄ scđz modū q̄ seruari
debet circa impatorē nō qui puenit ex natura
rei. Ad vltimū dī q̄ impator hñs supremaz
potestatē laycoꝝ nō est subditus pape ex na
tura illius potestatis: sed qui illam potestatē
sup̄mā laycalē haberet deberet carere prāte
sp̄uali sup̄ma quā hñ summ̄ pōtifer: 7 ideo de
facto minor est sup̄mo pōtifice: non autem ex
natura potestatis tc.

Capituluz. vi. arguit cōtra opinionē adductas supra
capitulo secundo 7 hoc. viii. motiuis probans illā op
inionem esse hereticam.

Estat nūc secū:

dū opinionē tertīā respondere
ad motiva opinionis secunde
quorum nōnulla fundantur in hoc q̄ papa ha
bet plenitudinem potestatis tam in spiritua
libus q̄ in temporalibus quod intellectuz vt
nonnulli intelligunt: quidam reputant hereti
cum. Dicere em q̄ papa talem habet sive in
spiritualibus sive in temporalibus plenitudi
nem potestatis: vt vniuersa absq; omni exce
ptione possit que non sunt contra ius diuinū
quod christiani de necessitate salutis seruare
tenentur: nec contra ius naturale indispensa
bile et immurabile scripture diuine iuri hu
mano canonico et ciuili ac evidenti ratiōi re
pugnat: vt illi multis modis probare nūtunt
aliqua motiva breuiter tangendo absq; proli
xa discussione duxi presentibus inferenda.

Primum autem q̄ aliqui fortius arbitran
tur tale est fm litteras sacras lex euangelica
est lex libertatis respectu moysayce legis. qđ
saltem debet necessario intelligi: vt nō sit tā
te fuitutis neq; in temporalibus neq; in sp̄ualib;
quo ad ceremonias 7 obseruantias exteriores
q̄te fuit lex moysayca: ita q̄ q̄uis xp̄iani qdā
vel oīs p̄ se aut per alios ex cā de nouo emer
gēte seruituti possint subiugari tante vel ma
iori: tamen cōmunitas fidelium per legē euā
gelicam nequaꝝ tanta seruitute teneret: nec
aliquis mortalis virtute euangelice legis pre
sertim sine culpa et cā manifesta ac ronabili

Capitulū VI

potest eā tante subdere seruituti: et si quicun
q; hoc tentare presumpserit qđ facit ipso fa
cto et iure diuino nullum est. Sed si papa ha
beret talē plenitudinē ptatis a xp̄o 7 euāgeli
ca lege: lex euangelica esset intoſeribilis ser
uitus 7 multo maioris q̄ lex mosayca: oēs cī
essent per ipsam serui pape: ita q̄ papa habe
ret tantā ptatem sup̄ xp̄ianos ptam vnq̄ ha
buit vel h̄re potuit q̄cunq; dñs sup̄ seruos: et
papa posset quoſcunq; reges dare 7 vendere
7 quorūcunq; subdere seruitutib;. posset etiam
papa ceremonias 7 obseruantias exteriores iſ
poere cōmunitati fidelium q̄ fuerūt statute ſve
teri lege. Et ita lex euangelica eēt incōpara
bilitē maioris seruitutis q̄ lex mosayca: qđ nō
nullis apparet hereticū. relinqtur ergo q̄ pa
pa non habz talē plenitudinē ptatis. Circa
iſtud motiuū nō restat niſi ostēdere q̄ lex euā
gelica est lex libertatis: qđ quidā tam per sa
cram scripturā q̄ p̄ sacros canones aſſerūt pos
ſe apte p̄bari: hoc em̄t dicūt testaꝝ beat̄ ia
cobus in canonica sua ca. i. 7 aplus paulus i.
corīb. iij; ad galath. iiij. iiiij. et. v. c. et. i plibus
textibus biblie Item urbanus papa. xix. q.
q. c. ij. tanno. iiij. extra de regularib. cl. licet. 7
beatus augl. ad inqſitiones ianuarij. 7 baber
di. xij. c. oia. Has autē aūtres gratia breuitatē
non adduco: ex q̄bus 7 q̄plurib; alijs dicunt
apte patere legem euangelicā eē legem liber
tatis respectu veteris legis. Amplius lic̄
xp̄s inq̄tū deus oēm habuit plenitudinē ptā
tis inq̄tū homo mortalis abdicavit talē
plenitudinē ptātū dicit iobānis. xvi. regnū
mēn nō est de hoc mūdo: intendens per ſvba
ista negare se eē regem in temporalib: alioquin
per ſvba ista nequaꝝ apud pilatum exclusisset
actionē iudeoz accusantū ip̄m q̄ dixerat se
esse regem in preiudiciū cesaris: vt cum ſic le
git luce. xxij. postq̄ iudei accusauerūt xp̄m q̄
dixerit se regē pilatus dixit nullā inuenio i ip
ſo causam aduertens q̄ xp̄s non dixerat se eē
regem in temporalib: sed aliomō q̄ in tempora
lib: quēadmodū non reputabat cesari aduer
ſari: 7 ideo non dānauit xp̄m tanq̄ coniuctuz
q̄ fecerat se regem in temporalibus: sed pro
pter importunitatē iudeoz perentū vt cruci
figeret eum: teste luca ybi prius 7 dicente: il
le autē scilicet pilatus tertio dixit ad iſtos: qđ
enī mali fecit iſte: nullam em̄ causam mortis i
uenio in eo: corripiam ergo eum 7 dimittam:
at illi instabant vocibus magnis postulantes
vt crucifigere et inualescēbat voces eorum:
et pilatus adiudicauit fieri petitionē eorūdē:
7 post. ibm vero tradidit voluntati eoz. Ex q̄
bus yb̄is colligit q̄ pilat̄ nō reputauit p̄ ſvba

Secūdū motiuū

Questio prima

de eorum subditis puniendis in preiudicium eo runderem se intromittere nullaten potest per prate fibi collata a Christo. Si etiam subditi vel quicunq; in sublimitate constituti: nequaquam suis iuribus aut libertatibus abutuntur: papa extra casum necessitatis ipso puerare non debet. sic enim istos habet papa plenitudinem praetatis ita quod ista potest nec bono communione nec proprio cuiuscumque non delinquentis pudiudicet. Si autem in videlicet malefactorum bono coi p. ipm. p. sulit: et prosequens p. de q. ceteros hoies meritis et sapientia debet p. cellere: si talis poterit repiri videatur merito tribuendum: quod ista potest esse ad edificationem: non ad destructionem boni: quam apostolus scilicet ad corinthios. vltro loquens in persona omnium platorum ecclesie dicit fibi esse processus: quod plenitudo non exendo fines ipsius vigore debet in papa: tu quoque deber velle p. desse non posse secundum Aug. xix. de ciuitate dei. et habetur. viij. q. i. qui epatui: Et tali prate debet esse contentum ut scilicet maior ei in iuris fidibus non usurperet: licet capax sit maioris: etiam si in ipso alij amplius est voluerint sponte transferre p. sertim si maior p. votu abdicauerit. Illi igit respondeentes ad allegationem p. scripta dicunt quod verba Christi quodcumque ligaueris alii p. ferant: non tamen debet generaliter sicut quodam volunt ab oī penitus exceptione intelligi cum ipsi metu dicant quod aliquis exceptiones debet habere. Illa ei quod sunt contra legem divinam et euangelicam et contra legem nature excipiunt ut illa papa non possit unum procedunt quod p. dicta sunt excipienda a prate pape. Sic etiam quis Christus quoniam p. tulit ista bona vocaliter nichil exceptit tamen oia ista sunt excipienda quod Christus bono et exemplo excipienda docuit: et apostoli scripturam canonicas: quorum bona Christi recipienda sunt: quae sponte inspirati locuti sunt: et per eos de here recipi meruerat. Christus autem et apostoli esse excipienda p. dicta oia innuebant. pratem enim non necessariam regimini nisi fideliū esse excipiendas insinuat Christus cum dominum modum regendi a pratribus scilicet obseruandum apostolis interdixit: et ad humilitatem induxit sicut et math. xx. et marci. x. et luce. xxi. colliguntur. Quod etiam pater securus ipsum fecit cum dicit: non dominantes in clero. Si enim aliquis p. cepit alicui cui non tenet: omni duratiois munere careret. quod enim de re aliquod vel persona facit quod vult se aliquo modo esse dominum ipsius ostendit: prates etiam iuria et libertates aliquorum sine culpa et absque causa esse excipienda a prate patris insinuantur Christus bona piter et exemplo: bona quodcumque cum dicit ut habetur math. xxi. reddire quod sunt cesari cesari: que bona non tam de illis que debent cesari debent intelligi. sed de oībus quibuscumque debentur: quod apostolus sequens doctrinam Christi ad romanos. xiiij. manifestat: cum loquens de pratribus

Capitulum VIII

infidelium. dicit. reddite omnibus debita cui tributum tributum cui vegetal vegetal: cui timore timore: cui honorē honorē. Si autem debita sunt reddenda et iura et libertates sine culpa et absque causa tolli non debent: quod etiam ostendit Christus ex exemplo: cum tributum soluit: ad quod nomine tenebat ut p. Matth. xvij. c. quo factum dedit exemplum Petro et aliis volentibus se qui p. fectione vite ipsius ut ad scandalum eius tandem cedant iuri suo: quare multo magis non stravit exemplo. ne Petrus tolleret iura aliorum et libertates ipsis in iuris: quia hoc absque scandalo quod petru oportuit vitare minime fieri potuisset. Quis enim non scandalizat cui in iure sue libertates et iura tolluntur. Ex predictis et aliis quasi innumeris que quidam ad idem adducunt concludit quod Christus voluit predicta esse exercienda a prate quam sub generalibus verbis indulxit petro. Ex quo inferitur quod nec Petrus nec aliquis successor eius habuit a Christo p. sertim in temporalibus illa plenitudinem praetatis que exposita est supra scripturam: cum ipsis insinuauerit atque factus est vicarius eius talis plenitudinem praetatis non debuit exercere virtute alicuius praetatis ab ipso fibi concessa extra casum necessitatis: cum enim ipse dicit Christus petro et oībus aliis apostolis. ut legitur Matth. xvij. non est discipulus sui magister: neque suus super dominum suum. et Jo. xij. Non est suus maior: eo qui misit eum et ipso facto talem pratem recusauerit exercere: quia legitur Job. vi. cum cognouisset quod venturi erant ut raparent eum: et facerent eum regem: fugit in montem qui etiam cuidam petenti ut iudicium in temporalibus faceret inter se et fratres suos ruit et p. legitur Lu. xij. homo quis me constituit iudicem aut dominum super vos. q. d. nullus: teste glosa ibidem. non dignabat iudex esse litium non arbitrari facultatum: manifeste et apparente vincitur quod vicarius eius talis pratem in temporalibus non potest regulariter exercere: licet casualiter possit secundum quod Innocentius. iij. insinuare videtur. ut habet extra qui filii sunt legitimis. p. venerabilem.

Capitulum. viij. dat duas replicas contra rationem datum supra scripturam p. cedenti que etiam solimur.

Acta p. scripta

sunt duo que principi posse in pugnari videntur: quorum primus est quod talis plenitudo potest et fieri piculosa subiectum quod non est verum. quod obediens est p. scripta etiam cito votu non est piculosa: sed ad obedientiam p. scripta spectat: quod platus habeat talem plenitudinem potestatis. ergo talis plenitudo potestatis in papa non est periculosa fidelibus Secundum

Cap. VIII

Argu. primum

Questio prima

temporalibus casualiter exercere. Hoc enim super
oribus obuiare videtur: nam si ut allegatum est: non est
discipulus super magistrum: nec seruus super dominum
suum et nec Christus in temporalibus etiam casualiter
exercuit huiusmodi praeceptem. sequitur quod papa non
debet praeceptem huiusmodi casualiter exercere.
Ad primum illoque respondetur quod sicut quedam
sunt saluberria bonis quod sunt mortifera ma-
lis: sicut quedam sunt perfectis expedientia et peri-
culo evitando carentia: quod in imperfectis noscitur
periculosa: periculis quod ab imperfectis sunt
evitanda implicantia. Martyrum enim non habet
annexum periculum quod fugiendo non debet ipsorum
perfecti sumere et suscipere: et in periculo coniuncto
martyrio non debet se exponere imperfecti:
teste beda qui super illud mathei. xxvi. discipuli
relicto eo omnes fugerunt. ait discipuli qui arti-
culi comprehensionis fugiendo preuenierunt: cau-
telam fugiendi docent eos qui se ad supplicia
minus senserint ydoneos: quoniam turius est latere:
quod se discriminari exponere. sic est de tali plen-
itudine potestatis: quod esto quod talis plenitudo
praeceptis in supremo pontifice non esse periculosa
perfectis voluntate obediensie perfectissime se sub-
dentibus: est in periculosa multis imperfectis:
quibus etiam ad obedientiam perfectissimam obliga-
ri discriminatio est videtur. Cum ergo in congrega-
tione fidelium multi imperfecti existant: non ex-
pedit ut papa respectu omnium taliter habeat plen-
itudinem praeceptis: quod talis potestas est periculosa
saltem imperfectis quos etiam certum est ad obedi-
entiam perfectissimam non magis teneri quod ad perse-
renda onera et pericula quod papa de ure si huius
modi habet plenitudinem praeceptis maliciose vel in
discrete posset iniungere obligari. Ad secundum dicitur
quod Christus taliter praecepte in temporalibus non exercuit quod
non accidit casus in quo expediret fidelibus:
et per ipsum praeceptem homini exercere: qui tamen ab executa-
tione homini non abstinuerit in casu in quo fuisset
necessarium ipsam exercere. ad quod tamen forte in-
sinuandum quodam fecit: vel secundum potentiam deitatem
vel secundum potentiam humanitatis non regulariter: sed
casualiter: quod ad taliter in temporalibus praecepte spectare
videtur: sicut quoniam dixit demonibus ut intraret
porcos aliquos quos suffocarent in aqua: et
quoniam interdixit ne faceret alios: et ideo papa non
regulariter sed casualiter in casu necessitatis ha-
bet in temporalibus: etiam quoddam: licet non predicta
plenitudinem praeceptis.

Capitulum. ix. rindet ad confirmationem capitulo secundo
pro prima ratione adducram.

Estat igitur re-
spondere ad verba innocentij ter-
tij que contra predicta videntur expi-

Risus ad primum

in quod aliqua
querimus
fides et alijs
in perfidis

Ad secundum

in quod aliqua
neque
fides et alijs
in necessitate
habet

Capitulum IX

situs militare: ad que dicitur quod nisi violenter contra
intellectum quem prima facie sonant exponant
sapiunt heresim manifestam: sicut et nonnulla alia
verba eiusdem innocentij quod in super etiam alijs verbis
ipsius pararia videntur. Cumque enim dicit extra quod
filii sunt legitimi: causa venerabilis: cum deuterum
minus lex secunda interpretetur: ex vi vocabuli copro-
bat ut quod ibi decernuntur in novo testamento de:
beat obsecuari tecum quod non intelligit quod sunt ob-
secuanda in novo testamento quo ad superficiem litterarum
quod obsecuanda erat in veteri testamento quo ad multa
ceremonialia sicut pater et filius et in multis alijs
quod non obsecuantur in noua lege nec illo modo secunda
sunt illa quod deuterum decernuntur plus quam illa quod decer-
nuntur in alijs libris moysi: aut intelligit quod ob-
secuanda sunt scilicet intelligentia mystica vel mora-
lis. et sic non solu secunda debet illa quod in deuteronomio.
sed etiam omnia alia quod in alijs libris moysi decer-
nuntur ut legitur in decreto dist. vi. c. His itaque regule
cum interpretetur in his promissis verbis innuit Innocentij
quod magis obsecuari debet illa quod decernuntur in deu-
teronomio quod decernuntur in alijs libris legi presertim
cum verba prescripta oino imprimenteria eent
ad actionem quam probare intendit. sequitur quod verba nisi
sancti interpretari heretica sunt censenda. Cum
extra de electione dicitur causa venerabilis. Id est contra
proprium iuramentum super quo nec consilium de sede
aplica requiritur: arbitrio virtutis regimur sibi usurpare
presuppositum cu super illo iuramento plus romana
ecclesia consulere debuisse: nec vero ad plenam excusationem
ipius si iuramento illud dicatur illicitum cu nihil
huiusmodi super eo nos per consulere debuisse. Que
oia nisi contra intentionem quam verba sonare videntur:
exponant absurditates hereticales videntur in-
cludere: cum verba ista praedicta quod non debet venire
contra iuramentum suum illicitum: et alioquin consularium
summi pontificis ex quo absurditates innuerunt
bonos mores sequuntur videntur. Sequitur enim quod si alijs
quis iuraret illicite se nolle abstiere a fornicacione
furto: homicidio: vel aliquo alio quo cum pectore
ab homini pectore nequaquam abstieret alioquin papa consulere
debet. Sed etiam si aliquis iuraret se non laudare
deum primum dilectorum aut non redditurum aliena
vel alia re quod homini nec laudare deum nec diligere
primum nec reddere aliena deberet: antequam
consulere romanam ecclesiam quod videntur heretici sapientia
manifestare et somnium pectus et iniurianti misstrare.
Insuper verba predicta innocentij allegata pro predicta
plenitudine praeceptis papalis alijs verbis ei non nisi
sancti exponant repugnare videtur: cum ut legitur extra
quod filii sunt legitimi causa cam dicatur: nos attenderemus
quod ad regem patrem non ad ecclesias de talibus possessoribus
nibus iudicare tecum. Ex quod non verbis colligitur quod ad pa-
pam quod est ecclasia vel caput ecclie non pertinet

in quod sunt solutiones
de iuramentis

Capitulum. IX.

Questio prima

ad istas solutiones
notamq[ue]

de possessionibus iudicare. et p[ro]p[ter]is nō habet
in t[er]ralib[us] talē plenitudinē p[ot]estatis q[uod] etiā
ex pluribus decretalibus eiusdē Innocentij
patēter potest colligi. vnde d[icitur] q[uod] sane expone
da sūt v[er]ba Inno. cū dicit q[uod] xps nihil exceptit
cū dixit petro. quodcūq[ue] ligaueris tc. et ne de
prehendat in heresi manifesta dupl[ic]it ad sensu
catholicu[m] exponunt. uno modo vt intelligat
q[uod] xps tunc q[uod]n dixit petro. quodcūq[ue] ligaueris
tc. nihil exceptit vocalis et exp[re]ssio: alibi tamē et
alijs v[er]bis et exp[re]plis o[ste]ndit excipiēda eē plura:
et ita illa excipiēda sunt a nobis. Alio modo
d[icitur] q[uod] xps nihil exceptit de his q[uod] sūt necessaria
regimini fidelium et nō p[ro]iudicāt iurib[us] et liber-
tatis aliop[er]: et iō p[ro]p[ter] ista v[er]ba. quodcūq[ue] ligau-
eris tc. xps nullā p[ot]estatem pmisit petro nō ne
cessariā regimini fidelium: nec p[ro]iudicialez alijs
presertim notāter seu notabilis i[n] nō abutētib[us]
iurib[us] et libertatib[us] suis. nec dānabilit[er] negli-
gentibus ius suū ynicuq[ue] exhibere tc.

Capituluz. x. r[esponde]t rōni secūde capitulo scđo addu-
ete quam p[ro]bat sophisticam.

Cap. X
r[esponde]t ad scđam
ca. secundi

R[esponde]t prima

Secunda

Tertia.

Dsecūdā rōem
adductā supra capitulo scđo p[ro]p[ter] plenitudine p[ot]estatis q[uod] in b[us] fun-
dat q[uod] ut p[ro]bat au[tem]. Hiere de-
us nihil excipiēdo p[ro]stiruit papā suo o[ste]ns gen-
tes et regna. R[esponde]t q[uod] b[ea]tū rō p[ro]p[ter] mītra ē sophi-
stica recipiēda. Primo q[uod] sūmo sacerdoti nul-
latenus fuit dictū. ecce p[ro]stirui te sup o[ste]ns gen-
tes et regna. Dictū em̄ fuit Hiere. q[uod] nō erat sū-
mus sacerdos. Scđo q[uod] l[et]i hiere. fuit sacerdos
tn̄ nō sibi inq[ui]rum sacerdos erat sed inq[ui]rum
pphera dicta fuerūt verba p[ro]dicta. vnde et ibi
dem pmisit dñs. pphera in gentib[us] dedi te.
Tertio bieremias nequaq[ue] talē exercuit p[ot]es-
tem: nec dixit populis se recepisse p[ot]estē talez
a deo. Quō vultg[ue] p[ro]cludere p[ro]sta v[er]ba q[uod] papa
b[ea]tū talē p[ot]estē a deo et q[uod] q[ui]libet sacerdos et ois
ppheta b[ea]tū a deo talē plenitudinē p[ot]est: quaz
tn̄ nō videb[us] p[ro]cludere allegatio supradicta: q[uod]
l[et]i ea q[uod] ad sp[irit]ualia et ad celestia spectat: pleniū
debet resulgere in sup[er]mo p[ot]ifice noue legis
tn̄ nō p[ro]grauerter mīrūmonio vteref. et sicut in ve-
teri lege summus sacerdos armis: bellis: neci-
bus: hoīm trūcationib[us] membror[um] vindicre
sanguis immiscuit se decent: ita etiā deceret
ut summū sacerdos noue legis se b[ea]tū impli-
ca ret: que tn̄ oia et filia absurdā sunt cēsenda:
q[uod] obre et p[ot]estē et dñio q[uod] habuit in t[er]ralib[us]
summū sacerdos veteris leg's p[ro]cludi nō p[ot]est:
q[uod] papa in t[er]ralib[us] aliquā h[ab]et p[ot]estem: que
nec sibi nec alijs ncēria est credēdo: et ideo nō
p[ro]cludit: q[uod] l[et]i in illis v[er]bis nō addat exceptio:

Capitulū x

et alijs tn̄ v[er]bis scripture colligi p[ot]est: q[uod] alia ē
exceptio addēda. Ad Innocētiū diversi di-
verse r[esponde]t: qdā em̄ ut videt eis v[er]ba ei[us] sane
intelligū dicētes eū intendere q[uod] eternu[m] xpi
pontificium lōge maioris p[ot]estatis est etiam in
temporalibus casualiter: q[uod] quis non regulariter
q[uod] pontificiū veteris legis: et ideo si dictu[m] est
p[ot]ifici veteris legis. Ecce p[ro]stirui te sup gen-
tes tc. ut euelleret. hoc est ut casualiter etiā
in t[er]ralib[us] sup g[ener]es et regna iurisdictiones
exerceret ut sit tn̄ iurisdictionē assignās non
in p[ro]iudiciū regū ac etiā p[ri]ncipū sua legitime
vtentiū p[ot]est. Q[uod] hec fuerit intētio sua: collig-
it ex v[er]bis suis que sequuntur cū ait. Relinqui-
tur igit romānū pontificē etiā casualiter exerce-
re p[ro]fificale iudiciū: in quēlib[us] xpianū cuius-
cūq[ue] p[ro]ditionis existat marie rōne p[ro]cti: ut pec-
catorē quēcūq[ue] postq[ue] in p[ro]fundū virtor[um] cue-
nerit: p[ro]p[ter] p[re]emptū tanq[ue] publicanū et ethnicu[m]
haberi p[ro]stiruat a fideli corpe alienū: q[uod] v[er]bis
innovit q[uod] nō nisi casualiter p[ot]ifex romanus sup
omnis xpianos t[er]rāle exerceat iudiciū. ex quo co-
cludit q[uod] papa nō b[ea]tū regulariter p[ot]estā pleni-
tudinē p[ot]estatis. Alij nō carat p[ot]estū Innocē-
tiū excusare p[ro]stirūt cū videb[us] ipsi in eadē
decretali suā heresim manifestā inexcusabile
asserere et affirmare d[icitur]. q[uod] extra eccliam nulla
est a deo ordīnata p[ot]as aut iurisdicō. et q[uod] nō
est p[ro]cessa sed pmisita t[er]modo et q[uod] nulla p[ot]as
et t[er]ralis regimini extra eccliam potest reperi-
ri: que omnia ut isti dicunt: sunt heretica repu-
tāda: q[uod] ut in alijs allegatis opib[us] q[uod] plurmis
numero nitunt ostēdere. de q[uod]bus pauca p[ro]stri-
gam Ad evidētiā tn̄ allegationū ipoz est
p[ro]mo seruandum q[uod] sūmū ipos ante adūtū xpi
et post apd infideles fuit verū dñiū t[er]rālū rerū
et vera ac legitimā et ordīnata p[ot]as: et gladiū ma-
terialis vera iurisdicō t[er]ralis nō tm̄ pmisita
a deo q[uod]l[et] de pmisit tyranos p[ro]dones et inuaso-
res alienarū rerū: etiā iuri sibi p[ot]estē et dñiū
v[er]s[us] p[ro]cessu q[uod] quis talē p[ot]estē habētes
apd infideles illegitimer et inordiate v[er]si fuerit
semp[er] aut frequēter: s[ed] abusus v[er]tentis et legi-
ma p[ot]as eā habēt in nullo sibi obuiāt et repu-
gnāt: sed simul in eodē t[er]rē et in eūdē hominēz
cadere p[ro]nt. teste Aug. q[uod] ut legit. xiiij. q. v. ca.
neq[ue] em̄ ait. Neq[ue] tyranice factiois p[ro]ueritas
laudabilis erit. si regia clemētia tyranice sub-
ditos tractet: neq[ue] virtutē ordo regie p[ot]estatis
si rex crudelitate tyranica seuiat: aliud nāq[ue] ē
iusta p[ot]estē velle iuste v[er]ti et iusta p[ot]estē iuste
velle v[er]ti. Et q[uod]bus v[er]bis p[ro]p[ter] q[uod] iusta p[ot]estē abu-
sus eiusdez potestatis iuste compatūnt se in
eodē q[uod] esto q[uod] omnes edificant extra eccl[esi]am
ad gebennam: et q[uod] infideles penitus

Ed. cōfirmatō
Responsio p[ro]p[ter]

R[esponde]t secunda ē
qua p[ro]bat q[uod] ē in
fideles v[er]nu[m] b[ea]tū
dñiū rerū t[er]ralū

ro q[uod] p[ro]p[ter] in
fideles fuit hei-
zocētus et do-
mī v[er]ci

Questio prima

Probat assimi-
ptū in solutione.

Sbuterent omni p̄tāre nō possostendi q̄ nul-
lam haberēt verā t̄ legitimā p̄tāte. Ergo
etiā ante aduentuz xp̄i t̄ post apud infideles
fuit vera p̄tā gladij materialis t̄ verū dñiūz
rerū temporaliū: tali modo p̄ba. Dñiūz reruz
determinatis hoībus sic datū a deo: q̄ ab eis
auferre alijs etiā mīnime l̄zest verum dñium
nō solū p̄missum sed etiā cōcessum ab illo qui
verū t̄ legitimū dñium p̄cedere t̄ dare potest
dñs aut̄ vt habeat in Deutero. dedit filijs esau
t̄ filijs Aboab t̄ filijs Amon qui erāt infide-
les: terras t̄ regiones q̄s ab eis auferre fide-
libus non licebat: ḡ ipsi q̄uis esset infideles
babuerūt verū t̄ legitimū dñium temporaliū
rerum q̄tūcūq; abuterent eodez. Amplius q̄
p̄cepto sp̄alī dīno in regē vngit nō solū ad
hoc habet p̄tātem gladij materialis p̄missaz
sed etiā concessam q̄ vncio regalis legitima
nō est sine p̄tāre: deus aut̄ p̄cepit belye ppter
hoc vt legiſ. iij. Regū. xix. vt vngereb̄ Asahel
regē sup syriaz qui in infidelis erat ḡ Asahel
legitima habuit p̄tātem: de quo ibidē subiun-
git. Et erit: q̄cūq; fugarit gladiū Asahel occi-
der en̄ iebu. Rursus ille verū h̄z dñium tēpo-
raliū rerū et nō soluz p̄missum: cui fideles illa
que dicit sua reddere obligant: q̄ premia que
tyrānis aut̄ p̄do vēdicat vel inuasor nō tenet
alius sibi dare: sed xp̄s voluit et p̄cepit fidel-
ibus ut redderēt cesari illa q̄ sua eē dicebat di.
reddite q̄ sunt cesaris cesari t̄ q̄ sunt dei deo. ḡ
cesar ille tyberi? q̄ extitit infidelis habuit ve-
rum t̄ legitimū dñiūz r̄paliū rerū. Adbuc ille
cui fideles nō solū ppter periculū euitādū:
sed etiā ppter p̄sciam debent esse subiecti: h̄z
verā t̄ legitimā p̄tātem: p̄tātibus aut̄ infide-
libus debuerūt tpe aploꝝ xp̄iani esse subiecti
nō solū ppter periculū euitādū s̄ ppter p̄sciaz
teste aplo ad Ro. xiiii. cū dicit. ideoq; necessita-
te subbitti estote nō solū ppter periculū s̄ ppter
p̄sciam. ergo infideles verā t̄ legitimā p̄tātē
babuerūt. Et q̄ apls sub p̄tātibus sublimiori-
bus cōphēdit infideles. p̄z p̄ illud qđ scripsit
i. Th. vi. dic̄s. Quicūq; sunt sub iugo fui do-
minos suos omni honore dignos arbitrētur
ne nomen dñi t̄ doctrina blasphemetur. Qui
autē fideles habent dominos nō cōtemnant
quia fratres sunt sed magis seruiant quia sūt
fideles. vbi apte insinuat q̄ dominorū veroū
quidam erant fideles t̄ quidam infideles: et
q̄ seruiendū est vtrisq;: quare etiā cum dicit
Roma. xiiii. Omnis anima potestatib̄ subli-
mioribus subdita sit: voluit fideles esse subie-
ctos etiā potestatibus infidelibus: q̄ dicit
nō est potestas nisi a deo: que autē sunt a deo
ordinata sunt: intellect̄ apte q̄ potestas que

Capitulū XI

erat apud infideles erat ordinata a deo: t̄ non
solū p̄missa: q̄ dicit. Qui aut̄ resistit p̄tātē dei
ordinationi resistit: qđ de p̄tāte p̄missa nō cō-
cessa nō habet intelligi. Non enim p̄es in veteri
testō qui sepe in fidelibus habētibus super
eos p̄tātem p̄missam a deo restiterūt: dei ordi-
nationi restiterūt: q̄ resistendo illis nequaq̄
sibi dānationē acq̄sierūt: s̄ laudabiles t̄ digni
premio extiterūt. Sic etiā xp̄iani qui infidelib⁹
bus opprimētib⁹ eos t̄ p̄tātem p̄missam bñti
bus resistere tētauerūt nullaten⁹ ordinationi
dei restiterūt. Ex eccliam igit̄ apud infideles
pot̄ p̄tās legitima t̄ cōcessa t̄ nō p̄missa solū
modo repiri: q̄ infideles vt frequēter illa p̄tā-
te legitima abutūtur quēadmodum nōnulli fi-
deles pctōres bñtes t̄ p̄tātem legitimā sepi-
ea abutūtur. Hanc sententiā de p̄tāte data aut
cōcessa a deo tam infidelibus q̄ fidelibus ma-
lis tenere videtur t̄ asserit Augu. xix. de ciuit.
dei. Isti ergo putant innocentium predictum
super p̄dicto errore excusari nō posse nec ver-
ba ipsius prescripta ad alium intellectuz q̄ lo-
nant reputant intelligenda: quinimo dicunt
ipsa irrationalib⁹ esse: vt euidenter ostendit
inuentorem eorum pariter in scripturis sacris
fuisse ignarum ac inexpertum: quare nō sequi-
tur q̄ pontificium summū sub gratia ordina-
tum: fuerit lōge maioris potestatis in tempo-
ralibus q̄ sacerdotium Aaron: immo regula-
riter est minoris potestatis in temporalibus
nam t̄ temporalia plura t̄ maiora ex ordinati-
one diuina assignata fuerunt sacerdotio vti-
le. q̄ sacerdotio noue legis. Tū quia p̄tificiū
petri nō fuit equalis potestatis cū pontificio
xp̄i: xp̄s enim auctoritate sui p̄tificiū noua po-
tuit instituere sacramenta: qđ nequaq̄ potuit
petrus: potuit em̄ xp̄s in multis dispensare in
quibus petrus dispēlandi nō habuit potesta-
tem. Tum q̄ pontificio fungēti nō erat dictū
a deo: ecce constitui te super: ē. q̄ Hieremias
non erat pontifex: sed de sacerdotibus infe-
rioribus t̄c.

Capi. xi. respōdet ad allegatōem tertiam capitulo. ii.
adductam.

D̄ tertiaz ratio Cap. XI

a nem adductam superius respon-
detur: q̄ apostolo dicente: nesci-
tis qm̄ angelos iudicabimus q̄
to magis secularia: nō loquebatur in p̄sona p̄-
pria: aut summī p̄tificis: vel etiā clericoz: t̄z
in p̄sona omniū fidelium clericoz t̄ laicoz: q̄ de
cetu fidelium p̄stituēdi sūt iudices: q̄ debet sc̄la-
ria iudicare salvo iure iudicū infidelium nō ne-
gligētiū iusticiā facē in hijs q̄ spectat ad eos:

Questio prima

antem iuste sua iurisdictione priuentur. Non quod de necessitate in aliquo casu ep̄s vel sacerdos: sed magis aliquis laic⁹ ydone⁹ p̄stitui d⁹ vel cleric⁹ ydone⁹ qui necessitate virgēte valeat secularia iudicare. null⁹ tñ debet p̄stitui q̄ in oī ca-
su sine oī exceptione habeat secularia taliter ius-
dicare: ut sup ea habeat talē plenitudo p̄tā-
ris: q; quēcūq; mortale talē p̄tā h̄c sup oēs
fideles eēt p̄iculōsum cōitati fidelium. Unū talē
p̄tārem nec papa nec ip̄ator: h̄c debet sup coī-
tatem fidelium: q; null⁹ eorū valet collere iura &
libertates inferiorū sine clpa & absq; cā nisi in
casu nccitatiss: cū igit dī q̄ papa absq; oī exce-
ptione h̄z secularia iudicare. hoc negat: & cuī
pba q; apls nō distinguēdo nec excipiēdo p̄
prelatis spūalibus: & p̄cipue p̄ supremo p̄tā-
fice: ait. Nesciris q; angelos iudicabim⁹ q̄to
magis sc̄laria: Rñr: q; apls nō dicit ista verba
pro prelatis spūalibus tñmodo: nec p̄cise pro
p̄tāfice sup̄mo: nisi casualiter: s̄ dicit ista in p̄
sona cōitatis fidelium: modo quo dicit⁹ est: q̄ q̄
uis nō distinxerit: nec excepit⁹: tñ voluit exce-
ptōes q̄s alibi posuit subēē intelligēdas ne si-
bi p̄fīsi inueniret h̄xius: imo etiā x̄o: qui consti-
tuīt petrū supremū pontificem cunctorū fide-
lium: nō ad dominandū: sed ad pascendū fide-
les: nō p̄p̄t utilitatem: & exaltationē ve-
hōrem perri: s̄ p̄ncipalit̄ p̄p̄t utilitatem fidelium
& ideo nullam p̄stituit sibi potestatem: nisi ad
edificationē nō ad destructionē nec voluit p̄
pter multa pericula evitanda esse fideles sub-
ditos successorib⁹ petri nisi in necessariis sal-
vis libertatibus & iuribus nō solū fidelium sed
etiā infidelium nisi ex causa rōnabili & manife-
sta ppter culpā aliquā spālez: a p̄ncipe layco
clerico catholico vel in casu ecclasticō iuste
suis iuribus & libertatibus p̄uarentur. ppter
qd̄ apls in plurib⁹ locis precepit fidelib⁹: ut
potestatisbus ēt infidelibus obediētiā & reue-
rētiā ac subiunctionē impenderē: manifeste
insinuās q̄ cū dicit p̄me Corintb. vi. q̄ fideles
debet secularia iudicare nō intelligit q̄ absq;
omni exceptione deberēt fideles a fidelib⁹ iu-
dicari & q̄ nō ēet p̄tā ap̄d infideles. Dicit⁹ ḡ
q̄ apls int̄dedit horari corinthios ut faciant
quēadmodū ordinat̄ fm canonicas sanctōes
Naz̄ semp ut habet. v. q. ii. c. p̄mata. disti. ec.
studēdū. ettra de symonia. querelā. xiiii. q. iiiij.
Si illuc. Iudec d⁹ pres p̄us p̄cordare q̄ ad iu-
dicū veniat si p̄or: quēadmodū meli⁹ faciūt
immediate subiecti alicui iudici vel p̄ncipi se-
culari vel ecclasticō inter se causas habētes
que p̄nt p̄ arbitros expediri absq; iudicio su-
perioris: si ante q̄ veniret ad iudicē superiorē
negocia sua inter se p̄ arbitros vel iudices ec-

Capitulū XI

clasticos a partibus diffiniros negotijs sus-
is studuerint debituz finē imponere. sicut ipsi
corinthi & eadē rōne fideles alij habētes ne-
gocia etiam secularia iuter se si non tenerent
inūriā sustinere & eadē parti & vellēt ius suū si
nō possunt aliter p̄ iudicū optinere si consi-
tuerent inter se iudices fideles iuter quos v̄l
apud iudices infideles ius suum acquirant
absq; p̄iudicio illico iudicū infidelium quib⁹
fuerūt subiecti. & ideo in tribus casibus pote-
rant fideles Corinthi apud infidelē licite ius-
diciuz expostulare. Primus est si infideles in
casibus in quib⁹ erant subiecti ip̄os ad iudi-
cium infidelium p̄trabebāt. Secundus si reus fidelis
coactus ab actore fidei licet iniquo in hoc in-
iudicium infidelium trabebat. Tertius si actore
nebat acquirere ius suū quod nō p̄t nisi per
iudices infideles solūmodo obtiri. In alijs
casibus voluit apls q̄ inūriā vterq; accipet
et pateref frāndē: vel q̄ iudicarenf apud fide-
les iudices a fidelibus p̄stituris: et vt inq̄tuz
licite possunt vitaret apud infideles cū scan-
dalo iudicari: ne infideles scirent fraudes et
inūrias quas xp̄iani mali & iniqui non vere-
banf facere xp̄ianis: & sic occasionē haberent
nō solū xp̄ianos sed etiā doctrinā dei blasphemandi. Ad verba Innocentij tertij adducta
in fine allegationis p̄scripe. Dicūt quidaz q̄
exponēda sunt ad bonū sensū vt sc̄z p̄tā pa-
pe sit restrinēda q̄tum ad ea que reglariter
necessaria sunt regimini fidelium saluis p̄erpo-
sito modo inribus & libertatibus aliorū: vel
etiā casualiter sit minime restrinēda q̄tum
ad necessaria agēda q̄n nō est alijs qui velit
& possit & debeat quod necesse est fieri expedi-
re. Quidā aliter exponēt dictuz Innocentij q̄
ex alijs verbis eius patēter habet q̄ fm ip̄m
xp̄s i ap̄lica sede regalē p̄stituit monarchatū
pter qđ nulla est p̄tā regulari extra ecclesi-
am qđ hereticū arbitrant̄: q; cōtra scripturā
vt putant sup̄ius esse p̄batū. Dicūt igit q̄ In-
nocentius sepe dictus errauit aperte p̄mo in
hoc q̄ dicit apostolum ostendere huiusmodi
plenitudo nō restrinēda cum apostolus
ipsam in pluribus locis voluerit esse restrin-
gendam vt prius putatur esse probatum. Se-
cundo dicunt eum errare cum dicit q̄ intelligi
guntur minorā subesse quib⁹ subiecta sunt
maiorā: quia hoc non est vniuersaliter: absq;
omni exceptione verum: licet sit verū in mul-
tis. Nam episcopi regulariter subiecti sunt
archiepiscopo suo: et tamen subditi episcopo-
rum non sunt illi subiecti nisi in casibus. Ses-
pe etiā maiora decent aliquos quos minorā
non decēt. teste Gregorio. xix. moralis qui tra-

Quæstio prima

Etas ista verba apli. Secularia iudicia si haerueritis contéptibiles qui sunt in ecclia illos constituite ad iudicandū: dicit sic. Contéptibiles illi qui sunt in ecclesia; et nullis magnorū donorū virtutibus prediti: ipsi de terrenis negotiis iudicet. et post. Qui aut spūalibus desputati sunt pfecto nō debent secularib⁹ nego cīs implicari; vt dū nō cogūtur inferiora bona iudicare valeant bonis superiorib⁹ deseruire. Ex qb⁹ verbis excludit q̄ nequaq̄ regalitatem quibus subdita sūt maiora eisdēz subdita sūt minorā. Qd ap̄ls innuit euidenter cū dicit Ne mo militans deo iplicet se secularib⁹ negotiis. Et petrus hoc etiā dicit apte: vt habet. xi. q. i. ca. te quidē. 7. c. sicut cū vt allegatū est supra. Nequaq̄ ḡ ex hoc q̄ papa est iudex i spūal bī inferiori pot q̄b̄ regulariter seclaria iudicare. Ex hoc tñ cocludi potest q̄ in casu si nō eēt ali us inferior gradus qui nō ex officio possit et ve lit iuste secularia iudicare pot papa se hmoi i miscere iudicio. quēadmodū vñ mēb̄ corporis natura: lis officiū alterius mēb̄ ipso deficiēre vel nō valente actū suū habere si pot assumit. Qui em nō pot pedib⁹ ambulare manib⁹ conat: qui nō pot manu cadente pcutere. dē gibus mordere conatur.

Capitulū. xv. respōder rationi quarte ca. scđo posse.

ca. XII

Prima respōsio.

D quartā alle gationē inducrā ca. n. queqđez specialiter pbare conat q̄ papa auctoritate aut p̄tate temporali p̄eminet alij cu: vñscūq̄ p̄tatis sive dñationis multipliciter respōdet. Unq modo esto q̄i vēteri lege pontificalis auēras p̄lata fuisse etiā in tpalib⁹ dignitati regali: nō tñ esset p̄frenda in noua lege: q̄r auctoritas pontificalis in noua lege spūaliorē et magis a terrenis negotiis elongata q̄ fuerit auctoritas p̄ficialis in veteri lege: quēadmodū lex noua magis est spūalis q̄ lex vet⁹. S̄ p̄dicti vidētur hanc rationē velle improbare dicētes: q̄ scripture veteris testamenti actus et quecūq̄ opera: euā gelica imitant: q̄re q̄cūq̄ in ea sc̄pta sunt ad nostram doctrinam scripta sūt ad Roma. xv. vñ sequitur q̄ qualiter se habuit in veteri testamento rex ad pontificē: sic se debeat habere rex in nouo testamento ad papam. Sed rñ detur q̄ ista allegatio hereticalis est: q̄ sequitur ex ipsa q̄ circūcūsionem discretionem ciborum et alia ceremonialia et alia iudicialia. le. deberet etiā imitari. Quia tūc sicut sacerdos veteris legis intendebat armis: et iudicium sanquinis exercebat. Ita deberet papa in talibus occupari que hereticalia sunt. Nequaq̄

Capitulum XII

ergo actus et opera que fecerūt patres in veteri lege imitari tenent: nisi quo ad moralia ad que oēs hoīes indifferenter obligari noscunt. cū autē allegat apls. Rñ. q̄ quecūq̄ scripta sūt ad nostrā et c. nō vt illa oīa ad litterā facimus; sed vt per patientiā et consolationē scripturā spēm habeamus; et illa fm spūale nō carnalē intelligentiā impleam⁹. Scđo respōdetur ad allegationē predictaz q̄ in veteri testamento sacerdotalis gradus non p̄ferebat dignitati regali in tpalib⁹ regulariter disponentis et iurisdictione tempora i regulariter exercenda: licer p̄latus fuerit q̄rum ad sacrificia deo offerenda et ea que ad cultus diuinum spectabāt: per quez modū in noua lege auctoritas p̄ficialis dignitati regali p̄fertur: non quo ad iurisdictionē et regimē tpale. Isti em̄ nequaq̄ negat p̄tatem pontificalē esse p̄ferendam omni seculari p̄tati: sed dicūt ipsam non esse p̄fendā in tpalib⁹ extra articulū necessitatis q̄n laici p̄tatem sibi cōmissam rite et legitime ministrarent. Qū vero accepérūt allegat̄es predicti q̄ samuel cū esset summus sacerdos et p̄fex in israel: saul de cōi genere regem instituit et ipsum pp̄t delictū a regno depositus: et deus dāvid assump̄t in regē. multiplicitē etiā errant q̄ sacrā scripturez: et eius si sic allestant oēs viden⁹ ignari. Primo q̄ samuel nō erat summus p̄fex nec sacerdos in israel s̄ iudex tñmodo: immo etiā nō fuit de gñne aaron: et per p̄ns nec sacerdos nec summus pontifex nec minor vt colligit ex primi palip. c. vi. Secundo q̄ samuel nō p̄stituit saul regē tanq̄ polens gradū dignitate eminentiōe: p̄fertiz in temporalib⁹ q̄ sit dignitas regalis: sed tanq̄ q̄ diuino p̄cepto obedies: cui parere deberet etiā si esset infimus nulla potestate puta ecclesiastica vel seculari p̄fulgēs. quemadmodū vt habetur. iii. regū. ix. quidam de filiis pp̄hetarum ad mandarum helisei vñxit lebu in regē israel: et tamen nec iste nec ille sc̄z helisei propheta maiori p̄fertiz in temporalib⁹ dignitate eminuit q̄ sit dignitas regalē. Ex quo evidenter concludit ut p̄ per vñctionem basberi non potest q̄ imperator vel quicunq̄ rex in nouo testamento sit inferior illo qui vngit. Et similiter ex hoc q̄ samuel solūmodo vñcti fuerit in ducatu: q̄ est inferior dignitate regali: nec etiam esto q̄ samuel deposuisset de mās dato dei saulem propter delictum fuisse eo q̄ tum ad publicam potestatem et iurisdictionē tpalem superior: q̄ nō deposuisset eū tanq̄ superior quo ad regimen temporale: sed quo in hoc exercens et requiens mandatū et p̄ceptū dei qualiter rusticus de potestate dei posset is bb

Secunda respōsio

Questio prima

Responso tertia

peratorē imo papā deponere: quis nulla alia potestas: neq; in temporalibus neq; in spiritualib; daretur eiō a deo. Errant tertio allegates p̄dicti cū dicunt q̄ samuel saulē ppter delictuz a regno depositus. nā in libro regū non legit̄ q̄ samuel d̄positus saulē: s̄ q̄ de eū depositus: t̄ q̄ hoc samuel executus fuit t̄ nunciavit sauli. q̄ uis legit̄ q̄ cōstituerit euz regem cū dicit dñs samueli: vt legit̄ i. Regū. viii. Audi vocem eo rū t̄ p̄stirue sup̄ eos regē t̄ ip̄z vnxit in regē de de positioē em legūt̄ur bec vba. i. re. xv. qd̄ ca plm isti allegat̄ q̄ dicit samuel ad saul. P̄o eo q̄ abiecisti sermonē dñi abiecit te dñs ne res gnes. Et post. samuel ad saul: t̄ nō reuertar te cū q̄ piecisti sermonē dñi: t̄ piecīt̄ te dñs ne sis rex sup̄ israel: et post. Scidit dñs regnū israel a te hodie. Et ca. xvi. sic scribit̄ dixitq; dñs ad samuelē. Uſq; quo tu luges saul: cū ego pie cerim eū ne regnet sup̄ israel. Ex quib; verbis nō habet q̄ samuel deposuerit saul: sed q̄ m̄ciator fuit depōnis a deo. Et idō de ista depo sitione a deo p̄cludi nō pōt̄ q̄ papa de plenitu dine p̄tatis pōt̄ imperatorē vel quēcūq; aliū regem ad libitū suū deponere n̄isi in casu: t̄ hoc qn̄ ppria officia debite exercere nōllervl non posser: t̄ ppter ea ex iniqratibus suis regnovl regali seu iperiali p̄tāti utilis esset. ppter qd̄ Zacharias papa (de quo legit̄. xv. q. vi. c. ali?) deposituisse dī regē frācor̄ q̄ deponērib; p̄fēcit vt dicit glosa. Qd̄ aut̄ adducunt de ioiada sacerdote qui vt legit̄. iii. Regū. xi. fecit vnxit Joab regē nō p̄cludit q̄ ioiada fuerit superior rege p̄fertim quo ad iurisdictionē t̄palez: q̄ se pe videf̄ in scripturis diuinis t̄ alijs q̄ aliqui fecerūt t̄ p̄stituerūt reges: qui tñ regib; sup̄iores nō fuerūt: imo erant subiecti eis p̄stitutis ab eis. Nam filij israel p̄stituerūt Jeroboam regem. iiij. Regū. xvi. vbi dicit̄ fecit sibi regem omnis israel. Et post. media ps p̄pli sequebat̄ thebni filiū ḡineth vi: p̄stitueret eū regē t̄c. t̄ iiii. Regū. ca. xxi. sic scribit̄. Percussit aut̄ po pulus ille oēs q̄ cōiurauerat t̄ regem amon et p̄stituerūt sibi regem iofiam filiū ei? p̄ eo hie ro. et ad euandz. t̄ hēt̄ dis. xcij. c. legimus: dic̄ q̄ imperatorē exercitus facit. Ex quib; t̄ alijs innumeris colligit̄ q̄ inferiores p̄stituit t̄ fa ciunt regē cui sunt subiecti: q̄re ex h̄ q̄ ioiada vnxit t̄ fecit Joas regem inferri nō potest q̄ Ioia da fuit: quo ad iurisdictionem temporalium eo superior. nam t̄ alijs q̄ ioiada fecerūt t̄ cō stituerunt omnes regem de quibus dicitur: fe cerūt̄ regem t̄ vxerunt t̄ plaudentes ma nu dixerunt: viuat rex. Nec valet si dicatur q̄ Ioia ostenditur esse ex hoc superior: q̄ occidit Athaliam que sibi v̄surpauerat regnum.

Capitulū XII

Nam hoc nō fecit inquantū superior rege: sed inquantū tutor rector et institutor cōfiliarius vel vicarius regis qui tunc eo q̄ non esset nisi septem annoz per seipsum regere nō valebat. Quod vero dicit̄ de Alejandro qui fecit reue rentiā ioiade sacerdoti nullaz apparentiā h̄re videf̄ q̄ nō fecit sibi reuerentiam tanq̄ sup̄iori in temporalibus sed quia sacerdos erat sus premus quemadmodū impatores et reges ac principes etiā spiritualibus sacerdotibus religiosis t̄ secularibus reuerentiā in missis exhibent genuflectendo t̄ osculando manus eorum: quos tñ superiores in temporalibus minime recognoscunt. sic etiam Totila nō recessit ab italia ob preces leonis pape: quia ipsuz do minum suū in temporalibus reputabat: sed q̄ ipsum virum sanctū habebat: t̄ ideo ip̄m time bat offendere. vnde nōnulli mirātur q̄ quicūq; fideles litterati per gentiles t̄ ethnicos pro bare nitūtū papam etiā in temporalibus superiorem imperatore: cum apud oēs ethnicos t̄ gentiles imperatores t̄ reges qui nō erāt sacerdotes gentiliū semp̄ se super sacerdotes reputauerūt: presertim quo ad ea disponenda q̄ ad cultuz deoz suoz minime pertinebāt t̄ bonorem: t̄ ramen multi eoz modicā reuerentiā sacerdotibus exhibebant. Nā quidā eorum in terdum in honorauerunt sacerdotes t̄ templū t̄ ritus eoz sacerdotiū: sicut legitur de pōpeio qui reuerentiam debitā templo dei t̄ sacerdoti nō exhibuit: ideo nō immērito prosperitatē extū nō habuit cōsueta. Quod vero p̄dicti Cōstantinū: Justinianū t̄ Carolini magnū in exemplum adēlūnt̄: cōtra eos militare vide tur. Nam licet isti imperatores deuoti erriterunt nō solum summis pontificibus sed etiā sacerdotibus t̄ clericis vniuersis: nequaq̄ tamē se subiectos in temporalibus clero putas bant: sed pro superioribus eis se gestabant. et de cōstantino quidem hoc expresse videtur p̄ istō sumptū ex gestis filiustri pape qd̄ pōit̄ in decret̄. di. xcvi. c. Cōstantinū. Ex quo videf̄ haberi patenter q̄ nequaq̄ vt dicit̄: imo imperator cōstantinus nunq̄ potestatem qua prius vrebāt ecclie resignauit: nec aliquā potestatē secularem aut temporalem: sive iura sive res a filiistro recepit: sed aliquam potestatē t̄ p̄dia sibi tribuit t̄ cōcessit: cum vocabulum restringendum seu recipiendū aut equipollens ibi nō valeat reperiri: sed verbū tribuendū et equivalens quo ad significacionē ibidez sepi us inferat. Ubi sic legitur. Cōstantinus im perator quarto die sui baptismi privilegiū romanē ecclesie pontifici contulit: vt in toro or be romano p̄tifices vel sacerdotes (als secu

De Cōstantino

Questio prima

lares ita hunc alias hanc caput habeant si
cuit iudices regem et ita tribuentes ei praetatem
benignitatem et vigor et honorificentiam impis-
alem alias temporalē. Itaq; determinatae ali-
as decernētes. Sancim⁹ ut principatu teneat
tā sup q̄tuor sedes alexadrinā anthiochenā
sup om̄s in vniuerso orbe terrarū dei ecclias.
Et infra. Eccl̄s beatorū apłorū petri et pauli
p continuatione luiariorū possessionū predia
contulim⁹ et rebus diuersis eas ditauim⁹. Et
infra. Ecce tam palatiū nostrū q̄ romanā ur-
be pr̄: et om̄s italie sive occidentaliū regionum
puincias: loca: ciuitates: beatissimo pontifi-
ci et pape filiistro pcedimus atq; relinquim⁹:
et ab eo et a successorib⁹ eius per pragmaticus
constitutū decreuim⁹ disponenda: atq; iuri sa-
cte romane ecclie concedim⁹ peragēda als
pmanenda). Et infra. Hec oia vero que per
hac impiale iussionē sacrā: et p alia dualia de
creta statuum⁹ et confirmauim⁹ usq; in fine mū
di illibata et icōcussa manere decreuim⁹. Qui
bus verbis ut videt patēt habetur q̄ cō-
stantin⁹ non intēdebat que cūq; temporalia sū-
mo pōtifici tanq; que ab eo prius possessa seu
usurpata fuerat quōlibet resignare: aut tanq;
ad summū pontificē spectarent de iure resti-
tuere seu reddere. sed intēdebat sibi illa de q̄
bus mentionē fecit de nouo conferre cōcede-
re donare et tribuere. Ex quo inserit q̄ constā-
tinus papa et clericis quibus ista temporalia
pferebat se supiōrē in talib⁹ reputauit. Qua-
re si ita verba eiusdē cōstantini legantur ut vide-
antur innuere q̄ papa se inferiorem papa re-
putauit: de inferioritate in spūalib⁹ deb̄z itels-
ligi ne sibi p̄si p̄trarius reputet. quod ipse sis-
nuare videt cum dī vbi prius. Et pōtifex qui
per tempora ipsius sacrosc̄te ecclie romane exti-
terit celsior et princeps cunctis sacerdotibus
et totius mundi existat: et eius iudicio que ad
cultū dei et fidē xpianorū vel vnitatē et stabili-
tatē p̄curanda fuerint disponant. Quibus
verbis: per argumētū a p̄trario sensu: videtur
innuere q̄ papa pure temporalia om̄ia regulari-
ter disp̄lare nō debebat. Ex quo habet q̄ nō
habebat in temporalib⁹ plenitudinē p̄tatis. De
iustiniano aut̄ nonnulli mirant: q̄ adducit ab
istis in exemplū q̄bus videt q̄ isti allegatores
leges ipsius iustiniani nō legerunt cu nullus
imperio: fuerit xpianus nec āte iustinianū nec
post q̄ ita expresse tā magnā superioritatē et iuris
dictionem et p̄tatem sup res et personas pape
clericorū etiam super illa que papavēdicat ex
collatione sive resignatione constantini ma-
gis sibi attribuat. q̄ iustinianus in legibus

Capitulum xit

Questio prima

cimum.e.ti.l.nulli.Decimumtertiū.eo.tit.l.si quēq̄.Decimūquartum.e.titu.l.omnes.Decimūquintum.eo.ti.l.generaliter.Decimūsextum.C.de episco.aud.l.si clericus! Decimūseptimū.e.ti.l.decernim?. Decimūoctauū habetur.C.ne sacrū.baptis.itereſ.l.i.Justinian⁹ igit̄ leges condendo priuatas ⁊ alias multas de clericis et rebus eoz ac eis libertatem ⁊ immunitates ⁊ priuilegia indulgēdo indicauit aperte q̄ se supiōre papa ⁊ clericis reputauit.

De Carolo magno etiā non legit q̄ se repuit in temporalibus inferiorē supremo pontifice:cuius signum est q̄ reges francie qui dicunt se successores ipsius supiōrem in temporalibus minime recognoscūt.extra qui filii sūt legiti⁹.c.per venerabilem.Nec obstat capitulo eiusdem Caroli quod ponit in decretis.

dis.xix.in memoria.vbi dicit:q̄ licet vix ferendū ab illa sancta sede imponat iugum: tamē ferendum est.Ex quibus verbis videt̄ haberī q̄ idem Carolus inferiorem se supremo pōtifice reputauit:sed nō arbitrat̄ Carolus q̄ apostolica sedes poterat sibi indicere vel aliquid magnū in iure in temporalibus imponere:sed in spūalibus.quod in eodem.capit.infinuare videt̄ cum premittit.In memoria beati petri honoremus sancta Romana ecclesiā ⁊ apostolica sedem: ut que nobis sacerdotalis iuris est dignitatis esse debeat ⁊ magistra rationis Quibus verbis videt̄ q̄ in spūalibus apostolica sedes est iudex ⁊ magistra.ergo si argumētum a cōtrario sensu tenet:in temporalib⁹ nō est iudex ⁊ magistra.

Cap. xiii.respondet quinte rationi secundi ca.

Cap. XIII

gatione adductā supra.ca.ij.q̄ maiorē tractatu⁹ requireret q̄ breuitas pmittat istius opusculi.ppter hoc q̄ plures allegatōes vt quibusdā apparer̄ affir̄mant errorem.Breuter respondet q̄ deficit primo eo q̄ christus inquantū erat homo mortal⁹ non erat rex in temporalibus nec habebat regulariter talem plenitudinē potestatis:licet inquantū deus habuit plenissimā p̄tātē ⁊ in quantum homo:puta inquantū erat iustificator noue legis in spūalibus habuit plenitudinem potestatis.Scđo deficit allegatio supra scripta:quia nō petro nec alicui supremo pontifici cōcessit xp̄s oēm quā habuit potestatē.Nam etiam inquantū homo ⁊ prelatus cūctorum sacramenta noue legis instituit:quā potestatē nulli cōcessit.potest etiā cōrra statuta a seipso edita dispensare:quod tamen non potest papa quicq̄.Pōt etiam absq̄ culpa il-

Capitulū XIII ⁊ XIII

la que supererogationis sunt sibi subiectis iponere q̄ papa nō pōt regulariter. ⁊ ita xp̄s multa pōt que non pōt papa. q̄ sicut etiā in q̄tū homo fuit dñs ve.le.qd̄ infinuare videt̄ cū dicit mathei.xij.dñs est filius hoīs etiā sabbati.Ite.etiā fuit dñs noue legis cui⁹ tñ do minus nō est papa.falsū ergo accipit allegatio memorata cu⁹ dicit q̄ tota iurisdictione xp̄i cōcessa est vicario ei⁹.Raro enī aut nunq̄ dñs totā iurisdictionē p̄mittit vicario suo:imo nō nulla ex necessitate fit q̄ vicari⁹ ē minor p̄tātē q̄ ille cuius est vicari⁹.Et si dicat q̄ xp̄s facie do petrū vicariū suū ⁊ cōmitēdo sibi p̄tātem suā nichil excepit:g totā iurisdictionē sibi cōcessit.videt̄ q̄busdā q̄ hoc patent̄ exclusum ē per predicta verba cū ostensum sit q̄ xp̄s verbis ⁊ exēplis multa excepit.cū igit̄ papa non habz in temporalibus reb⁹ p̄tātē sequit̄ q̄ in ipsum p̄tās laycalis extrema minime cadit. Ad Adminorem minorē respōdet q̄ cum imperator coronetur a sup̄mo pōtifice nō ideo recipiensensem in vagina eximit ⁊ vibrat eū vt ostendat se in temporalibus inferiorē papa:cū non teneat nisi sponte volueritensem in vagina a papa recipere sicut nec ab ipso nisi voluerit coronari tenetur.nā et multi fuerunt veri imperatores q̄ a summo pontifice minime coronati fuerunt:imo sup̄mū pōtificē om̄i honore reputauerūt indignū:sc̄ impatori qn̄ placuit coronari a papa etiā placuit vaginalē ⁊ gladiū suscipere ⁊ ipsum eximere ⁊ vibrare vt mōstraret se paratū qn̄ oporteret mediāte materiali gladio facere iusticie cōplemētū ⁊ alios p̄cipue xp̄ianos in iusticia defendere.

Capitulū.xiv.respondet sexte rōni secundi capituli.

D sextam alle;

gationem scđi ca.Respondetur q̄ p̄tum ad multa sicut aia se habet ad corpus ita spūalia se habet ad temporalia: sed non q̄tū ad oia. q̄ sicut aia ē nobilior corpore ita spūalia temporalibus sunt digniora.Et sicut aia q̄tū ad multa regit corpus: ita temporalia in multis sūt s̄m̄ exigentia spūaliū disponenda.Et sicut aia rōnalis non habz plenitudinē p̄tatis sup̄ corpus q̄ cōplures operationes habet corpus q̄ nō sunt in p̄tātē aie rōnalis:ita habēs p̄tātem in spūalibus non habet plenissimā p̄tātem in temporalibus et ideo in papam q̄ habet plenissimā p̄tātem in spūalib⁹ non cadit nec cadere debz sup̄ma potestas laycalis.licet in multis layci a pdicta potestate regi debeat ab habēte sup̄mam in spiritualibus p̄tātem.

Capitulū.xv.respondet septime rationi secundi c.

Capitulū XIII

Questio prima

Cap. XV

D septimā re:

spōdet q̄ papa nō est absolutus
absq̄oi exceptiōe q̄buscunq̄
legibns positivis: l̄z sit absolu-
tus q̄buscunq̄ mere positivis a supremis pon-
tificibus institutis: q̄ nullā illarū ligare pōt
ipm: cū nō sit impī paris in parē. Solut⁹ est
etiā legib⁹ q̄buscunq̄ generaliū cōcilior⁹ ac ipe-
rator⁹ regū: quorūcū illoꝝ q̄ pōtē erāt sup
bis q̄ ad eius p̄tinēt p̄tātē: t̄ no sup bis q̄ ad p̄
pria iura t̄ libertates p̄tinēt alioꝝ. Quecunq̄
ēm statuta essent a conciliis ḡnialibus et alijs
q̄buscunq̄ sup bis q̄ in sp̄ualibus d̄ necessitate
facienda sunt, p̄ regenda cōgregatōe fidelior⁹
papa d̄: solutus bmoi legib⁹ positivis: q̄ non
tenet eas seruare et posset abrogare: annula-
re easdeꝝ t̄ alias statuere: t̄ in bmoi papa ma-
ior est generaliū cōcilio: imo toto residuo cōgre-
gatiōis fidelior⁹. Legib⁹ autē institutis sup bis
q̄ iura ac libertates t̄ res respiciunt alioꝝ nō ē
papa p̄dicto mō dupliciti solut⁹, nā cū de se nō
fuerit inique papa nō pōt abrogare eas: t̄ ip-
sas nōnunq̄ saltē cōditionalē seruare tenet.
Si etiā imperator vel rex aut p̄nceps aut ali⁹ iu-
ra vel res p̄prias pape tribuerit certas leges
t̄ pacta rōabilia imponēdo: easdē leges si pa-
pa res illas aut iura voluerit recipe s̄uare t̄ te-
nere astringet: eo q̄ q̄libet in introductōe rei
sue legē quāvult pōt iponere: t̄ t̄n tradit̄ re ec-
clie. xvij. q. ii. eleutheri⁹. ex d̄ 2di. appo. c. verū
Lū aut̄ d̄: in allegatōe p̄dicta q̄ leges t̄pales
nō dedignant̄ sacros canones imitari. Rn. q̄
b̄ nō est de necessitate verū nisi cū statueret le-
ges sup bis q̄ ad p̄tificale p̄tinēt p̄tātē: sup q̄
bus si aliqd fuerit p̄stitutū ab imperatore vel a-
lio etiā qđ pape v̄l cleroꝝ vel alioꝝ quorūcū
q̄ respiciat cōmodū v̄l fauore nullā p̄tinet fir-
mitatē nisi a sumo p̄tifice fuerit approbatū.
Aliē aut̄ leges absq̄ canonib⁹ stabilē b̄nt fir-
mitatē: nec op̄z q̄ sacros canones imitent̄: dū
modo rōabiles fint et iuste. si nō essent inique
p̄nt p̄ iustos canones abrogari: t̄ ideo l̄z papa
casualiter babeat de legib⁹ iudicare: reguli t̄n
leges abrogare nō pōt: t̄ ideo sup̄ma p̄tās lai-
calis nō cadit in papā nec cadere debet: l̄z cas-
dere posset si p̄ legē dei iā nō eēt d̄riū ordiariū.
Cap. xvi. respōdes octauē rationi cap. ii.

Cap. XVI

a gationē ad ductā supra. c. ii. Re-
spōdet q̄ nō est necesse vniuer-
sitatē fidelior⁹ sine oī exceptiōne
in oībus obedire pape: sed necesse est sine om-
ni exceptiōne obedire sibi in bis q̄ necessaria sūt
congregationi fidelior⁹ saluis iurib⁹ t̄ libertati

Cap. XV. XVI ⁊ XVII

bus alioꝝ. Et si queraſ q̄s habet iudicare que
sint illa n̄cīa cōgregationi fidelior⁹: m̄ndet q̄
hoc iudicare p̄ simplicē noticiā vel doctrinā
spectat ad sapiētes in lege divina p̄tos: t̄ in
bmoi scīētis t̄ rōis iudicio eminentiā b̄ntes
q̄cūq̄ sint siue subditi: siue plati: siue secula-
res: siue religiosi: siue magistri: siue paupes: si-
ue diuites t̄ potētes. Hoc autē auctoritatīne
(vt videt) iudicare p̄cipaliꝝ spectat ad sup-
num p̄tificē de p̄filio sapiētū: q̄ si in iudicio
errauerit sapiētes imo q̄cūq̄ errare cognoue-
rint resistere obligant̄ p̄ loco t̄ t̄pe t̄ alijs cir-
cūstantiis: t̄ q̄tū lic̄ vnicuiq̄ p̄ gradu suo
t̄ statu suo. q̄ alit̄ debent ei resistere erudit̄:
alit̄ plati: alit̄ reges: alit̄ p̄ncipes: t̄ alit̄ simpli-
ces t̄ tpali potētia destituti.

Cap. xvij. m̄ndens. ix. et ultime rōni secūdi capl̄ ostē
dit quib⁹ modis papa habeat superiorē.

D aliam allega

Cap. XVII

tionē ibidē inductā m̄ndet q̄ in
casu est licitu etiā de iudicio sū-
mi p̄tificis t̄ p̄tāte iudiciale p̄
sententiā iudicare: t̄ ab eo etiā appellare. M̄
ēm de iudicio summi p̄tificis l̄z in casu iudi-
care q̄dam tali rōne nitunt̄ pbare. Lic̄ in ca-
su iudicare de p̄sona pape: ḡ t̄ de iudicio eius
B̄ns p̄z p̄ decretū bonifacij martyris qđ poni-
tur d̄. xl. c. si papa. Un̄ trib⁹ casib⁹ tenet̄ papa
būanū subire iudiciū b̄m quosdā: p̄mo in casu
heresis sicut d̄ p̄ allegatū capl̄: sed refert̄ in
rei vītate an sit heretic⁹ q̄ tūc ipso facto t̄ in
re sc̄ tam dino q̄ būano est papatu p̄uat̄ t̄
omni dignitate ecclīastica destitut⁹. M̄ēm sit
dino iure p̄uat̄ papatu q̄dam multis rōnib⁹
demonstratiūs vt eis videat̄ ostendūt. Pro
q̄bus oībus vnaꝝ aūtem t̄ rōne sufficiat nūc
tangere. Un̄ apl̄ in ep̄la ad thi. iii. testari vis-
det cū dicit. hereticū boiem post p̄maz t̄ secū-
dam correptionē devita: sciens q̄ subuersus ē
q̄bmoi est t̄ delinq̄t cū sit p̄prio iudicio p̄dēs-
nat⁹. Itē ille q̄ nō ē de corpore ecclīe nō ē verū
caput ecclīe l̄z putaret̄ ab oībus oēs ei tūc er-
rarent. vniuersalis em̄ ecclīa l̄z in b̄is q̄ iuris
sunt p̄serti dini errare nō possit: t̄n errare pōt
in b̄is q̄facti sūt. sicut errat q̄n papa in rei ve-
ritate ē p̄ctōr t̄n sanct⁹ ab oīb⁹ reputat⁹. pa-
pa igit̄ ver⁹ si postea efficiat̄ heretic⁹ dino iu-
re b̄z qđ isidelis ē abscissus t̄ resect⁹ de corpore
ecclīe papatu p̄uat̄ q̄ etiam iure canonico oī
dignitate ecclīastica ē p̄uat̄. naꝝ oēs hereticī
q̄buscunq̄ noib⁹ censeant̄ sunt a generaliū cōci-
lio C̄ quod etiā supra papā hereticū habz iu-
dicariā potestatē damnari. ex de hereticis.
c. excōicam⁹. Lū igit̄ papa heretic⁹ nō excipi-
at̄ a canone supradicto: nec nos ipsū debem⁹
bb iij

Questio prima

excipe. si autem papa est de heresi pro solummodo diffamat: papea non est ipso facto aliquod dignitate praecipua. Si tamen facto quincicem et in eum fert simia si non appellat in re iudicata transire videtur. Si quereret aliquis coram quo iudice possit vel obbeat papa ab heresi quinci vel accusari. Hoc rindetur quod dicentes quod papa coram diocesano suo in cuius diocepsi moratur potest ob heresi accusari: cum pape heretico nullum privilium spale ultra alios epis legat in iure processu: et aliquis sortitus sive nomine dicti sic alij episcopi qui inueniuntur heretici in diocepsi alicuius episcopi iudicari possit ab episcopo qui non solenniter degrediatur: ita et papa si efficiatur hereticus: persert notoriu[m] si moratur in roana diocepsi potest ab eo iudicari. quod si epis in cuius diocepsi manet aut non vult aut non potest audi re accusatores pape heretici: tunc alij episcopi fidei zelo accessi ipsos audire debet quod ex exemplo quodam per bare conantur. nam cum beatissimus marcellus in papa ydolatria notorie commisiss: et in merito non concuerit sed suspectus de heresi hereticus: queritur episcopi ut bene dicatur. xxi. uero autem ad inquerendum ipso: quemque non inueniret hereticus sed solummodo ydolatria: et correctum ipsum iudicare nolebat. neque autem inquisitorum fecisset: huiusmodi nisi supiores ipsi se putassent si coram ipsis quicquid suissimorum de heresi: que in hoc casu episcopi super papam hereticum obtinere potest. Si autem episcopi vel noluerit vel nequerit papam hereticum iudicare alij catholici: maxime ipatos si catholicus fuerit ipsum iudica revalebit. nam non. glo. di. xviii. sup. c. de peccatis. ubi quis deficit ecclesiastica potest super recurrerit ad brachium scilicet: quod quicquid canones quod inferiores sunt iure naturali et divino sonantes quod papa eo quod clericus vel epis nequerit coram scilicet iudice queriri. exponendi sunt per episcopatum hoc casu: ut qui sic bene. si. de legi. l. non potest. Legum latores non possunt o[mn]es articulos pruidere: et perh[en]s o[mn]es casus non potest comprehendendi signari in legibus. videatur ergo iuxta naturalem equitatem roe fultas literis sacris: quod neque debet intelligi de papa heretico quod per ipsius malitia vel negligenter danabile est stat eum ecclesiasticam usurpare potestate. in hoc enim casu non debet se defendere p[ro]p[ter]ea. unde sic bene in gl. xi. q. iiiij. c. psalmi. non reprobatur tot testes propter papam quod reprobant per eos et cardinales roane ecclesie: immo duo sufficiunt: et in hoc est. si quis editio: quod ipse magnus sine comparatione aliorum creatus est: et in omnibus spe venie condemnatur est ut diabolus: ut dicit de pe. di. ii. circa p[ro]p[ter]ea. h[ab]et gl. sic in casu heresis per magnitudinem piculi quod eminet vel in ecclesie si papa efficit hereticus: ut potest quod per auertere et potest tamquam spualiter quam per alios purgat excellere: plurimos ad suam heresim et nequitiam trahere valeret. ratione igitur est ut papa in hoc potest deteriorioris quam melioris editio existat: ut spualissime de illo epiothes canones dirigendo dicatur: quod de ipso canones in hoc casu non debet intellegi: quod canonum coditores si de hoc casu cogitas-

Capitulum XVIII

sent et ipsum timuissent vetus esse: ipsum exceptissent o[mn]ino. Nec mirum quod quoadmodum ut habet extra electi. c. l. in romana ecclesia aliquod statuit quod in multis casib[us] non potest ad superiorum recursus haberi: sic circa papam hereticum quod ultra o[mn]es nocere potest toti congregati[on]i fidelium non irrationabiliter statuet aliquod spale cum aliquod papali dignitate proditus in prauitatem hereticam laberet. quod ut habet extra electi. c. vi. vbi piculum intercedit ibi piculum dubio cauri est prouulendum sicut et in magnis rebus est diligenter inquisitio et per dominos prius facienda. viii. q. iij. c. nup. Secundum tenet papa humanum subire iudicium quicunque criminis eius est notoriu[m] et inde scandalizaret ecclesia et ipse sit incorrigibilis ut dicit glo. vi. xl. sup. c. si papa. Si quereret aliquis coram quo iudice possit papa accusari in hoc casu. rindetur quod dicat quod p[ro]p[ter]ea reuerentia officij quo fungitur est ipso factio exhortatio primo ex exemplo leonis pape de quo habet. iij. q. i. nos. ut alicui viro sapienti et prudenter neque alius neque sibi suspecto se submittrat. Si autem noluerit ex quo eius criminis notoriu[m] est non op[er]e exhibere testem sed dicendum est ecclesie: et propter quod videtur dicendum ecclesie. I. congregationi romanorum quod est quodammodo proprius epis ut arceaus coram ipsius quod possit faciliter quenire ad iudicandum. Si autem romani noluerit aut nequerit iudicare ipsum tunc praecepit iudicandi deuoluit ad quemcumque catholico quod tanta sit potest potest ut per pale potestiam ipsum valeat coercere perserit si pape criminis verdictum in piculum congregationis fidelium: quod multis rationibus fundatis in legibus taliter dinis quam humanis perbare conantur. quod duxi ad presens abbreviacionis gratia supp[lement]andas. Tertio ut dicatur quoddam tenet subire humanum iudicium si res aut iura aliorum iuadit aut detinet minus bonum. Et si queratur ab eis coram quo in hoc casu rindetur tenet. rindetur dicendo quod aut omittit iuriam in eum quod superiore non habet in pale sicut imperatores: aut in eum quod habet superiore. Si primo modo tenet se submittit alicuius iudicio neutri pri suspecti aut eligere arbitrios de voluntate alterius pris quod in eo potest habeatur iudicandi. Si autem neutrum facere voluerit ipato: p[ro]p[ter]ea culpam pape per vel ipsum iudicare vel delegare alteri quam super ipsum in hoc casu habebat potestate. Si vero iuadit aut detinet re vel ius superiore habens: queniri potest coram superiore ipso. Hec et plura alia quod tangunt illam materiali nonnulli multis modis non ostendere quod oia gratia breuitat p[ro]p[ter]ea. Ex hoc propter papa in casib[us] superdictis tenet humanum subire iudicium quod molitur ostendere quod in casu licet appellare a papa et a gente sua per papa: et extra iudicium priuocare ipsum ad causam ne aliquod faciat in iudicium appellatis vel priuocatis quod ab oī illo quam humanum tenet subire iudicium licet appellare taliter a sententia si male iudicauerit quam a guamie et peritio et futuro siue

Questio prima

appellās siue pūocās reputet ipm īdīcē siue
reputet ipm nō iudicē. Nā ois opp̄ssus vel p̄
babilr opp̄mi metuēs ab illo appellare p̄t in
oi casu i quo accusari p̄t c̄t appellatio sit op̄s
sor̄ reueamē. ex de app. cuz spāli. cū ḡ in trib?
casib? sup̄ascrip̄ papavaleat accusari: sequit
q̄ in ip̄is ē licitū appellare ab ip̄o. dicūt ḡ isti
q̄ si papa fac̄ heretic? gerat se p̄ papa ab oi
fīia quā tñlerit ioi cāt a quocūq̄ ḡuamie qđ
itulerit v̄l h̄niat furerit: l̄z oī boī appellare c̄
infest rāq̄ a nō iudice et nullā bñte eccl̄asticā
pt̄atē oīo: q̄ oīs b̄tic? p̄tūcūq̄ occul̄ iure di
no ē oī pt̄atē eccl̄. p̄uat? l̄z nō eēt iure eodē p̄
uat? d̄gnitate scl̄ari si quā h̄iet: q̄ eccl̄asticā
digni. nō oī b̄re: n̄si salte sit d̄ nūero ḡrega
onis fidelū scl̄arē tñ dignitatē sup̄ma p̄t infi
del̄b̄re sicut de fcō ille ve hñt tpe r̄ti v̄l ap̄lo
rū. et hic ē q̄ iure dīno p̄t q̄libz c̄infest in oī cā
appellare a papa si efficiat b̄tic?: s̄ nō oī p̄p
iure dīno appellari si imp̄ aut rex efficiat here
tic? ab ip̄o rāq̄ a nō iudice scl̄ari l̄z fm̄ quosdā
h̄ fiat iure hñano canōico. nō ei h̄stici ip̄o fcō
p̄uat iū dīno reb? r̄palib? cōsib? q̄ data sūt cōi
rati fidelū: vt sūt oīa bōa et iura tp̄alia q̄ eccl̄a
stica ab eccl̄ia. nō q̄ ē a pa. appellat̄. d̄noiant
em̄ eccl̄istica ab eccl̄ia nō q̄ ē papa aut ḡre
gatio cl̄icor̄: s̄ ab eccl̄ia q̄ ē ḡregatio fidelū
q̄ cl̄icos et laicos et viros et m̄lieres cōphēdit.
Illa em̄ eccl̄ia post deū p̄mo et p̄ncipalr̄ ē dōna
oīz bonor̄ et iuriū tp̄aliū eccl̄isticor̄: n̄si aliq̄
p̄cedētes bōa sua et iura: apt̄e exp̄sserit: v̄l veri
sile sit eos voluisse bōa illa et iura alicui p̄sone
v̄l collegio eccl̄istica appropriari debere. nā
in p̄cessione rerū suarū et iuriū p̄nt laicq̄ volue
rint pacta et p̄ditōes ip̄oere q̄ p̄sonis recipiēti
b̄cōgrāt: et nō sūt iuriū ad q̄ suāda tenent
dātes et recipiētes approbata. In cā aut̄ fidei
l̄z cui libet catholico a papa b̄tico appellare:
q̄ ei infest: q̄ cā fidei oēs tāgit et ad oēs oīo
p̄met xp̄ianos. di. rcvi. ca. vbi. nā l̄z in h̄ casu
nō sit simplē necesse appellare a papa b̄tico:
et si h̄ dignitatē eccl̄istica et diffinitiuā vita
te p̄ferat sñia: q̄ oīs sñia talis eo q̄ eēt h̄ ius
dīnu nulla esset ip̄o fcō: l̄z nō eēt appellatōe
suspēla: iō in h̄ cā sufficeret papā b̄tici accu
sare. imo si nō rep̄iret iuder: marie q̄ volēt ac
cusare velle v̄l auderet audire: sufficeret corā
quocūq̄ v̄bo vel sc̄pro papā eē b̄tici putare:
cām v̄lcās q̄re eff̄ heretic? allegādo: h̄ quē tñ
opari deberet hm̄oi publicatio d̄ iure dīno et
nāli: ad qđ obligat̄ oēs catholici p̄tū in q̄cūq̄
alia cā h̄ quēcūq̄ et a quocūq̄ iudice appellatē
hm̄oi cī publicatōz in fauore fidei xp̄ianet et ca
tholice oēs catholici cī in tm̄ p̄tū appellatōz de
ferre d̄berēt et publice nisi d̄ fīa publicatōe cō
nīceret l̄rie h̄ gerēt se x̄vel sile p̄ papa et oēs
publicatēs v̄l p̄plices ei defēdere tenerent. d̄

Capitulum XVIII

nc̄citatee salutē mō x̄gruo statui p̄sone cuiusl̄z
verūt̄ dicūt isti q̄ in h̄ casu pp̄ iurē dīni et hñia
ni ignaros solēnitās applatōis nō obcēt s̄ pdes
se valeret. ap̄t̄ iō dicūt isti q̄ i sc̄do casu. s. q̄ cri
mē pape p̄tūcūq̄ ess̄ notoriū et de ip̄o sc̄adali
zaref eccl̄ia et esset incorrigibl̄ sufficeret cuiusl̄z
accusare ip̄z: n̄si ess̄ tale crimē ex quo aliq̄s c̄
uari timeret: et tūc p̄t talē ex iudiciū a futuro ḡ
uamie appellare: n̄si aliq̄s faceret in p̄iudiciū
ei? i alijs ēt casib? ad h̄c articulū spectatib?
appellare l̄z quos nūc exp̄mere nō intēdo. i h̄
ēt casu fm̄ istos cū si papa iuaderet v̄l detine
ret in iuste res v̄l iura aliquor̄ q̄nq̄ ls appella
ri ip̄m et q̄nq̄ appellare ab ip̄o: s̄ de h̄ superses
dendū ē ad p̄ns. vb: p̄dcā itaq̄ et ip̄a p̄tiḡtia
diff̄nitiae isti pbare conāt. p̄z fm̄ eos: q̄ i ca
su l̄z: imo regūl̄ licitū ē: et de p̄sona p̄p̄a pape
et de ei? iudicio iudicare: et ab ip̄o ēt appellare.
et iō ex his pbari nō p̄t q̄ p̄tās laical sup̄ma ca
dat in ip̄z de fcō vel d̄ iure dīno. ad oēs aut̄ ca
nōes q̄ in p̄tū p̄nt adduci: d̄cūt q̄ cāoēs vi q̄
les sūt cāoēs atiquor̄ patrū: l̄z nōnullas d̄cre
tales quorūdā posteriorēs existimant
debēt intelligi q̄ regūl̄ in his q̄ spectat ad sup̄
mū p̄t̄. de c̄ iudicio iudicare nō l̄z: nec regūl̄
l̄z appellare ab ip̄o s̄ casu alr̄ tm̄: iudicari in re
gūl̄ l̄z. nā cuiusl̄z iudicare l̄z d̄ māfestis ei? c̄rib?
q̄buscūq̄ q̄ bñ fieri mīme p̄nt. nō qđē iudicia
l̄e sñia: p̄ferēdo: s̄ ipsa cordialr̄ derestando et
nullaten? excusando: et m̄tromin? illicire defē
dēdo. ad h̄ allegari p̄t beda. extra de reg. iur.
c. estote. et Hiero. xi. q. iij. ca. si q̄s direrit. et c. si
q̄s boiem. et glo. di. xv. sup. c. nos non.
Cap. xviii. ostendit q̄o secunda op̄i. respōdet argumē
tis contra se factis capi. primo huīus prime questionis.

31o q̄o Op̄i. iii. Capl̄m XVIII

v ad ea q̄ sup̄ p̄im̄ et sc̄do capl̄is ad
ducta sūt h̄ ip̄az. i. iiij. 2. iiiij. c. valeat r̄ndere. Ad p̄
mū itaq̄ qđ adductū est. c. i. r̄nderi p̄t q̄ p̄tās
spūal sup̄ma dupl̄ accipi p̄t. vno mō p̄t acci
pi p̄tora p̄tēte q̄ a sup̄mo spūali p̄cessa est. i. a
xpo: et sic fm̄ ip̄os p̄tās spūal sup̄ma et p̄tās lai
cal sup̄ma ad rē ex opposito mīme diuidūt: s̄
p̄tās laical sup̄ma p̄tū ad rē ē ps p̄tās spūalis
sup̄me: ita q̄ p̄tās resp̄cū tp̄aliū nō ē simplē su
p̄ma: q̄ illa p̄tās q̄ ē in impatore ē mīor illa q̄ ē
i papa: et ē qđā effect̄ spūal p̄tās p̄t̄o mō d̄cō.
Ali accipi p̄t p̄tās spūal sup̄ma: p̄ p̄tēte solū
mō q̄ resp̄cīt spūalia et nō tp̄alia: et p̄tās laical
sup̄ma p̄ p̄tēte q̄ solūmō resp̄cīt tp̄alia et non
spūalia: et sic p̄tās spūal sup̄ma et p̄tās laical su
p̄ma. h̄ ē p̄tās sup̄ma solūmō resp̄cīt tp̄alia: et
nō spūalia aliquo mō diuidūt ex oppositor̄ q̄
bb iij

Questio prima

Ad secundum

Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

Cap. XIX

Ad primum

Ad secundum

Ad tertium

Cap. XX

tñ pñt cadere in eadēz psonā: bñ q declaratū existit p opī. scđam sup. c. ij. Ad scđm dī: q iste due potestates nō cōstituit duo capita duorum corporum diuersorū: sed vnum babens duplē potestate p̄dictam. Ad tertiu dicit q paparū nō dñatōz icludit s̄ excludit dōatōz ryānica et iniustā de q loq̄t btūs petr̄ ep̄la sua p̄ia. c. v. Ad qrrū dī: q fñgēs p̄tate laicali sup̄ ma p̄cise et nō p̄tate spūali ē fili' ecclie si ē fidel̄ et iō ipatoz q pollet solūmō p̄tate laicali si ē fidelis ē fili' ecclie. s̄ pollēs p̄tate sup̄ma sup̄ tē palia et p̄tate spūali ē caput oīz fideliū. Ad qn tu dī: q ipatoz vocari p̄tvl ille q int̄ laicos sup̄ mā obtinet p̄tate absq̄ sup̄ma po. spūali: et sic ille ē inferior p̄p. et ille vocat cōf ipatoz. v̄l q su p̄oēs laicos sup̄mā bz̄ et in spūalib̄ p̄tate: et ille nō ē inferior papa: q̄uis p̄p cōf nō voceſ b̄ noīe: s̄ quodā alio noīe digniori. s. aplic̄: papa supremus pontifer vel sacerdos.

Ca. xix. sit armentis factis. c. iiiij. p̄scđa p̄e opī. tertie

Ecūdum etiā istā

opī. r̄m ad illa q. s. ca. iij. p̄ opī. t̄ria sūt adducra: q̄ h̄ istā opī. scđaz miliare videt. Dicit at ad p̄mū q̄ p̄p nō dī regl̄ p̄ seip̄z negocia sclaria exercere bñ apl̄z et cōnes sacros: s̄ bñdī negocia alijs dī cōmittere mlti enim mlti facere debet p̄ alios: que nō d̄ b̄t ip̄simet facere p̄ seip̄os. v. q. iii. c. vi. dī. lxx viii. c. ep̄us gub. xij. q. i. p̄cipim̄. q̄ tñ si fecerit per seip̄os tenent: licet faciendo peccet: et sepe mortaliter. sic sepe papa si int̄palib̄ ali qd̄ fecerit q̄cqd̄ illud fit nisi fit h̄ legez diuinā nec h̄ ius naturale ēt d̄ iure t̄z: potit tñ b̄ faciēdo peccare moraliter: q̄ fac p̄ seip̄z qd̄ dī facere p̄ alii. Ad scđz dī: q̄ ille due p̄tates sūt distictae tñ iēndē cadere pñt et cadit d̄ fcō: tñ nō cadat nec cadere debeat in eindē regl̄ quo ad exercitū: q̄ ille iē quē cadit p̄tate spūal sup̄ma nō dī p̄ seip̄m allā exeq̄ p̄tate: nisi forte casuāl. Ad t̄tiū dī: q̄ armis int̄cedere et iudiciū saguis exercere p̄p nō dī p̄ seip̄z: b̄ tñ p̄t alii cōmittere et dī: et iō r̄ps vicario suo vsuz gladij materialis reguli int̄dit: nō aut p̄tatem bñtis cōmittēdi: et illo mō intelligūt et exponūt oēs canōes et auctes alias que in contrariū sonare vident. Cap. xx. ponit solūtēs eoru de prima opinione ad argumenta que adduc̄t sunt contra eam. c. ij. et iij.

Itio videndūz ē

v̄ q̄uo p̄ma opī. ad illa q̄ in. c. ij. et iij. illa adduc̄tur nūt r̄ndere. Ad illa ei q̄ adduc̄t ex. c. iiij. p̄ opī. t̄ria fo: san r̄m def̄sic r̄ndet illi de opī. tertia. ad illa q̄ adduc̄tur. c. iiij. ad p̄badū q̄ iste due p̄tates tñ nō debet tñ pñt cadere iē eadēz dupl̄r r̄m: q̄ sic p̄tate laical sup̄ma repugnat bñtis p̄tate spūal sup̄maz r̄oe stat̄ papakita et repugnt p̄tati laicali

Cap. XIX et xx

sup̄me: q̄uis nō repugnat oī p̄tati laicali: et b̄ q̄ ad plura repugnātia statui papali se exten dit p̄tatis laical sup̄ma ad q̄n oīs p̄tatis laical se p̄t extēdere. p̄p b̄ si aliq̄s rex fieret p̄p amitteret p̄tate laical sup̄. tñ nō laical inferior seu micrē. eidē ēt statui papali repugnt m̄rionio: tñ nō repugnt ordi sacerdotali. vñ tñ i p̄ miriua ecclia tā sacerdotes q̄ ep̄i h̄uerūt vroxores et vñ fuet rūt m̄rionio: nō tn legī q̄ aliq̄s p̄p vñs fuerit et papatu et m̄rionio. Stat̄ aut̄ papal̄ et p̄tatis laical sup̄. repugnt magis q̄ spūs et corp̄: quē admodū p̄l̄ repugnat q̄ spūs et mulier: et iō q̄ vis corp̄ et spūs valeat repiri i eodē: stat̄ tñ papal̄ tā m̄lieri q̄ p̄tati laical sup̄me repugnt. in ferre et morē corpale judicialē statui papali repugnt: q̄ tñ est acr̄ p̄tati laical sup̄me. et ita tñ p̄tatis laical sup̄. nō repugnt pollēti p̄tate spūali sup̄ma: nec r̄oe ordinis sacerdotalis nec r̄oe a m̄istratōis repugnt tñ sibi r̄oe stat̄ papal̄ q̄ uō patit secū p̄les act̄ iudiciales spectat̄es ad p̄tate lai. sup̄mā: tñ cōpatiat̄ secū eosdē acr̄ q̄ tñ ad s̄ba z actū: quē admodū nō p̄patit secū p̄cubitū p̄ngale: tñ statui q̄tū ad s̄ba z act̄ nō repugnt: Et sic finis p̄rie. q̄ incipit scđa q̄stio. Primū ca. scđe questiois p̄ponit ipsam. q̄ et circa ea duas opī. recitat: circa quarū scđam ponūt distinctōes d̄ p̄tate p̄prie p̄pria et de im̄mediatōe q̄ qd̄ accipiēt a deo

Ecūda questio

q

vtrū sup̄ma p̄tatis laical p̄prie
ratē sibi p̄prie p̄pria h̄eat im
mediate a dō. Circa at bāc. q.
s̄t̄ due opī. p̄rie. Una ē q̄ sup̄ma p̄tatis lai. p̄p
ratē sibi p̄prie p̄pria nō bz̄ im̄mediate a deo: q̄
bz̄ eā a deo im̄mediate papali p̄tate. papa nō bz̄
plenitudinē p̄tatis tā in spūalib̄ q̄ in r̄palib̄ et
iō nō bz̄ aliquā p̄prietatē nisi ab ip̄o. pro hac
opini. adduci pñt illa q̄ allegata sūt. s. q. i. c. ij.
Alia ē opini. q̄ p̄ distinctōes r̄nt: q̄rū vna ē q̄ p̄
prietas p̄prie p̄pria alic̄ p̄t dupl̄r accipi. vno
mō vt p̄prietas p̄prie p̄pria alic̄ voceſ illa q̄
ē p̄prietas p̄p̄slime et strictissime accipiēdo
nomen p̄prietati: alic̄ vt p̄prietas p̄prie p̄pria
alic̄ voceſ illa q̄ sive fuerit p̄prietas p̄p̄slime
accipiēdo nomē p̄prietati sive large accipiē
do magis p̄prie p̄prietati alic̄ q̄ aliq̄ alia. scđa di
stinctio ē q̄ aliquā p̄prietate sic et aliquā p̄tate
ē im̄mediate a deo tripl̄r p̄t̄ irelligi. vno mō vt
det a dō solo sine dōatōeyl m̄isterio creature
p̄ quē modū moyses huit ducatū a dō im̄media
te: et filij isrl̄ p̄prietatē t̄re p̄missiōis et petr̄ sū
mū sacerdotiū: t̄. xi. apl̄i apl̄atū. cōdō p̄t̄ eē aliqd̄
im̄mediate a deo: q̄a solo deo dat tñ m̄isterio
creature: p̄ quē modū sūm̄ p̄t̄. q̄t̄ bz̄ p̄t̄ petr̄
p̄tificē p̄tificiū bz̄ a dō im̄mediate: q̄ q̄uis nō
h̄eat p̄tate illa absc̄ electōe h̄uana. electores
tñ illi sibi p̄tate sua nō tribuūt s̄ sol̄de: sic q̄

Questio secunda
Capitulu I

Opī. primum

Opī. secundo

Questio secunda

baptizat̄ ḡrāz accipit a solo dō: nō tñ sine mīsterio baptizat̄: q̄ non p̄fert ḡrā illa nisi mīsterio baptizat̄: tñ baptizat̄ nō ē crēas ḡrā am illā: sic pleban⁹ bz ecclaz a solo ep̄or tñ nō sine p̄ntatōe p̄oni. H̄ mō p̄t itelligi: aliq̄s bñs p̄tē vel p̄petatē aliquā a solo deo: q̄ l̄z eā a p̄ncipio h̄uerit cū p̄cessiōe dōatōe ve resiḡtōe alti⁹ postq̄ sibi data ē t̄ resignata a solo deo d̄ p̄det̄: ita q̄ sol⁹ deo q̄ptū ad hm̄oi p̄tē vel p̄petatē ē eo sup̄ior: sic fūm quosdā p̄p̄ d̄r̄ h̄ie dñi uñ siue p̄petatē rerū tpaliū q̄ p̄cessē st̄ a fidelis bz rōano pō. immediate a solo dō: q̄ l̄z eas p̄io recepit ex largitāte fidelit̄: tñ postq̄ illas recepit null⁹ ali⁹ q̄c q̄ iur̄ bz n̄si solus d̄r̄ ita q̄ p̄dia t̄ citates t̄ alias res q̄s sibi dedēt fideles nō ab hoie sed a solo dō tener: ita q̄ sup̄iore īn hm̄oi tpali⁹ p̄deū n̄llo mō recoḡscit: sicut ēt q̄n erat sol⁹ noe cū filijs t̄ vrorib⁹ res q̄s h̄ebat tūc fine iure h̄fditatio sine dōatōne alioz ant̄ quouis alio mō a deo t̄ebat: nec ī hm̄oi tūc sup̄iore h̄ebat: l̄z h̄uiſz an̄ d̄lūuiū in his sup̄iore regē. s. aut̄ aliū dñz p̄ncipalē quo fuiss̄ iferio.

Sc̄d̄. c. sc̄d̄. q̄ recitat duas alias opinio. ortas ex distinctionibus circa secundam op̄i. positis.

Is distinctōibus

vñs videndū q̄nō nō oēs tenētes ī pñi eē a papa eodē mō rñdēt ad p̄ positū q̄ois. Dicūt ei qdā q̄ ḡuis ille q̄ bz p̄tē lai. sup̄ma bēat eā ex alio q̄ ex sup̄ma p̄tē sp̄uali: p̄petatē tñ p̄p̄e p̄p̄ia p̄tē h̄ie. s. p̄mo mō capiēdo nomē p̄p̄ietat̄ p̄p̄issime t̄ strictissime: q̄ buiūsmōi p̄tēz h̄ie p̄tē in bōis q̄ h̄uit an̄q̄ h̄eret vel obtineret sup̄ma p̄tē lai. t̄ in alijs q̄ poſte aq̄reret p̄ se t̄ nō dignitati seu sup̄me lai. p̄tē: m̄ p̄p̄issime t̄ strictissime accipiēdo no mē p̄p̄ietat̄ sup̄ma p̄tē laical nullā bz p̄petatē: q̄ de p̄p̄ietate strictissime supra p̄tē bñs eā facere qd̄ vult. i. q. i. eos. q̄c qd̄ em̄ fecerit de ea: eā. s. bñ vñ male exponēdo: donādo legādo: vel qñolibet alienādo: ḡuis cū ḡui p̄cto talia facere valeat: tñ ad restonem no tenēt: s sufficiet q̄ alijs mōis deo satissfaciat de p̄cto. H̄ aut̄ faciens impator q̄ sūmā p̄tē p̄tinet lai. de iurib⁹ t̄ rebus imperij t̄ boni cōis: ipse de bonis p̄p̄is obligat̄ restituere: t̄ iō fūm illos potestas sup̄ma laicalis: sicut nec sup̄ma potestas sp̄ualis: nec mediate nec immediate a deo nec ab aliquo bz p̄p̄ietat̄ sibi p̄p̄ia illo mō. Luius ratio assignat̄: q̄ potestas sup̄ma laicalis est p̄ncipatus eludē p̄fectissim⁹: cuiusmodi est regalis qui a principatu tam tyrannico q̄ despotico supreme distinctus hoc bz inter alia vt institut̄ p̄pter bonum cōe subiectoz t̄ nō p̄pter bonum propriū p̄ncipatus. de tali em̄ regimine dicit Aристo. lib. viii. ethicoz. vrlia ergo sunt alia fibi⁹ps: quedā non vtq; sed

Capi I II III

subdit̄. Aut̄ ḡ s̄ilr bona ip̄i sūt a dō p̄cessa. p̄tē cōe bonū subditoz. q̄re nō p̄t ea expendere. n̄si p̄p̄ bonū cōe seu utilitatē oīz subditoz: t̄ alit̄ si ea expēdit ad restitutōe tenēt. nā q̄ bona p̄cessa ab aliq̄b⁹ ad certos vslus ī alijz vslibus t̄ p̄cedētiū volūtātē p̄sūplerit restituere si p̄t eadē astringat̄. Alia ē opio q̄ p̄tās laycal⁹ sup̄ma bz aliquā p̄petatē sibi p̄p̄e p̄p̄ia mō p̄dcō accipiēdo nomē p̄p̄eta. nā p̄stitut̄ ī sup̄ma p̄tē et cadem illis bonis abūdare debet quibus virtutum actus politicarum valeat exercere: hic dīc arist. viii. ethi. q̄ nō ē rex q̄ p̄ se nō sufficit t̄ oīb⁹ bonis supercellēs. ī ter vñtutes aut̄ politicas n̄ccias ī sup̄ma p̄tē laycal⁹ p̄stitut̄ vt̄ liberalitas neqq̄ ē mīma. nā vt̄ dīc arist. viii. ethi. p̄ncipat̄ t̄ p̄tēs t̄ potētar̄ possessionib⁹ marie n̄ccia sūt amiici. q̄ vt̄ dīc ibidē bona fortūa q̄to maior tāro min⁹ secat̄. nā sīc habet̄ ex de accusatiōib⁹ q̄lī t̄qñ. h̄. Prelati ecclasiasti odiū m̄ltor̄ frequēt incurrit̄ t̄ isidas potiū sic etiā reges t̄ p̄ncipes q̄ infđū iudiciū sanguis bñt int̄ potētes t̄ dñvites exercere: m̄lti eis libēter parāt̄ isidas q̄re p̄ sua defēsiōe t̄ p̄tē ēt in malos itre p̄ide exercēda sepissime idigere noscūt amicis amici aut̄ marie acqrūt t̄ p̄seruat̄ p̄ liberalez munificētiā: teste salomone q̄ puer. xix. ait: m̄lti colūt p̄sonā potent t̄ amici sūt dona tribuētis. t̄ etiā diuitie adducūt aicos pl̄imos. igit̄ act̄ vñtūt liberalitas ē act̄ n̄ccari p̄stitutis ī sup̄ma p̄tē laycal⁹: q̄ cū p̄tās laycalis sup̄ma dēat eē fibi⁹ps t̄ fūgēti sufficiēs tāris abūdare d̄z vt̄ p̄minēs ea act̄ liberalitas valeat exercere cui⁹ act̄ ē dare: dare aut̄ spectat ad p̄petatē h̄ntē: q̄ sup̄ma p̄tās p̄petatē strictis finiā p̄p̄issime accepto vocabulo d̄z h̄ie.

L. iii. hui⁹ sc̄d̄ q̄st̄ōis. p̄mo ponit declaratōe op̄i. dicētiū q̄ sup̄ma p̄tās laycal⁹ sīt a deo. Dein p̄bat̄ q̄ busdā op̄i. p̄bat̄. x. rōib⁹ q̄ ip̄iū ē a papa ad q̄s vñ anno tabit̄ suis locis respondet̄.

Biro Op̄iones

p̄ abē p̄cedētes ī h̄ p̄cordāt q̄ sup̄ma p̄tās laycalis bz p̄petatē sibi p̄p̄e p̄p̄a sc̄d̄ mō: q̄ alia bona tpalia sic sūt appropata p̄tē laycali sup̄me q̄ ad alti⁹ p̄petatē vñ dñiū mīme spectat̄. S̄z nō abē eodē mō tenēt q̄ istā p̄petatē bābeat imediate a deo: q̄ null⁹ eoz babuit hm̄oi p̄tē. Quidā tñ dicūt q̄ istā p̄petatē nō h̄nt imediate a deo p̄mo mō sīc nec aliq̄s p̄p̄ post br̄m petrū babuit p̄tē sp̄uale papalē imediate a deo: q̄ null⁹ eoz babuit hm̄oi p̄tē absq; electōe illi⁹ vñ illoz ad quēȳl ad quos spectat̄ eligere sūmū p̄otificē cū p̄tās laycalis bz p̄petatē p̄p̄a sibi p̄io mō vel sc̄d̄ mō imediate a dō quō sup̄m⁹ p̄otifet bz aūc̄tem sibi p̄p̄a imediate a deo. Sīc em̄ q̄n papa eligit̄ eligens

Questio secunda

tes ipm nullā sibi tribuit potestatē: s̄ celebra electiōe et electo p̄sentiente deo imedia te p̄fert sibi oēz prātē quā h̄z: ita celebrata electione ipatoris eligentes nihil p̄ferunt sibi s̄ ipo cōsentiente oēz prātē q̄ ppria ē ipatoris dignitatis sibi solus deo cōfert. Hec videt opio gloso di. xcvi. sup. c. si ipator q̄ sup vbo diuinus ait. Non ḡ a papa ipiu sed a solo deo ē vt. xxiiij. q. iij. c. q̄fitū. Nā a celesti numine als maiestate h̄z gladiū prātē. C. de ve. iu. enu. li. i. in principio qd cōcedo de vero ipatore. Pro ista opione p̄t talit allegari. Impator nō h̄z ab hoie prātem et ppriatē ppria prātis lay calis supme: ḡ h̄z eā a solo deo. cōseqntia vide tur manifesta. āncedēs pba: q̄ si h̄ret eā ab hoie aut ab electore aut a coronatore aut a cōfirmatore. Nō ab electorib̄ q̄ ḡnaliſ electores qn̄ sunt p̄cile electores nō dant electo dignitatē ad quā eligiſ qn̄ electio nō indiger ab homine p̄firmari. et sic nec prātē imediata sed solūm capacitatē recipiēdi dignitatē ad quā eligiſ a deo sicut qn̄ electo supmo p̄tifice non indiger ab hoie cōfirmari electores nō dātis b̄i prātem papalē sed solūm capacitatē imediata recipiēdi a deo b̄mōi dignitatē: q̄ fīm ordinationē dei se solo nō ē capax hui⁹ dignitatē impator. ḡ ab electorib̄ neq̄ prātē neq̄ ppriatē recipit. Nec h̄z eā a coronatore: nā dāt coronator ppriatē alicui⁹ rei rpalis sicut nec consecrator dat p̄secreto aliquā propteratē vel etiā administrationē alicui⁹ rei sp̄ ritualis. ḡ ipator a coronatore c̄ nō est p̄firmator nullā recipit ppriatē. Nec h̄z eā a cōfirmatore q̄ p̄firmator nō idiger sicut isti supponūt. Hic pp̄t rōnes adductas. vi. c. q̄ p̄pa in rpalibus h̄z b̄mōi plenitudinē prātis dicendū ē q̄ ipiu est ab ipo. Et quo inferri p̄t q̄ p̄tās laycalis supma sc̄z ipialis h̄z ppriatē sibi ppria a papa et nō imediata a deo s̄ h̄z ab eo prātē a quo ē. Restat ḡ pbare q̄ impiu ē a papa qd mltis modis ondit: p̄mo sic ab illo ē ipiu cui date sunt celestis et terreni ipsiū claves: sed petro et successorib̄ suis sunt date claves celestis et tñeni iperij di. xxij. c. i. ḡ ipiu erit a papa. Ampli⁹ ipiu ē ab illo et in ei⁹ prātē p̄fectissime ē ipiu q̄ ex ordinatione dei censeſ caput p̄mu et iudex supm⁹ cunctorū mortalium: papa aut et nō ipator ex ordinatio ne dei ē caput p̄mu et iudex supm⁹ cunctorū mortalium: ergo ipiu ē a papa. Rursus ab illo ē ipiu q̄ pot ipatorē deponere: papa aut p̄t ipatorē deponere. xv. q. vi. c. ali⁹: ḡ ipiu ē a papa. Itē ab eo ē ipiu q̄ pot trāferre ipium de vna gēte ad alia h̄ aut p̄t papa. extra de electi. c. venerabilē. ergo ipiu ē a papa. Itē ab illo ē ipiu a quo ipator postq̄ elect⁹ ē ex aminat: inq̄git: p̄secreta: et coronat ergo ipium

Capitulum iii

est a papa. Itē ab illo ē iperiu cui ipator iurat tāq̄ vassall⁹: sed ipator tanq̄ vassall⁹ p̄stat pape iuramētū fidelitatis et subiectionis di. lxij. tibi dño. ergo ipiu ē a papa. Itē ab illo q̄ h̄z vtrūq̄ gladiū matiale et spūale ē ipiu papa aut h̄z vtrūq̄ gladiū. ḡ iperiu ē a papa. Hec videt sententia inocētū q̄rti q̄ in qdā decretali asserit q̄ in gremio fidelis ecclie ambo gladiū administratiōis vtriusq̄ habēt repositi. vñ q̄sq̄ ibidē nō fuerit neutru h̄z vterq̄ credidit iure petri cū de matiali eidē nō dixerit amittē: s̄ puerte gla. tu. et iperiu videlz p teip̄z nō exerceas: in vaginā tuā. signanter vbi exp̄ mit hui⁹ p̄tās gladiū matialis apud eccliam ē ē implicita: sed p̄ ipatorez qui eam recipit explicat. Itē ab illo ē ipiu ad quē se h̄z ipator s̄c̄ fili⁹ ad p̄z: s̄c̄ discipul⁹ ad m̄gr⁹: s̄c̄ plōbū ad aurū: s̄c̄ luna ad solē: s̄ bas p̄patōes h̄z ipator ad papā. di. xcvi. si ipator. t. c. os dubitet. et c. duo sūt. ex de ma. et obe. c. solite. ḡ ipiu ē a papa. Itē ab illo ē ipiu cui ipator tenet caput submittere. pape aut h̄ tenet. di. lxij. valētian⁹ di. xcvi. nūq̄. ḡ ipiu ē a papa. Itē ab illo ē impiu a quo ex auctō ppria et nō ex ordiatōe ipator vñ alti⁹ hois regi h̄z ipiu ipo vacāte. h̄ aut fac papa vacāte impiu. ergo ipiu ē a papa. Cap. iii. recitat tres opinōes diversimode opinātum de modo quo imperium sit a papa.

Ratio. vi. cui re spondet. c. xi.

Ratio. vii. cui re spondet. c. xii.

Confirmatio

Ratio. viii. cui re spondet. c. xiiij.

Ratio. ix. cui re spondet. c. xiiij.

Ratio. x. cui re spondet. c. xiiij.

Biroz quidā di

p̄ cāt p̄cordit ipiu ē a papa: nō tñ oio in mō ponēdi p̄cordat nec ex ea de zrōe mouent. vna ē op̄. q̄ pp̄t h̄ q̄ tñ papā b̄rie tā in spūlib⁹ q̄ i rpalib⁹ plenitudinē p̄tās de q̄ dictū est supra. q. i. c. i. ponit et cōcedit iperiu et oia alia regna tñr ē a papa q̄ de plenitudo p̄tās qn̄cūq̄ voluerit possit absq̄ cā et si ne culpa ad suū libitū destituere institutū et ei de alii subrogare et sibi p̄si ipiu retinere: q̄lē ēt p̄tāt. vt dicūt. Sup oia alia h̄z regna. alit em nō h̄ret plenitudinē p̄tātis s̄ h̄ret p̄tātē p̄ alia iura q̄ p̄dina et p̄ naturalia limitatū. Alij aut q̄uis putēt opinionē p̄dictā sape heresim manifestā: tñ dicūt ipiu esse a papa: pp̄t h̄ q̄ fīm eos papa h̄z quādā alia plenitudinē p̄tātis q̄lē. vt dicūt. Impiu ē a papa: tñ papa nō possit oia sine exceptōe q̄ nō sunt p̄hibita: neq̄ p̄ius diuinitū neq̄ p̄ius naturale: q̄ illa q̄ superogatōis sūt nō p̄t p̄cipe nec aliquē p̄uare iure suo sine culpa: et nisi subſit cauſa non potest illa que ad regendum mortales minime dīnoscunt necessaria. licet per seipuz vel sibi insti tutos officiales ab ipso: etiam sine exceptōne potest que cōstat esse necessaria regimini subditorum. Unde licet reges et principes iam iuste regentes et principatus habentes: absq̄ culpa: nisi subſit cauſa nequaq̄ potest regni

Caplin III

Opi. prima

Opi. secunda

Ratio. i. cui re spondet. ca. vi.

Ratio. ii. cui re spondet. ca. vi.

Ratio. iii. cui re spondet. ca. vii.

Ratio. iv. cui re spondet. c. ix.

Ratio. v. cui re spondet. ca. x.

Questio secunda

suis et principatibus priuare de plenitudi
ne potestatis sue: tamen si esset aliquis papa
qui regem principem aut caput in temporalib?
nō habere*C*licet nō solū expediē sed etiā ne
cessariū sit cuiuslibet pape esse in temporalib? caput
a quo de necessitate regat *I*tūc bīe poss̄ papa
d plenitudie p̄tatis absq; electōe noīatio
nē 7 fine p̄sensu eoz ip̄sis caput p̄ficere maio
rē vel mīorē dignitatē v̄l p̄tāte tribuēdo eidē
in filib? circa p̄tāte filiū dīcedū. *E*t ista plenit
udine p̄tatis vt dīc̄ ista opinio bīz papa p̄tāte
sup̄ impatorē 7 imperiū nō q̄ possit impatorē
nisi sit cā necessaria priuare sine culpa impiō:
nec q̄ possit impiū ad libitū transserre de gen
te in gentem: sed q̄ p̄ culpa 7 ex cā necessaria
p̄t impatorē q̄buscūq; alijs mīme req̄fitisde
ponere: si hoc sit necessariū vtilitati cōi 7 non
solū tanq̄ expediens de plenitudine p̄tatis 7
nō req̄fitis alijs qui buscūq; de gente in gente
vel de dīo in dīū: vel de p̄sona in p̄sonam
transserre impiū: sed etiā ex aliqua cā euīdēti
si necessariū fuerit bono cōi vt nullū ad regnū
vel impiū eligat: p̄t ordinare 7 p̄cipere q̄dīu
necessariū fuerit q̄ hui⁹ electio differat. et isto
mō impiū est a papa: nō q̄ papa in ip̄so habe
at plenitudinē p̄tatis. de qua dictū est. q.i.c.i.
quā etiā baber supra oīa regna 7 sup̄ q̄cūq; te
poralia. nec differt ista opinio a scđa q̄ recita
ta est supra. q.i.ca.i. q̄ sīm istā opinionē papa
p̄t corrīgere impatorem q̄n corrīgedus est et
oīa facere circa tpalīa q̄cūq; necessaria sunt
bono cōi: licet nō possit aliquē priuare iure suo
sine culpa nisi subfit cā. illa p̄na tener: quia papa
in tpalib? p̄ter q̄ iure exigente nullā bīz p̄tā
tem a xp̄o: nisi saluī nō solū iuribus sed etiā
libertatibus alior̄: ideo papa illa que etiā ne
cessaria sunt reipub. etiā in tpalib? minime
p̄t q̄dīu sunt alijs qui ipsa p̄nt 7 volūt v̄rilitē
expedire. Et ideo si esset alijs populus qui re
ctores in tpalib? nō haberet papa nō debe
ret nec posset sup̄ eos rectores p̄stituere si ip̄si
mervellent sibi p̄fis rectore cōstituere siue p̄fi
cere ydoneū eligēdo: sic etiā q̄n corrīged? ess̄
impator vel rex aut princeps alijs aut etiā
deponēdus p̄pt defectū aut crīmē q̄ v̄l qđ ad
spūalia mīme p̄tiner: papa autē ei⁹ siue p̄tā
te p̄cessa a xp̄o se intromittere nō deberet nisi
pp̄ negligentia 7 maliciā laicōz. vñ v̄ def v̄l
*D*icitur isti *D*q̄ vt papa spūalib? totalr vacet
atq; ēt ne aliquo mō ad h̄ se insufficiēt īēiat:
se tpalib? q̄buscūq; nō debeat ip̄licare nego
cīs q̄dīu īueniunt laici q̄ ca velint 7 possint
suret itime expedire. h̄. xi. q.i. te qđē. *A*lia ē
opinio q̄ iperū nō ē a papa de iure dīo: s̄ ex
iure būano ex voluntaria. s. successiōe v̄l p̄cessio
ne rōanoz q̄ oīm p̄tāte quā būerūt sup̄ impiū

Capitulum V

sup̄mo p̄tifici p̄cesserūt v̄l p̄scriptiōe būana
q̄slīm p̄tifex ius 7 p̄tāte sui impij ac̄fīuit: 7
bīc ē q̄ līiure dīo papa in nūllo maiore p̄tā
te bīz sup̄ impiū q̄ sup̄ regna q̄cūq; tñ iure bu
mano maiore sup̄ ip̄o obtinet p̄tāte: q̄ nec po
pulaliquo regnoz p̄tāte suā dedit pape nec
ip̄e h̄ alia regna p̄scriptis itime. *L*icet ergo op̄i
niones p̄dicte discordāt in mō ponendi: tñ in
h̄ cōcordāt q̄ ponūt impiū esse a papa: v̄l iure
būano v̄l iure dīo 7 io p̄cedut q̄ p̄tās laical
v̄l sup̄ma impiāl sībi p̄priā bīz p̄prietatē a pa
pa: 7 nō īimmediate a deo: q̄ ab illo bīz p̄prietatē
p̄prial sībi a quo est imperium: sed illud
est a papa vt patuit: ergo tc.

*C*a. v. recitat quartam opinionem circa dicti modus
cuīus op̄i. duo mēbra seu pūcta seorsum probat.

Cap. V
Op̄io quarta

Iia est opinio

tenēs q̄ nec p̄mo mō nec scđo
bīz p̄tās laical sup̄ma p̄tātem
aliqā sībi p̄priā a deo bis mo

dis: fī bñ fīo mō solū: q̄ lī ēt habeat eā a dōa
tōe pape 7 nō ex sola dōatōe dei. papa emī nō
solūmō de imperio ordīauit: q̄ eēt vna sup̄ma
p̄tās laical. nec p̄pls eligit impatorē q̄n car
dinales eligit solūmō papā nullā sībi de bōis
p̄prial tpalia tribuēdo s̄ ordīauerūt 7 statue
rūt p̄tāte sup̄ma laicalē certa ei tpalia de suis
p̄prial largiēdo q̄ dignitatē 7 nō p̄sonē dedēt
7 io impator nisi in casib? alienare illa nō p̄t f
ad restonē si aliēauerit obligat: 7 successor ip̄i
us p̄t ipsa 7 dīz cuīcūq; data fuerit reuocare.
*I*sta itaq; p̄fideratio duo dīc. p̄mū ē q̄ p̄tās su
p̄ma nō bīz p̄prietatē a deo p̄mo mō v̄l scđo 7
q̄ bīz eā īimmediate a deo fīo mō. Pro p̄mo p̄t
talr allegari. nō est dicēdū q̄ aliq̄ dignitas v̄l
p̄sonē beat p̄prietatē sībi p̄priā a deo īmedia
te a deo p̄mo mō vel scđo: nī de h̄ indubitan
ter p̄reuelatōz dīnā p̄stiterit: eo q̄ p̄ rōem na
turalē vel expīentiā īstare nō p̄t. *L*ū enim p
sc̄pturā diuinā p̄reuelatā: vt h̄ Ben. i. p̄ster q̄
dīs de dīdit būano generi dīnā tpalīa rerūz
7 nō est necesse q̄ appropriatio q̄rūcūq; rerūz
spālīr fiat a solo deo absq; assensu 7 volūtate il
lor̄ qb? datū ē cōe dīnā. ḡ seq̄q̄ nō ē tenēdū
aliqā appropatōz talē factā ēē a solo deo abs
q̄ volūtate illoz qb? erat datū dīnā i cōi: nī
de h̄ p̄ster p̄reuelatōz dīnā: p̄ quē modū p̄stat
q̄ deus p̄uauit cananeos fra p̄missionis 7 ip
sa z spālīr p̄rulit filijs isrl̄: p̄ quē ēē modū scīm
q̄ deus alias terras dedit spālīter filijs israel
esau aaron 7 moab: sicut p̄t̄ deuti o.i. S̄z per
nullā p̄reuelationē diuinā p̄stat nobis q̄ deus
spālīr aliq̄ bona dedit seu appropriauit impiō
seu supreme p̄tāti laicali: nec etiā q̄ iusserit
q̄ specialiter aliquod sībi appropiari d̄beret:

Probatio p̄mū
membrī.

Questio secunda

nec quod haberet imperium aliquam proprietatem a solo deo plusquam regna quod ante imperium extiterit: quod de hoc in scripturis diuinis in quibus doctio-nes diuine scribuntur nihil habemus. quod tenetum est quod imperium non habet aliquam proprietatem a deo immediate primo modo et secundo modo. Sed forte diceret aliquis quod imperium habet proprietatem tali modo a deo immediate in euangelio inuenitur dictum a christo. Mat. xxiiij. Reddite quod sunt cesaris cesari reges. Ex quo? propter eis colligitur quod christus qui est verus deus alioquin separatur iussit dare cesari: ergo illa habuit cesar immediate a deo quod a christo. hic rursum quod per illa ratione christus nihil debet separari cesari sed iussit illa quod per nos fuerunt donata per humanam ordinationem cesari sibi redditi: et idcirco non dixit date cesari sed reddite illi quod sua sunt: quod sibi ab hominibus collata fuerunt. Illi enim quod postulerunt ipsum imperatore vel predecessorum suum ordinaverunt vel iure naturali vel iure humano quod ratione pertinet laicalis superius videntur debeat: et christus approbanus: quod autem approbat nihil nouum constituit: sic quod confirmat nullum nouum ius tribuit. ex de f. instru. inter dilectos. extra de affirmata. vti. c. cu dilecta. 7. c. examinata. Secundum quod tenet ista opinio est quod prius laicalis superius habet prioriter proprietatem immediate a deo tertio modo: quod licet in principio institutum est laicalis superius deinde immediate nec per seipsum nec per aliquod mandatum separabile miraculose reuelatum quodbuscunque hominibus sed per homines ex naturae naturali sequentes considerantes recipere expedire unum patrem in spiritualibus aliis praesidere prioriter laicali superius determinata temporalia tribuit: quodibus tradidit sibi officium exercere valeat: ita quod tunc non a solo deo sed etiam ab hominibus proprietates receperit: eorum tamen post traditionem illa a solo deo tenuit ea: et quantum ad illa solu deum habuit recognoscere superiore assignatas oem proprietatem illa et omne ius positivum quod habebat in ipsis in partem supremam institutam a deo per ipsos transferrebat. Pro ista opinionem taliter potest allegari. Si superius potestas laicalis non esset illo modo immediate a deo haberet aliquem hominem vel communem in temporalibus superioribus a quo vel a qua temporalia sua teneret: sed superius potestas laicalis: nec ab homine nec a communitate tenet temporalia sua. Non ab homine patet: quod si ab homine teneret et non posset alius assignari quam papa: ergo teneret ea a papa. Hoc ostendit esse falsum etiam de imperatore fidelis christiano: quia successor gaudet eodem iure quo predecessor. extra de regulis iuris. qui in ius. lib. vi. non eminet vera successio: si verus successor minus quam predecessor haberet. Imperator autem fidelis succedit imperatori infidelis: ergo illo iure quo volebat infidelis et fidelis ut debet: sed imperator infidelis non tenebat temporalia sua a papam: cum ante fuerat imperator quam papa. Tum

Probatio secundum
di membri.

Capitulum VI

quod imperator infidelis tempore christi non tenebat temporalia a christo: quia christus non venit tollere dominium regum seu imperatorum beato Augustinus qui super Iob. ait loquens regibus mundi in persona christi. Regnum meum non est de hoc mundo. i.e. non impedit dominacionem vestram in mundo ut vane seuiatis et timeatis. Qui concordat Leo papa. dicitur. Dominus mundi tempore non querit regnum qui prestat eternum. quod ecclesia testari videt cum canit de christo. Non arripit mortalia qui regna ducat celestia. Tum quia religio christiana nulli infidelis tollit ius suum teste beato Ambrosius qui supra epistolam ad Lycum ait. Admone illos principibus et potestatibus subditos esse dei. q.d. Si habes imperium spirituale tamen admone illos subditos esse principibus ducibus et potestatibus minoribus: quia christiana religio neminem priuat suo iure. Tunc quod ante christum et religionem christianam fuit imperator quo tempore nullum superiorum habuit in temporalibus. ergo nec quis successor eius habet alium quem hominem superiorum in temporalibus: et per consequens non est vasallus pape. Unde si aliquis imperator subiiceret se pape recognoscendo tanquam vasallus papae superiorum in temporalibus eo ipso renunciaret imperio et potestati supreme laicali. nec posset dici successor primi imperatoris nec augustus vocari debet: quia non augeret imperium: sed quantum in eo esset destrueret. Quoniam imperator proprietates propriam supreme potestati laicali non teneat ab alia potestate. posset hic apparentiam alii qualiter habere: quia non videat eam posse tenere de alia civitate quam de communitate romanorum: de qua non potest veritatibus habere: quia id est respectu eiusdem non potest esse vasallus et dominus: persimiliter eadem ratione vel causa: romani autem inferiores et vasalli imperatorum sunt quorum ipse est dominus: ergo nulla temporalia tenet ab eis immedietate. ergo a deo terrio modo haberet proprietatem propriae propriam potestati supreme laicali. Capitulo sexto responderet prima ratione capitulo tertio.

Ad primis rationibus

v in supradictis capitulo missis vindicandis est ad illa quod in diversis aliis continentur. et primo ad illa quod supra capitulo. huius. Huius opinionem ultimam sunt adducta ad quod est quod imperium non est a papa: quod ab eodem fuit imprium post aduentum christi et anno: sed ante non fuit imperium a papa sic allegatum est supra. quod nec unde postea fuit a papa. Sed ad primum argumentum cuiusdam dicitur quod christus dedit prioriter sue commissari bruto petro iura. tremini et celestis imperii. Ad quod secundum Anterium papam Respondeat quod verba Nicholai pape aliter quam facie sonare videntur exponenda sunt ne be-

Capitulo VI

Ad primas rationes capitulo tertii

Questio secunda

resim sapere videantur: quae admodum quodam alia eiusdem in. e. c. cū. s. ait illam sc̄z romanā eccliaz solū ipse instituit et fundavit et supra petraz fidei mox nascētis erexit. Et cū dicit. Omnes siue patriarche cuiuslibz apicez siue metropolitane primatus aut ep̄atuum cathedralas v̄l ecclias cuiusq; ordinis dignitatē p̄stituit Romana ecclia. illā nō solus ipse fundavit: et supra petram fidei mox nascētis erexit et. que p̄ba nisi sanius intelligent scripturis diuinis et setorū patrū obuiare videntur: q; xp̄s nō fudauit romanā eccliam supra petrā fidei mox nascētis: q; romana ecclia no fuit fudata in principio fidei nec ipsa alias fudauit ecclias. ante em romanā eccliaz fundate fuerūt ples ecclie ante etiā plures fuerūt ad ecclasticas dignitates assumpti. Nā ante romanā eccliam fuit br̄us matthias ad aplatus dignitatē electus. acī. i. etiam dyaconi ante romanā eccliam ab aplis electi fuerūt. ibi ca. vi. ante romanam eccliam br̄us paulus et barnabas de p̄cepto dei ad dignitatē aplatus fuerūt sublimati. actuū xiiij. anteq; romana ecclia prātē haberet eligēdi platos paulū et barnabas p̄ singulas ecclias p̄stituerūt pbios act. xiiij. romana ecclia anteq; aliquā autem haberet apli et seniores cōstituerūt cōciliū. act. xv. Anteq; romana ecclia prātēm instituēdi platos haberet dicit br̄us paulus ut habeat actu. xx. maioriū natū quos vocauerat de epheso. Attēdite vobis et vniuerso gregi in quo vos sp̄us sc̄tū posuit epos regere ecclia dei. anq; rōana ecclia p̄ma tū haberet m̄ltiplicate fuerūt ecclē atbiochie discipli: ita ut p̄io xp̄ianivocaren̄. ibidē act. xi. Unū et br̄us petrū ibidē habuit sedē atēq; ro me. xiiij. q. i. c. rogām̄. et ita ecclia anthiochena p̄bus instituit ecclias et dignitates ecclasticas q̄ romana. Interpretationē itaq; sanam op̄z adhibere p̄bis p̄scripti nicolai vape ut nō d̄dicant apte scripturis diuinis. Et cōsimilit alia eius p̄ba q̄ sequuntur de iuribz terreni similes et celestis imp̄iū cōmissis petro sane exponēda sunt ne videantur sapere heresim manifestā. Si p̄o intelligent ut p̄ma facie sonat ex ip̄is duo sequuntur errores. p̄mus est q̄ celeste imp̄iū est a papa: q̄a dicit Nicolaus q̄ xp̄us iura celestis et terreni iperū cōmisit petro. H̄z p̄stat q̄ dici re celeste imp̄iū esse a papa: maxime illo modo quo q̄dā dicit ppter autem Nicholai pape: aut terrenū imp̄iū esse a papa sic. s. q̄ h̄is terre nū imp̄iū tenet ip̄z a papa in feudū est errorne um: q̄ berericū esset dicere q̄ aliq; et celeste ipsenū a papa sicut a dño: sicut isti dicitur: q̄ terrenū dñium est a papa sicut a dño cū papa sit solūmodo claviger celestis imp̄iū et nullaten̄

Capitulum VII

dñs. sc̄ds error q̄ seq̄tur et n̄bis Nicholai ē factur ipsa intelligunt q̄ omnia regna sunt a papa quod in p̄iudiciū oīum regū nō facientiū homagiu pape multiplū redūdere dinoscit. vide ret em̄ rex frācie piculose errare in fide: cuz in tp̄alibz minime recognoscat sup̄iorē. ex qui si. sunt le. c. p̄ venerabilē. Dicūt itaq; isti q̄ alii q̄ sonat intelligēda sunt p̄ba Nicholai p̄scripta vñ dicit q̄ fm̄ Greg. in homelia cōi de virgi nibz q̄ regnū celoz nō nunq; ecclā militās dñ intelligi sic et p̄ celeste impiū sp̄alr boni in ecclia militāte p̄nt intelligi. q̄re etiā p̄ terrenū impiūz designant sp̄alr mali in ecclia: et sic vt dicūt intelligi debet p̄ba p̄dicta: vt. s. xps cōsiderit br̄o petro prātē aliquā sup̄ bonos et sup̄ malos in ecclia. Alii dicit q̄dā q̄ Nicholai papa p̄ celeste impiū intelligit sp̄uale: quo rū cōversatio est in celis: et p̄ terrenū impiū terrenos sclaribus negocis iōlicitos et super virtuosibz papa prātē. Alii d. q̄ xp̄s cōmisit petro iura celestis imp̄iū: inq̄tū bz in sp̄ualibz prātē sup̄ viatores p̄destinatos. s. ad celeste impiū. cōmisit iura t̄reni imp̄iū inq̄tū p̄stituit enī sup̄iore in sp̄ualibz imparatore freno quē etiā casualr coercere pot. Sed sicut celeste impiū nullū tenet a papa in feudū: ita etiā nullū tenet ab ipso terrenū imperium in feudum.

Capitulū. vii. respōdet sc̄de rōni: tertij capituli

Secundaz alle

Cap. VII

a gationē q̄ in hoc p̄sistit: q̄ papa ex ordinatiōe xp̄i et nō imperator ē caput primū et sup̄mus iudex cūctorum mortaliū. Respondeat q̄ hoc nō continet veritatē. Tum q̄ contradicit scripture sacre dicente ap̄lo. i. Cor. v. in persona cūctorum fidelium. Quid enī mibi de his qui foris sunt iudicare. Sed forte diceret aliquis q̄ salte papa est supremus iudex cunctoz fidelium: ergo papa est imperatoris iudex si est fidelis. Hic tripliciter respondeat. Uno modo dicit q̄ papa nō est iudex cunctoz fidelium: nisi in spirituualibus que ad eius p̄tinēt potestatē: et ideo si auctoritate papali extra necessitatē casum et utilitatē (q̄ parificari debeat necessitatē) aliquā suā tulerit in temporalibus vel super temporalia sententia nulla est ipso iure tanq; a non suo iudice lata: quia in talibus non est iudex: et si talia faceret nulla esset illo iudice vel iure iuxta regulam extra de regulis iuris. libro certo. ea que a iudice fiunt si ad eius non spectat officium viribus non subsistunt. non ergo papa sed imperator nō solum cunctoz fidelium sed etiam vniuersoz mortalium in his est iudex supremus: ita etiā q̄ in his papa nō

Quæstio secunda

est index: quia em̄ religio xp̄iana neminem privat iure suovt dicit Ambro. s̄m q̄ allegatū est supra: et fundat in dicto apostoli qui prime ad Cor. viii. ait vnuſquisq; in qua vocatione vocatus est in ea permaneat. seruus vocatus es nō fit tibi cure. Et quibus verbis colligiſ q̄ religio xp̄iana fuos ifidelū a fuitute nō liberat: ne nomē domini et doctrina blasphemet ut dicit apostolus. i. Thmo. vi. Multo fortius religio christiana nō liberat assumptū ad papatum a subiectiōe qui fideli domino tenebat: quia sicut dicit apostolus. i. Thmo. vi. qui fideles habent dominos non contemnant quia sunt fratres sed magis seruant quia fideles sunt et dilecti. Imperator ergo romanus est index pape sicut et fuit ante papatum ipsius. Neq; em̄ papa neq; clerici alij exempti sunt a iurisdictione imperatoris: et ita iure divino remanent subiecti imperatori sicut prius in his que christiane religionis obseruantia et exercitatione officiorum ad que assumuntur nō impeditur. In hīmōi enim quia magis oportet obedire deo q̄ hominibus: sicut in potestatibus societatis humanae maior potestas minori ad obediendū pponitur: ita deus hominibus. dist. viij. c. vlt. Nec conuersi domino infideli: nec papa aut clerici imperatori vel alij infideli domino sunt subiecti. In alijs autē q̄tuž est de iure divino subiecti sunt: et ideo libertatem maiorem qua gaudet habent ex iure humano solūmodo. Sed forte diceret aliquis q̄ ista responſio contradictionē implicat q̄ s. in casu necessitatis papa est iudex imperatoris et imperator est iudex pape que si bīp̄sis sunt contraria: quia sequit̄ q̄ id est respetu eiusdem sit superior: et inferior: eo q̄ nemo potest indicari nisi a superiori dist. xxi. c. inferior. et c. submittitur. Hic respondeſ q̄ inconveniens est eundem eadem rōne respectu eiusdem rei esse pariter superiorē et inferiorē sed eundem eodez regularit̄ esse inferiorem: et casualiter superiorē nō debet inconveniens reputari. Rex em̄ superior: est toto regno: et tamē in casu est inferior: regno: q̄ in casu necessitatē potest regē deponere et in castro detinere. hoc ei⁹ habetur ex iure naturali sicut ex iure naturali habetur q̄ vim vi repellere licet: sicut etiam in multis religiōibus prelati supremi sunt superiores cunctis fratribus ordinis sui: et tamē in aliqbus casibus generalia eorū capitula sunt supiora platis summis: ita q̄ ipos p̄nt absoluere: et ideo sicut in iure reperit exp̄sse q̄ in multis casibus minor supplet negligentias maioris: ita nō est inconveniens q̄ idem sit eodem regulariter inferior et casualiter superior: sicut delegatus sepe ordinatōe inferior: ē ep̄o suo q̄ ta

Capitulum VIII

men in casu delegato a papa p̄t esse superior. Et taliter respondeſ ad illud quod circa principium illius capituli assumit q̄ s. papa est iudex cunctorum fidelium. Dicit em̄ q̄ in tpalib⁹ nemo est index cunctorum fidelium nemine excepto. q̄vis em̄ iperator sit supremus index multitudinis fidelium: non tñ est iudex summus personae pape in tpalibus ppter reverentiaz officiū quo fungit̄ papa. ppter qđ papa in spūali bus est superior imperatore et modicū detrimētū est si persona pape nō sit ei subiecta: eo q̄ modicum qđ nō nocet. nā modica res nō inducit simoniam. extra de symonia. et si questiones iuri em̄ diuino congruit et naturali ut imperator nō sit iudex ordinarius pape et papa nō est iudex ordinarius in tpalibus imperatoris: ideo in hoc nemo est iudex summus siue supremus cunctorum fidelium nemine excepto.

Cap. octauū respondeſ tertie rationi ca. tertij.

D̄ tertia 3 alle:

Cap. VIII

gatōnē adducta supra. c. iii. cū accipit̄ q̄ papa p̄t imperatore deponere. Rūndet̄ q̄ sicut papa regularit̄ deponere alios reges nō p̄t a potestate cōcessa sibi a xp̄o: ita nō p̄t regulit̄ deponeſ imperatorem q̄tūcūq; sit dignus deponi ppter defectū quēcūq; vel crīmē qđ nō est inter spūalia diuina cōputādū. Et ideo si imperator cōmittat crīmen dilapidatiōnis vel deſtructōis imperij aut dānabilis negligētie in pīculū imperij: tyrānidis v̄l qđcūq; aliud deponeſ dignissimū rōani vel illi in quos suā prātē rōani dederit debet ip̄z depōere et nō papā nisi illi ad quos spectat sibi suā prātē tribuerit vñniſ illi ad quos spectat nollēt̄ v̄l nō possent facere iusticie complementū: et talis imineret casus in quo necesse esset tale circa imperatōrem iusticiā exerceri. illō autē decretū. xv. q. vi. c. alius nō facit ad ppropositū: vt videtur: quia non loquit̄ de imperatore: sed de rege francie qui tñ superiorē in talib⁹ minime recognoscit: qđ nō solū rex sed regnicole cōiter tenet q̄ papa auctoritate ppria nō possit regē eoz extra casuz necessitatis alijs nō negligētibus deponere: et ideo papavt dī pprīe nō depositū regē francoz. sed vt dicit glo. dī depositū: quia depositū cōsenſit laudando eorum factum et ppropositum et consulendo vt non timerent in hoc potestatē suā cōtra regem p̄ communītilate omnino exercere. Illi igit̄ franchi vñbi forsitan de ppria prātē papā tanq; sapientiā q̄ ipsi essent seu haberent. C nondū enim erat studiū parisiū. cōsulebant et interrogabant an eis s̄m deū liceret suū regē deponere

Quesitio secunda

Nostris autem temporibus quidam de potestate sua nullatenus dubitantes regem suum deposuerunt papa nullatenus reposito. Ut enim dicunt isti nec inserviunt nec destituere regem spectat ad papam: quando ipsis circa institutionem desstitutionem regum suorum non interueniunt pericula: nec sunt danabiliter negligentes: sed forte dicent aliosque Innocentius III. et ottonem quartum et Innocentium III. depositum Fredericum imperatorem. Hic tripliciter respondebit. quidam enim dicunt quod Innocentius III. et Innocentius III. illas depositores fecerunt auctoritate Romanorum ad quos spectat correctionis imperatoris. Idcirco quod principes alemanie quibus datum est ius eligendi Imperatores a romani circa imperatoris correctionem fuerunt danabili neglegentes. Alij dicunt quod similes Innocentius III. auctore concilii generalis depositum Fredericum quod in casu heresis similes habent potestatem super omnes christianos. Alij dicunt quod utrumque male processit usurpando sibi patrem quam non habuit: sicut semper faciunt romani pontifices ut dicit glossa de foro cōcōpe. super. c. si clericus. dicens in becverba. papa siue sicut negligentes laici siue non quotidie concedit litteras clericis contra laicos supra quacumque questione: et ita usurpat iurisdictionem aliorum; nullum quod dicit supra. ca. primo. novit. in principio. propter quam usurpationem dicunt ordinem christianitatis esse confusum: quod oīs ordo confunditur si unicus sua iurisdictione non servaret ut testant canonice sanctiones. xi. q. i. peruenit. Ex ista enim usurpatione dicunt propositi strages: vastationes regionum: ciuitatum terrarum et alias desolationes auctoritate predicti Innocencij. III. in italia accidisse. de quo quicquid fuerit de Frederico. s. siue hereticus siue laicus fuerit: dicunt quod contra Fredericum ederit decretalem vel scripturam copluribus contra fidem erroribus inexcusabilibus firmata. Omnes autem dicunt quidam a. c. annis et circa in regionibus gallicis siue hispanie et in maiori britannia propter summum pontificem a gente in gentem dominia esse translata. apertissimum est mendacium. non enim in maiori britannia neque quo ad ipsas neque quo ad scotiam eidem subiectam: facta est per ipsum quemque translatio: nec etiam illi de maiori britannia in aliqua translatione vel destinatione: nec in institutione supremum pontificem requirere voluerunt: et multa alia quorum quodam ecclesie libertatibus et clericorum derogare videntur que contra expressas diffinitiones ordinatioes et statuta summoz pontificum in maiori britannia fiunt ut nonnullis appetit. Quod autem in hispania de translatione regni aragonie per supremum pontificem extitit attentatus iniquum fuisse putatur a multis: et nullatenus

Capitulum IX

potuit ad effectum produci.
Cap. ix. responderet quarte ratione. cap. tertij.

Cap. IX

D quartā alle

ā gationē inducraz cum dicit quod papa potest transferre imperium de una gente in aliam: diversimode respondet. Uno modo quod papa potest hoc casualiter quia non est alius. Altero dicitur quod distinguendū est. quia aut imperium transferendū est a gente in gentem pp̄f alii quod crimen speciale gentis a qua est imperium transferendum: puta si gens illa inficiatur prauitate heretica vel ad legem iudeorum. ad ritum vel sectam genti itatis vel sectam aliam cōuertat. aut pp̄ter aliud simile: vel populi quod crimen seculare aut negligentiam vel defectum alium: pp̄ter quod etiam iudicio sapientiū gentilium vel non christianoz gens illa non esset digna alios gubernare. Si transferendū sit impiūz pp̄f crimen aliquod speciale: dicunt quidam quod papa potest ex iure diuino transferre impiū cū ipse in spiritualib⁹ et aneris eis habens plenitudinem potestatis quantum ad ea que sunt de necessitate facienda. Alij dicunt quod papa in hoc casu non potest transferre imperium nisi laici fuerint danabili negligentes vel fauentes genti a qua necessitate est transferre imperium: sed in hoc casu ad papam spectat de criminis speciali cognoscere vel denunciare eis ad quos spectat ut ipsum deponat nisi ipsi voluerint committere pape potestatem suam in hac parte. Si autem illi noluerint vel non potuerint transferre imperium in hoc casu iure diuino devoluta est potestatis transferendi imperium ad summum pontificem ex hoc quod ipse plenitudinem habet potestatis quantum ad omnia que de necessitate sunt facienda saluis iuribus et libertatibus aliorum non negligentium ea que ad ipsos spectant in dispendium boni communis. papa autem iuxta canonem illum. xi. questione. i. te quodam. qui specialiter loquitur de papa et plures alii qui in scriptura dei sunt fundati: et exemplis christi et apostolorum roborati: de secularibus negotiis: nisi propter defectum laicorum se intromittere nullatenus deberet: et hinc est ut quedam assertio dicit si a romanis esset imperium transferendum ex causa manifesta. ista translatio facienda esset per laicos: non per papam: nisi laici essent danabili negligeantes: quod tamen ammonere deberet: quia amonitio simplex: non multum eum a spiritu lib⁹ curis distraheret. Si vero impiū transferendum esset a gente in gentes: pp̄ter crimen aliquod speciale vel danabile negligentia vel p

Quæstio secunda

pter befecrū quæcunq; secularē papa auctori-
tate ppria talem translationē non pōt facere
nisi romani oēs essent dānabilē negligentes.
Qualiter aut̄ fuit processus p papā cū imperi-
um fuit translatū a romanis de grecis: in ger-
manos an iuste an iniuste pcesserit possit per
certitudinē iste solus scire qui acta t̄pis illius
haberer: tunc per processum q̄tum ad omia
que cōcerne bāt translationez cognosceret: Iz
p factō pape presumendū sit q̄ no possit pba-
ri cōtrariū: quēadmodū p quo cūq; iudice p̄su-
menduz sit donec p̄betur contrariū. extra de-
renū. in p̄sentia. ppter hoc dicunt quidā q̄ di-
ctam decretalē nō viderūt q̄ papa absq; iusta
cā vel auctoritate: cū nō ex cōmissione neq; p
pter negligentiaz translationē facere poruit:
nec ex iusta causa eā facere attēravit falce suā
plump sit dānabilē in messem mittere alienā.
Si aut̄ cā manifesta exigens eam fecerit ex cō-
missione vel assensu vel auctoritate romanorū
vel ipsi romani in faciēdo eam fuerūt dānabi-
lit negligentes iuste processit: q̄ in tanta ne-
cessitate poterat supplere negligentia eorum
dem. t ita solūmodo casualit̄ t nō regulariter
pōt trāsserre imperiū licerit sit imperium trans-
ferendū. Māt dicunt quidā tenētes papā re-
gulariter posse trāsserre nō soluz imperiū: sed
etiā omnia alia regna. Rñdef q̄ in gallia nō
videt talis translatio fuisse facta a.d. annis t
citra t.

Cap. x. respōdet quīnt̄ rōni capituli tertii.

Cap. XI.

D quintā alle:

gationē. iij. c. cum dic̄t ab illo
est imperiū a quo impator post
q̄ electus ē examinat t inungi-
tur cōsecrat t corona: dic̄t hic q̄ hoc nō co-
rīt veritatē: q̄ nec per examinationē nec p
cōsecrationē pōret ostendi q̄ imperiū sit a pa-
pa: nec q̄ in temporalibus impator sit inferior
papa nec q̄ ppter confirmari a papa sit dicen-
dus inferior in temporalibus. Sed an existi-
mandus sit indigere confirmari a papa diuer-
simode dic̄t a diuersis. Dicunt em̄ quidam q̄
electio p̄sonē electe in regē romanorū ad ecclē-
siā p̄nit: nō ad hunc finē vt approbat̄ vel
reprobat̄ electio v̄ electi p̄sonā: vel ēt ad hūc
finem vt possit approbat̄ ab eadē ecclēsia
habita administrare: cū ex electōe concordi.
vel a maiori parte principū electōe sibi facta
illud sibi cōperat sed ad finē vt corrigat eū de
crimib⁹ notorib⁹: p̄sertim graubus a se
cōmissis de quibus penitentiā nō egit: t si cor-
rectionē cōtempserit nolēdo agere penitentiā
de peccatis seu criminib⁹ eius ad requestaz

Capitūlū X & XI

ecclesiē tūc denegare p̄ventionē t coronatio-
nē imperialē vel aliter cōtra ipsum pcedere:
sed qn̄ quis electus est a minore parte pncipū
tunc papa possit reprobare talem electionē t
ipsum electū: hoc est declarare ipsum non bas-
bere ius. alijs dicunt p̄examiat̄ illa nō sit a pa-
pa ad hūc finē: puta pp̄f ea vt papa corrigat
electū de cribus q̄buscunq; nisi forte per acci-
dens t ex p̄sequenti: sed vt sciat an debeat ip-
sum p ipatōre b̄z: t vt sciat alijs si necesse fue-
rit per certitudinem indicare q̄ ei sicut vero
impator obedire teneant̄: nō vt ei aliquā tri-
buat potestatē sed coronā impiale tūmodo
si electus eam voluerit ab ipso recipere. quem
admodū illi ad quos mittit legat̄ examinat
litteras eius: t in legato nullā cōferūt p̄tātē
nec de aliquo crimine corrigūt eum: sed vt sci-
ant solūmodo an debeat ei obedire vt colligi
pōt ex cano. xcvij. dist. nobilissimus. vbi dicit
glo. legati sine periculo non recipiunt̄. vñ ma-
ior: in eis est facienda ex minatio sic etiā vt ha-
bēt extr̄ de criminē falsi ad falsarioz. qui lit-
teras papales recipiunt̄ illas examinare debēt
nō tanq; vt superiorē approbent̄ vel reprobēt
eas: vel aliqd tribuat̄ eis p̄tātē vel vigoris s̄
vt sciant isti an sint vere: ne in periculū suum
litteris falsis vtārur. Sicur qn̄ electio sup̄mi
pōtificis rep̄sentabat̄ examinanda impatori
frustra em̄ esset rep̄sentatio illa nisi vt exami-
naret impator electionē summi pōtificis: non
vt eā tanq; superior in hoc approbaret̄: nec vt
aliquā tribueret p̄tātē q̄tum ad illa que cō-
misit xps brō petro sed vt sciret an esset vere
t rite electus: t an ip̄m tanq; verū papā debe-
ret ab hereticis t scismaticis et alijs maliuol
defensare teste Bratiano q̄ dist. lxij. ait. p̄ma-
cipi bug vero aut impatoribus electiones ro-
manorū pontificū atq; aliquorū ep̄oz referen-
das v̄lus et constitutio in ecclēsia tradidit:
p scismaticoz arq; hereticoz dissensionib⁹ q̄
bus nō nunq; ecclēsia dei cōmissa periclitaba-
tur cōtra quos legibus fidelissimorū impatorū
ecclēsia munita legit̄. sic ergo videt qbus
dam q̄ ali reges inungunt̄ consecrant̄ t coro-
nāt̄ ab ep̄is vel archiep̄is a quibus tamē re-
gna sua tenent̄ minime t c. Ca. xi. respōdet ad sextam rōne. c. iij.

D sextam alle:

gatōe. c. iij. Rñdef diuersimo
de a diuersis. quidā em̄ dicunt
q̄ impator nō tenet̄ iurare tan-
q̄ vasallus impatorū: p̄sertim p̄ pdijs ciuita-
tibus castris t villis t oib⁹ alijs que supab-
undat̄ v̄lta illa que sibi necessaria sunt p̄ sua

Cap. XI

Quesitio secunda

sustentatione honorifica et executioē sui officij: de quibus etiā ceteri clerci tenent tributum reddere imperatori. Nam ab imperiali dignitate homī immunitatē obtinet quam dare potest imperator si nō fuerit in notabile imperij derimentū omnibus sacerdotibus. Dixit enim Christus Matth. xxiiij. Reddite que sunt cesari cesari. Et Applus Roma. xvij. universis pcepit fidelibus. Reddite omnibus debita. cui tributū tributū cui vectigal vectigal et c. Alter dicitur: nec imperator pape nec papa imperatori iuramentū fidelitatis et homagij postare tenet. Ad illud autem quod adducit. lxij. dicitur. c. tibi domino. Responde detur quod illud iuramentū nō erat iuramentum fidelitatis et homagij: sed fidelis defensionis quale iuramentum postant alii reges in regnis suis iurates quod fideliter defendet ecclesiam qui tamen ab ecclesia nō tenet sua regna in feudu. Sed quereret aliquis an imperator teneat homī iuramentū fidelis defensionis postare. Quidam dicunt quod imperator in coronatione sua vobis ante: tale iuramentū summo pontifici tenetur probare: alii tenetibus quod ad hoc non tenet. Et si fecerit et devotione vel simplicitate vel alia causa quacumque successores suos ad hoc nō poterit obligare cum nō habeat imperium par in pare licer em imperator sit papalis aduocatus. i. defensor romane ecclie. sicut et patroni ecclesie vel ecclesiarii sunt aduocati. i. defensores eorum tamen in nullo est imperator magis subiectus pape quod alii. Alii autem reges ad hoc iuramentū minime obligantur. ergo nec imperator. Ulterius sic. unde qui succedit alteri iure eovti debet quo succedit alteri dignitati: et libertatibus gaudere debet quibus ille gaudebat: sed imperator romanus succedit iuribus romanorum imperiorum et fidelium quod infidelium quod hac libertate gaudebant: et hoc iuramentū postare nō tenebant. quod et imperator nunc homī iuramentū nullatenet tenet exhibere ut satis iam omnium videatur.

Capitulū. xij. responderet septeim allegatoī capituli tertij.

D septima rō

a. nem adductā tertio capi. dicitur quod papa non habet regulū virtutis gladiū materialē. s. tempalē et spissitudinalē: habet virtutis in casu. Nec ad hoc pbandū sufficiunt verba illa Lu. xxij. Ecce gladius duo hic. quod pferentes ista verba intelligebat ea de duabus gladiis materialibus summa fratre quod intelligere ipso de gladio materiali et spissitudinali esset mistice interpretari ipso. sensus autem mysticus nō est. ppe intellectus aliquorū verborū scripture diuine. Et ad pfirmandum ea que in contentione veniunt adduci nō possunt nisi p-

Capi. XII XIII & XIII

alia verba scripture vel palia rōem evidentē apte ppetur. Ad pbandū autem quod papa habet gladium virtutis aliam ppositionē oportet invenire: Ad Inno. iii. adductionē dicitur quod eius verba ad mittri nō debet cum errore continēat manifestū. scilicet quod nemo nisi qui intra eccliam est aliquē gladiū. i. aliquā p̄tatem babet eo quod potestas gladiū materialis vere et de iure nō solū intra sed etiā extra eccliam valet reperiri. Cleres ei infideles p̄tatem gladiū materialis habebat licet ea fuerit frequenter abusus: sed abusus potestatis verā et legitimā p̄tatem nō excludit. Nec valet dicere quod imperator ipse accipit gladium a summo pontifice in vagina quod eximit et vibrat: quod hoc facere nō tenet: quod quis non tacaret verus imperator existeret. Nec valet dicere quod dominus dicit petro. Conuerte gladiū tuū in vaginalā nō alienā sed tuā. Non enim ppter hoc quod dicitur vaginalā tuā in nūi quod petrus habuit gladium materialē tamen p seipsum nō debuit exercere: quod illa verba Christi ad fratrem debet intelligi de gladio quod petrus p seipsum exercuerat antequod esset pontifex supremus: et p sequebatur nisi per alium locū scripture ac rōem insolubile apte ppetur. ad auctem de gratiano pfirmandas adduci nō potest.

Capitulū. xij. responderet octave et nonne allegatio in omnibus capitulis tertio adductis.

D octauam rō Capitulū. XIII

a. nem eiusdem capituli responderet quod nequam ab illo est imperium ad quod se habet imperator ut filius ad ppter sic discipulus ad magistrum: sic plumbum ad aurum quod has copatoes nō habet imperator ad quocumque hoie purum ppter sunt frenum imperium vel saltē ppter ipsa sed ppter spissitudinalia in quibus ipse subiectus est. Consilium responderet ad nonā negando quod imperium est ab illo cui tenet imperator caput submittere. unde si p verba valentiniani pbari posset quod imperium esset a papa pbareret p ipsum quod imperium est ab epo mediolanen, quod de illo pculit valentinianus verba illa.

Capitulū. xij. responderet decime et ultime rōni capi. tertij.

D decimam rō Capitulū. XIII

a. nem responderet quod papa vacante imperio pserit si nō fuerit vicarius aliis imperij ab imperatore vel etiā a rōnis vel ab illis quibus romani contulerūt p̄tatem assumpsit quā tamen assūmere debuisse maxime tpe fidelium quod nō minime quod modo ecclie et summo pontifici in his quod debeat parari fuerunt humiliter obedire si p̄tās homī ad papā ex ordinatione Christi spectassent cū summa beatitudine. ut habebat unde quod pīcūlosum sit in dis

Questio secunda Ca. xv

Uinis rebus ut quis cedat suo iuri et potestati
Sed forte aliquis diceret quod sum Inno*c. in.* ut
babet extra de fo. eope. I^z. vacate impio recur
rendū est ad summum pontificē p*iu*stitia obti
nenda. g*ad ipm* spectat de impio se intromit
tere q*ir*vacat. R^undetur quod Inno*intelligit* ad
papā habere recursum vacate impio q*n* non
est aliquis vicarius imperii qui in tēpalibus
facit iustitiā bis qui opprimunt in iuste quod
infundare vide*cum dicit appellandū ad pa
pam quādō vacante imperio ad iudicē secu
larem recurrere nequeunt qui a superioribus
opp̄imuntur *zc.**

Capitulū. xv. ponit solutiones alterius opinionis
ad ea que in hīrum adducta sunt. c.v. circa finē eius ad
probationem secundi membrū.

Actum est quo

modo sum opiniōne tenentem
sup̄mā prātem laycalez tenere
tempalia sibi appropriata a so
lo deo ad illa que sunt adducta in contrariuz
responde*c.* Nunc dicendū est qualiter sum opini
onem dicentē prātem laycale sup̄maz tenere
tpalisa appropriata sibi a sup̄mo pōtifice: r^undet
ad illa que circa finē q*nti* capi*in contrariuz*
adducta sunt. Unde ad primū cū d^r: q*imp*a
tor*infidelis* nō tenebat tempalia sua a papa.
Responde*c.* q*impatores infideles tenebant*
recognoscere papā suū superiorē in tpalibus:
I^z de facto nō faciebat. Et cum d^r: q*ante fuit*
*impator q*papa**. Responde*c.* dupl*c.* Uno mo
do q*ante xp̄m* qui fuit p*mus papa et summi*
pōtifice nō fuit ip*ator*: q*nullus ipator an ipz*
habuit verum dñium tpaliū rerū sed solum
modo fuit possessor*one fidei cui i^z ipi p bona*
fidem tempe durante licuit vti rebus p*pijs*.
Sed ista r*nsio* vide*c* sape heresim manifestaz
eo q*apud infideles fuit verū dñium tpaliū*:
I^z plures illud tenerēt ex intentione corrupta:
sed intentio corrupta in accipiendo verū dñium
nō excludit. Emēs em*ex intentione corrupta*
rem alienā a vero dño: verū dñium acquirit.
Aliter responde*c.* q*verū imperiū fuit ante pa
pam et etiā ante xp̄m quo tpe impator a nul
lo homine tenebat imperiū*. sed postq*xps ve
nit cui deus dedit dñium tēpalū rerum impa
tor tenebat ab ipo recognoscere imperiū et cū*
abesset a g*nali vicario eius*. s*supremo pontif
ice*. S^r forte diceret aliqs impator*q fuit tpe*
xpi successit impatori q fuit ante xp̄m. g*isto*
iure quo ille v*sus ē debuit vti et iste q fuit tpe*
xpi: g*sic ut iste nō tenebat recognoscere ab hoie*
imp̄i ita nec ille qui fuit tpe xpi. R^undet*q q*
in ius alteri succedit eo iure vti d^r quo et alt

Questio tertia Ca. I

nisi p*superiore* aliter ordinet. Deus aut*qui ē*
sup̄mōim imperator ordinavit dādo xpo dñiū
tpaliū rerum ut imperator succedēs imperatori
qui fuit ante xpm subiectus eis xpo et vicario
eius. Et cū d^r: q*xps nō venit tollere nec etiā*
impedire imperiū regum seu imperatorum. R^undet
ad argumentū q*xps nō impediu*it* do
minationē regum q*n libere sicut p*us iuste do
minationē p*cedentē exercuerūt l^z d*nationē****
iporum voluit depēdere ab ipo. Et ad au^cte*z*
Leonis pape responde*c.* q*xps non querebat*
tpale regnū ut ipm a tpalibus regnis aufer
ret: sed voluit q*omē regnū tpale sibi esset sub
iectū*. Sic etiā responde*c.* ad illud quod canit
ecclia. nō eripit mortalia *zc.* q*xpus nō vene
rit eripe alicui mortalia l^z voluerit oia mor
talia sibi esse subiecta et a se recognosci. Per*
idem ad Ambrosiū responde*c.* q*religio xpiā*
na neminē p*uat* suo iure absc*g*culpa*z* sine cā
iura tñ que prius erant aliena dimittendo ea
eis quorū erant sibi subiectit ut recognoscerēt
ab ipo. Et p*pdicta* responde*c.* ad illud q*d*i
citur q*ante xp̄m et religionē xp̄ianā fuit ipa
tor qui tūc nullū sup̄iore habuit in tpalibus*:
q*illico tpe impator nulli homini fuit subiect*z**
in tpalibus: q*tūc nullus erat homo cui deus*
in cuius finū oia sunt dedit p*ncipalr dñium*
tpaliū rerū postea fuit xps inq*rtū bō fac*z**
dñs p*ncipalis eorum*.*

Prīmū cap*tertīe qōnis ppone*it* ipam qōnēt circa*
eam primā opiniōne que tenet q*oīs iurisdictōnis au
ctoritas dependeat a papa*. quāquidē multis rōnibus
stabilire conatur.

Eratio queritur

Questio tertia
Cap*I*

v*erū papa et romana ecclia ex*
institutōe xp̄i habeāt q*cōmit*
tant impator*z* alijs p*ncipi
b*z* seculari*b*z* iurisdic*toes* tpales**: sic vt ipsi ali
ter nō habeāt exercere. Circa istā qōnē sūt
opiniones p*rie quarū vna est q*ecclia romā**
*na et papa ex ordinatōe xp̄i b*z* impator et alijs*
*p*ncipib*z* iurisdic*toes* tpales cōmitteret**
sine cōmissione eius iurisdic*toes* illas debere
temere nullatenus exerceri. Danc opinione
vt videtur debent tenere isti qui asserunt q*papa*
habet tam in spūalibus q*in tēpalibus*
illā plenitudinē prātis q*dicta est supra*. q*i.c*
i*z*. vt ex ordinatōe xp̄i possit oia q*nō sunt con
tra ius naturale aut spūale aut cōtra ius diu
num de necessitate salutis tempe gratie ob*se
uanda**. V*ero sum* alios papa possit com
mittere impator*et alijs p*ncipib*z* iurisdic*toes* tpales**
videt apte posse p*bari si papa*
tale*z* habeat prātem seu plenitudinē*z*. s*pt*at**
cum posse iurisdic*toes* tpales cōmitteret*z*

Probatio p*pr
ma parte*.

Questio tertia

Pro scda parte

Pro tercia parte

lis plenitudo pratis includat: eo quod hoc posse nec iuri obuiat naturali nec legi diuine repugnat. Merita tales iurisdictiones cu[m] ipas per seipm non valeat exercere committere teneat. ostendit: quod aliter opus dei sibi a deo commissum facere negligeret: nec imitaretur christum dicentem Ioh. xviiij. Opus plenum quod dedisti mihi ut facerem. Si aut ex ordinatione diuina christi omnia possit oportet quod omnia exequatur et faciat ut que nequit exequi per seipm per alios studeat adimplere. Vero si illos imperatores et alii principes seculares bmoi iurisdictiones temporales nisi ut sic committantur a papa non debent exercere videtur possesse probari. Nam qui assumit officium et administraciones dignitatem et honoris etiam secularis absque principe ad quem spectat de bmoi officiis ordinare de ambitione merito est notandum. Ambitio autem etiam respectu secularium dignitatum sive iurisdictionum a legibus etiam humanis improba est. Si ergo ad papas ex institutione christi spectat de bmoi officiis ordinare non licite sine papa exerceretur eadem. Ita sicut habet extra de regulis iuris. Non est licitum non est sine culpa qui rei que ad se non pertinet se immisceret. sed si ad papas pertinet bmoi iurisdictiones imperatori et aliis committere ad nullum eorum spectat sine papa. et prolequens illiciter se immisceret quare nullus sine papa dicitur bmoi iurisdictione exercere. Rursus si in apostolum ad Heb. vi. nemo sumat sibi honorem quod non tammodo de spirituali vel etiam ecclesiastico: sed etiam de seculari deber intelligi. quod etiam ex ratione quam ibidem tangit apostolus videtur probari. Nam nemo potest magis sibi assumere honorem secularis quam spiritualis seu ecclesiastici cum nemo sit dignior honore seculari quam christi spirituali. quia christus: ut testatur apostolus non semetipm clarificavit ut pontifex fieret sed qui locutus est ad eum: filius meus es tu ego hodie genui te. ergo nemo debet sibi assumere honorem secularis absque papam: nec ad imperatorem spectat bmoi honores cui voluerit committere. aliter enim post ostium. id est in institutione legitimam non intrabit qui surerit et latro et non imperator aut princeps sed tyrannus et invasor. Istam opinionem habet tenere illi qui dicunt quod papa non habeat illam plenitudinem potestatis de qua dictum est: quod i. c. i. ne lex christiana sit maioris servitutis quam sit lex mosayca tamen habet plenitudinem pratis prius ad oiam que necessaria sunt per communitate fidelium gubernanda et tamen non possit que sunt superrogatoris: tamen potest omnia sine quibus uniuersitas fidelium regi non potest. Et ita si papa habeat plenitudinem talem potestatis ex institutione christi ad ipsum spectabit bmoi iurisdictiones

Capitulum I

tempales committere: quare qui absque ipso sibi sumeret bmoi iurisdictionem illicite sibi sumeret ipsam et illicite eandem exerceret. Pro ista opinione potest sic argui. Coitas volentium communionem habere adiunctum in qua omnes vel plurimi ad discordias dissensiones et lites sunt pni non est optime ordinata. nisi vni supremo rector iudicet et capitulo quo iurisdictionis omnium aliorum dependeat sit subiecta. istud videtur posse probari. Nam unus populus si est bene ordinatus vni gubernatori et non pluribus debet esse subiectus quod salomon insinuare videtur puerum. Ubi non est gubernator populus corrumpitur. Confirmatio primi enim non dicitur. ubi non sunt gubernatores sed non est gubernator videtur innuere quod vni populo vni supremus debet esse gubernator et non plures: totum autem genus humanae vni populus est. non enim ad unitatem populi requiritur quod una ciuitatem aut villam inhabitet. Nam ut legitur. iij. Paralippon. xviii. ibi dicit rex Achab ad ioseph patrem regem. Sicut populus tuus ita et populus meus: et tandem nec unius regis nec alterius populus inhabitauit solummodo unam ciuitatem aut villam. ergo si totum genus humanae optime gubernaret oportet quod vni supremo gubernatori esset quo ad omnia subiectum a quo iurisdictionis omnis aliorum dependeat. Hoc etiam salvator Job. x. videtur innuere dices. Si fiat unus ouile et unus pastor. Ex quo sequitur et dat intelligi quod vni regi et vni communione prius magne dominus unus supremus pastor pesce. hoc etiam Hieron. vi detur sentire in epistola ad rusticum monachum. ut habet. viij. q. i. c. i. apibus. ubi videtur asserere quod in omni coitate debet esse supremus pastor rector et index: quod si in ipso imperatore est unus iudex unius principie unus est: singulari ecclesiastici singuli sunt episcopi. ergo ratione coisimili totius orbis dominus esse unus princeps a quo omnis iurisdictionis aliorum dependeat. Hoc etiam ratione probatur: quod si in toto orbe non esset summus pontifex seu rector seu index a quo iurisdictionis omnium aliorum dependeat. Gens sunt vel esse debent plures superiores non habentes superiorum. sed hoc optimo modo reges di obuiare videtur: quod si sunt plures superiores non habentes aut presunt eidem aut diversis si eidem quemadmodum si multis in regno aliquo vel principia eadem saltre possit laicus rex et iudex secularis et patriarcha aut episcopus vel alius ecclesiasticus quis unus in secularibus et alius in spiritualibus. videtur quod talis communitas non est bene ordinata. quod illa communitas non est optimo gubernata in qua subditi suo superiori in his quibus tenentur obedire non possunt: sed si eidem presint plures superiores non habentes eo facto subditos a se existentes in diversis locis

Allegatio prima
cui respondeat. c. viij. et
viii.

Confirmatio pri-

Confirmatio secunda

Confirmatio tertia

Ratio secunda cui respondeat
c. viij. pater

Questio tertia

Assumptū mino
ris

Eis tpe eodem vocabuntur: nō poterūt autē obē
dire cuilibet ergo necesse erit ut sint alteri vñ
filiorū aliqbd inobedientes. q̄re illa cōmunitas
nō est optime ordinata. Restat ergo q̄ nulla
cōmunitas est bene ordinata nisi vni capiti
subſit a quo iurisdictio oīm aliorū dependeat
Universitas autē mortalium est cōmunitas que
dam volentia cōmunionē habere adiuvicem
in qua plurimi ad discordias sunt pni. q̄ non
est optime ordinata nisi vni capiti subſit a quo
iurisdictio oīm dependeat: sed nullus potest
esse alius q̄ sup̄mū pontifex cui⁹ iurisdictio
saltē q̄tum ad ea que ad fidēm et ad religio
nem xpianam spectat a solo deo dependet. q̄
a solo sup̄mo pontifice iurisdictio oīm aliorū
dependet. Si vñ p̄sunt diuersis plures supio
rem nō habētes quēadmodū diuersi reges re
gnant in diuersis regnis non potest dici q̄
tota cōmunitas sit optime disposita. nō enī
tota cōmunitas comprehendēs subditos diuer
sorum nō babentū sup̄iore est optime ordina
ta: q̄ cuž natura humana est pna ad dissentie
dum inter diuersos superiorē nō habētes leui
ter poterit oriri discordia que p̄ sup̄iore sed arī
nō poterit. Discordia autē inter maiores sup̄
riorem nō habētes piculosa est s̄m Aristotele
vi.politi.c.ix. q̄ vt dicit ibidez in signū d̄fisen
sionis coassumere faciūt totā ciuitatē. qn̄ em
tales dissentīt totā cōmunitatē scindunt et
dividunt. sed talis cōitas nō est optime guber
nata. Si autē iurisdictio oīm aliorū depēdet a
summo p̄tifice nec imperator nec aliis prin
ceps debet iurisdictionē tpale exercere nisi si
bi a sup̄mo pontifice cōmittat.

Capitulū secundū tertie qōnis ponit opī. scđam tenē
tem oppositū sup̄ioris opinionis cui⁹ etiā p̄batōes ad
dictū q̄ soluent ca.viiij.buīus qōnis.

Cap. II
Opī secunda

Primus modus

q̄ nec papa nec romana ecclia
babet ex iurisdictione xp̄i q̄ regu
lariter committat imperatori et
alijs p̄ncipib⁹ secularibus iurisdictiones tem
porales et q̄ ipsi eas absq̄ eo possunt exercere
Sed circa hanc assertionē sunt diuersi modi
ponēdi. Unus est q̄ nec papa nec romana ec
clesia s̄ habet a xp̄o seu ex instōne xp̄i. Et sic
q̄ romana ecclia nullā habet pr̄tatis plenitū
dinez penitus coactiūa nisi sibi a papavel im
peratore vel aliquo alio inferiore imperatore
cōmittat et q̄ imperatori aut pplo in tpalib⁹ est
papa subiectus et si aliquod crimen sine spiri
tuale sine seculare commiserit subiectus pena
debita realiter est coercendus et q̄ impa
tor et alijs p̄ncipes seculares absq̄ hoc q̄ ex in

Capitulū II

stitutōe eis aliqd a papa cōmittit iurisdictio
nes tpales babeat exercere. Alius modus
ponēdi est q̄ ex institutione xp̄i b3 papa ut rā
spnales censure criminales q̄ alie ad ip̄z pt̄
neat in qbis pr̄tatem obtineat coactiūa. sed
de tpalib⁹ nec regularit̄ nec casualit̄ habet
se intromittere nisi sibi a poplo vel imperatore
vel seculari alio cōmittat. Tertius modus
ponēdi est q̄ papa regulariter non habet sed
solūmodo casualit̄ ex institutione xp̄i q̄ iurisdi
ctiones. s. tpales cōmittat imperatori et alijs p̄n
cipibus et q̄ in casu ipsi eas aliter nō debeat
exercere. Concordat itaq̄ isti ponētes in hoc
q̄ nec papa nec romana ecclia habet ex insti
tutione xp̄i q̄ regulariter cōmittat imperatori
nec alijs p̄ncipib⁹ seclarib⁹ iurisdictiones seclā
res sine tpales et q̄ ipsi eas reguli absq̄ comi
ssione valeat exercere. Pro quo talit al
legari potest. Nemo quocunq̄ mō iurisdictio
nem tpalem domino suo cōmittere pot̄. impe
rator autē est summus dñs summi p̄tificis cu
papa sit vasallus ei⁹. s. imperatoris cui tributū
debet nisi ab imperiali dignitate immunitatez
obtineat. xi.q.i.c. Si tributū. Quod v̄.banus
papa: ut legit̄.xxiiij.q.viiij.c.tributū. fateri vi
detur qui loquens de tributo dāndo cesari p
se et alijs clericis dicit. De exterioribus ecclie
quod constitutū est antiquus: p̄ pacem et quiete
qua nos rueri et defendere debet imperatoribus
p̄solvendū est. Ex qbis verbis colligit̄ q̄ pa
pa debet imperatori dare tributum. quod est ap
probatio subiectionis. extra de censibus. ca.
omnis anima. ergo imperator est dominus sum
mi p̄tificis. vnde et nōnum q̄ supremi p̄tificis
imperatore dominū suum appellauerūt
xi.q.i.c.sacerdotibus.di.lxij.c.nobis domīn⁹
et.ca.Salonitane. Ampli⁹ res transit cuž
onere suo extra de pignoribus ex lris. igitur
papa recipiens dignitatē et predia que tribu
tum et seruitium debet imperatori ratione rerū
buiusmodi est imperatori subiect⁹. Rursus
religio xpiana a seruitute neminem liberat si
cut allegatum est supra. ergo si papa ante pa
patum sit subiectus imperatori remanet im
peratori subiectus et seruus nisi imperator li
bertatem et immunitatem cōcesserit. Sed Euasio
diceret aliquis q̄ seruus ante papatu⁹ assūm
ptus in fauorem christiane religionis liberat
a seruitute et etiam ab omni subiectione: sicut
seruus factus presbyter a seruitute. Respon
detur q̄ in fauorem ecclie nihil iniustum sta
tui debet: quia pretertu pietatis non est faci
enda impietas. xiiij.q.vi.c.fur aut̄.7.i.q.i. nō
est putanda. cum igitur iniustum sit et iniquū
q̄ aliquis sine culpa priuetur iure suo ecclie

Secundū modus

Tertius modus

Ratio prima
scđe opī. cuž rū
cuž sequentibus
ca.yleimo

Rō scđa

Rō tertia

Replica

Questio tertia

Auctoritas gelasii

Confirmatio

Cap. III

nō potest statuere ut impator vel alius praeue*re* iure quod habuit in persona pape ante quod eet ad papatum asumptum nec ut dicit apostolus papa Thymotheum. vi. Inomen domini et doctrina blasphemet. Luius doctrinam gelasius papa ut habet di. lxxij. c. generalis. sequi videat affirmans quod serui dominoꝝ suorum iura sub obte*c*tu religionis fugere nime debent: ne per christiani nominis institutum aut aliena iura videantur quadi*c* al. pimi. Aut publica disciplina sub uerti. videat ergo quod si serui fiat papa vel summus pontifex neque iure diuino neque iure naturali eripi a seruitute. Nec a fuitute eripi potest iure canonico. Quia iura canonica leges seculares nequaquam tollere possunt. ergo si fuius papa vel papa in libertate eripi oportet quod ipsam a iure humano in posterum assequatur.

Capitulū. iij. r̄ndet allegationi ad medium primi capituli posite.

Is Opinioni

b
bus breuiter recitatis videtur est quomodo sum eas allegatoꝝ
atra eas inductas respondeat.
Sum autem opinionem ultima recitatam ad allegationem inducram supra. c. i. p. opinione prima diversimode respondeat. Dicit uno modo respondendo quod nulla communitas est optime ordinata: nisi si unius supremo sit subiecta et ideo conceditur quod omnium mortalium si optimo regimine debeat gubemari debet esse unus supremus iudex per electionem universitatis mortalium vel senioris vel maioris patrum constitutus qui non debet esse papa sed alius qui supremo sacerdotio non fungatur: cui papa et omnes alii in oibus quod ad supremum spectant officium sint subiecti ita ut papa ex institutione Christi nullam iurisdictionem aut potestate neque regulariter neque casualiter neque in spiritualibus habeat coactiuam quia a Christo habeat pratem absoluendi in foro penitentie a patribus ac cetera ecclesiastica sacramenta ministrandis et docendi qualiter sit vivendum: ut vita perpetua acquiratur. Hec responsio in diuinis scripturis fundari videtur. quod in eis legitur (ut dicitur) quod Christus apostolis omnem potestatem coactiuam interdixit eis dicitur Matth. x. Scitis quod principes gentium dominantur eorum et qui maiores sunt pratem exercent in eos: non ita erit inter vos. Ex quibus verbis colligitur quod apostoli nullam habuerunt potestatem in aliis exercere. quod de potestate coactiuam principie debet intelligi quod nec papa successor Petri ex institutione Christi per hoc pratem habet coactiuam aliquam. Hoc etiam per hoc videat posse probari quod Christus cuius papa est solummodo vicarius nullam unquam pratem exercuit

Cap. III 7 III

coactiuam sed a iudice seculari voluit iudicari: ergo nec eius vicarius habet pratem coactiuam aliquam sed in omnibus iudicii seculari subditus est. Alter responderet quod papa h[ab]et plenam pratem in spiritualibus coactiuam et alius iudex habet solummodo in temporalibus et tamen communitas mortalium hoc non obstat poterit esse optime regulata et ideo negat illa. Nulla communitas potest esse optime ordinata nisi unius supremo iudicii sit subiecta. Alter dicit: sum scdm opiniō nem superioris recitatam quod nulla communitas discordias inter se habere valēt et optime regulariter ordinata etiam si in omni casu unius supremo iudicii esset subiecta: quia in tali communitate posset iste supremus iudex in perniciēz totius communitatis delinquere et optime ordinationi communitatis cuiuscumque repugnare. Rursus optime ordinationi communitatis non obviat quod aliqui alii a supremo iudice potestatem regulariter etiam habeant coactiuam qui non sunt iudiciales potestati supremi iudicis. Ex his inferat quod optime ordinationi communitatis non repugnat quod supremus iudex et alii inferiores ipso alicui alteri quam supremo iudicii casu aliter sint subiecti qui super eos potestatem habent coactiuam. Adhuc optime ordinationi communitatis non obviat quod aliquis a iurisdictione coactiuam supremi iudicis regulariter sit exemptus. Ad allegationem supradictarum dicitur quod nulla communitas dissentire valentem est optime ordinata nisi tota unius supremo iudicii sit subiecta vel regulariter vel casualiter ita ut nullus alius a supremo iudice sit casualiter ab eius potestate exemptus: ut in nullo casu licet supremo iudicii coercere eiūdē: sed quod a prate supremi iudicis aliquis regulariter sit exemptus: et in casu necessitatis sit subiectus eidem optime ordinationi communitatis generalis vel spiritualis non repugnat. nec etiam ut supremus in eadem communitate regulariter sit exemptus a prate totius communitatis: et tamen quod in casu necessitatis sit eidez communitati subiectus. et ideo universitas mortalium non est optime ordinata nisi unius supremo iudicii potestram non sit subiecta sed in casu expeditat ab hominibus optima ordinatione saltem ad tempus recedere

Responso secunda

Responso tercia

Capitulū. iij. p declaratio*n*e solutionis date in cap. precedenti ostendit quod principatu supremo cōpossibilita et que in cōpossibilita sint dicēda. et hoc primo medio.

Cap. III

Borro quia ista

p
vident non visq[ue] clare dicta sed obscure ita ut qualiter intelligi debeant aliquis valeat dubitare ut lucidius eorum patet intellectus?

cc iij

Questio tertia

ac per hoc an sit verus an falso magis apparet breviter est dicendum si in ista opinionez q̄ ad optimū p̄ncipatū: rectoriā seu regimē req̄ sunt que sibi repugnār̄t que sibi cōpossibilia possent reputari. Dicit itaq; q̄ ad optimū p̄ncipatū exigit q̄ sit pp̄t bonū cōmune subditōrum: nō pp̄ter p̄ncipatīs pp̄riū institutus. per hoc em̄ optimus p̄ncipat̄ tam generalis oīz mortaliū q̄ specialis qui est respectu quo rūndā nō solū differt ap̄ncipatu illicito disco lo 7 iniustoverū etiā a p̄ncipatu despotico. i. dominatione pp̄ter bonū pp̄riū p̄ncipatīs et ab omni alio etiā illicito qui nō ordinat ad cōmune bonū. talis aut̄ p̄ncipatus est papal et ep̄alis q̄tuū est ex ordinatione xp̄i: qd̄ xp̄us insinuasse videt quādo br̄m petrū ordinauit su papā dicēdo ei. pascō ues meas quasi dice ret sup ues meas p̄ncipē te cōstituo vt non tollas ab eis lac 7 lanā nisi p̄ necessitatib; tuū iuxta illō p̄me ad Corintb. ix. Quis pascit gregē et de lacte gregis nō manducat: sed ad pascendū nō ad exbauriendū easdem. Eādez etiā p̄tātem videt xp̄s cōmis̄se petro quādo dicit eidē vt habeat Ḥattb. xvi. Tu es petr̄ 7 sup hanc petrā edificabo eccliam meam: 7 porte inferi nō p̄ualebunt aduersus eaz. Et tibi dabo claves regni celoz. quasi diceret ad edificandā eccliam meā nō ad dominādū ei vt ip̄met Petrus in sua canonica p̄ma. c. v. innuit dices. Neq; vt dñantes in clero. 7 vt introducas eas ad regnū celoz ceteris te ppo naz 7 preferā. 7 ideo p̄ verba xp̄i que sequuntur Quicunq; ligaueris sup terrā erūt ligataz in celis. intelligit Petro fuisse p̄missa p̄tās sup sibi subiectos nō sup alios que esset ad edificationem 7 nō ad destructionē ip̄oz: qualem p̄tāz apostolus. i. ad Corintb. vltimo super sibi subiectos dicit sibi datā a dño nō a papa. Etiā beatus Petrus nullā p̄tātem recepit a xp̄o nisi pp̄ter bonū sibi subiectoz ad obtinē dum regnū celoz vt nibil eis valeret impone re per p̄ceptum nisi quod esset eis necessariū ad cōsequēdū regnū celoz. 7 ideo iura et libertates fidelū sunt a deo 7 natura concessa vt nibil eis nisi auctoritate xp̄i valeat iniungere: q; ad edificationē nō ad destructionem iurium 7 libertatū a deo 7 a natura fidelibus concessarū recepit p̄tātem a xp̄o ne ip̄oz nō solūmodo pastor 7 seruus: sed 7 dñs videretur contra illam doctrinā qua ip̄e 7 alios ep̄os informauit dicens. Pascite qui est in vobis gregem dei: puidentes nō coacte sed spontanee h̄m deum: neq; turpis lucri gratia sed voluntarie neq; vt dñantes in clero. s̄ forma facti gregis ex animo. pp̄ter quod si beatus petrus q;

L. Petri. v.

Capitulū III

sūra 7 libertates fidelū extra casum necessitatis tytilitatis que necessitati cōparari vas let aliqd in cōmuni vel in spāli iussisset h̄moi iussio nemine obligasset. Etiā si in h̄dicentes sniam aliquam prulisser tanq; a nō suo iudice lata ip̄o iure nulla fuisset. iuxta regulā extra de regulis iuris. li. vi. ea que fūt a iudice si ad eius nō spectat officiū viribus nō subsistunt. Si em̄ qd̄ a plato exigit a sibi subiecto est liberum denegare C extra de excessibus platoz cum ad quorūdam in glosa expressa quod accipi videtur ex textu I multoniagis qd̄ petrus exegisset a sibi subiecto p̄tra libertatem sibi a deo 7 natura concessam liberū extitisset eidē subiecto denegare: 7 snia petri p̄tra p̄uilegiū dei sic etiā nulla fuisset tanq; a nō suo iudice lata. Nam q̄tuū ad libertates fidelibus a deo et a natura concessas omnes a iurisdicōe p̄tri exempli fuerunt. q; cum p̄uilegia 7 exem ptio que concedunt a deo 7 natura magis de beant vnicuiq; seruire q̄ que indulgent a pa pa vel a beato petro. sequi videt q̄ omnis sententia petri p̄tra libertatē h̄moi tanq; a nō suo iudice lata ip̄o iure nulla fuisset l̄z h̄moi p̄ncipatum que bonū solūmodo respicit subditoz rum nō pp̄riū p̄ncipatīs nisi inquātum in bono cōmuni cocludit alioz xp̄us apostolis minime interdixit: sed eis p̄ceptorie vel consutorie imposuit vt ab omni p̄ncipatu pp̄t honorē 7 cōmodum pp̄riū abstinerēt: dices ad eos. vt habeat Ḥattb. xx. Scitis q̄a p̄ncipes gentiū dominant eorum 7 qui maiores sunt potestatē exercent in eos: nō ita est iter vos sed quicunq; voluerit inter vos maior fieri sit sicut minister: 7 qui voluerit inter vos primus esse erit vester seruus. sicut filius homis nō venit m̄nistrari sed ministrare. Quib; verbis xp̄s apostolis nō omnē potestatē interdicit: sed magis aliqd appetendū ab eis ostēdit cum dicit. quicunq; voluerit inter vos maior fieri: 7 quicunq; voluerit inter vos primus esse nam maioritas 7 primitas in p̄ncipatu h̄rei noscunt: qd̄ etiā nō ignorās docto: gentiū inuit manifeste. prime ad Thimothb. xiiij. dic. si quis ep̄atu desiderat bonū opus desiderat Qualē aut̄ p̄ncipatū xp̄us voluit ab apostolis appeti p̄tāsēc̄it dum subdit. Sicut filius hominis nō venit ministrari: honorē 7 mune ra tributa 7 fūria presertim nō necessaria. p̄ceptis penit vel timoribus exigendo qualia petunt p̄ncipes seculi. q̄ obtinētes ius p̄ncipandi: modū nullatenus amplectunt. nam a subiectis talia erigūt 7 extorquēt. sepius ēt violēter: sed ministrare venit nō tantūmodo corporalr etiā pedes discipulox suox humiliē

Questio tertia

abluendo: sed etiam spūaliter credētes in ipsum ppter eoꝝ vtilitatē nō suā ex nimia charitate docendo monēdo ac preceptis & phibitionibꝫ que ad principarum spectare noscuntur saluberrime virgendo. teste euāgelio. Mat. decimovbi dicitur. Hos duodecī misit iesus precipiens eis et dicens. In via gentium ne abieritis. & in ciuitates samaritanorꝫ ne intraueritis: sed potius ite ad oves que pierūt domꝫ isrl̄. Et post. nolite possidere aurū. Quod et a in compluribus alijs locis euāge: lice doctrine explicite inuenitur christus precepisse. ergo nō obstat q̄ dicit se venisse non ministrari sed ministrare: nequaꝝ ēm omnes prelationē in seu principatu a se remouet sed solūmodo ppter vtilitatem propriam gloriam vel honorem: sicut ipse sepe restatus est: ꝑobrem cum iſe voluerit q̄ ipsi essent imitatores sui fidelium vtilitatem procurando nullate: nus ipsoſ ab omni principatu prohibuit: sed ipsoſ precepto vel consilio informauit vt preciendo fidelibus non dominari propter propria vtilitatem gloriam et honorem appeterent: qualiter principes seculi semper vel frequenter querere dinoscuntur. Huiusmodi autem principatus puritate propter bonum aliorum facti sunt apostoli: sed ſim quosdam ad puritatem huiusmodi principatus abiqꝫ omni promotione cuiuslibet alterius principatus qui propter bonum proprium gloriam et honorem assumitur: principatus successorꝫ apostolorum de necessitate salutis minime astrinuntur nisi aliqui qui per votum vel iuramentum a fe omnem principatum huiusmodi abdicaret. Iꝫ quorūdā assertio afferat q̄ ad tales puritatē pncipatū illi q̄ in pncipatu succedit apostolis obligent.

Capitulum quintum tertiæ questionis ostendit alio medio qđ ad optimum pncipatum requiri ur: ostenditqꝫ primum uno arguento q̄ principatus monarcicus pcellit ceteros & hoc circa principiū capi. deinde circa medium intentum pbatur.

Ecundo ad op
timū pncipatum tam gene
ralem respectu cunctorum mor
taliū q̄ speciale respectu quo
rundam ſim opinionem prescriptam requiri
q̄ principatus sit una persona ſicut principa
tus est unus: qua propter ſim philosophos pncipatus regalis quo una persona refulget tam
pncipatum aristocraticus q̄ politicum quo
rum vrricꝫ pſedit plures: ſuperat et p̄ex
cellit. Pro quo posset tripliciter allegari: ſed

Capitulū V

ad presens vnam sufficiat allegationē adducere que talis est. Ille principatus est optimus et ceteris prestantior reputandus quo inter subditos ch. aritas amicitia par et concordia potissime procura: multiplicat crescit et seruatur: et quo feditio seu discordia que est cuiuslibet cōmunionis corruptio precipue deuitatur. prop̄ hoc em̄ omnis principatus bone cōmunioni expediens principaliter est institutus: et ita summo conatu p̄ antare debet pnceps & fouere in suis subiectis. vnde & pnceps pacis xp̄us: sup cuius humerum fact⁹ est optimus pncipat⁹ corporis ab aplis & cercis fidelibus recessurus ipſis dilectionē & amicitiam singulariter iponebat dicēs. hoc est preceptū meū ut diligatis inuicē. Qui etiā ipſis pacē q̄ est caritatis & amicitie effectus: optauit sep̄ & precepit illis inter se seruare & alijs dare docebat. Dicit em̄ eis ut hētur iobis. iiii. pacem reliquo vobis: pacē meā do vobis. & xvi. ait. In me pacē habeatis. Mar. ix. pacē habete. inter vos. & iobis. xx. sic legitur. venit iobus et stetit in medio discipuloru⁹ & dixit. par vobis. Et mathei. x. dixit apostolis. intrantes domū salutate eam dicentes. Par huic domui. M aurem ex discordia corruptio et destructio cuiuslibet communictatis perueniat. et per consequens et concordia constructio communictatis optima: ois communictatis bone auctor et rector xp̄s declarat dicens ut habetur mathei. xiiij. Omne regnū diuīsum contra se desolabatur. bis sola ratiōe coactus p̄cordat aristoteles qui. v. libro politicorum ait. amicitia pūtamus maximum esse bonum ciuitatibus: ſic enim vtricꝫ ſibi minime ſeditiones faciunt. et vii. libro ethicorum dicit. videtur autem et ciuitates continere amicitia. et legis poſtores magis circa ipsam ſtudent q̄ e rca iuſtiam. Concordia enim ſimile aliquid amicitie videatur esse: hanc autem maxime appetunt. Ex quibus probatur q̄ principatus ad seruandam amicitiam pacem et concordiam et ad tollendum discordiam inter subditos principi potissime ostenditur. Hoc autem magis fit si pncipes fuerit una persona q̄ ſi plures exiſtant. quemadmodum exiſtit in aristocracia. Nam ſi unius ſolus fuerit ſuimus principans nulla poterit omnino a capite discordia prouincire: nemo enim diſſentit a ſeipſo. Si vero fuerint plures ſupremi pncipantes ſive diuersi ſi ſint viri aristocratice vel politice preſidentes: inter rectores totius communictatis poterit amicitia et par diſſoluſ: ac discordia et ſeditio ſuboriri: que omnibꝫ diſcordiis inter subditos et minus potentes q̄uicꝫ & piculofiorē

cc iij

Quæstio tertia

Aggregatum sunt
intendit auctor

Mō prima

Mō secunda

Mō tertia

dinoscitur. His enim discordia inter minus potentes et subditos per participantem vel principalem sedari potest et sanari. Sed si inter principates summos fuerit suborta discordia: etiam ad oes alios faciliter se diffundet: quod ut testatur aristoteles politicae capitulo ix. Totaliter insigni assumeret faciunt dissensiones totam civitatem: propter quod subditos opere vereri talia et dissoluti non possidentur et poterint sint dissensiones vnu scilicet principem si comode potest oibus preficiendo: In principio enim i principantibus fit principatus in piculum et principie omni si fuerit dissidentes: principium autem de eis dividuum totius: et ideo si inter principes discordia est in toto cōitate piculissima reputatur. Nam ad principatum similem optimū regnū et persona participantis sive una et unica sicut principatus est unus. Plura alia ad principatum optimū regnunt: sed ista ad presens breuitate et grosse tractare sufficiat. Restat ergo inquirere que optimo principatu per opinionem prescripta debeant copossibilia reputari: et quod ad eius estimam nequaque pertineat vel sibi possunt convenire vel adesse. Ad cuius evidentiā dicitur ante oiam quod licet ad principem multa pertineant: plura tamen sunt quae statu eius repugnant optimo principatu: de quibus perstringenda sunt pauca quoque primū est quod sibi repugnat breve seruos sibi subditos. Prior nonnullis apparet quod non stat cum praecepto optimi principatus quocumque subditum persertim in iuris absque culpa sua esse seruum. Nam principatus optimus propter bonum subitorum principalius est institutus: principatus autem seruorum qui despoticus nominatur est principaliter propter bonum principatis: sed homini principatus non est optimus iudicandus. Amplius principatus quod in stirtus est extra naturam non est optimus estimandus: sed iniustus est et extra naturam quod quam maiores aut equalibus et sibi similibus vel de quibus spes probabilis esse potest quod futuri sunt maiores aut equales et sibi similes virtute et sapientia. Principe tantum seruus: ut aristoteles in politice aperte videtur asserere: quod etiam biero. testari videtur cum dicit ut tangit in decretis: id. xxv. §. nunc autem talis eligatur in principem et prelatum cuius comparatione ceteri greci dicantur. et i. q. i. c. vilissimus habetur sic. vilissimus reputadus est nisi precellat scientia et sanctitate qui est honore prestantior. hinc sapiens ecclesia. xxxiiij. rectores et principes instruens et informans ait. Rectorem te posuerunt noli extollis: esto in illis quasi unus ex ipsis. Quare optimo principatu repugnare videtur omnes subditi vnius participantis sint serui. Ad quod etiam probandum videtur sufficere ratio aristotelis primo politice qua probare conatur.

Capitulu VI

Opus melius est principatus libero cum quod seruorum: quod melius est principatus qui est meliorum subditorum. sicut melior est principatus hominum quam bestiarum. liberi autem sunt meliores quod sunt: quare principatus seruorum non est optimus iudicandus. Sed contra illud forte aliquis obiecere posset: dicens quod optimo principatu non repugnat praefacta obedientia in subditis. tunc enim optimus principatus non posset in religione perfectissima que obedientia perfectissima permittit reperiendi: sed perfectissima est seruorum obedientia quod perfectissimam obedientiam permittit et volent: permittit in omnibus obedire: ad quod tenent serui. ergo principatus seruorum principatu optimo non repugnat. Hic respondeat quod religio perfectissima non permittit simpli in oibus obedire: sicut tenent serui in omnibus obedire. tunc ei possit placuisse religiosum hominem cogere vitas ducere seculariter. perfectissima autem religio permittit obedire in oibus quod non sunt contra deum et regulam suam perservare in his que ad deum et ad mores et vitam pertinent regularem.

Ex isto secundū Opini Correlarium
onē probata videtur principatu optimo repugnare quod principans illā habeat plenitudinem potestatis quod descripta est supra. q. i. c. vi. ut s. de iure si voluerit oia possit principale et imponere subditis que nec iuri naturali indispensabili nec iuri divino ad quod omnes catholici obligantur obviant vel repugnant. nam omnes subditi habent hominem plenitudinem praeceptis super eos sunt sui ipsius strictissimā significationem vocabuli serui. nam hac praecepto nullus dominus super fuos potest habere maiorem de iure. quod optimo principatu repugnat quod omnes subiecti sint serui. ergo etiam repugnat quod habeat huiusmodi plenitudinem potestatis.

Cap. vi. ostendit quod optimo principatu debeat copossibilia reputari. Et inferuntur quedam correlaria nota et dignissima.

Onsequenter re Capit. VI

c stat inquirere quod sibi opinionem predictam optimo principatu debent copossibilia reputari: licet ad essentias eius nequaquam pertinere sed sibi ad esse valent et deesse. Ad cuius evidentiā ante omnia est sciendum quod licet ad principatum de quo est sermo multa pertinent videlicet vnius cuiusque sua iura tribuere et seruare: leges condere necessarias atque iustas: iudices inferiores et alios officiales constituere: quales artes et a quibus in communitate sibi subiecta debent exerceri: omniumque virtutum actus precipere: et alia multa: tamen ad hoc videtur

Questio tertia

esse p̄ncipalissime constitut⁹ vt corrigat et puniat delinquētes. Si em⁹ in aliqua cōitare nullus p̄ delicto seu culpa puniri deberet monitor ad bonum ⁊ doctor sufficeret; ⁊ p̄cipans sup̄flū oīno videref qđ ex scripturis colligēt. Ad illud em⁹ lex ⁊ p̄cipans p̄ncipalissime videtur institui. lex quidē qm̄ nō propter bonos s̄ malos corripiēdos ⁊ puniendois istituit̄ teste apostolo q.i.timoth.i.ait. Lex iusto nō est posita sed iustis ⁊ nō subditis. Et ad gal.v. ait si sp̄.i. rōne ducimini nibil cōtra rōnem ⁊ bonos mores agēdo nō estis sub lege. ⁊ ih.ad corintb.ih.ait. vbi sp̄us dñi ibi libertas: ut scilz lex alterius p̄ncipis ligare nō valeat. vñ babe caritatē ⁊ fac quod vis. ⁊ per cōseqns nulla lege teneberis si caritate q̄ non agit perperā fueris munit⁹. di.iiij.c. facte sunt leges vt coercent humana audacia. ⁊ augl. xxij. q. v.c. ad fidē. ait legib⁹ benefacere non cogimini: s̄ malefacere prohibemini; ḡ similit̄ p̄ncipās p̄ncipalr nō ppter bonos sed ppter malos coercedos preesse dz. qđ aplus ad romā.xij. exp̄sse videt̄ asserere. di. p̄cipes nō sunt timori boni opis sed mali. ⁊ post. si em⁹ malefeceris time. non em⁹ sine cā gladiū portat. Dei em⁹ mister ē. vindex in iraz ei qui male agit. qđ etiā sapiēs ecclia. vñ. videt̄ inuere dices. noli q̄rere fieri iudex nisi valeas virtute disrūpere iniq̄rates.

Correlarium
primum.

His visis dicitur q̄
optimo p̄ncipatu nō repugnat sed est cōposi-
fibile nō q̄ iurisdictionē seu prāte alicui⁹ ul-
aliquoz ex iustis de cōitare illa a sup̄mo princi-
pe ewlē cōitatis minime depēdere seu non
institui ab eodē dūmodo per hoc nullus delin-
quens in illa cōitare iusta debitāq̄ debeat et
fugere vltionē: nō obuiat. Nam illud qđ non
derogat bono cōi lz aliq̄s de honore p̄ncipan-
tis vel prāte dirimat nō videat optimo p̄ncipatu
repugnare. cū ille qui optimo fungitur
p̄ncipatu nō prāte p̄p̄iāvel honorē sed bonū
cōe ⁊ alioz querere teneat. vt videat aplm
imitari q̄ p̄me ad corintb.x. sic ait. nō q̄rēs qđ
utile mibi: sed qđ multis. qui ad philip. ii. ait.
Non que sunt sua singuli cosiderātes: sed que
alioz. Nec mirū qm̄ caritas que vigere debz
in principe ad subditos non querit q̄ sua sūr.
i. ad corintb. xij. quod impator insinuat de se
ipso dicens voluntarios labores appetim⁹ vt
quietē alīs preparem⁹ in autentiq̄ vt diuine
iussiones subscriptionē habeant gloriosi. Mi-
questoris. in p̄ncipio coll. viij. Et noctes du-
cimus insōnes vt subiecti sub omni quiete sub-
sistant. in autentiq̄. vt iudices sine quoquo suf-
fragio in p̄ncipio coll. h. aliquam igitur iuris

Capitulū VI

dictionem p̄sertim a superiori vel potestatez
vel officium esse in aliqua cōitare vel institui
et nō dependere a sup̄mo p̄ncipe cōmunitat̄
eiuldem dūmodo per hoc nullus delinquens
debitam euadat vltionē bono cōmuni nō ob-
uiat nec repugnat. Nam cuz talis iurisdiction
vel potestas bono cōmuni debeat expedire n̄
refert a quo instituat̄ dūmodo iuste exerceat̄
⁊ rite ⁊ nullatenus negligēter: que cūcta im-
plentur si nullus delinquens in eadē cōitare
punitionē sup̄emi iudicis vel alterius sub-
fugere queat. Nō em⁹ refert ad cōmune bonū
a quo legitime instituat̄ exercitus seu p̄nceps
militie dūmodo p̄ salutē reipublice prudēter
⁊ strēne bella gerat. Nec ad bonuz cōmune
distat a quo legitime iudex instituat̄ inferior
dūmodo legitime quod iustum est exequatur
bene. ⁊ hoc in omnī cōmunitate seruari vide-
mus. Nam cum quis sup̄ aliquā cōmunitatē
supremā accipit prātem seu p̄ncipatu neq̄p̄
omnino qui in eadē cōmunitate iurisdictionē
potestate vel officio sint functuri de nouo in-
stituit: sed quos a p̄decessore suo inuenit insti-
tutos sua dimittit officia exerceat ⁊ nōnullos
si est cōsuetudo vel lex ab alīs de nouo iustui
mittit. Et sicut dictū est bono cōi non dero-
gat a quo quis legitimā habeat potestatem:
dūmodo que bono cōi expediūt p̄ potestatem
acceptā exerceat diligēter: quare potestatem
aliquā vel iurisdictionē in aliqua cōitare a su-
premo p̄ncipāte nō dependere nō repugnat:
dūmodo p̄ hoc bonū cōmune nullaten⁹ malo
exponat quod accideret si fungēs hmōi prāte
deliq̄rit ⁊ valeat correctionem nc̄riā euitare.
Et cetera multa vt patet.

Ex p̄dictis infert ur

q̄ optimo p̄ncipatu nō repugnat aliquē in
aliquā cōitare a prāte coactua p̄ncipant̄ su-
premi regularit̄ eē exēptū dūtū casuāl̄ ne ve-
linq̄re valeat existat p̄ncipāti sup̄mo subiect⁹
quia talis exēptio bono cōmuni nō derogat:
ex quo sic exemptus si deliquerit necessariaz
bono cōmuni punitionē nō valeret euadere.

Ex h̄ excludit vltterius q̄ p̄ncipatu optimo
nō repugnat correctionē seu punitionē talē
exēpti a prāte sup̄mi p̄ncipāt̄ ad aliūl̄ alios
q̄ ad p̄ncipāte sup̄mu spectare. dūmodo diffici-
li⁹ ⁊ icōuenienti⁹ siue p̄ malitiā siue p̄ ipotētiā
siue negligētiā dānabilē saltē casuāl̄ p̄ sup̄re-
mū puniri valeat p̄ncipāt̄: q̄ hoc bono com-
muni nō derogat. Nibil em⁹ refert bono cōi
a quo delinquētes legitie puniāt̄. cū em⁹ p̄n-
ceps maiore bñs q̄ doctor ⁊ monitor prāte sic
p̄ncipalissime iustit⁹ ad corrigēdū ⁊ p̄uēdū

Correlariū secundū

Correlariū tertium

Questio tertia

legitime delinquentes ut humana coercent
audacia: et tunc sint inter ipatos innocentes
Iz fiat talis exceptio: infert quod optio principatu
non repugnet cum ppter ea delinquentes in prin
cipante ipunitate periculosa bono communis nul
latenus valeat optimere.

Cap. vii. ostendit quod ea que de optimo principatu
dicta sunt non semper locum habeant quod dubius est casus
quo ex tali principatu malum sequatur. non autem da
bilis est contra eum prescriptio.

Cap. viii.

Anne licet prescri

pta opinio predicta oia teneat de
optimo principatu ratione generali re
spectu diversorum mortalium quod spes
ciali respectu quorundam. dicit enim quod bmoi optimus
principatus non est semper instituendus
neque in tota cōitate cunctorum mortalium neque in
speciali: quod sicut sepe sunt aliqua simpli bona
et tamen multis sunt aliqui mala ppter indispositio
nem illorum bibere ei vini et comedere carnes
sunt bona: et tamen sunt mala egrotis. Ita optimus
principatus non est simpli oibus optimus: immo
aliquibus est nocivus et nonumq; inductius corruptio
nis et periclitatiois boni causis. Quid accide
re potest tam ex malitia subiectorum quod ex malitia
et insufficiencia bmoi assumuntur. Quoniam sub
iecti ex ambitione cupientes indebet principari
vel aliqua alia malitia incitati principatu op
timum nullatenus sustinerent: sed an seditiones
et discordias corrumperes re publica excitarent
Nonumq; etiam persona sufficiens in bonitate et
discretione iueneri non posset: et tunc aliquis alius
principatus puta aristocraticus vel politicus
quo fungitur simul plures deberet ad tempus
stitui. quod illud est pro tempore statuendum quod p
tempore magis proficit ad coembonum de volun
tate dei: qui summa congruentia temporum cuncta dis
ponit. Unde regnum filiorum israel quod fuit pri
us vnu postea fuit in duo regna diuisum. Si
tamen optimus principatus cunctorum mortalium siue
aliquorum semel fuit institutus non est postea sine causa
virgente destruendus: tamen in multis casib; corrumpi
potest. Ex quibus tamen destitutione non valeret
pppter quod ad destruendum ipsum non valeret prescrip
tio. quod ois prescriptio quod est ptra optimus principa
tus videtur iniq;. Et ideo si contra multa minora
non currit prescriptio: multo magis non debet
currere ptra optimus Iz currere debeat p ipso: sicut
non ptra libertatem quod favor libertatis est baben
dus. ex de pug. seruorum. c. licet.

Caplin. viii. responderet iuxta op. ultime positam ad
allegationes primi capli circa medium ei positas. Ostē
dit quod circa medium capli: an iurisdictionis romani potificis
a solo deo dependeat.

Capitulū VII & VIII

Et scripta pu

ta p opinionē memoratā et illa
quod dicta sunt. c. viii. clarescere vñ
tora allegationē adducta. c. i.
exsufflari. Nam cum pmo accipit quod cōitas volē
tum cōunionē habere adiuvicē in qua oēs
vel plurimi ad discordias dissensiones et lites
sunt. pni non ē ordinata nisi vni supmo rectori iu
dici et capitū a quo iurisdictionis oīm aliorū de
pēdeat sit subiecta. Dicunt quod non est necesse ad
cōitatē optime ordinatā quod omnis iurisdictionis a
supmo rectore depēdeat iuxta illa quod dcā sunt
supra. c. vi. 7. vii. Cū autē pbat p illō Prover. xi. Ad cōfirmationes
vbi non est gubernator: plus corruet. Rūnde prima
tur quod per hoc pbare quod totū genus humanū
non est simpli optime ordinatum. nec sup ipm
est simpli optime pncipatus institutus cum
non vni supmo pncipanti sit subiecta quo quod
libet aliis in aliquo casu saltē si delinqret sit
subiecta sed quod aliqui populi sunt subiecti optimo
pncipatu non requirit quod omnium aliorū iurisdi
ctionis a primo pncipate depēdeat: quod aliquis potest
eē exceptus in omni casu a punitione inferenda
per pncipantē supmū rāq; per suomū pncipā
tem totius cōitatis. Per idē rūdetur ad illō
id. x. fieri vnu ouile et vnu pastore quo cu alius
quis potest esse exceptus in aliquo casu in illo vi
delicet cuius exemptione non derogat bono com
muni. Et cū similiter dī intelligi hiero. quod in
oī cōitate dī esse vnu supmus iudex et recto
a quo tñ absq; derogatione optimi pncipatū
potest aliis pītū ad aliqui esse exceptus. Cū autē Ad cōfirmationes
scda rōne pbat quod oporteat vnu esse supmum
a quo iurisdictionis oīm aliorū depēdeat: quod si in
toto orbe non est vnu sic supmus. ergo vñ sūt
vel esse debēt plures supiores non habētes quod
optimo videat regimini obuiare: quod autē pessēt
eidē aut diversis quod vtrūq; esse inconveniens
videt. Rūdetur quod si totus mundus optimo pnc
ipature regeret quis non esset necesse quod vnu. s.
supmus sit a quo pītū ad institutionē et cō
missionē aliorū oīz iurisdictionis depēderet. oport
eret tñ quod eē supmus pncipatus cui tñ pncip
antē supmo oīs alius casualiter rōne alicui
delicti esset subiectus quis non rōne cuiuslibet
et non in omni casu. etiam non essent plures super
iorem non habētes si vnu esset simpli primū
respectu oīm pītū diversi pītū diversimo
de esse sibi subiecti: quod vnu illorum potest esse in
multis exceptus abq; periculo boni causis et alij
tali exemptione carere valerent. ille etiam
vnu exceptus posset absq; prejudicio boni
comunis magna pītēm hīc etiā coactiuā a
simpli supmo pncipate reglarit nullatenus

Cap. viii.

Ad cōfirmationes
scda

Ad tertiem cōfir
mationem

Ad secundā rōem

Questio tertia

Obiectio

depēdente: cui sufficeret rōne alicui⁹ delicti eēt illi sup̄mo tanq̄ pncipati subiectus: et ita nō essent plures simplicit sup̄mi supiorem nō habētes: q̄rē rō adducta ad pbādū q̄ optimo pncipatui cuiusq̄ cōitatis repugnat q̄ in ea dem cōitare sint plures superiorē nō habētes siue presint eisdē siue diversis: fm istū modus dicēdi nō procedit. Sed in p̄trariū forte obiecti aliquis q̄ ymaginatio illa ideo cōtra modū hūc opinādi procedit: q̄ si est vnus supremus t̄ habz supra multos prātē etiā coactiuā predictus exēptus a sup̄mo t̄ subiecti illi exē: pro sūt exēpti a iurisdictione illius sup̄mi aut nō: si fint exēpti a iurisdictione ipsius sup̄mi pncipantis: ergo supremus nequaq̄ oībus pncipatur. t̄ per cōsequēs respectu totius cōita tis nō est optimus pncipatus. Si autē nō sūt exēpti a iurisdictione pncipatūs supremi pro cedit ratio supradicta q̄ poterit cōtingere q̄ supremus pncipās t̄ ille exēptus codē tēpore eosdē subiectos ad tribunalia sua vocabūt si ue citabūt. Respōdetur q̄ aut in vocatione būiusmodi vocātes exprimūt causā vocatio nis aut nō exprimūt: si nō exprimūt ad sūmūz pncipatē ire debēt: quia taliter exēpto nō te nētur obedire n: si saluo omniū alioꝝ iure: quē admodū layci nō tenēt obedire pape nisi alioꝝ iure pncipatūs secularis: ita taliter exēpto nō irrogat iniuriā subditi sui in tali casu si ad eū nō accedat. quēadmodū episcopus vocat ad sinodū nō facit iniuriā vocāti si preceptio ne regia ipeditur. di. xvij. c. si episcopus. vbi norat glosa q̄ bic defertur regie dignitati. xij. q. h. de rebus. Nā ancoritas maiorū excusat ut notat glo. lxiij. di. c. salonitane. Si autē sic hoc est si vocātes eodē tēpore causa vocatiōis expresserint nō pōt dari regula generalis p̄ oī casu ad quē debēt accedere eo q̄ sepe casū vocatū ad superiorē excusat: t̄ sepe vocatus mīme excusat: ppter quod sepe vocatū a superiori excusat necessitas quē tñ vocatū ab inferiori nō excusat: q̄ nulla apparet necessitas q̄ vale at excusari. q̄ ppter corā quo debeat appare re dī p̄udētū discrētōi reliqui: q̄ in talib⁹ propter multiplices qui possūt accidere casus regula gnialis dari que nūq̄ fallat nō pōt. cau sa est q̄ semp dī corā sup̄mo pncipē p̄parere: nīfī rō dicit q̄ nō pōt ppter quādā cogētē necessitatē pura ppter maius negociū vel ali ud file t̄ nō p̄parēdo corā illo t̄ nō corā alio ex cusest. Sed forte diceret ad hec aliquis si taliter exēptus solūmodo casualiter ē sic sup̄mo pncipatū subiect⁹ rōne delicti alicui⁹ sequit q̄ nō plus est sibi subiect⁹ q̄ sup̄m⁹ pncipans sibi q̄ et iā rōne alicui⁹ delicti posset pncipatē

Capitulū VIII

Responsio

sup̄mū punire qn̄. s. oēs alij deficerent t̄ core ctio seu punitio pncipatūs sup̄mī nō posset si ne periculo totius reipublice sub silentio vel dissimulatōe transīri. Rndēt q̄ magis eēt sic Rñsio exemplūs pncipatūs sup̄mo subiectus q̄ econ uero: q̄ p̄mus pncipās b̄ret punire sic exem ptum nō solū de necessitate deficiētibus omib⁹ sibi subiectis sed etiā rōne pncipatus sup̄mī sic aut exēptus ex sola necessitate non rōne officiū sui b̄ret deficiētibus omib⁹ alijs corrigere pncipantē sup̄mū. Lū autē aceipi tur in minore allegatois p̄dicere q̄ iste vñsus p̄m⁹ iudex seu pncipās nō dī esse aliis q̄ s. p̄ mus pontifex. dr̄ q̄ sv̄iuersitas mortaliū eēt optimie ordinata t̄ pncipatū optimo eēt subiecta stante ordinatōe xp̄i qua disposuit pōtificem sup̄mūt ceteros clericos negotiis secularibus extra casum neccitati nullaten⁹ implisci cari ille vnus sup̄mus pncipās siue iudex nō deberet esse sup̄mus potifex s. p̄nceps xp̄ian⁹ secularis t̄ laycus. M̄ em̄ laycus esse deberet t̄ nō sup̄mus pontifex nec clericus pbaꝝ p̄ hoc quod pbaꝝ supra. q. i. v. pbaꝝ q̄ clerici extra casum neccitati t̄ vtilitatē q̄ necessitatē valeat cōparari debēt esse a negotiis seclarib⁹ alieni. M̄ autē deberet esse xp̄ianus p̄z p̄ h: q̄ si aliter bonū cōe spūiale nō fouere sed destruere nite retur. quod optimo pncipatū vniuersitatis mortaliū obuiat t̄ repugnat. Lū nō dr̄ q̄ iurisdictione sup̄mī pōtificis p̄sertim in his que ad fidē t̄ religionē xp̄ianā spectat a solo deo depēdet. Rñt q̄ quēadmodū aliquis tacitū est supra baptismū t̄ alia sacra depēdere a solo deo diuersimode pōt intelligi t̄ h̄ q̄tū ad p̄ns tripl̄r. Uno mō q̄ sup̄m⁹ pōtifer absq̄ misterio hūano accipiat iurisdictionēs suā a deo vt in nullo cāu neq̄ iſtitui neq̄ destitui debeat ab hoīe t̄ sic nō depēdet iurisdictione ei⁹ a solo deo q̄ null⁹ post perrū absq̄ electōe fuit ad papā assūpt⁹. Alii pōt intelligi q̄ hmōi iurisdictione depēdeat a solo deo q̄tū ad instōnē humīno misterio. s. electōe canonicae currēte. t̄ sic p̄ce dit ista opinio q̄ iurisdictione pape quā h̄ ex ordinatōe xp̄i depēdet a solo deo. Tertio q̄ non solū sic s̄ er q̄tū ad destitutōe a solo deo depēdeat vt papa a nemīe i quocūq̄ casu nīfī a solo deo possit destitui t̄ sic nō depēdet a solo deo: q̄ ip̄met seipm̄ destituit. nā tā p̄ pravitatē bereticā q̄ p̄ renūciationē spōtaneā seipm̄ destituere p̄t. Pōt ēt ab hoīe accusari de quo cūq̄ crīmie si norozū sit t̄ ide scādalizēt ecclēsia t̄ icorrigib⁹ sit vt notat in gl. di. cl. sup. c. si papa. ita pōt i cāu hmōi ab hoīe iudicari t̄ de stitui t̄ deponi. Dis em̄ accusatio est corā ius dice faciēda. Nec debz papa p̄turbari

Obiectio

Ad assumptum minoris. c.i.

An iurisdictione romani pontificis a solo deo dependeat

Questio tertia

ne preesse nō pdesse querere videat: ne contra doctrinā xpī aplis p se 7 pro platis ecclie traditā velit tanq̄ sal infaruarū mitti foras 7 ab boibus pculcari: ne cōtra pceptū eiusdem ve lit p salute eius corporis mistici vt membrū putridū apurari: ne desideret ipē p̄tatem quā se ex caritate correptū quis etiā eccliam nō audiret tanq̄ ethnic⁹ 7 publican⁹ non finat se vt carnes putridas resecati; 7 vt ouē scabi osam repellendū a stabulis; 7 expurgandū vt fermentū qd totā massā corrūpit; sed velit vt sibi pcaf vt vniuersa ecclia ad interitū adducatur q̄ oia a desiderio pape q̄ aiam suam res netur p subditis ponere quenit exulari. papa ergo fm opinionē istam licet in hijs per q̄ bas bet oim saluti pspicere ne a quoq̄ in eis vale at retardari a p̄tate 7 iurisdicione p̄cipatis summi non imerito sic sit exemptus: ptra quā exemptionē supremus p̄cipatus si pdesse cu pit non pesse nullo mo attērare sed laudare tenet cū rōne delicti non cuiuscunq; nature ipsius auētas cōtēp̄ibilis videat; 7 ne pro quo cōmiso forsitan eius dñatio ab utilitate com muni valeat ipediri: sed q̄uis 7 enormis p̄ser ti sepī iterati 7 i discrime notabile p̄cipue bo ni cōis editi. Expedit vt papa hūano iudicio destitui valeat: 7 hoc maxime si appareat in corrigibilis 7 de ipo scandalizēt ecclia. Videat aut rōnable vt hmōi pape iudiciū spectaret primo ad aliq̄ certas psonas de clero q̄b'de ficientib⁹ siue per maliciā siue per negligentiam dānabilē ad p̄ncipantē pertineat si fidei et xpiane religionis sincerus est 7 feruidus emulator. ipso autē deficiente siue per maliciā siue per dānabilē negligentia destitutio pape vel saltem detentio aut prohibitio ne insolescat optime p̄tinet vel ad vniuersalē cōgregationē fidelium: vel ad quoscunq; fideles q̄ tantā super ipm tpalem habere valeant pos testarē; vt scilicet contra petm cuiuslibet xpia ni siue parui siue magni congruū remediū in ecclia valeat reperiri. iuxta illud apli. prime ad corith. vi. Auferte malū a vobisip̄fis. Qui etiam ait. Expurgate vetus fermentū: nisi potestas deficiat tpalis in quo casu seruandū est consiliū biero. quod habet. xi. q. iiij. c. q̄n igitur sc̄z vt raceant xpiani etiam intelligētes atq; prudentes ne dent scr̄m canib⁹ 7 mittat mar garitas ante porcos q̄ conuersi pculcēt eas 7 imitentur hieremī dicente. solus sedebaz q̄ amaritudine plen⁹ eram. Signū autē quod rarione delicti papa in aliquo casu sorriatur forū p̄ncipantis primi sup̄imi qui debeat eē laycus ex diuinis scripturis accipitur: in quis bus legimus xp̄m 7 apostolos cū essent de cri

Capitulū viii

minibus accusati a secularib⁹ iudicib⁹ etiā infidelibus iudicatos: nec legim⁹ quis crimi na imposta sibi negarent q̄ assererēt vel pte starēt se in tali casu n̄ teneri corā hmōi iudicibus respōdere: smo magis in tali casu sibi subiectos innuisse viderent. dixit em̄ xp̄s pilato vt legit̄ iohis. ix. Non haberes in me p̄tates vllam nisi tibi datū esset desup. Quibus verbi xp̄s insinuasse videt q̄ pilatus in illo casu sup eum ordinariā habuit potestate sibi datam desup a deo fm expositionē quorūdāz doctoz vel ab impatore fm expōnem alioz q̄ super ipsum habuit pilatus in illo cāu nō pmis sam 7 usurpatā sed concessā 7 datā potestate quod etiam de se aplus cum de criminibus accusaretur corā iudicibus infidelibus insinuasse videt vt legit̄ actuū. xliii. vbi dicit ad p̄fētē. Ex multis annis te iudicē huic genti sciens; bono aio pro me satisfaciā. Non dicit co ram te non teneor respondere sed dicit p̄ me. Alias p̄ me satisfaciā. quare videt facto et verbo recognouisse in illo casu iudicē suū. Et hoc habet. ca. xxv. eiusdem vbi dixit p̄fidi. Ante tribunal cesaris sto: ibi me op̄z iudicari. iudeis nō nocui sicut tu melius nosti: si ei nocui aut dignū morte aliqd feci nō recuso mori. Si vero nihil est eoz que bij accusant: nemo p̄tēt me illis donare. Cesarem appello. Quibus verbis Paulus tam festum q̄ cesarem suum iudicem recognouit. cum ergo nephas sit dīcere paulum facto vel verbo fuisse mentitum vere cesar erat iudex Pauli. Sed forte dice ret aliquis q̄ ex hoc manifeste absurditas se quereb⁹ q̄ sc̄z imperator etiā infidelis in causa fidei esset iudex pape: quia causa pauli que coram iudice tractabat erat causa fidei, nam ppter xpianam fidem accusabatur a iudeis. Hic respondeat q̄ causa fidei corā imperatore fideli deficiētibus alijs esset rite tractāda. q̄ vt habet distin. xvi. c. Ubinaz. questio fidei non solū ad clericos verūtē ad laycos 7 ad omnes pertinet christianos. Loram autē im peratore infideli causa fidei nō inquantū espiceret solūmodo veritatē reuelatam sed in quantum posset tangere mores reipublice derogare etiam bono cōmuni aut alicui p̄sonae iniuriā irrogare: videt posse tractari. Quoram vtrūq; prudēter innuisse videtur p̄con sul Achiae Gallio qui vt dicitur Actuū. xvij cū Paulus accusaretur a iudeis dicit ad eoā Si iniquum quidem esset aliquid aut facin⁹ pessimum viri iudei: vos recre sustinerem. Si vero questiones sunt de verbo et de nominibus legis vestre vosp̄si videritis. Iudet ego horum nolo esse. Sic ergo dicit q̄ in casu ras

Quæstiō tertia

En papa possit
iudicari

tione delicti papa imperatori est subiectus? Ad omnes vero canones et auctoritates alias ex quibus colligitur quod papa est a nemine iudicandus. Dicitur quod non debent intelligi sine omnibus exceptionibus sed cum exceptionibus suis: quemadmodum alie regule in iure et etiam auctoritates plurime diuine scripture quibus non solummodo indissimiles; sed etiam in verbis generalibus et cum signis universalibus sint plate debet intelligi. Unde et glosa ix. q. iij. sup. c. nemo aliquas exceptiones enumerat. si tamen submittrit se confessori suo et etiam in causa beatitudinis et hanc ultimam ponit glosa. di. xl. sup. c. si papa addes aliam compedem innumerabiles de quod dictum est superius. s. si crimen eius quodcumque esset notorium et ipse incorrigibilis et de eo scandalizet ecclesiam. Sed inter exceptionem de heresi et alijs crimibus est magna differencia attendenda quod propter berefem quatuorcunq; occulta est ipso iure sine omni sententia humana papatu et omni ecclastica platione priuata: tanquam de congregacione fidelium sum veritatē tamē merito quam numero precisus existens; licet sum opinionem nescientium ipsum esse hereticum caput ecclesie reputatur: immo quod plus est ipso iure excōnis sententiā et alias penas omnes a sacris canonib; et pontificibus et hereticos presertim episcopos indistincte platas incurrit. hinc dicit gl. xxiiij. q. i. c. achatius. hest casus in quo papa papam ligare potest: in quo papa in canonem late sententie incurrit. nec huic obuiat regula illa: quod papa parere soleat vel ligare non potest. quod si papa hereticus est in eo quod hereticus est minor quolibet catholicus: quod lex factum notat etiam sine sententia. Sed propter alia crimina papa non est ipso iure papam priuat: sed per sententiam est priuandus.

Capl. ix. etym. tertie questionis respondet ad rationes suprapositas caplo secundo. pro approbatione seconde opinionis post principium capituli.

Capl. IX

Ad primā:

Iso quomodo
v
Et opinionem supra. c. iij. recitata r̄ndet ad allegationem adductam hmo cap. Elidendum est quomodo r̄ndet sum p̄mā opinionem ad illa quod p̄ scda op̄nione. c. iij. allegant. Ad p̄mū cū dicitur quod imperator est dñs sup̄mī p̄tificis. dicitur quod non est verum quod papa non est vasallus imperatoris nec inde iure tributū debet nisi forte propter scandolum evitandum. Alij autem clerici habentes ab imperatore p̄dias villas et supabundantes possessioles imperatoris sunt subiecti ut dicit pallegato iij. c. qm sic intelligit decretum urbani. xxiiij. q. viij. c. tributum. cum autem dicitur quod aliqui sup̄mi pontifices imperatores dominos suos appellauerunt. dicitur quod ex humilitate hoc fecerunt.

Capitulum IX

Ad secundū cum dicitur quod res transit cum onere re suo. Respondeat sum illos qui dicunt quod papa habet illā plenitatem potestatis: de qua ratio est supra. q. i. hoc est verum quādō res transit de dominio in dominium; vel de iure in ius nouū alterius. Sed illo modo nulla res rep̄alit potest transire in dominium pape: quod papa est dominus omnium temporalium rerum cuiuscunq; que de permissione ipsius possidentur: et ideo sum opinionem istam nullus imperator aut rex aut aliis potest proprie loquendo dare possessionem vel rem quācunq; supremo pontifici: sed si rem de permissione pape possidet resignare potest eidem: quemadmodum sum in anno. iiiij. Constantinus illam inordinatā potestatem qua fortassis antea illegitime vrebatur: humiliiter resignauit. sum vero illos qui illā plenitatem potestatis negant a papa: sed illā qua possit omnia que necessaria sunt per communem fideliū gubernāda sibi attribuitur. Respondet quod res transit cum onere suo nisi in favorem fidei pape aut ecclesie aut alicuius alterius specialiter a suo onere liberetur: quemadmodum seruus presbyter in favore clericalis ordinis liberatur: ita tamen ut peculij amissione mulcetur dicitur. ex antiquis. Cum autem accipitur quod religio christiana neminem a servitute liberat. dicitur quod hoc non est verum. Cum vero dicitur quod in favorem ecclesie nihil iniustum statuitur concedit: sed dicitur quod non est semper iniustum et unquam quod aliquis sine culpa priuet iure suo quādō subest causa: et quādō ius huiusmodi est totaliter in potestate superioris: quemadmodum omnia iura sua sunt in praece pape. Ad gelasium respondet quod gelasius intendit seruos dominoꝝ suorum iura sub obtentu religionis fungere non debere absque auctoritate supremi pontificis: et ita hoc iure canonico est statutum.

Et cum dicitur quod iura canonica leges seculares et iura secularia nequaquam tollere possunt. Respondet sum opinionem que pape illam plenitatem potestatis attribuit: de qua dictum est supra: quod iura canonica omnes leges seculares et omnia iura secularium principum tollere possunt et subuertere et ea dare cui placuerit et ita ut etiam omnia regna et quecumque alia iura ac res temporales universas pro suo libito voluntatis de iure posset papa tollere ab his qui possident eas et sibi retinere et alijs quibuscumque p̄ferre: ita quod quis hoc faciendo peccaret tamen cum factum esset de iure teneret: ac reges et omnes alij sibi tenent in hoc obedire: sum vero aliam opinionem que dicitur quod papa habet huiusmodi plenitatem potestatis. s. illā qua possit omnia que necessaria sunt per coitatem fidelium

Ad tertiam

Ad replicā

Ad auctoritates gelasij.

Ad confirmaciones

Questio quarta

um gubernada responderetur q̄ iura canonica leges seculares et iura secularia tollere possent ex causa sed non absq; cā rōnabili et manifesta electione.

Questionis quarte caplū primū p̄ponit ipsam questionē: et circa eius solutionē primo incidentaliter disquiritur an inter imperatōrē et regē romanorū sit distinctionē. Et ponit diversas op̄i, primā h̄ic, et aliam ca. sequenti. Ad prime autē probatōnes r̄ndebitūr caplo. vii. S; caplo. viii. pcedit ad principalis q̄stionis decisionē.

Questio quarta.
Caplū 1

Opinio prima q̄
stionis sc̄idetalis

Probatio p̄ma.

Confirmatio

Barto queritur

Utrum electio alicui⁹ in regem romanorū vel imperatōrē sibi det plenā administrationē ex quo sua p̄tās est immediate a deo. Hec q̄stio quandā aliam videt supponere q̄ inter regē romanorum et imperatōrē sit aliq̄ distinctionē. Circa quā sunt opiniones diverse: quarū vna ē q̄ inter regē romanorū et imperatōrē realē est distinctionē et q̄ primo ē electus rex romanorū q̄ sit imperatōr. Nam rex est postea in imperatōrē promovend⁹. di. xxij. in noie dñi. et ex de electōne, venerabilē. qd̄ non esset ver⁹ si non ēēt realis distinctionē inter regē romanorū et imperatōrē: sed n̄balis t̄mmodo qd̄ videt absurdūz: q̄r tūc lex ēēt imposta n̄bis et non reb⁹: et distinctionē nominū nō declarareret distinctionem rerū qd̄ est p̄tra iura di. xxi. Dī ḡ q̄ promotio ad impium que fit per vunctionē et coronationē imperialē non fit ppter nomē imperatorū t̄mmodo cōfē: qndū: sed imperator post vunctionē et coronationē consequitur p̄tātē impiale in omnibus regnis et etiā in populis. plēt̄m occidentalib⁹ q̄ non fuerūt sub iurisdictione et potestate. Ea roli magni ante tēp⁹ translationis iper⁹ et ac: buc sunt sub p̄tātē impij: et de facto in italia et in alijs terris et puincis q̄ ante vunctionem et coronationē impiale subiecte erant. Carolus magno primo b̄z rex romanorū eandē p̄tātem ante vunctionē impiale quā est postea habiturus: et ideo imperator non tenet a papa. puincias et terras subiectas regno et impio q̄s tenuit. Carolus siue iure hereditario siue iure belli ante translationē impij in ipm factā per papam. Sed imperator tenet a papa nomē imperatoris et iura impialia seu p̄tātem impiale in alijs puincis et terris que non erant sub p̄tāte Caroli ante tēp⁹ translationis impij: et ratōne illius nois impij ac iuriū hmōi recipit ab eo vunctionē et coronationē impiale. Sic etiam p̄tācēgēndi imperatōrē vt electus ab eis cōfē quat̄ nomē imperatoris et p̄tātem impiale seu p̄tātē actus imperatori reseruatos exercēdi in alijs puincis et terris q̄ non subsunt regno et impio romanorū et q̄s nō habuit. Carolus tge

Capitulū I 7 II

translationis imperij puenit ad principes electores p̄ ecclesiāz. et quo ad ista p̄sequenda rex romanorū petere p̄suevit a papa: et romana ecclēsia post electionē suam sibi vunctionē et coronaionē impendi.

Capitulum secundum recitat contraria fere opinione opinioni capituli precedentis.

Lia est opinio

que vide ē dicere optimū principatum germanie de quo notatur extra de verb. fig. sup q̄busdā hoc

velle q̄ inter regem romanorū et imperatores seu inter regnum et imperium solummodo est n̄: balis distinctio: vt sint diversoz nominū sed eiusdem officiū et potestatis: quēadmodū dī de primatibus et patriarchis. di. xcix. p̄uincie. vnde imperatores antiquitus ante q̄ esset aut dubitatio aut distinctio inter regē romanorū et imperatōrē: aliquā vocabant reges: aliquā imperatores et eoz dñiū: aliquā regnū: aliquā impiuūocabatur: sicut patet ex lib. iudi. c. i. 7. i: et libro bester. c. i.

Pro ista opinione p̄t taliter allegari. In initio imperij romanorū et per lōga tempora post inter imperatores et regem illoz seu inter imperiū et regnū romanorū nulla erat distinctionē: sed ista erant noia eiusdem potestatis ergo et nūc sunt noia eiusdem p̄tatis. ans non viri detur aliqua p̄batōe indigere. nā in nouo testamēto in quo semp de regno romanorū et imperio fit mentio nec in scripturis alijs ferevis q̄ ad tempora moderna nulla insinuat nec implicite nec explicite inter impium et regnū romanorū distinctionē. nec legit in antiquis scripturis de hoc dubitationē etiā modicā fuisse mota. q̄na p̄batur: q̄ reges romanorū et imperatores posteriores usq; ad tpa. ista fuerūt successores eoz qui primo non solummodo reges et imperatores romanorū facti fuerunt: sc̄i iulij cesaris: Augusti et ceterorū qui ab illis vocabantur cesares et augusti. Et in signum q̄ sunt illorum successores omnes isti successores usq; ad tempora ista augusti et cesares vocabantur: et omnes scripsierunt se augustos. Rex autē qui alteri regi in regno aliquo succedit eodem iure quo ille vti debet. extra de regu. iuris. si q̄s. lib. vi. Alter enim successor minus haberet q̄ predecessor: et sic non esset vera successio vt arguit glo. in simili casu. extra de cōstitutōibus sup ca. cum oēs. quare multi reges romanorū v̄si fuerunt omni iure in temporalibus: quo imperator post vunctionē et coronationē vti. ergo vltimū reges romanorū et oēs futuri q̄ illoz regū qui fuerūt primi imperatores fuerūt n̄i successores obtinuerūt oēm p̄tātē et habebāt quam

Caplū II
Opinio sc̄da.

Allegatio p̄ma

Quæstio quarta

ipator habet post quamcumq; vunctionem et coronationem

Capitulum tertium deducit predictas opes oñdens in quo discordent: et quid verisimilitudinis habeant. Adulta preterea de regno francie an usurpatum sit inferunt. Et dictorum opinionum discordia iterum ostenditur. Et quod sum scđam opes imperii romanorum non distinguuntur a regno romanorum. Ponuntur etiam exceptiones quibus gerentes iusta bella non efficiuntur domini expugnatorum.

Capitulum III

Erum quia pri-

mam opinionem munitam allegatio nibus et declarata a quodam venerabili doctore iuueni non aut scđam quod videt fuisse principi germanie ut ex collatione scđe ad primam inueniendi vel inuestigadive ritatem etiam circa iura imperij defit occasio: absque assertione timido recitando fore vtile iudicari aliquis que exprimat prima opio breviter absque assertione pertractare. In quibus apparet quod se cūda opio sum intētione principi germanie siue preter intētione eorum attrariatur ei: quod inter gram pronūciationē eorum nescio iudicare. Contrariantur autem opio prima et scđa in multis. discordat enim primo quod prima opio videt asserere quod imperatores qui fuerūt post Carolū magnū nihil iuris habent in regno et imperio nisi inquit sum sūt eiusdem Caroli successores: eius scđi successores non solū inquit fuit ipator: sed etiam inquit fuit frācoꝝ rex hereditarie succedēs patri suo pipino quod deposito chileroico rex frācorum subrogatus fuit: et inquit idem Carolus p̄ bella sibi iusta et licita sibi multas terras et p̄vincias subiungavit et regno frācoꝝ adiunxit. Scđa opio tenet quod imperatores et reges romanorum qui fuerūt post Carolū magnū fuerūt principaliter successores primorum imperatorum et regum romanorum quorū nonnulli fuerūt rēpōbus Christi et apostolorum eius. Non fuerūt autē inquit imperatores et reges romanorum successores Caroli nisi inquit Carolus fuit successor primorum imperatorum et regum romanorum et aliorū qui fuerūt post primos id est quādam successores Caroli erant successores illius non solū inquit erat successor primorum imperatorum nec inquit erat imperator sed inquit erat rex frācoꝝ vel alicuius partis regni frācoꝝ: quod admodum si filius imperator ad imperium electi et assumpti postea fieret imperator duplīciter succederet patri. Inquit enim pater eius antequam erit imperator fuerat dux banarie: succederet patri in ducatu ut patri. Inquit vero pater eius imperator erat: succederet ei in imperio ut imperatori. Ex hoc siquidē quod imperatores post Carolū fuerūt successores primorum imperatorum et regum romanorum presertim illos qui fuerūt tpe Christi et apostolorum in quo fundata

Sententia p̄me opis.

Sententia secunde

Capitulum III

est allegatio adducta in precedenti capitulo. appetret quod imperatores et reges romanorum: melius magis stabilitate et vigore habere videntur quod ex hoc sunt successores Caroli magni. Ratio est quia magis notus est quod insidieles erat veri imperatores et reges romanorum quod Carolus fuit verus imperator et rex romanorum: quia de illo verus imperio siue regno testimonium magis habemus: cum testimonium dei maius sit quod testimonium hominum: ut habebit in Job. nam de non in imperio siue regno illoꝝ imperatorum infidelium habemus testimonium Christi siue sp̄us sancti qui in Iohanne baptista et Luca euāgelista loquebat et apostolis. dicit enim Christus de Tiberio cesare. Reddite que sunt cesaris cesari. non dicit: reddire que cesar dicit esse sua: sed dicit que sunt cesaris. Iob annes et baptista: ut legitur Lu. iii. dixit publicanus et militibus qui officiis et stipendium a Tiberio cesare acceperūt. nihil amplius faciat quod statutum est vobis. Orienti estore stipendiis vestris. Ex quibus colligitur quod iste Tiberius et rex romanorum erat et verus imperator. De octauiano vero primo augusto dicitur Lu. euāgelistā euāgeliū sui secundū. Ex his edictis a cese re augusto ut describeretur universus orbis. Et de alio quodam loqui videtur per dicens. i. canonica sua. c. iij. Subiecti estore omni hūane nature siue regi. quod si precellenti. Et iterum regem honorificate. Et beatus paulus de nero ne acciūm. xxv. ait ad tribunal cesaris sto: ibi oportet me iudicari. et iterum Cesarez appellabo. Tantum autem testimonium non habemus de Carolo magno: sed longe minus de verō imperio siue regno quocunq; ipsius habemus presertim scriptum ad regnum frācoꝝ. Unde etiam quoddam ex historiis et chronicis conantur probare quod non est verū regnum sed tantummodo usurpatum cum primi reges frācoꝝ in quorum locum successit Carolus magnus eiusdem regni fuerint invasores aut successores eorum qui terras eiusdem regni aut p̄vincias habuerint de ales manis: de valentiniano imperatore per dece annos facti liberi omni tributo: et franchi vocati post expletum decennium tributum soluere recusantes missos ab imperatore ad recipientem tributum occiderunt: et postea ab imperatore et exercitu rebellates venerunt in turiganiam et primo post rhēnum transgressi romanos qui eo tempore in gallia per suos magistratus usque ad rhēnum fluvium impabant: bello aggressi partim ipsos occiderunt et partim fugauerunt

Regnum frācoꝝ

ddij

Questio quarta

Posset ea captis urbibus tornaco et cameraco atque paulatim aggressi et regressi remis suessione aurelianam et coloniam que dicebat tunc agripina et treuerim ac postremo totam galliam ab aquitania usque ad bataviam sibi vendicant atque subiiciunt. Ex hisque mixti sunt cum theuthonicis proprio vocabulo franci qui vero per conubia a gallis sunt geniti francigene appellati sunt. Primus aut rex francoe fuit pharamundus ne possumus sub quo et cum duce suo antenore fuit predicta victoria de alemanis et regnuit iste anno dominiccccxxvi. et ab illo tempore germani vocantur. franci vero a tempore predicti pharamundi fuerunt reges francoe usque ad tempore bideric regis qui fuit ultimus de genere illo quo deposito pipini pater Karoli magni substitutus est eidem. Ex quo per regnum francoe ex tyrannico incepit initio et videtur saltus ante tempore Carolus magnus factus est imperator nonque fuit verus iustus regnum ex tyrannico et usurpatum quod si factum fuit legitimum iustus et verum regnum aut hoc fiebat per prescriptionem aut electionem et consensum seu voluntatem populi francoe aut per substitutionem pipini biderico rege iam deposito. Non per prescriptionem legitima. Tum quod possessor male fidei nullo tempore prescribit. ex de re. iu. possessor. li. vi. ex de prescr. vigilanti. franci autem in principio bona fide ac quirendo sibi regnum imme habuerunt cum pervolenti terras subiectas in ipso iuaserunt et possederunt. quae origo prescriptionis extitit virtus sicut per se quis prescriptio vera non fuit. Tum quod contra consuetudinem obedientiam vel subjectionem contra publicam utilitatem: contra res principis non currit prescriptio: sed franci constituedo sibi regem inobedientes imperatori fuerunt et contra publicam utilitatem fecerunt ius imperii quod est tam publicum et utilissimum minuendo ac res ac terras principis scilicet imperatoris sibi usurpando iuste quae regnum francoe per prescriptionem legitimam factum non fuit verum regnum. Nec per electionem et consensum seu voluntatem populi francoe potest fieri verum regnum: quod quis populus non habens superioriter seu regem si careat rege possit constituere regem proprium de iure gentium: tam populus habens de iure dominus non de facto superioriter seu regem non potest constituere alium regem. populus autem francorum de iure habuit superioriter scilicet imperatorum cuius est reges constitutere in terris subiectis in ipso. Habuerunt etiam regem scilicet imperatorem: ergo populus francoe absque auctoritate imperatoris non poterat constitutere sibi regem: et ita regnum francoe non fuit de iure verum regnum etiam per voluntatem populi francoe. Nec fuit verum regnum per substitutionem quod aut illa substitutio facta fuit a populo

Capitulum

III

francorum aut a populo. Si a populo francoe nulla fuit: quia licet populus francoe potest sibi constituere regem: non tamen potest alius quem substituere alteri in regem. Sed populus francoe ut probatum est propter hoc quod de iure subiectus fuit imperatori non potest sibi constitutere regem: ergo nec substituere. Si autem illa substitutio fieret a populo de iure nulla fuit. Tum quod sicut populus tollere iura imperatorum non potest: ita nec exercere ut populus restat. extra iudicium. nouit. Tum quod de secularibus negotiis se intronittere non deberet: iuxta illud apostoli. h. Th. h. Nemo militaris deo implicat se secularibus negotiis. Tum quod consimili ratione possit in quocunque regno constitutere regem: et ita imperatores ad quos solummodo pertinet conferre regina dignitatē sibi usurpare non possent: cuius contrarium habebat actu. vi. Sed forte alii Obiectio quis diceret quod licet populus regulariter non possit constitutere regem: potest tamen casualiter scilicet in casu necessitatis qualis fuit quando pipinus fuit constitutus rex francoe. Hic dici possit quod populus possit in casu necessitatis constitutere regem: tamen non possit in preiudicium illius vel illorum ad quem vel ad quos spectat constitutio regum: presertim illo vel illis inconsulto vel inconsultis. hoc etiam non potest quod per alium modum possunt pericula paventi: ut si consilii utilitas misericordia procurat: ita courrebat quod pipinus factus fuit rex. quia institutio tunc pertinebat ad imperatorem: quod et si fuisset negligens tam praestituendi regem non devoluebat ad papam: quod iurita auctoritate apostoli preallegata et canones sacros se non debet implicare secularibus negotiis: sed denollebat ad romanos: si autem ipsi fuerunt negligentes devoluta fuisset ad frances in casu necessitatis: quibus omnibus deficientibus devoluta fuisset ad eos quod in casu necessitatis supplerem possent negligentia eorum ad quos prius pertinet potestas aliquid faciendi. Item per alium modum quod institutio regem quod inter actus reservatos imperatori vel romanis deficiente imperatore videtur esse precipiuus vel de precipiuus poterat in terris francoe per illos paventi et percurri utilitas consilii. Igitur tunc non fuit casus in quo populus habuit praestito constitutendi regem. Sane predicta de regno francoe sum opinionem secundum tantummodo allegando siue arguendo sunt dicta: quod opinio secunda hec teneret: licet hec dicat eo quod imperatores magis gloriari possunt se esse imperatorum successores et regum romanorum qui tempore Christi et apostolorum eius fuerunt quod caroli magni per testimonia Christi et apostolorum intelligendo de vero regno et imperio eorum non de mortibus eorum sed quibus debet succedere non in infide.

Sententia auctoris

Quæstio quarta

Discordia opinio
num

litate et prauis morib[us] in ipsius regia potestate non permisso modo sed concessa et a deo per pace publica ordinata: quod etiam ille rex magnus artaxerxes quis infidelis sensisse videt cum ut habeat hester ultimo dicat. maximi semper viuetis dei cuius beneficio et patria non satis et nobis regnum est traditum et usque hodie custodit. Quibus nominibus et illis que habent hester. xij.ca. insinuavit quod traditum esset sibi regnum dicens. cum plurimis gentibus impare: et uniuersum orbem mee ditioni subiungasse: volui neque abuti potentie magnitudine: sed clemetia et lenitate gubernare subiectos: ut absque yollo terrorre uitia silentio trahientes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Sed forte aliquis contra ista obijceret dices quod imperatores fideles iniuste gloriarentur in auctoritate se esse imperatores infidelium successores illoque scilicet qui nihil possent possidere: cum apud infideles nullum sit iustum dominum. Sed quod sit isti mendacium sive opinionem istam poterit studiosus colligere ex his quod tractata sunt supius. Aut discordet opinio prima et secunda ex hoc propter opinio prima tenet sicut per recitatum est supra. c.i. quod rex romanorum ante vunctionem et coronationem imperialē eandem præter non habet in omnibus terris et provinciis quam habet imperator post vunctionem et coronationem imperialē. quod autem coronationem imperialē et vunctionem licet ex electione principum eandem habet potestatem quam habet imperator in Italia et in aliis etiam terris subiectis hodie regno et imperio: tamen non habet eandem potestatem quam habet imperator in omnibus regnis et provinciis presertim occidentalibus que sub potestate Caroli magni non erant ante tempus translationis imperij in ipsum et adhuc non sunt sub potestate imperiali: de facto imperator post vunctionem et coronationem imperialē in huiusmodi regnis potest spurios legitimare: quo ad temporalia infames ad famam restituere: leges condere: et in hiis consimilia facere quod de iure sunt solis imperatoribus reseruata. Itaque potest a regibus et principibus eorumdem regnum et provinciarum subjectionem exercere quod ante vunctionem et coronationem imperialē facere non poterat nisi in hiis terris et provinciis que erant sub domino dicti Caroli ante tempore dictae translationis et que adhuc hodie subiecte sunt imperio: in hiis autem potest prætem imperialē exercere et permisso facere ante vunctionem et coronationem imperialē saltem virtute præuerudinis ex iure quo illud potuit Carolus. Secunda autem opinio distinguens inter regnum romanorum et regnum francorum et inter regem romanorum et regem franchorum tenet quod licet predicta sal-

Capitulum III

tem pro parte veritatem possent habere de rege franchorum: et de Carolo in quantum fuit rex franchorum: tamen veritatem non habent de rege romanorum: nec de Carolo in quantum fuit rex romanorum. Carolus enim ante coronationem et vunctionem imperiale et translationem imperij in ipsum fuit rex franchorum: patritius romanorum: sicut patet distin. lxiij.ca.adrianus 7. cap. in synodo. non fuit autem rex romanorum: et in quantum iam rex romanorum omnes in potestate habuit quos habuit in quantum imperator: nec ante fuit rex romanorum quod imperator. Ergo successores eius non aliam potestatem habent in quantum reges romanorum: et in quantum imperatores: sicut nec Carolus magnus habuit aliquam potestatem in quaunque terra in quantum erat imperator: quia non habuit in eadem in quantum rex romanorum: quia primum ad ipsum nec quantum ad rem: nec quantum ad appellationem: ut scilicet prius vocaret rex romano: um quod imperator: aut prius nominatur electus in regem romanorum quod in imperatorem: aut quod aliqua solennitas fieret specialis circa ipsum in quantum erat rex romanorum. nam in quantum imperator nulla fuit distinctione. igitur et in successoribus eius quantum ad potestatem nulla debet esse distinctione inter regem romanorum et imperatorem. Sed forte dicere aliquis quod saltus quantum ad terras quas obtinuit ante quod esset imperator: et quantum ad alias aliqua debet esse distinctione: quod habuit regiam potestatem in illis terris et provinciis antequod esset imperator: ergo etiam successores eius antequod sint imperatores: in provinciis quas tenuit Carolus antequod esset imperator habent regiam potestatem. Huic respondeat sive opinionem secundam quod Carolus antequod esset imperator alias terras et provincias occupauit in quantum rex franchorum hereditario iure: et alias occupauit in quantum expugnator et debellator deritorum in iustorum quarumdam provinciarum et terrarumque propter tyrannides et iniurias quas contra innocentes potentes exercebat digni erant a quo cum tempore puerum. potentia licito bello priuari et penitus extirpari. In quibus terris et provinciis Carolus habuit regiam potestatem illo iure quo alii reges in regnis suis quod potestate regia decorant. In illis tamen terris ut nonnullis appareat Carolus antequod esset imperator non habuit regiam potestatem. Licet enim iusta bella gerentes sepe faciat sua quecunq[ue] capiunt ab hoste vel adiutoribus suis: tamen illud non est uniuersaliter verum cum aliquas exceptiones habeat. Quarum prima est sive quosdam quod cum habens iustum bellum tantum accepit ab

Obiectio

Responsio

Prima exceptio
qua gerentes bela
la non efficiunt omni

Secunda opinio
nem

dd ij

Quæstio quarta

Obiectio.

¶ plurimi successores eorum quandoq; filios suos: qnq; alios fecerūt interdum successores et nōnumq; cōsortes imperi. Ex quo em̄ translatum fuit imperiū inter germanos et personā Caroli magni omne ius et oēm p̄tatem quod et quā h̄uerūt p̄mi imperatores h̄uit et Carolus magni. Et si dicat q; imperiū romanū nō fuit trāslatū in Carolū magnū: q; si fuisse trāslatū remāsset apud grecos: qd tamen nō remāsset apud eos. Unde et in quadā chronica sic legitur. Imperatores constantinopolitani niche foris michael et leo vltro amicitia et societate eius expertentes cōplures ad eum misere legatos cōquerentes ipsum suspectū se imperatore nominari. Et ob hoc quasi imperiū eis capere vellet eum habere suspectū: cum qbus tamen fedus firmissimū statuit ut nulla inter pres cuiuslibet scandali remaneret occasio. et infra de eodem sic habetur. Romam veniens et Carolus magnus propter recuperandū qd minus circa ecclesie statū ibi hyemis tempore egerat: quo tempore imperatoris et augusti nomen accepit. Quod primo tamen auersat? est ut affirmaret se eo die quo primo festivitas esset ecclesiam nō intraturū et c. Et paulo post Inuidiam tunc suscepti nominis: illis romani imperatoribus super hoc indignantibus magna tulit patientia: vicitq; eorum contumaciam magna virtute qua eis proculdubio longe prestātor erat mītēdo ad eos crebras legationes: et in epistolis eos fratres appellādo. Ex hoc videtur haberi q; imperatores qui in cōstantinopoli morabant: nō solum fuerunt imperatores cōstantinopolitani sed romani imperatores postq; Carolus factus fuit imperator et per p̄sequens romanū imperiū nō fuit translatum de grecis in Carolū: q; qd transfert ab uno nō manet post translationē apud illum d̄ quo transfertur. Respondeat q; imperiū romanum fuit vere translatū de grecis in Carolū et ideo Carolus fuit postea verus imperator romanus et non greci: licet forte aliqui nomine non re fuerunt postea imperatores romani: et ideo imperatores priores predicta translationē priuati fuerunt iure et potestate quaz primi imperatores habuerūt in vniuerso orbe. et Carolus per dictam translationē ius et illam potestatem adeptus fuit. Ad illud quod adducitur per chronicā supradictam de amicitia societate et cōfederatōne Caroli cum imperatoribus cōstantinopolitanis sive romanis: et de crebris legationibus inter ipsos. Respondetur q; Carolus ppter scanda et incōuenientia multa vitanda tolerauit cōstantinopolitanos in grecia immo greciā possidere et se voca

Capitulum

V

re imperatores romanos. Et propter hāc causam voluit cum eis amicitiam et societatē habere: cum ipse solus sit verus imperator romanus habens omne ius et potestatem quod et quam habuerunt primi imperatores et alii successores eorum ante Carolum. Si queraſ auctoritate cuius facra sit huiusmodi translatio Respondetur q; circa hoc sunt opinioneſ diuerſe. Una est q; dicta translatio facta fuit a papa. a quo autem papa fuit sunt diuerſe opiniones. hec opinio fulcitur per decretalem venerabilem. extra de electione. Alij autem dicūt q; translatio ista fuit facra principaliter a populo romano cuius papa est pars etiā clerus quod quedam chronica insinuare videtur in qua sic legit. Illa die sacratissima natalis domini: cum rex missam ante cōfessioneſ als cōfessionem Ianci petri apostoli audisset et ab oratione surgeret. Leo papa coronam capiti eius imposuit: et a cuncto romanoꝝ populo acclamatum est Carolo serenissimo augusto a deo coronato ut pacifico imperatori vita et Victoria. que verba videntur innuere q; Leo papa Carolum coronauit de voluntate et ordinatione populi romani ad quē spectabat de imperio ordinare: et sic translatio imperij de grecis in germanos facta fuit a populo romano: nō exclusis papa et clero. Qd taliter videat posse probari. Ad illos spectat translatio principaliter imperij si trāfferri debet a quibus fuit imperium institutum: sed a romanis et non a papa fuit imperium institutum: ergo a romani et non a papa: nisi q̄tū a parte quādo esset pars romanox debet fieri imperij trāslatio: q; ad potestatem pertinet temporalem. papa autem inquantū papa de temporalibus saltē regulariter se intromittere nullatenus debet ne videat iuribus derogare. q̄uis ergo papa reneatur deficientibus romanis: vel si nollent transferre posset imperium: tamen ybi ipsi romani ex necessitate essent prompti p bono cōmuni transferre imperium non debet: sed yna cum alijs romanis inquantum romanus posset transferre imperium. Cum igitur ut patet ex preallegata chronica: romanū tunc fuerunt parati imperium transferre: papa tunc auctoritate propria imperium transferre nō potuit. Et ad decretalem venerabilem. Respōdetur q̄illa verba innocentij. iij. sicut et alia plura yba eius ibi et alibi sunt exponenda ne verbis eius in alijs contraria demonstrentur. Posset itaq; dici q; ideo dicit: q; apostolica se des romanum imperium in personam magnifici Caroli a grecis translulit in germanos: quia papa auctoritate romanorū coronauit

Responsio.

Questio quarta

Carolū imperatore: vel qz populus romanus pape tanq̄ eminētiori psone inter eos prātez tribuit ad transferenduz, vel qz papa & cleris cum alijs roman s trāstulerūt imperiū. vel qz papa psuasit & cōsuluit trāslationē illā fieri in germanos. Quare aut̄ facta fuit dicta translatio nō est tractandū. quis aut̄ fuerit effectus dicte trāslationis nō op̄z mō exq̄site disquire re sed sufficit nunc fm opinionē illaz breviter dicere qz p̄ dictā trāslationē Carolus nō solū exēptus fuit ab obediētia & subiectōe impatoris p̄decessoris sui: a cui⁹ obediētia & subiectōne q̄uis nō habuisset eum p̄ supiore: tñ nō fuit exemptus: qz nō habere supiore pro impatore nō eximit aliquē a subiectōne: sed etiā si filius sit dñs iphius qui impator fuit ante eū & oīum regnoꝝ terrarūq̄ & prouinciarū quarū domini fuerunt illi qui tenuerūt monarchiā impērii: & ideo Carolus per talem trāslationem habuit potestatē de iure licet nō de facto in omnibus que octauio augusto subiecte fuerūt: et in puincis etiā quas ante per bella licta subiugavit habuit prātem impiale. In quibus prius de iure nec impiale nec regalē prātes habuerat. In terris aut̄ & puincis quas ex successione paterna possidebat nactus est prāte impiale: sed antea solūmodo habuit prātes regalē. Pro omnib⁹ istis vna vide allegatio talis que ex p̄cedentibus implicite pōt adduci. Atēq̄ Carolus fuit ad impiale fastigii sublimatus nequaꝝ fuit romanū imperiū consecutus: sed tale fuit nactus imperiū quale ip̄z p̄cessit. Aliter imperiū nō fuiss de aliquo nec de aliquibus trāstatū in ipsuz ergo oēm potestatem in q̄buscunq̄ terris quas habuerūt p̄decessores sui: ipse per talem translationē obtinuit: qz in vniuerso orbe impiale prātes acquisiuit. Sz forte alijs quereret q̄uo fuit i perioꝝ translatū in germanos: nōne sic qz nullus haberet eē imperator nisi germanus. Hic respondeſ qz ficut romanum imperiū nō fuit trāstatū de grecis sic qz null⁹ nisi grec⁹ debeat esse impator: sic etiā nō fuit sic translatū in germanos qz nullus deberet esse impator nisi germanus. Talis em̄ ordinatio seu translatio optimo modo puidendi impio de impatore obuiaret ac p̄tati imperatoris nō modicuz derogarer: qz tūc nō habuisset Carolus potestatē nec alijs alius p̄mouendi aliū in imperatore qz germanū: cum tñ de facto aliqui alijs qz germani electi fuerūt. Ref em̄ berel regis anglie p̄ cui Erbardi q̄ modo regnat in anglia electus & coronatus fuit in regem romanorū seu imperatōrem. Alphonsus etiā rex castelle fuit electus: quoꝝ neuter fuit germanus: sed translatū fuit

Capitulum

V

in germanos: qz Carolus q̄ tunc fuit impator: factus erat natiōe germanus. Ad tertiam q̄ ſtationem p̄pofitam in p̄ncipio iſtius capituli Dicit q̄ b̄m predictā opinionē quilibet impator: ſuccēſſor: Caroli eandē habuit prātem quā babuit Carolus vel quicunq̄ p̄deceſſor: Caroli: Tum q̄tum ad dandū aliquā partē imperiū alij dūmodo remanerent impio ſufficiētes terre & puincie ad omnia onera imperiū ſuſtinen da. Tum q̄tum ad potestatē cōſtituendi filium ſuum vel alium imperatore. Utrumq; p̄batur per allegatōne que ad aliam questionē adducta eſt. Nam qui in ius ſuccedit alterius eodem iure quo ille vti deberat: aliter enim non eſt vera ſuccēſſio. ergo quilibet impator ſuccēſſor Caroli: tam q̄tum ad illa duo ſicut q̄tum ad alia quecunq̄ potest vti eodem iure & potestate quo & q̄ Carolus vel quicunq̄ p̄deceſſor ſuus vſus fuit. Et ſpecialiter probat de potestate cōſtituendi imperatorem per hoc q̄ ſepe de facro quod per rationē reprobari non potest ſuccēſſores Caroli tam ante iſtitutio nem p̄ncipum electorū q̄ post filios ſuos & alios cōſtituerant imperatores p̄sortes impērii vel ſuccēſſores: ſicut in chronica otthonis: et in alijs quibusdam gestis imperatorū vſq; poſt ſfredericum ultimum legitur & habetur. Nam Ludouicus pipi⁹ filius fecit lothariu⁹ filium ſuum imperatorem: & idem Lotharius Ludouicum filium ſuum cōſtituit imperatorem qui ſimul fuerunt Auguſti: vt habet di. lxiiij. in rubro Conrardus omniū electiōe ſeptuagesimus monius Ab augusto: regimen. s. romano: ruz accepit: & Henricus dux ſaxonie filius ottonis ducis in regnum prouebit. Item de otbone primo legitur ſic: otto p̄mus ab auguſto. lxxix. filium ſuū otbonē impuberib⁹ annis regem cōſtituit. Item de quodaz alio conrado ſic legitur. Conrardus. lxxv. ab augusto ſecondo regni ſui anno filium de iure regez ſecit. Item de Henrico ſic legitur. Henricus Conrardi tertij Imperatoris filius: dudum patre viuente rex Conſtitutus octuagesimus sextus ab augusto patri ſuccedit: filiu⁹ quoq; ſuum Henricū romani pontificis cunctoriūq; pontificū & p̄ncipum regni electione regem cōſtituit. de henrico quarto ſic legit. Henrie⁹ quartus henricū filium ſuum regem cōſtitui fecit. Item de quodaz Conrardo. xc. ab auguſto legitur q̄ filio ſuo ſedem regni reliquit. de ſrederico primo ſic legitur. ſredericus prim⁹ nonageſimus prim⁹ regum: regnū accepit. magis ex delegatione patrui ſui q̄ ex electiōe p̄ncipum qui filium Henricum ſuum deſignauit fieri imperatorem qui de cōſensu p̄ncipū coro

In ſolus germanus poſſe eſſe im perator:

Questio quarta

nari aquis grani incepit. Ista hec percurat p̄nicipes alemānie pene oīz parvulū ipsius. s. frēdericū adhuc in cunis vagientēz in regno assūplerūt et ei fidelitatē iurauerūt. vñ posse a p̄ncipes alemānie rex videlicet bohemie: dux baustrie: dux bauarie et lantgrauus turingie et alij q̄plures comites eundē s̄frēdericū regēm sici lie elegerūt imperatore coronandū cui etiāz oīl cū adhuc in cunis esset iuramentū et fidelitatem fecerūt. de henrico filio frēderici sic legitur. Henricus vnicus filius frēderici circit octo annos habens quo uīdā ministraliū et alioz principū interuentu a patre suo et princiþibus rex constituitur et aquis grani coronat cum patre suo imperiū adepturus. Ex his colligitur q̄ imperatores post Carolū alios creuerunt imperatores tanq̄ habētes eandez potestatē in omnibus quam habuit Carolus magnus et predecessores sui q̄ q̄plures imperatores fecerūt. Nam ab imperatoribus fuerunt infra scripti imperatores reges cesares et augusti creari. Octavius seu vt nū dicūt octavianus q̄ fuit p̄nus augustus: anthonius: lepidus: drusus: Laius p̄so: lucius marcus: lucius cōmodus: anthonius: alexander: decius: volusianus: galienus: cornelius: claudius corvinus: maximianus: cōstantinus: galienus maximus: seurus: cōstantinus: lucius crispus: lixiuianus: maximianus: valerius: gratianus: valentinianus: leo anthonius: theodosius: martianus: iustinianus: Liberius: cōstantinus: mauritius: germanus: theodosius: tiberius: cōstatin heraclius: tiberius. Quibus ergo imperator si est verus imperator romanorū imperio succedens primis imperatori bus: et est nunc tale imperium quale ab initio fuit alios pōtare creare imperatores vel ut secuz regnent et imperent: vel ut sint sui solūmodo successores: et vtroq̄ modo fuerunt per imperatores alij imperatores constituti.

Cap. vi. quarte. q. cōtra ea que in superiori. c. dicta sunt duo obiecta et soluta: in quorū solutione inquiritur an imperatores possit per successionem fieri: et an possit ordinare apostolicam sedem

Cap. VI
Obiectio prima

fdicta duplicitate obiectit primo quia s̄m ista imperatores fuisse per successionem et non per electōnē: quod repugnat optimo principatui in prouidendo: et per cōsequens repugnat optimo principatui prouidendo de imperatore: et per consequens repugnat optimo principatu qualis debet esse principatus imperialis. Secundo obiectit: q̄ s̄m ista imperator pos

Obiectio secunda

Capi. VI et VII

ser ordinare apostolicā sedem et facere papaz et archiepiscopos et episcopos: quia illam potestatem habuit Carolus magnus. vt di. lxiiij. c. adrianus. Ad primā istarum obiectiōnū respondetur s̄m opinionē secundā q̄ optimus modus prouidendi simpliciter de imperatore est per electionē et nō per successionem: et ideo non legitur q̄ aliquis fuerit aliter q̄ p̄ electio nem constitutus imperator. Unde etiā filii imperatorū p̄ electionē facti fuerunt imperatores: sed nō semper per electionem illoz quibus regulariter data erat eligendi potestas vacante imperio: sed semper per electionem ipsorum imperatorū. Nam ipsi met imperatores habentes potestatē eligendi q̄ quicunq; alij inferiores eo. Ad secundam obiectiōnē dīuersimode responderetur. dicit enim vno modo q̄ quilibet imperator post Carolum et post orbem p̄mū habuit potestatē eligendi summum pontificem: q̄ potestas ordinandi apostolicam sedem pertinet ad ius publicum: sed ius publicū est in sacris et sacerdotibus et magistratibus: per p̄sequens in imperatoribus q̄ inter magistratus supremū locū obtinere noscuntur: sed iuri publico derogari nec potest: neq; potest quis renunciare iuri publico. extra de foro compe. si diligent. quare imperatores posteriores tali iuri minime renunciare potuerunt. Alter dicitur q̄ illud priuilegium Caroli et orthōs fuit personale: vel saltem q̄ imperatores poterant renunciare priuilegio illi. Sſi naliter dicitur q̄ nec Carolus nec ortho habuerunt potestatē eligendi supremum pontificem inquantū erant imperatores: quia primi imperatores quorum Carolus et ortho fuerūt successores: potestatē illam nullatenus habuerunt: et ideo potestas eligendi papaz: non cōpetivit eis inquantū erat imperatores: sed inquantū romani christiani ipfis cōmiserunt vices suas. Eodem modo dicitur de inuestitura episcopoz et archiepiscopoz q̄ specialiter s̄m opinionem quandā veritatem babet qualiter ad collationem temporalē quam facere habet imperator: presertim in terris immediate sibi subiectis et nō papa. Que istarum respōsitionū maiorem evidentiam habeat nō est dicendū ad presens: quia magna z requirit discussionē. Cap. vii. ponit solutōnes quas illi de secunda op̄i. dāt ad argumenta facta p̄ prima op̄i. sup̄ius. c. primo.

Ad primā obiectiōnem.

Ad secundam

A multis alijs
op̄i. prima et secunda superius re
citare discordat de quibus nō

ca. VII

Questio quarta

Ad probationes
prima primi cap.

est nunc tractādū: licet de quibusdam eorum
in posterum breviter tractaturussum. Hoc
autem sufficiat dicere quomodo opinio se
cunda respōdeat ad ea que superius pmo ca-
pitulo pro opinione prima sunt adducta. Lū
em dicit q rex romanorū est postea in impera-
torem promouendus. Dicitur q hoc non est pro
prie dictum. Sed ideo dicit q rex romanorū: u
est imperator postea appellandus: cui appellatio
ex consuetudine nō multum rōnabili ante
unctionē et coronationē posterioribus tempo-
ribus et nō ab initio fuit admissa. Primi enim
imperatores et successores eorū usq; ad multa
tempora post Carolum magnū nō vocabant
reges romanorū priusq; imperatores. Quare
aut postea ceperunt p̄ reges romanorū q ipo-
ratores appellari forte nescit: et iō supsedēdū
est ad collendū dubitatōes piculosas q ex bu-
iustmodi appellatōibus exoriri valerēt. Mul-
ta em sunt cōstituta ut scribit Aug. et habet
di. xij. c. omnia Iquorū omnino vix aut nūq; in
ueniri cause possint quas in eis p̄stituēdis ho-
mines securi sunt: que vbi facultas tribuitur si
ne aliq; dubitatōne estimat resecāda. Conclu-
ditur ergo q p̄prie loquendo rex romanorū est
imperator: licet nō sic appelle semper. Quid
igit dicitur. di. xxiiij. c. in nomine. de rege Hen-
rico romanorū q futurus sperabat imperator
intelligi debet q̄rum ad appellationē ut sic
cōmuniter appellaret qualiter tunc nō appel-
labatur. cōmuniter nō quantū ad aliquaz po-
testatem iurisdictionis vel ius de nouo accipi-
endam vel accipendū. Quemadmodum elec-
tus in papā si antea fuit episcopus ex ipa elec-
tione ante omnē inthronisationē seu corona-
tionē et omnē potestatem ferendaz: postea cir-
ca ipsum omnē potestatē et iurisdictionē bas-
bet quaz per inthronisationē in apostolicā se-
dem vel coronationē aut quācunq; alia solen-
nitatem adepturus est. Nā papā nō nisi dupli-
cem potestatē haber. s. rōne ordinis et rōne po-
testatis ut innuit glo. dist. xxiiij. in noīe. sed pa-
pa si prius est eps per coronationē nihil iuris-
dictōis seu potestatis cōsequit̄ q̄uis antevo-
cetur electus. quod etiā probatur per hoc qd̄
beatus petrus statim qn fuit factus a xpō pa-
pa omniē statim habuit potestatē nec aliquā
de nouo post accepit. Sed electio pape de no-
uo respectu successoris petri succedit in locuz
institutionis petri a xpō sine omni ministerio
humano. ergo papa si est eps quemadmodū
petrus fuit hanc q̄ papa per electionē omnē
habuit potestatē quā habuit post. Si aut alii
quis qui non est sacerdos vel epis eligatur in
papam: oportet q̄ cōseceretur in sacerdotē vel

Capitulum VII

in episcopū anteq̄ habeat potestatē q̄tum
ad illa que ordinis sunt. Rex igit romanorum
nō est p̄prie in imperatorem promouendus: et
ideo promotio talis magis verbalis q̄ realis
est. Et si dicatur q̄ hoc videtur absurdum et ri-
diculosus. Respondeatur q̄ non: quemadmodū
multa fiunt q̄ magis ad solennitatem spectat
q̄ ad veritatem: sicut patet in matrimonīs. et
tra de sponsalibus. cap. primo. Et in ordinib;
clericorū et in cōsecrationib;
episcoporū et etiā
in missa et in multis alijs: que tamen non sunt
absurda et ridiculosa: quia facere in talibus p̄
ter illa que sunt de substantia rei aliqua que
sunt ad solennitatem et decorē et ad ipsam ma-
gnificandam in mentibus eorum: ut in maiori
admiratione: veneratione: deuotione et re-
uerentia habeantur: nō est absurdum et ridicu-
losum: sed sepe necessarū utile et decorum: q̄
uis fm opinionem in casu presen̄i esset utile
et expediens: q̄ dimissa dilatōe imperialis no-
minis rex romanorū statim titulum imperialē
assumeret sine mora et p̄ imperatore se gereret
ne aliqui ambitiosi bono cōmuni p̄iuatū pre-
ferentes honore ex dilatatione huiusmodi occa-
sionem accipiāt in dannū reipublice: asseren-
do q̄ rex romanorū nō statim habet imperialis
plenitudinē p̄tatis. Et cū dicit q̄ tunc lex
ess̄ imposta x̄bis et nō rebus: et distinctio no-
minū nō declararet distinctionē rerū. Respon-
det q̄ nō nūq; noīa iponunt̄ nō ad declarādū
differentiā fm sbam rei: sed ad declarandū so-
lēnitatē vel differentias solēnitati q̄ sunt circ̄
sbam rei: sicut ptz de papa q̄ cum habeat ean-
dem potestatem primo vocat se electum: et po-
stea ipse vocat papa. Sic et imperatores vocati
sunt primo reges romanorū: postea noīan̄ ipo-
ratores: postea etiam aliquando augusti: ali-
quando cesares appellantur. Et ista nomina
nullam differentiaz potestatis habent: quare
potius mens cōsideranda est q̄ verba que de-
seruunt intentioni: et non econuerso. extra de
verbo. signi. intelligentia. Licet rex romanorū
nō statim vocetur imperator: nulla est sibi offe-
renda potestas: quia sic rei lex imposta est nō
verbis. Et sic intelligenda sunt verba ut res
verbis non pereat sed valeat: quia non sermo-
ni res sed rei debet esse sermo subiectus. ut ex
tra de verborū significacione. c. intelligentia. et
ideo: quia non mediocriter periret respubli-
ca si rex Romanorum non statim esset impe-
rator: propter hoc q̄ prius se vocat regem q̄ i-
mperatorem ex consuetudine quadam forte mis-
sus rationabili. Non est dicenduz q̄ quantū
ad rem sit differentia inter regem romanorū
et ipatorem. Et sic de .q. principalis est dicēdū

Ad cōfirmatōes

Questio quarta

Cap. viii. redit ad discussionem principalis questionis in principio propositae. Circa quam recitat diversis opinionibus probat secundam.

Capitulum VIII

Opinio prima

Secunda opinio

Probatio prima

Vnc tractādū

est vtrū electio alicuius in regem romanorum vel imperatorum sibi de plenā administrationē: ex eo q̄ illa potestas est immediate a deo. Circa hec est opinionū diversitas. Quazrum vna tenet partē negatiuā ppter hoc q̄ ipsa ponit potestatē regis romanorum seu imperatoris nō esse immediate a deo: quia tenet q̄ potestas sua ē a papa sī q̄ tenet opinio que recitata est. iij. q. c. v. 7 ideo hmoī electio non habet plenā administrationē: sed oportet q̄ confirmetur a papa. Secunda opinio de qua modo tractatū est: que videtur dicere q̄ electio alicuius in reges romanorum dat sibi administrationē in italiā 7 alijs terris 7 pruinciis q̄ subiecte fuerunt Carolo ante vunctionē 7 coronationē imperialē. 7 hoc q̄ potestas sua in illis terris est immediate a deo: q̄ rex romanorum illas prouincias 7 terras nō tenet a papa: sed electio alicuius in regem romanorum vel imperatorē em nō dat sibi plenam administrationē in pruinciis que nō erant subiecte Carolo magno ante coronationē imperialē. Quia alias terras 7 prouincias tenet a papa: 7 q̄tum ad alias tacite illo facto confirmatur a papa: ex eo sc̄ q̄ papa ipsuī vngit 7 coronat. Dorno quia illa opinio declarata est a quodam reuerendo doctore transeo ad opinionē secundā que tractata est supra. c. h. que sic dicit. M̄ inter reges 7 imperatorē seu inter regnū romanorum 7 imperium nulla est dīria: ita etiam tenet q̄ potestas regni seu imperatoris immediate est a deo de quo dictū est. h. ca. quēadmodū paparū immediate est a deo. Rex em romanorum seu imperator in quibuscumq; terris vel pruinciis nullū superiorē habet in temporalibus: nec quascūq; terras seu pruincias tenet ab alio q̄ a deo: 7 ideo dicit q̄ electio alicuius in regem seu imperatorem dat sibi plenā administrationē q̄ sibi cōpetit de iure in quibuscumq; terris 7 pruinciis. Non em eandē plenitudinē habet in omnibus terris 7 pruinciis: quia de iure pleniorē habet administrationē immediate in terris subiectis imperio q̄ in alijs. sic 7 primi imperatores pleniorē habuerunt potestatē 7 administrationē in terris immediate sibi subiectis que ad imperium deputate erant ad onera imperii perferenda q̄ in alijs terris. Pro ista assertione predicte opinionis secunde pōta liter allegari sicut allegatū est prius. Quia illi qui alteri in imperio vel regno succedūt eo

Capitulum VIII

dem iure quo ille vti debent: sed electus in regem seu imperatorē succedit imperatoribus: qui fuerant tam ante Carolum magnū q̄ etiā Constantinum: ergo eodem iure quo illi vti debet. Electio autē dedit illis imperatoribus plenā administrationē que cōpetebat eis de iure in quibuscumq; terris 7 pruinciis: ergo 7 modo electio dat plenā administrationē electo in regē romanorum seu imperatorē. Aliter em vel rex romanorum seu imperator non esset successor imperatorū illoī seu regū. aut modo p electionē non succederet in ius electionis vel electionū priorū. Sed forte diceret aliquis q̄ ista allegatio supponit falsū. s. q̄ imperatores semp fūt per electionē: cum multi fuerūt imperatores per successionē generis tam ante Carolū magnum q̄ post. Hic respondeat q̄ nūq; alijs fuit factus imperator romanorum nisi p electionē: non p prie loquendo per successionē generis. Illi em imperatores qui facti videntur imperatores per generis successionē: per electionē preuiā suorū vel aliorū ad imperii fastigium promoti fuerunt. vnde Ludovicus Caroli filius nō iure primogeniture nec aliquo iure p prio sed per electionē patris fuit factus imperator. Unde si pater deceperet 7 nullum ad imperium elegisset ludovicus si fuisse pri mogenitus: q̄vis habuisset ius vendicādi regnum franchorū iure primogeniture: quo iure in regnis occidentalibus succedunt primogeniti patribus: nō tamē habuisset ius vendicādi imperium seu regnum romanorum. In hoc enī q̄ imperium seu regnum romanorum nemo assequitur per successionē sed per electionē: ipsuī optimo modo regalis mōarchie magis appro pinquat q̄ regnū qđ per generis successionē quereret. Secundo ad predictā questionē taliter allegat. Imperator tenet a papa q̄ nō erant subiecta Carolo magno ante vunctionē imperialē ipsius 7 nō alia. ergo iste terre et nō alie sunt subiecte iurisdictioni 7 potestati pape: nō iure naturali: quia vna terra iure naturali nō est magis subiecta pape q̄ alia. Iure em naturali omnia sunt communia 7 comūnis omnis possessio est 7 omniū est vna liberas id est ius naturale. Nec iure divino aliqua terre sunt magis subiecte pape q̄ alie. Tum quia sicut dicit Augustinus sup. Jo. 7 recitat dis. viii. quo iure. Iure divino: domini est terra 7 plenitudo eius: pauperes 7 diuites vna terra portat: tum q̄ ius divinum in scripturis divinis habemus. di. viii. quo iure. in scripturis autē divinis nullatenus inuenit: q̄ deus magis subingauerat iurisdictioni pape terras q̄ nō erant subiecte Carolo ante coronationem

Obiectio

Responsio

Probatio secunda

Quæstio quarta

imperialem q̄ alias: tñ q̄ plures illarū nec de iure nec de facto nunq̄ xpianoz fuerunt q̄ incole eorundē nunq̄ fuerūt conuersi ad fidem: et per conseq̄ns papa super ipsos nullā habuit iurisdictionē iuxta illud apli prime ad corib. v. Quid ad nos indicare de bijs qui foris sūt nec iure humano terre ille magis sunt subiecte iurisdictioni pape q̄ alie. Nec iure ciuili: nec iure canonico. Non de iure ciuili: quia de hoc in iure ciuili nihil habetur. Nec iure canonico quia: papa cui⁹ est cōdere canones nō habet potestatē vt hm̄i regna & provincias possit sibi subiçere. Tūc em̄ posset quodcunq̄ regnū subiçere iurisdictioni sue & oīm regnum iura ptāti sue subiçere: t̄ sic oīa iura & regna turbare quod tñ non debet. ex de iudic. c. nouit. Item ille terre que non erant subiecte Laro lo an coronationē imp̄i nec iure scripto nec nōscripto erant subiecte iurisdictioni pape. N̄ non iure scripto patet: q̄ tale ius scriptū miime inueniēt. Nec iure non scripto scilz p̄suetudine rationabili ac approbata aut scripta. q̄ super hec nulla cōsuetudo precessit. imperatores em̄ predecessores Laro lo non magi recognoscabant a papa illas terras que non erant subiecte Laro lo q̄ alias. Nec iuenitur q̄ aliquas tenuerint a papa. q̄ minus videtur q̄ tenuerunt alias a papa terras que non erāt subiecte Laro lo magno q̄ ytaliam & alia occidentalia regna que erant subiecta Laro lo: q̄ capl̄ illud cōstantin⁹. di. xcvi. sonare videtur q̄ constantin⁹ dedit pape filuestro et successoribus eius oīm ytalie & occidentalium regionū provincias & ciuitates & loca. & non orientalium regionū: q̄ si predecessores Laro lo tenuerunt a papa potissime ytaliam etiam occidentalia regna debuerūt tenere a papa. Sed forte dices q̄ virtute translationis imp̄i in Laro lo magnū per papā Laro lo tenuit a papa illas terras que prius non erant sibi subiecte & id in illas habuit solummodo ptātem imperialem per translationē imperij factā a papa & nō in alias. Hic diuersimode r̄ndetur. Uno modo q̄ illa translatio nō fuit a papa sed a romanis quoq̄ ab initio fuit imperij & a quib⁹ imperator primo accepit imperij: qui omnē suam potestatē regendi ppter bonū cōmune transfluerunt in imperatorē non tamen in ipsū ptāte dominandi seu regendi despoticē nec a se abdicauerūt omnē potestatē casualiter disponēdi de imperio. Si em̄ hoc fecissent seruos se fecissent imperatoris strictissime accipiēdo yocabulū serui: & reuera nullaten⁹ liberi remansissent: et per cōsequēs imperator non babuissz principatiū regalē sed pure despoticum: q̄ fm̄

Tertia

Obiectio

Prima r̄fūcio.

Capitulum VIII

istā responſionē imperator virtute illius trālationis imperij nullas terras tenet a papa.

Responſio sc̄a

Aliter responderetur q̄ esto q̄ illa translatio fit a papa: tamē ex hoc nō sequit̄ q̄ imperator quascunq̄ terras ab illo debeat tenere: q̄ fm̄ sic opinantes: sicut papa trāstulit imperij de grecis in Laro lo ita trāstulit regnū francorum de hylderico in pipinū patre Laro lo: q̄ ut dicūt illuz depositū & istum substituit: & tñ nō obstante talī translatōe regnū francorum nō tenet a papa. ergo similiter ppter translationē imperij a papa non est dicendū q̄ imperator quascunq̄ terras teneat a papa. Sed

Replica

diceret aliquis omnis trāfferens de iure rē ali quam de vno in aliū habet de iure ptātem ali quam supēandē rem: si ergo papa de iure ipērīū trāstulit de grecis in Laro lo magnū: habuit aliquā potestatē de iure supē imperij. quare Laro lo debuit recognoscere imperij a papa: & per dñs tenuit aliquas terras a papa.

Responſio

Hic r̄ndet q̄ oīs transferens de iure casualiter vel regulariter h̄z aliquā potestatē supē eādem rem: & ideo si papa trāstulit imperij habuit saltem casualiter aliquā potestatē super imperij: sed ex hoc nō sequit̄ q̄ imperator debeat tenere imperij v̄l alias terras a papa: quia ita potest res trāfferri de vno in aliū vt a trāferente minime teneat postq̄ translata est de vno in aliū. Sicut patet de venditōne & donatione: per quam sepe translatio terrarum sit: & iuriū que postea a transferente nō tenentur. Si ergo papa fecit debitā translationem Laro lo debuit recognoscere imperium a papa: tanq̄ ab illo a quo primo habuit imperij: nō tanq̄ ab illo a quo tenet imperium vel alias terras eius: quemadmodū donatarius si vult esse gratus tenet recognoscere rē donatam a donatore: & sic nō valet illud ultimū: et per cōsequēs questio principalis taliter confirmatur. Terbum indissimile prolatū generaliter debet intelligi & non est aliqualiter restringendū. dis. xix. si romanoz. s̄z in chronicis & in decretis extra de electiōe. venerabilē. in diffinīte dictū est q̄ imperij translatus est de grecis in Laro lo magnum: ergo generaliter debet intelligi vt nō restringat ad modū tam transferendi in aliquas terras & provincias q̄ imperator a papa nō teneat alias: ergo imperator vel omnes terras imperij tenet a papa: vel nullas sed non omnes terras ergo nullas. Sed aliquis diceret q̄ nō solum verba indissimile prolatā sed etiā generaliter plāta debent restringi: sicut non solum per iura ciuilia & canonica: sed etiam per scripturas dīnas posset aperire probari: quare verba de trā

Confirmatio op̄nionis

Contra cōfirmationē op̄i.

Questio quarta

Responsio.

Obiectio.

Responsio.

Capit. IX

latioē impī indiffinitē plāta debēt restriŋi. Isti possunt dicere q̄ quis verba etiā plāta ḡnāliter debeat sepe restriŋi tamē q̄ fauores cōtentit ampliari. ex de regu.iur.c.odia.li.vi. super re fauo: abili prolata indiffinitē magis ampliari debēt q̄ restriŋi nisi restrictio pratis onē vel auct̄em quam negare non licet possit evidēter ostēdi. Imperiū autem est res fauora biliis que ad vtilitatē omniū mortaliū institui tur: quare verba indiffinitē prolata in fauore imperiū ampliari debent non restriŋi. Et si dicat quis q̄ talis restrictio pbari potest per rationē: q̄ aliter pmotio ad imperiū ēt verbalis. Respondeſ q̄ esto q̄ rex romanorū q̄n corona coronati imperiali nisi aliquā p̄tatem de nouo acciperet bmoi promotio ēt tantuſ verbalis nō tamē ex hoc posset pbari q̄ Caro lus magnus aliq̄s terras tenebat a papa anteq̄ eſſ imperator q̄ non prius fuit rex romanorū q̄ imperator.

Capit. ix. et ultimū huius quarte questionis ostendit quā potestate consequatur electus in romanorū regē. ponēs argumenta quorū solutōes ad supiora remittuntur capitula.

Et net itaq̄ op̄i-
nio ista q̄ quis nō sit necesse de
natura electionis cuiuslibz q̄ es
lectores etiā modicā dent admī
nistrationez nedum plenā. Nam multi electi
etiā canonice atq̄ rite ante cōfirmationē nul
lam administrationē habent oīno. Et ideo
poterat ordinari q̄ electio alicuius in regē ro
manorū vel in imperatore nō daret sibi plenaſ
administrationē immo nullā; sed q̄ approba
tio expeteret alicuiū vel aliquoru qui vim con
firmationis habent vel q̄ ante certū tempus
electus non adipisceretur administrationem
vnde et nōnulli imperatores aliquos vidētur
ad imperiū elegisse sic tamen q̄ eis succeede
rent et eligentibus viventibus nullā admini
strationē haberēt. Tamē q̄ non habet nec cō
stat q̄ electio et p̄tās eligendi regē romanorū
seu ipsoē p̄ncipibz electoribz tali mō data fue
rit vel concessa: sed q̄ absolute et indiffinitē fu
erit eis eligendi data potestas. ideo dicit ista
op̄io q̄ cuz p̄tās regē romanorū seu imperator sit
immediate a deo isto mō tamē q̄ imperiū re
netur a solo deo ita q̄ in temporalibz supiorez
nō habz. Ideo electio alicuiū in regē romanorū
vel imperatore dat electo plenā admini
strationē isto mō q̄ electus statim cū legitime
constiterit se ēē electū absq̄ alia cōfirmatiōe
vel approbationē vel examiatione aut corona
tione seu vunctione h̄z plenā p̄tatem admini
strandī q̄ regi romanorū vel imperatori post quā

Capitulū IX

cunq̄ vunctioneſ seu coronationem de iure de
betur: intantuz q̄ nulla p̄suetudo in B electo
derogare valeret: quin de plenitudine potē
statis sic posset de iure talē cōsuetudinē aufer
re et venire cōtra eam. Nec est distinguenduſ
inter terras et p̄uincias sibi subiectas vel in
ter terras sibi v̄l imperio immedie subiectas
quoniam omnem habeat potestatē administrā
di quā de iure habet imperator; postq̄ vunctionē
et coronationē suscepit: tamen potestatē
maiorē habet electus in terris immedie sub
iectis imperio q̄ in alijs: quia plura potest de
iure in illis terris q̄ in alijs que regibus et a
lijs principibz ac dominis sunt immedie
subiecte pro eo q̄ reges et alijs principes sunt
liberi et non sunt puri servi imperatoruſ. Im
mo sūm nōnullos si principatus imperialis ese
set pure regalis principatuſ despoticō et omni
ni alijs p̄ncipatuſ humanitus instituto taliter
imperans: nullum purum seruū cum quilibz
esset liber) haberet: nisi aliquis fieret seruus
eius ppter culpam: quis haberet multos ser
uos dictos a seruendo seu ministrando: de q̄
seruitute loquit̄ Arist. primo politi. cum dicit
quodā esse naturaliter suos. Ergo electio
alicuius in regē v̄l imperatore aliquo modo det
electo plenam administrationē multis mōis
videſ posse probari. primo sic: verbis indiffini
te prolatis vel cōcessis est interptatio rōnabi
lio et cōmodior seu vtilior applicāda. Tum q̄
sicut benigniora sunt preferenda. sc̄. de reg. iu.
l. semper. sic etiam rōnabiliora et vtiliora sunt
preferenda. Tū quia in obscuris sic fieri d̄z in
terpretatio ut profit presertim bono cōmuni:
sed rationabile est et vtile ut electio alicuiū in
regē romanorū: seu imperatorem sic fiat ut ele
ctus nō habeat superiorē in temporalibus:
quare rōabile est ut aliquid speciale cōstitua
tur circa electionē ipsius: ut sc̄ ipse elect⁹ nul
la confirmationē indigeat: sed statim habeat
plenam et liberam administrationē: quemad
modum ppter hec cū papa nō hēat superiorē
ad quez possit haberet recursus: statim cum est
electus debet pontifex romanus haberet. extra
de electionibz. c. licet. Hoc enim cōmodum
est et vtile ne propter expectationē confirmationis
approbationis vunctionis et coronatiōis
dissensiones et guerre velalia mala proueni
ant in quacunq̄ parte imperij: que si electus
statim plenam potestatē haberet vel cessa
rent totaliter: vel possent facilius et citius ex
tirpari vel sedari. Per ipsius etiam electi
prouidentiam possent multa vtilia procura
ri: que per tales expectationē aut impe
direntur omnino: aut necesse esset ea sepe pe

Quæstio quinta

ticulose differri. Quia igitur non constat quod electoribus sit data limitata eligendi potestas ut electus non habeat statim plenam administrationem: ideo intelligenda est eis esse data eligendi potestas propter utilitatem communem ut electus statim habeat plena administrationem. Et confirmatur hec allegatio: quod non minus plena est interpretatione fundata in indulgentiis seu concessionibus seu privilegiis que propter bonum commune proceduntur quam in beneficiis: sed in beneficiis est plena interpretatione facienda ex de donationibꝫ cum dilecti. quod privilegium principum electorum quo concessum est ut propter bonum commune ius habeat eligendi regem romanorum aut imperatore est plene interpretandum ut scilicet ius habeat istam electionem faciendo. cum qua electione defacta plena administrationem. Secundo ad idem etiam sic allegatur. Rex romanorum seu imperator fidelis non debet esse determinatus conditionibus quod fuerit rex romanorum seu imperator infidelis cui succedit: sed imperatores fideles statim facta electione habebant plena administrationem: quod et imperatores fideles statim habebant plena administrationem. Item non ministrat electione imperatori quod successio generalis que dat aliis regibus plena administrationem. Et contra predicta multa possunt opponi: scilicet quod ad ipsa ista opinio secunda responderet patere potest ex his que dicta seu recitata sunt secunda questione specie litter capitulo. vi. et sequentibus. et quod in causa. iii. et quibusdam sequentibus.

Primum capitulo. v. q. propo sita questione recitat circa ea duos articulos principales. de quorum primo qui in tres partiales dividitur. tractat in quattuor primis capitulis. Nam in hoc primo recitat circa primum articulum partiale primo opini. ad cuius probationes respondetur capitulo. iii. De secundo autem articulo principali videtur capitulo. vii. et sequentibus.

Vito queritur.

q. Utrum rex hereditarie succedens accipiat aliquam potestem super temporalia ex eo quod a persona ecclesiastica inungit consecratur et coronatur: vel solus et hoc aliquam consequatur gratia domini spiritualis. Ista questione articulos duos principales includit. Primus est de potestate super temporalia. Secundus est de gratia doni spiritualis. Circa primum posunt formari tres articuli: quorum primus est. An rex hereditarie succedens aliquam potestem accipiat super temporalia ex eo quod a persona ecclesiastica inungit. Secundus an ex eo quod consecratur Tertius an eo quod coronatur. Circa primum evenit opinio quod rex hereditarie succedens aliquam accipit potestem super temporalia ex eo quod a persona ecclesiastica inungit. Pro qua opinione potest taliter allegari. Sic se bene vinctio regalis ad regem sicut

Quæstio quinta
Capitulo. I

Primus articulus
questionis

Secundus
Tertius
Op. prima circa
primum articulum.
Ratio prima.

Capitulum i 7 ii

vinctio sacerdotalis ad sacerdotem: et episcopalem ad episcopum: sed perunctionem sacerdotalem et episcopalem aliqua potestas acquiritur. ergo per consequens etiam per unctionem regalem: sed non potest spiritualis: per dominum temporalis. ergo rex eo quod sic inungit accipit aliquam potestem super temporalia. Item sicut natura nihil facit frustra: ita rationabiliter operas nihil facit frustra: sed frustra fieret et ridiculose: nisi rex per ipsam aliquam potestem accepisset super temporalia: ergo tunc.

Capitulo. ii. recitat secundam opinionem contrariam primum: cuius duas conclusiones ponit et probat: quarum probacionibus respondebitur capitulo. iii. huius questionis.

Secunda

Capitulo II
Opinio secunda

quod rex hereditarie succedens non accipit aliquam potestem super temporalia ex eo quod a persona ecclesiastica inungit que duas conclusiones tenet. quarum prima est hec. Rex non accipit aliquam potestem super temporalia ex eo quod inungit. Secunda quod non ex eo quod coronaatur a persona ecclesiastica sive consecratur.

Pro prima taliter allegatur. Omnes reges in eodem regno hereditarie sibi succedentes habent eandem super temporalia potestatem in eodem regno. Alterum enim unus non est verus successor et verus heres alterius: sed in multis regnis fuerunt sibi plures hereditarie succedentes: quorum aliqui fuerunt infideles et pagani qui non fuerunt inuncti: quia reges pagani non inunguntur: ergo per hoc quod hereditarie rex succedens inungit non recipit super temporalia potestatem. Non ex eo quod a persona ecclesiastica inungitur taliter allegatur. Eadem vinctio a quoque consenserat habet eundem effectum: sicut baptismus sive conferatur a persona ecclesiastica sive a laico: sive etiam a muliere habet eundem effectum. ergo vinctio regalis habet eundem effectum sive conferatur a persona ecclesiastica sive ab alia. ergo vinctio ex hoc quod confertur a persona ecclesiastica non habet vinctus aliquam super temporalia potestates. Sed forte dicet aliquis quod vinctio regalis non potest conferri nisi a persona ecclesiastica: sicut nec vinctio sacerdotalis vel episcopalis.

Hic forte dicerebat quod vinctio regalis potest conferri a persona non ecclesiastica: quia vinctio regalis introducta est ex veteri testamento. in veteri autem testamento aliquando vinctio regalis proferebatur a sacerdote vel levita tantum quibus in novo testamento succedunt personae ecclesiastice. Nam Samuel qui fuit levita vinxit de precepto dei saulem: et dauid in regem: et sadoch sacerdos vnxit in regem salomonem. Non nunquam vero vinctio regalis fiebat ab aliis. preceptum enim fuit belye ut yngeret azael regem super syriam et iherusalem.

Conclusionis prima.
Secunda

Ratio prima con-
clusionis

Ratio secunde con-
clusionis

Obiectio

Responsio

Questio quinta

liuz nam si regem sup israel. Quidā etiā adole scēs puer pp̄bēt legit. iij. re. ix. vnxit iebu re gē sup bierusalem q̄re t̄ nūc posset a psone nō ecclasiastica rex inungi.

Cap. tertii r̄ndet rōbus pro prima opione capitū lo primo factis

Sta opio respō

det ad motiuua prime opionis. dicit nāq; ad primū q̄ nō ē necesse q̄ tu ad oia q̄ ita se habeat vncitio regalis ad regē t̄ vncitio sacerdotalē ad sacerdotē t̄ ep̄alis ad ep̄m. Vncitio em̄ sacerdotalē, t̄ ep̄alē est ex institutione dina. Vncitio nō regalis l̄z fuerit in vefi testamēto ex institutiōe legis in nouo t̄n est ex institutione hūana. t̄ ideo nullā prātem sup tpalia dat vncro nisi hoc p̄ volumatē hūanā fuerit volūtarie ordinatū. q̄ si p̄ ordinationē hūanā nō est sic iſtitutū vt vncitio regalis det prāte sup tpalia nullā sibi dabit.

Ad scđm dī q̄ vncitio regalis nō fit fruſtra q̄ uis nullā det sup tpalia prātem fit nec illa q̄ fit solūmō ad solēnitatē fit fruſtra: q̄uis nullā cōferat prātem: pōt em̄ fieri vncitio regalis vt rex maiori veneratiōe t̄ reuerētia habeat quē admodū in vncitioe t̄ coronatione fiūt p̄uiua magna t̄ solennitates magne. vt reges in maiori amore habeant t̄ vt regalis magnificētia ostēdat sicut rex assuerus vt hēt hester h̄mo fecit grāde p̄uiuu vt onderet ditias glie regni sui ad magnificētiā atq; iactatiā potētie sue. Ea. iij. r̄ndz ad motiuua ga scđo p̄ scđa opio adducta.

Ecclu Opione

primā r̄ndet ad motiuua adducta caplo scđo p̄ opione scđa. Ad primū em̄ cū accipiēt q̄ in multis regnis fiūt p̄les reges sibi succedētes quorū aliq̄ fuerūt vnciti t̄ aliq̄ nō fuerūt vnciti. R̄ndet diversimode. Unomō em̄ dī q̄ reges pagani q̄ nō fuerūt vnciti nec fuerūt reges veri. q̄ vt dicit inno. iij. ex eccliam nō est dñiū nec p̄ h̄is p̄tās ordinata t̄ pcessa s̄ pmissa tm̄mō. Alii dī q̄ reges pagani q̄ nō fuerūt vnciti fuerūt veri reges q̄ sicut pagani nō tenēt ad cōſtitutiōes ecclasiasticas. ex de diuortijs. c. gaude mus: sic etiā p̄suetudinib̄ regū xpianorū nō arant: t̄n xpiani nō p̄nt fieri veri reges nisi vngant: q̄ ex eo q̄ sūt xpiani ad p̄suetudies xpianorū obligat sive p̄suetudies ecclasiasticas seruare tenēt. Ad scđm q̄n p̄bat q̄ rex hereditarie succedēs nullā b̄z sup tpalia prāte ex eo q̄ a psone ecclasiastica iungit p̄ b̄ q̄ vncitio regalis p̄t p̄ferri ab alia psone q̄ ab ecclasiastica. Dī q̄ vncitio regalis nō p̄t fieri ab alia psone q̄ ab ecclasiastica: q̄ illa q̄ sunt p̄p̄a legi dīne

Cap. III III V T VI

nō debēt fieri nisi a ministro legis dīvine. eis iusmodi fuerunt sacerdotes t̄ leuite in veteri testamento t̄ psone ecclasiastice in nouo. Et q̄n dī q̄ belias debuit vngere aliquos in reges t̄ t̄ filiter filiū pp̄bete q̄ nō erat sacerdos nec leuita vnxit Zebu regem sup israel. R̄ndetur q̄ nō habetur in canōe biblie belyā t̄ filiū pp̄bete supradictū nō fuisse sacerdotes nec leuitas

Cap. quintū ostento cur de secundo articulo partiaſ li parū sit dicendū, de tertio articulo, recitat t̄ probat primā op̄. eiusdem.

Ecundus arti

culus circa primā partē q̄ois principalē est an rex hereditarie succedens aliquā percipiat su per temporalia potestatē ex eo q̄ cōsecratur a psone ecclasiastica: circa quēsint diuerte op̄iones: sicut circa primū que fere eadē t̄ cōſi militia motiuua possunt habere. Propter qd̄ ad tertii articulū qui ē an rex hereditarie succedens aliquā percipiat sup temporalia prāte ex eo q̄ a psone ecclasiastica coronatur. Duxi breuiter h̄ traseundū: q̄ videb̄ habere difficultatem, ppter hoc q̄ reges nō soluz xpiani t̄ fideles coronātur: sed etiā pagani t̄ infideles.

Circa quē articulū est opinonū diuersitas quarū prima est: q̄ rex succedens hereditarie accepit aliquā potestatē super tpalia et hoc q̄ a persona ecclasiastica coronatur. Pro quo pōt taliter allegari. M̄to maior est dignitas: tanto in adēptione eius dīz adhiberi maior solennitas sine qua haberi nō pōt: sed dignitas regalis est maior q̄ militia: circa aut militiam qn quis adipiscit eam dīz aliqua solēnitas adhiberi sine qua nullus p̄t esse miles. ergo multo romagis qn quis fit rex aliqua solennitas debet fieri circa eūz sine qua nemo pōt esse rex. Illa aut solennitas est coronatio: q̄ sola corona videt illa esse solēnitas que est cōis omnibus regibus que exhibet sibi cōtra oēs paganos. ergo ex eo q̄ aliquis coronaſ aliquā accipit potestatē super temporalia.

Cap. vi prosequit tertii articulū minus principales recitando secundā eius op̄. circa quam de diuersitate succedendi et de iure eius multa disquiruntur.

Lia est opinio

q̄ rex hereditarie succedens: nō necessario aliquā prātem super tpalia b̄z ex hoc q̄ corona natura persona ecclasiastica quasi ex hoc accipit aliquam prātem super tpalia. Ad cuius evidentiā dicit esse sciendū q̄ licet sint diuersi modi principatus regales: sicut docet Aristoteles in politi. Nullus tamen principatus rega

Cap. III

Ad primā

Ad secundam

Cap. III

Ad primā

Prima r̄nsio:

Secunda

Ad secundam

Cap. V
Descedo artis

De tertio articulo

Opinio prima

Cap. VI
Opinio secunda

Quæstio quinta

lis assimilatur in multis principatui naturali
De differentia autem principatu pater: qd legum facti institutione diuina: quidam non humana. De diuina autem institutione legitur in libris regum. unde. i. Regum. viij. habemus quod de us psamueli instituit principatum regale: pandendo quod deberet esse ius regis quod constitutus erat. De humana prout tam in veteri testamento quod in aliis historiis atque gestis in quibus legitur quod multi fuerunt per voluntatem hominum facti reges: propter quod ad sciendum qualiter et quando vnde rex hereditarie succedens super temporalia habeat potest: considerandum est si est possibile quomodo principatus regalis ab initio institutus fuerit. Nam si sit memoria de institutione laudabiliter non iniqua: tunc ea debet servari in succendentibus. Si vero non est memoria quoniam regnum fuerit ab initio institutus addenda est consuetudo de qua est memoria: et illa est seruanda: dummodo ut prius non sit iniqua: nec contra leges superiorum: ad quas perseruandas rex huiusmodi tenet. Si vero ex aliquo euenter ignoraret hec consuetudo: vel etiam primus rex moreretur ante quod per constitutionem ab initio constituisse legem: et se et suis hereditibus: si modo licito acquisisset regnum: vel ante quod ordinasset quem modum rex hereditarie succedens suare deberet: accipiendo et seruando esset illud quod rationabilius et utilius esset pro bono communitorum regni. Quia sicut benigniora et utiliora: ita rationabiliora in hominibus sunt preferenda: nisi forte rex hereditarie succedens vellet et possit cedere iuri quod posset rationabiliter vendicare. Ex isto habetur quod ad principatum regale humanus institutum: cuiusmodi est omnis principatus qui in politica habet: qui pendet et procedit ex ordinatione humana: qui ex causa rationabili variari potest: non est necesse quod rex hereditarie succedens aliquam percipiat super temporalia potestatem ex hoc quod coronatur sive a persona ecclesiastica sive ab alia. Triplex citer enim potest principatus regalis institui. Uno modo per voluntatem et ordinationem populi: quia quilibet populus carens rege proprio qui non est subditus imperatori vel alteri regi: potest de iure gentium constituere sibi regem. Alio modo potest institui principatus regalis per imperatorem vel regem qui diversos populos habet sibi subiectos. Imperator enim potest nouos facere reges in provinciis que non habent reges. Rex etiam habens sub se diversas provincias sic per ordinationem latuam populi vel predecessoris sui minime prohiberi potest creare nouos reges. Tertio modo potest institui principatus regalis per acquirentem plenum

Triplex institu^{tio} regalis principatus.

Capitulum VI

dominius super regionem que convenienter possit habere regem. Si enim aliquis potens per emptionem vel bellum iustum vel alio modo acquirit dominium super provinciam aliquam si per superiorem suum minime prohibetur potest sibi non rem regis assumere super eandem provinciam vel alteri dare. Si primo modo institutus principatus regalis: sicut in voluntate populi est ordinare an reges fiat per generis successione an per electionem: sic in voluntate ipsius populi si ordinaverit regem hereditarie successorum est ordinare quod defuncto rege filius successorus statim ante omnem coronationem vel quamcumque solennitate habeat omnem debitam super temporalia potestare: vel quod solummodo homini potestatē accipiat per coronationem vel aliam solennitatem fiendam circa ipsum cuius coronatio est: quia quilibet in traditione seu donatōne rei sue potest imponere pactum vel legem quam vult: quia in re propria quisque est moderator et depositor et arbiter. l. in re mandata. C. mandati. ergo instituentes voluntate principatum regale ac sponte se subdentes regi et successorib⁹ eius possunt ponere leges quam volunt: dummodo non sit irrationabilis et iniqua nec contra ius superiores: quod populus subdēs seipsum alicui regi et hereditibus suis potest imponere legem quod quilibet rex hereditarie successorus statim defuncto predecessorē habeat omnem quam habiturus est super temporalia potestatē absque omnī solennitate. poterit etiam ponere legem ut rex hereditarie successorus non habeat sine coronatione super temporalia potestatē. Et propter eandem rationem dictatur quod siue aliquis constituat in alio regno regem: siue acq̄rens super aliam regionem dominium: legitime potest imponere successorib⁹ unam legem vel aliam: ut sibi rex hereditarie succedēs statim habeat omnem quam habiturus est super temporalia potestatē. Et ita per coronationem vel mediāte coronatione potest conferri: vel potest non conferri aliqua potestas super temporalia. Et si per ipsas coronationem nulla conferatur potestas: tunc ipsa non sit nisi ad solennitatem ut rex in maiori bonore et amore habeatur. hoc probat: quod femme coronatur sicut regine: et tamen propter huiusmodi coronationem nullam recipiunt super temporalia potestatē ergo non est de natura coronariorum quod per ipsas de tur aliqua prās super temporalia. Et per idem probatur quod perunctionem et coronationem seu consecrationem nulla dat potestas super temporalia: quia regine vnguntur et consecrantur: et tamen per vunctionem et coronationem et consecrationem nullam recipiunt potestatē super temporalia. immo sicut leges ab omnibus quibuslibet officiis etiā publicis sunt remote. vnde non possunt esse iudices nec magis ee ij

Questio quinta

strat gerere: nec adoptare: nec postulare: nec fidem docere: nec predicationes facere: nec arbitrium: licet per consuetudinem in aliquibus regionibus valeant iudicare.

Cap. vii. huius quinte questionis psequeit se scđ artis culū principale questiois: cuius prima op̄i. recitat et p̄bariorib⁹ quibus responderetur. c. ix.

Capl'm VII

Opinio prima

Rō prima

Obiectio

Responso.

Ratio secunda.

Irca secundum

c articulū principalē questiois proposito. an rex hereditarie succedēs ex hoc q̄ a persona ecclasiastica inungit et consecrat et coronat: gratiam consequit doni spūalis: sunt opinioes diversæ. Una tenet q̄ rex per vunctionē et consecrationē et coronationē cōsequitur gratiam doni spiritualis. Pro qua pot̄ taliter allegari. Nulli debet reuerentia timoris spūalis vel honoris: nisi ppter eminentiam corporalē seu spūalez seu secularē: sed regi psecreto et vincto debetur spūalis reuerentia timor et honor: teste dñi rege: qui vt habet. i. Regū. xxiiij. noluit mittere manū et occidere regem saul: q̄ erat vncius domini: dicens. Propitius sit mibi dominus ne faciā rem hanc dño meo xpo ut mittam manū meā in eū: q̄ xps domini est. Ex quibus verbis habet q̄ ideo reuerebat: q̄ erat vincus xpi domini. Vnde et propter hoc eum habuit in tanta reuerentia q̄ percussit cor suum: eo q̄ abscondit oram chlamidis saulis. Propter hoc etiā occidit adolescentē qui dixit se occidisse saul. vt habet. ij. regum. i. dicens. Quare non timuisti mittere manū tuā et occidere xpm domini? Elocansq̄ dñi vnu de pueris suis ait. Accedens irne in eum: qui percussit illuz et mortuus est. et ait ad illum dñi. Sanguis tu⁹ sup caput tuū. Os em̄ tñ locutus est aduersum te dicens. Ego interfeci xpm domini. Et si dicat q̄ non habuit dñi saul in reuerentia et honorē nec voluit habere eu⁹ in timore: q̄ p̄ vunctionē facrus fuit rex: sed ppter regiam dignitatem talem sibi exhibuit reuerentia: et ab alijs voluit exhiberi. Hoc excludit ista opinio dicens q̄ dñi non ppter regiam dignitatem sed ppter vunctionē ipsam inquantū erat diuinitus instituta censuit saul talia exhibenda: fm q̄ verba p̄ allegata sonare videntur. Quod etiam probat per hoc q̄ dñi alijs regibus qui erant solummodo reges et non vncii non exhibuit talia nec reputauit ab alijs exhibenda: q̄ non nullos censuit occidendos. Secundo p̄ opinione ista potest taliter allegari. Naturalis curatio egritudis corporalis est gratia dei spūalis: quibusdam aut regibus. s. francie et anglie: sicut feret per vunctionē regalem

Cap. VII VIII IX

p̄fertur p̄tās curandi et sanādi specialiter scđ pbulas patientes. ergo per hmoi vunctionē rex p̄sequitur gratiam doni spiritualis.
Cap. viii. recitat et pobat secundam op̄i. duabus rationibus quibus responderetur. c. x.

Lia est opinio

a

q̄ p̄ vunctionē p̄secratoez et coronationē regalez rex hereditarie succedens non p̄sequit: aliq̄ quā grām doni spūalis. Pro qua pot̄ taliter allegari. p̄ sola sacramēta diuinitus instituta non humanitus p̄sequit aliq̄s grām doni spūalis: vncio aut̄ p̄secratio et coronatio regales q̄ circa reges hereditarie succedētes fiū: non s̄t diuinitus humanitus institute: q̄ nec sunt cōstituite in veteri testō: q̄ tñc etiā exercens talia officia iudicaret. Nec institute in novo testō: sicut p̄t plegenti totū nouū testamentū: ergo non p̄sequit aliq̄s grām doni spūalis. Secundo p̄ eadē sic allegat p̄ vunctionē que in veteri testamento siebat non cōsequebat rex aliquā gratiam doni spūalis: ergo multomagis p̄ consecratio et coronationē que p̄ ordinatōez humana et non de p̄cepto dei fiunt circa reges: non p̄sequitur rex hereditarie succedens gratiam doni spūalis. cōsequentia videt manifesta: q̄ minus p̄sequit quis grām doni spūalis per ordinationē humana q̄ p̄ diuinā. Unctio aut̄ in veteri testō de p̄cepto dei siebat etiā circa regem infidelem. Nā vt alegatū est supra. ca. ij. Deus p̄cepit belye ppbete vt vngerer azael infidelem super syriā. ergo in veteri testamento per vunctionem non cōsequebatur rex gratiam doni spiritualis.

Ea. ix. r̄ndet ad rōes prime op̄i. cap. septimo inductas.

Ecundum istā

f

opi. r̄ndet ad motiuā p̄ op̄ione prima. Ad primum em̄ tñ q̄ in veteri testamento debebat reuerentia spūalis: timor et honor regi vincto. Respondeat q̄ hmoi reuerentia timor et honor non debebat ppter grām doni spūalis: quā sibi p̄ferebat vncio. nā q̄uis ponat q̄ saul eo q̄ fuit vncius recepisset hmoi gratia: tñ quia fuit datus in reprobum sensum: et exagistatus a spiritu maligno perdidisset eandem: et tamen dñi postea voluit ipsum in reuerentia et honore habere et haberet debebat. q̄ sibi reuerentia et honor debebant: non ppter gratias doni spūalis: sed q̄ hmoi vunctionē recepit de p̄cepto dei: et quia per ipsaz sibi dignitas regia deferebatur a qua non erat depositus q̄ s̄ diuvirit. Qd enī dixit samuel. i. Regū. xv. ad saulē. p̄ eo qd abiecisti sermonē dñi abiecit te

Cap. VII
Opinio secunda

Ratio prima

Cap. IX

Ad primā prime opinionis

Questio quinta

dñs ne sis rex: et confimilia verba. Non sic debent intelligi ut saul fuerit tūc regno priuatus. sed sic q̄ tunc fuerit lata s̄nia vt eius p̄gē nō regnaret post ip̄z. Sic et exponit illō quod sequit. Scidit dñs regnū israel a te hodie. i.a. p̄gē tua. Unde etiā qd̄ imediate sequitur. Et tradidit illud p̄ximo tuo meliori te: nō debet intelligi ut tunc q̄n samuel p̄culit illa verba. fuerit regnū traductū de fctō in dauid sed q̄ ordinatū fuit in predestinatōne diuina q̄ tradendū esset ip̄i dauid post mortē saul totaliter auferendū. Quinetiā verba p̄similr p̄cedentia debet sic intelligi q̄ filij saul non erant regnaturi post mortē saul. q̄ s̄m ordinationē dei regnatur erat q̄diuviueret: et pp̄t hoc dauid eū in reuerētia habuit et bonore: q̄ p̄ip̄z nō debuit regno priuari nec occidi. Qui dam aut̄ alij reges dei iudicio interfici debuerunt: et ideo illos nō habuit in reuerētia tali et bonore.

Ad secundā

Ad scđm motiū respondet q̄ si reges anglie et francie habet grām curandi de scrophulis nō habent p̄tatem pp̄t vunctionez regalē: q̄ multi alij reges q̄uis inūgan̄t huiusmodi gratia nō decorant: sed sūt digni huiusmodi grā. pp̄ter aliam cām q̄ nec l̄ nec potest ab hoie iudicari. Tener igī ista opinio q̄ q̄uis ex bona intentione et p̄posito q̄ rex vnc̄t p̄secratus et coronatus intēdit ista sustiere ad honore dei et beatitudinē popl̄i sibi subiecti. mereat si est in charitate: tamē ista nō habet sp̄ualiter conferre donū sp̄uale: sed pp̄ter bonam intentionē p̄dēsse possunt etiā sp̄ualiter quēadmodū oīs solēnitates etiā corpales q̄ sūt circa nouos milites: nuptias: inthronizationes platorū etiā seculariū potestatū. circa magros q̄n magistratū et circa quecūq; alia q̄ cum solēnitate sūt p̄dēsse possunt etiā sp̄ualiter si absq; pmixtione vanitat̄ dissolutiōis et neq̄tie siant cū debitūs circūstantijs ad bonorem dei et vt talia que landabilia vel vtilia et necessaria sunt censenda in deuotioē et veneratione debita habeant.

Cap. x. et ultimū in quo ad rōnes p̄ secūda op̄. sc̄tas ca. viii. respondet.

Iso quomodo

v secūda opinio r̄ndet ad allegationes p̄ p̄ma opione adductas nūc videndū est quomodo p̄ma op̄. r̄ndeat ad allegationes p̄ secūda opinione adductas. Ad p̄mā dī q̄ p̄ sacramentum seu sacramētalia humanitū instituta potest quis consequi grām doni sp̄ualis. nā aspersio aque benedicte videt solummodo humanitū in sicutq; et tñ p̄ ip̄am consequit q̄s grām doni

Capitulū x

sp̄ualis. Similr p̄ exorcismū et cathecismū assequit q̄s cathecizatus fidei indumenta: et per exorcismū expellit ab exorcizato pt̄as dyaboli. Unde de cathecismo dicit Rabban⁹ et magister sententiarū recitat li. iii. d. i. vi. ante baptismū cathecizādi debz in hoie p̄uenire officiū: vt fidei cathecuminus accipiat indumentū: et sciat cui debitor deinceps fiat de exorcismo. vt recitat idem magī dicit Augu. parvuli insufflant et exorcizant vt ab eis pellatur dyaboli potestas. ne iam cōtendat eos auertere ne baptismū p̄seq̄nt. Silt p̄ subdyaconatum et accolitū cum sint ecclastici ordines consequit quis grām doni sp̄ualis. et tamē nō sunt diuinitus sed solummodo humanitū instituti. vnde in c. i. d. xxi. sic habet. Leuitas aut̄ ab apostolis ordinatos legimus: quoq; maximus fuit br̄us Stephanus. Subdyaconos et accolitos p̄cedēt tpe ecclia sibi constituit. Sed cōtra textū obh̄cit ibidē glo. dices. Nō videt verū dicere q̄ tpe apostolorū aliqui nō fuerūt subdyaconi vt habet. xxv. d. c. Ep̄us quia illud capl̄m est canon ap̄lorū. Et respōdens dicit: sed dic q̄ subdyaconatus tūc fuit sed nō fuit sacer ordo adbuc. extra de era. et q̄ li. c. a multis. Si dicāt ex illo cap. videt haberi q̄ subdyaconatus nō būanitus sed diuinitus institutus est. Dici p̄t s̄m opinionē istaz q̄ deus nō immediate sed mediare sibi subdyaconatū instituit. l̄z fuerit tpe ap̄lorū: q̄ potuit ab alijs platis p̄stitui apl̄is nō p̄tradicētibus sed approbantibus. Potuit etiam ab iōis apl̄is p̄stitui non inq̄tum hoc sp̄ualiter erat eis inspiratū diuinitus. sicut constitutio leuitarum nō erat eis sp̄ualit inspirata s̄ inq̄tum p̄ humanā p̄uidētia qua pollebat considerabant q̄ hoc ecclie p̄uenies esset. Et ideo p̄stitutio subdyaconorū nō est tante auctoritatis nec eis est equalis veneratio exhibēda. Sicut nō oīa dicta et scripta apostolica sunt eiusdē auctoritatis nec eis eundē timorem et bonozē est necesse inferre. Quedam em̄ dicta et scripta eorū iu canone biblie p̄tinent: qdāz vero ibidē nō habent. Ista aut̄ scripta q̄ sunt in canone biblie maioris auctoritatis sunt q̄ illa que alibi. sicut habet dī. ix. p̄ totum. quare dicta et scripta apostolorū de qb̄ solet esse dubitatio et altercatio an sint et qualiter sint recipienda: sicut patet dī. xvi. nō sunt tante auctoritatis sicut alia dicta et scripta ip̄oz. quare humane p̄uidētiae et nō immediate inspirationi diuine possunt attribui. Ad secundā allegationē adductā p̄ opinione secunda ca. viii. respōdet q̄ per vunctionē regalē in veteri testamēto consequebat rex grām doni sp̄ual ec. iiii

Questio sexta

si nō ponebat obicem : maxime infidelitatem
vel contemptum propter quod reges fideli
consequebantur huiusmodi gratiam et non
infideles.

Capitulū primū qōnis sette pposita qōne recitat &
pbat circa eam primā opinionē.

Questio sexta
Cap.

Opinio prima

Probatio prima

Cap. II
Op. secunda

Probatio prima

Secunda

Tertia

Quarta

Exto queritur

vtrū rex hereditarie succedēs
sit coronatori in aliquo subiect?

Circa quā possunt esse opinio-

nēs cōtrarie. quarū p̄ma est q̄ rex hereditarie
succedēs suo coronatori in aliquo est subiect?

Pro qua potest taliter allegari. Rex heredi-
tarie succedēs est in aliquo subiect? ei ad quē
spectat examinatio ipsius regis. quia exami-
natio p̄sonae alicuius nō spectat ad inferiores
nec ad parem sed ad superiōrēs: examinatio aut
regis seu p̄sonae regie hereditarie succedentis
prinet ad coronatorē. teste Inno. iij. qui ut le-
gitur extra de elec. c. venerabilē ait. Est enī
regulariter ac ḡnaliter obseruatū: ut ad eum
exaatio p̄sonae p̄ficiat ad quē impositō manū
cum igit̄ ad ipm spectet examinatio persone
sequit̄ per p̄sequēs q̄ bmoi rex suo coronatori
aliquo modo est subiectus.

Ca. ii. recitat pbat scđam opinionem.

Lia est opinio

q̄ rex hereditarie succedēs suo
coronatori in nullo est subiect?

Pro qua pōt taliter allegari.

Illi rex hereditarie succedēs in nullo est sub-
iectus qui nihil iuris aut potestatē tribuit re-
gi hereditarie succedēti: sed coronator est hu-
iusmodi. ergo c. Item rex hereditarie succe-
dens nō tenet regnū suū a coronatore suo. Tū
q̄ nō est vasallus suus cum nō p̄stet sibi iura-
mentū homaḡ. Tum q̄ p̄decessores quibus
tales reges hereditarie succedunt in plurib⁹
regnis s̄francorū anglicoꝝ et alijs mult⁹ alijs
nō tenebant regna sua ab aliquo coronatore
ḡnec isti. Alter em̄ nō essent veri successores
pmorū et deterioris p̄ditionis essent reges fi-
deles q̄ infideles. q̄ hereditarie succedētes in
nullo sunt subiecti coronatorib⁹ suis. Item
nullus est subiectus illi a quo subiectōis si
delitaris recipit iuramentū. Coronator autē
regis hereditarie succedentis sicut ceteri ep̄i
eiusdē regni iuramētū subiectōis et fidelita-
ris p̄ temporalibus que a rege tenet p̄stant ipsi
regi. ergo rex coronatori suo in nullo est subie-
ctus. Itē coronari nō est magis subiectōis
q̄ vngi cōsecrari et ordinari que nō sunt subies-
ctionis pbatio: q̄ papa si nō est sacerdos vel

Capitulū I 7 II

epus quādo eligit postea vngit et consecrat
coronat et ordinat: et m̄ p̄secratori suo in nullo
est subiectus. Metropolitanus etiā p̄secrat
a suffraganeis suis quibus non est subiectus.

Multī etiā clerci habētes l̄ras dimissorias
ab illo epo suo et a nō epo suo ordinant cui nō
sunt subiecti. Pueri seu liberi regū et alioꝝ rā
nobiliū q̄ nō nobiliū baptizant et vngunt a
p̄bris quibus nō sunt subiecti. q̄ multomaḡ

coronari nō est subiectōis pbatio. Itē im- Questio

peratores multi sunt coronati a suis inferiori
bus quibus nō erant subiecti. ergo per hoc q̄
rex hereditarie succedēs ab aliquo coronatur
nō pōt probari q̄ eidē sit subiectus. Item Sesta

min⁹ iuris et p̄atis tribuit coronator regi co-
ronato q̄ electores electo: et faciētes impera-
torem aut regē impator: sed q̄uis electus nō
habeat ius nisi p̄ electores: m̄ nō est eis subie-
ctus. Non em̄ papa qui nulluz ius habet nisi
eligat canonice electoribus est subiectus.

Si militer epus vel alius p̄larus vel p̄tas seclā-
ris sepe aliquod ius nō habēt nisi eligat rite

et m̄ electoribus minime sunt subiecti. impas-
tor etiā in p̄trum p̄plos transstulit suā p̄tātē nō
habet ius impiale nisi a poplo: et m̄ pplo non
erit subiectus. Si r̄ p̄mi reges diuersorū re-
gnorū qui a populo voluntarie facti fuerint re-
ges nō habuerūt ius regale nisi a poplo. et m̄

postea p̄plos suis nō fuerūt subiecti. q̄ multo
minus immo nullaten⁹ rex hereditarie succe-
dens coronatori suo est subiectus.

Capitulū primū qōnis septime pponit primo que-
stionē. deinde resolut ea. tu eius p̄mā opinionē reci-
tat et finaliter eandē pbat.

Ep̄tia questio

vtrū si talis rex coronet ab ali-
quo alio archiep̄o q̄ ab eo qui
aut̄ q̄us coronare consuevit
vel sibi p̄ coronā imponeret p̄ hoc p̄deret ti-
tulum vel p̄tātē regalē. Questio ista solū
modo est an rex si coronaret ab alio q̄ ab eo q̄
consuevit coronare ipm ipo facto absq̄ sente-
tia pdat titulū vel p̄tātē regalē. Circa quā
sic intellectā nō videt̄ esse tanta difficultas:
q̄ta esset si quereret. an p̄pter hoc deberet v̄l
mereret p̄ s̄niaz pdere titulū vel p̄tātē regalē
Et ideo ut inuestigāde veritātē maiori detur
occasio inuestigandū est an p̄pter talem cul-
pam esset rex talis dignus p̄uari titulo vel po-
testate regali. Et est vna opinio q̄ sic. Pro q̄
pōt taliter allegari. Qui nō p̄ ostiū ad aliquā
dignitatē ascēdit nihil iuris acq̄rit. vñ symo-
niaci symoniace dignitaires ecclasticas adi-
piscētes q̄ nō intrat p̄ ostiū nihil iuris habēt
sed qui coronat ab alio q̄ ab illo qui antiq̄tē

Questio VII
Cap. I

Opinio prima

Ratio prima

Questio septima

Rō scđa coronare p̄stituit vel p̄luevit nō p̄ ostiū ad res
giam dignitatē ascēdit. ḡ nihil iuris b̄z. 7 per
p̄n̄s q̄ de fcō p̄ rege se gerit de fcō d̄z regia di-
gnitate p̄uan. Itē si q̄s aliqd de iure ecclie ali-
nare tētauerit d̄z honoris sui amissione mul-
ctari. xvij. q. iij. quicūq; sed talis rex aliquid
alienaret de iure ecclie illi? archiepi a quo co-
ronari cōsuevit: q̄ tolleret illud ius ecclie. ḡ
d̄z honoris sui amissione multari. Itē qui
p̄petua d̄z dānari infamia 7 in carcerari et in
exiliū deportari pdere d̄z titulū vel prātez re-
galez, sed rex talis cū sit lacerlegus iura ecclie
minuēdo aut auferēdo d̄z p̄petua infamia cō-
dēnari 7 incarcерari 7 in exiliū deportari. xvij.
q. iij. attēdendū. xvij. q. iij. quicūq;. ḡ d̄z pdere
titulū vel prātem regalem.

Cap. iiij. et vltimū hui⁹ septime q̄onis p̄mo ponit
secūdā op̄i. p̄ cn̄us declaratiōe deinde ponit tres d̄-
stinctiōes. post quas vltimū loco p̄cedit p̄ quattuor
articulos sane diligēter notandos.

Cap. II
Op̄io scđa

Lia est opinio

a q̄nō dicit ita districte talez re-
gez post bm̄oi factū esse dignū
puari titulo v̄l p̄testate rega-
li. sed duas ponit distinctiōes iuxta quas r̄n-
det ad q̄onem p̄positā. Prima distinctio est

q̄ archieps aliq; aut coronat aliquē regez de
iure aut de pura grā. Nec distinctio pbatur p̄
hoc q̄ archiepm̄ aliquē coronare regem quē-
cunq; nō competit sibi ex iure diuino vel iure
naturali: q̄a q̄tū ad ius diuīnū omnes episco-
pi sunt pares et equales. Ius etiam natura-
le cōmune est omnibus. d. i. ius naturale. Ju-
re aut diuino qđ est in scripturis sacris inter
ep̄m 7 archiepm̄ non reperi⁹ distinctio. Et si
aliq; archieps coronat licite aliquem regem
aut haberet a se aut ab alio: nō a se: q̄: qua rōe
vnus archieps hoc posset facere eadē 7 alius
q̄: nō est maior rō de vno q̄ de alio: cum om̄es
archiepi (presert̄ si non vnus est sub alio)
sunt pares. Si autem hoc haberet ab alijs: siue
hoc haberet a rege coronato vel coronando vel
a populo regni siue ab imperatore v̄l ab alio re-
ge. sic rex coronatus in hoc sit subiectus: siue
a quocūq; homine vel populo seu collegio v̄l
vniversitate vel cōmunitate hoc habere p̄t
de pura gratia qua ad libitū p̄cedēris valeat
reuocari. Si tamen cōcedens talem habeat
potestatē cōcedēdi bm̄oi ius vt nec ipse nec
successor valeat reuocare. Circa h̄ em̄ possunt
esse opiniones presertim de imperatore 7 papa
quia h̄m vnā opinionē nec imperator nec pa-
pa p̄test concedere alicui aliquid p̄ulegiūz
ius vel libertatez: quod successor reuocare nō
possit. Scđz alia opinione sicut imperator simi-

Capitulū I 7 II

liter 7 papa p̄test res tempoales dare quas
successor reuocare non p̄t: sic non p̄t conce-
dere privilegia 7 libertates que 7 quas succes-
sor reuocare non p̄t. Siue igif ius vel auctor-
itas coronandi regē sic possit dari alicui q̄ a
nullo valeat libere reuocari siue non possit sic
dari: sic tamē p̄t dari q̄ a nullo inferiore dos-
nante p̄t reuocari 7 absq; noua donatōe vel
grā tempore oportuno p̄t v̄ti bm̄oi donatio-
ne nisi a cōcedente prohibeat tali modo q̄ nō
posset dicere se debere coronare regē 7 tūc no
ua gratia indigeret. Et sic nō obstante varie-
tate opinionū de prāte concedendi ius coro-
nandi regē patet p̄dicta distinctio. q̄ scilz ar-
chiepiscop⁹ coronat regē de pura gratia v̄l de
iure. Scđa igitur distinctio q̄ rex talis coro-
natus ab alio tali ep̄o q̄ ab eo qui antiquitus
coronare cōsuevit vel sibi coronā imponēs p̄t
sic coronari sine culpa vel cū culpa. Nec disti-
ctio patet ex precedenti: q̄ si talis archiepus
ex pura grā 7 donatione regū coronator⁹ ma-
xime cū prestatione cōueniēti p̄missa: vel eti-
am ex pura grā imperatoris vel populi aut p̄-
ius qđ de coronatiōe habēt ordinare reges p̄-
cedentes coronauit: rex succedēs p̄t sine cul-
pa ab alijs coronari. Itē si non esset ampli⁹
talis sedes archiepalis: vel sedes vacaret 7 nō
posset de archiepo conuicieni tpe p̄uideri:
vel archiepus eēt absens vel infirm⁹ vel alio
impedito legitimo impedit⁹ q̄ non poss̄
cōgruo tpe coronare regē: posset rex absq; cul-
pa ab alio coronari. Non em̄ in fauore archie-
piscopi deberet coronatio regis per temp⁹ ni
miū plixū differri maxime si eēt talis rex q̄ an-
te coronatiōe luā nō p̄test prātem regiā ex-
ercere: q̄ talis fauor eēt iniquus 7 iniustus et
rei publice periculosus ac p̄nicioles: quare de
iure concedi non posset: sine culpa aut talis
rex posset ab aliquo alio coronari. Si vero ar-
chiepus habet ius coronādi ip̄m et non appa-
ret ratio q̄re p̄testare coronandi regē etiā il-
la vice priuari deberet tūc rex non eēt sine culpa
si ab alio coronaret. q̄ nō est sine culpa qui
fine culpa et absq; causa priuat aliquem iure
suo quod maxime non est ab ipso priuante.

Tertia distinctio est q̄ rex talis qui non sine
culpa coronat ab alio q̄ ab illo archiepiscopo
qui antiquitus coronare cōsuevit aut est in-
corribilis aut corrigibilis. Juxta istas dis-
tinctiōes possunt formari diversi articuli de
quibus habet dicere quid sibi videtur ista ses-
cunda opinio.

Primus articulus
est an si rex coronaretur ab alio archiepo q̄ ab

Primi articuli
questio.

Questio septima

Responsio

Illi qui antiquitus de pura gratia et non de iure coronare consuevit per hunc poteretur dignus esset pdere titulum vel patre regale. Ad quod dicitur quod non: quia cum denegat alicui illud quod habuit de gratia duxat nullum sit ei preiudicium. Nam sua aucte quis potest detinere quod de iure non prestitit: sed illud diu soluerit. Cetero de agri et ceteri litibus ut notat glo. t. q. iii. c. quod cognoscimus. Tempore enim non inducit obligationem ex de censibus. causa puenit. et quod quod dat de gratia potest reuocare ut colligit ex de postul. prela. bone memorie scd. Nemo enim tenet facere gratiam nisi velit: quod nemo inuitus cogitur de suo face re beneficium. t. q. ii. precamie. quod si aliquis archiepiscus solummodo de gratia consuevit coronare regem rex si coronaret ab alio non erit dignus potere aliquod propter hoc. Sed quereret aliquis quod si aliquis archiepiscus consuevit coronare tale regem et nesciretur an de gratia an de iure coronari uerit eundem: nunquid rex tenet coronari ab eodem: hic potest responderi quod tenetur rex coronari ab illo archiepiscopo.

Secundus articulus
questio.

Ratio
Opinio prima

Opinio secunda

Probatio.

Opinio tercia.

Capitulum II

coronandi in papam vel in aliis transferendo a se nullatenus abdicauerunt: quia si prius potest rem donata reuocare propter certas culpas: multo magis rex qui est in summa dignitate seculari post imperatores poterit res et iura donata reuocare propter certas culpas. Si autem archiepiscus non habet ius coronandi a regibus talis regni sed ab imperatore vel aliquo cui tales reges sunt subiecti: rex non potest ius habere reuocare sed imperator vel alius superior rege tali propter culpam potest habere ius reuocare. Et consimiliter ex causa potest a rege vel imperatore vel ab alio superior rege reuocare ius coronandi. quia sicut aliquis propter culpam priuat ure suo: ita etiam absque culpa ex causa priuatis quod iure suo: sicut in legibus et canonibus expressum habet. Ad allegationem pro secunda opinione prescripta adducatur cuicunque dicit quod sacrilegus est qui vult reuocare ea que ecclesiis sunt concessa: varijs modis respondeat. Uno modo dicit quod ille est sacrilegus qui sine causa et sine culpa vult reuocare ea que ecclesiis sunt concessa. nam quodcumque aliquis sunt concessa si incipiunt esse nociva extirpari debent. si enim quod ratione careret extirpandu est di. lxviii. corepi. multo magis quod principiosum est et nocivum seu noxiuム extirpari oportet. Presca si illaque concessa sunt ecclesiis siue iura siue priuilegia siue libertates si incipiunt esse onerosa extirpari debet. nam ut glosa super allegata. corepi: dicit. A quo cumque auctore aliquod sit institutum et quodcumque diu obtentum: si non subest causa vel si onerosum est: extirpandum est. extra de censi causa puenit. unde etiam. lxiiii. di. c. Or. sc. S. veru. sic legit. Magna auctoritas ista habenda est in ecclia: ut si nonnulli ex maioribus et predecessoribus nostris fecerunt aliqua quod illo tempore potuerunt esse sine culpa et postea revertuntur in errorem et superstitionem fine tarditate aliquando cum magno auctoritate a posteris destruantur. Unde dicit glosa super verbo destruantur. Argu. successores debere mutare institutione antecessorum etiam bona si viderit ea esse principiosa. Ex quo arguit consimiliter. si illa que sunt in ecclesiis incipiunt esse principiosa reuocari debent et possunt. Item priuilegium meretur amittere qui promissa sibi abiurit patre. xi. q. iii. c. priuilegium. extra de regularibus. c. l. Si igitur ecclesie abutuntur priuilegia eius concessis ipse merent ea amittere. Item persona ecclesiastica propter culpam debet potest clericale priuilegia. ergo consimiliter ecclia propter culpam potest potest priuilegium: quia idem ius est in toto et in parte. Item eccllesia propter fauorem alterius ecclesie potest perdere priuilegium et ius suum xxij. distin. renovates. ergo multo plus propter

Ad probationem ser
cunde opini. iam pos
site.

Ratio prima

Questio Septima

culppā potest perdere priuilegiū suū cū multo magis sit quis priuādus iure suo ppter culpā pprā q̄ ppter honorē aut fauore alteri? Si cut em locupletari nō d3 aliquis cu3 alteri in iuria vel iactura extra de regu. iur. locupleta ri. li. vi. Et si nō pōt alteri subueniri nisi alter ledat: cōmodius est neutrū iuuari q̄ grauari alterū. xiiij. q. vi. Deniq; et nulli est cū alterius iniuria cōsulendum. xxiij. q. q. c. i. Siliter cu3 alterius debonoratiōe nō est alius honorādus: quia licet nō obstante q̄ nec ecclia nec psona ppter fauore alterius debeat regulariter priuari iuribus et priuilegiis: tamen casualiter priuari debet: multo fortius tamē regulariter priuende sunt culpe et non solummodo casualiter. ergo ecclie ppter culpā possunt licite atq; debent in casu priuari priuilegiis iuribus et liberatibus sibi cōcessis. Item illis sunt priuilegia detrahēda qui pceptis superiorū obuiare nō timent etra d priuilegiis. c. dilecti. vbi dicit glo. sup̄bo decurtabimus. nō sunt ei iura sua seruanda qui ius alienum violare nō metuit. ecclesie ergo ppter culpam inobedientie et irreuerentie priuari possunt priuilegiis sibi concessis. Item cōmunitas secularis propter culpam priuari potest iuste priuilegior et honore sibi cōcessis. Cūitas em ppter occisionē epōn suorū priuatur dignitate episcopali. xv. q. q. ita nos. in quo casu etia3 ipsa ecclesia priuata fuit honore episcopali nō ppter delictū ecclesie cathedralis sed propter delictū cūitatis. ergo multo fortius ecclesia propter delictū p priuū potest priuari sibi cōcessis. Itē frustra petit debitum qui quod debet nō impēdit: vt allegando dicit glo. dist. xcv. esto. Ad quod p bandum diuersos canones allegat. Sic ecclesie laicis si nō impendunt quod debet frustra petunt ab eis iura sua seruari. Item laici presserim reges imperatores principes ac persone alie eminentes qui ecclesiās honorib; priuilegiis et libertatibus illustrarunt ex sola do natione nō magis q̄tum ad ius ecclesiās sunt subiecti q̄ subditi dominis suis: q̄ ecclie non dominant huiusmodi laicis. iuxta illud petri. non dominantes in clero. et per cōsequens mihi in populo: sed vt dicit glo. xxiij. q. ultima. sup. c. de forma fidelitatis. in fine. Eadē fide tenetur quis subdito suo sicut subditus domino. vt. xcv. dist. esto subiectus. extra de iurei rādo. peruenit. et. xxiij. q. vi. nihil iniquius. et si uō fecerit priuaf illo dominio qd habet in vallo: et transit feudū ad superiorē: vt in lib. de feudis. qualiter feudū amittat. ergo m̄tromagi ecclie si non fuerint fideles laicis qui eis honores iura libertates et priuilegia pcesserūt

Capitulum II

p̄nt iure priuari et iuste sibi pcessis. Item hosti nō seruāti fidem nō est fides seruāda. cū etia3 ei fide seruara cōtra idem veriset. ex de iurei rāndo. puenit: si igit ecclie nō seruando fidem laycis incipiāt hostiliter psequi: eis non est fides seruāda: et per cōsequēs priuari p̄nt illis q̄ sunt cōcessa sibi. Sed aliquis vnomō illis oī bus r̄ndebit dicens q̄ q̄uis persone eccliaſti ce p̄t cōmittere culpā tñ ecclie non possunt aliquā culpā incurrere: qz scilicet ecclia non p̄t clpa aliqua iquinari cū sit sine macula ma licia et sine dolo. Sed hec rō impugnat q̄ q̄ uis ecclia vniuersalis que est cōgregatio gñal cūtōx fideliū non sic possit errare cōtra fides nec culpa maculari mortali ut nullus oīo sit in vera fide et caritate: tñ ecclie particulares p̄nt taliter p̄tra fidē et bonos mores errare ita etiā ut fint a catholicis deserēde teste beato ambroſio qui vt hētū. xxiij. q. i. c. que dignior ait. si qua ecclia est q̄ fidem respuat vel aplice p̄dicationis fundamēta nō possidet nequā labē perfidie possit aspgere deserēda est. Eccliesie igit ppter culpā possunt priuari eis que cōcessa sunt eis. Alter dī q̄ licet nulla ecclia debeat priuari eis que cōcessa sunt sibi tñ que liber psona de ecclie ppter culpā debet priuari b̄hs que ecclie sunt cōcessa. et ideo qui libet archiep̄pus ppter culpam p̄t priuari iuste p̄tate coronandi regē. licet ecclia huius po testate priuari non debet.

Eiusmo

Repugnat.

Responſio ſecunda.

Tertij articuli dubitatio

Responſio

Tertius articulus p̄t esse an rex talis qui non absq; culpa sua coronaſ ab alto archiep̄o q̄ ab eo qui antiquit̄ coronare cōsuevit: sibi p̄si coronā imponēs p hoc pderet vel dign⁹ eēt pdere titulū vel p̄tā tem regalē: q̄uis obstinatus et etiā incorrigibilis in clpa nullaten⁹ appareret. Et tenz p̄ dicta opio q̄ nō: qz talis culpa regis eēt sacrilegiū non qdē rōne psonē qle sacrilegiū p̄mit tit quis cū verberat aut occidit clericū vel religiosā psonā s̄ solummodo sacrilegiū rōe iuris publici: qz si talis rex in hoc facto eēt trāgres sor iuris publici qd cōfistit in sacris et sacerdotibus. dī. i. ius publicū qz videlicet auferret archiep̄o q̄ cōsuevit coronare regē ius suū. pena aut̄ hui⁹ sacrilegiū neq; fm leges neq; fm canones ē depositio a regno: igit rex talis si ē corrigibilis nō est dign⁹ ppter h̄mōi culpā pdes re titulū vel p̄tātem regalē sicut nec ppter ali quas species vel modos' sacrilegiū est dignus maxima et grauissima pena.

Quartus articulus

p̄t esse: an rex propter huiusmodi culpam

Quarti articuli dubitatio

Quæstio octaua

Opinio prima et p^{ro}batio eius.

Si est incorrigibilis sit dignus bmoi pena. Et evna assertio qd sic p qua pot taliter allegari. vt dic glo. di. xl. sup caplo si papa. Si notoriu est crime eius qd cūqz inde scandalizec ecclia et incorrigibilis sit inde accusari pot. et per co seqns si pot accusari sic vt criminalis accusatio qd ad diminutione capi. i. ad degradatio nem intedit: nisi legitima precedat inscriptio nullatenus dimittat. ex de accusatoribz qd liter et qn multomagl qlibet alius sive regali sive qd cūqz alia dignitate pfulgeat p quocunqz criminie si est incorrigibilis est dignus a dignitate deponi. Ex quo concludit qd rex tal pro bmoi sacrilegio si est incorrigibilis dignus est perdere titulu vel potestate regale: qd sequitur qd quilibet sive laycus sive clericus et cuiuscunqz fuerit status etiā papa ppter heresim est a dignitate sua deponed. de alijs ei a papa dicit glosa ex de hereticis sup. c. excommunicamus. Pap a ppter heresim pot deponere omes tā laycos qd clericos a dignitatibz suis. Sz rex talis ppter bmoi sacrilegiu est excommunicatur vel excoicari pot si est incorrigibilis: et si in excommunicatione ex annu persistat: post qd fuerit inter hereticos coputand psertim si fuerit excommunicatus a papa et sit incorrigibilis inter scismaticos erit coputandus. Scismaticus autem in scimate persecueras censem hereticus vt ex glosa colligitur. xiiij. q. i. sup caplo pio in fine vbi dicit: eadē dic de scismatico maxime cū scisma non possit esse sine heresi nisi forte in sumo pontifice: vt si duo crearent et uterqz crederet eccliam apud se ee. Hec videtur esse beati biero. intentio qui vt habet eadem causa. q. iij. c. inter scisma ait. Nullu scisma est nisi sibi aliquā heresim cōfingat vt recte ab ecclesia recessisse videat. vbi dicit glosa. Poteſt dici qd hec sit differentia iter heresim et scisma que est inter dispositionem et habitu. Primo em di scisma: sed cu post temp ptingiter adhescerit sive secte dicit heresim. dic etiā glo. assignas rationem quare vt dictu est p quocunqz criminie notorio si inde scandalizec ecclia et sit incorrigibilis pot accusari: nā prumacia dī heresim. Et quibus collig qd talis rex p bmoi sacrilegiu si fuerit incorrigibilis et in excoicatiō psertim lata a papa pſtiterit est iter hereticos pputad. qd digno pdere titulu vel ptatem regalem. Alia est opinio qd rex p tali sacrilegio quis sit incorrigibilis nō poteſt pdere titulu vel potestatem regale. Pro qua pot taliter allegari. Talis rex incorrigibilis absqz grauiſſimo scandalu eius deponi nō pta dignitate sua: sed p scandalu evitando cessat rigor iudicij cu etiā ppter scandalu sit desistendu de iure. extra de

Capitulum I

pſcriptio. nibil. Lū ppter hoc etiā scandalum fugienduz cibus qui magis necessarius est qd vt talis rex incorrigibilis pdat titulu vel pos testatez regale fit dimittendus. dicere aplo. i. corin. viij. Si esca scandalizat fratre: nō mādu cabo carnē in eternu ne fratre meū scandalizez ergo quis talis rex esset dignus titulu vel boſ testatem regale pdere: ipsum tñ pdere non dñ

Sed forte hic aliquis respōdebit dicens qd qn scandalu nascit nō ex ignorātiavel infirmitate qd est scandalu pusilloz: sed ex malicia qd est scandalum perfectoz: nō sunt temporalia ppter scandalu dimittenda. Nam ppter scādalum qd ex malicia oris non est rigor iusticie dimittendus: qd hoc noceret bono cōmuni: qd daret malis audaciā delinquēdi. Nā facilitas venie incentiu tribuit delinquendi. extra de vita et honestate clericoz. c. vt clericoz. Sz si talis rex esset incorrigibilis scandalu aliquid ex malicia oriret: qd tuc non esset talis punitio omittēda. Sed ista r̄sio impugnat: qd vt h̄ di. l. vt pſtitueret. videt qd vbi p graues dissensioni scissuras nō bui aut illi bois piculū: sed pploz strages iacet detrahendum est aliquid severitati vt maioribz malis sanādis caritas sincera subueniat: sive qd scādalū ex ignorātia et infirmitate sive ex malicia oriat severitas pniōis dñ dimitti. si ergo pploz strages iacet qd magis debemus diligere vitam poploz qd vniuersi mali punitiō vel pauca vel parua tēporalia bona. illud aut qd min⁹ diligendū est est dimittendū ppter illud qd magis ē diligēdū qd simul h̄i nō pnt. Si inq ex depositione talis regis a titulo vel ptate regali eminere ploz strages ppter scādalū qd tūcūqz ex malicia oriret talis severitas dimittenda est.

Ea. primū octave et ultime questionis pponit ipaz questionē circa quā recitat et pbat primaz op̄i. et duos eius modos ponendū quos etiam pbat: ad quorum pbatōnes respondeatur ex ordine cap. v.

Et auo et ultimo

O querit vtrū canonica electio primcipium electoroz seu eligentiu ex natura rei tantu det electo in regē romanorū qd tūm dat legitima successio regi hereditarie succedenti. Quantu ad ista qstionem que multu videt esse vicina questioni quarte est opinionum diuersitas. Una est tenens partē negatiuā circa quam sunt diuersi modi ponēdi. Unus est qd canonica electio primcipium electorum illius non dat electo in regē romanorū tantum quantum dat successio regi hereditarie succedenti: quia huiusmōi electio nullam dat electo administrationem: nisi per papalem confirmationē vel cōprobationē seu

Questio. viij.
Cap. I

Opinio prima
Primus modus
ponendi

Questio octaua

Probatio prima

Secunda
Tertia
Quarta

Quinta

Sexta

Septima
Secundus modus ponendi.

Probatio secunda modi ponendi

Prima

nominacione vel coronatione. Ad fulcimentum istius modi deduci possunt multe allegationes que hic solam sicut tamenque per eo quod quae litera confirmari et declarari potest studiose ex parte detibus questionibus appere poterit. Ergo non electio sed confirmatione vel approbatio notatio aut coronatio a papa adhuc benda est administratione electio in regem romanorum. Paret primo ex hoc electus homo est vasallus pape et ei iuramentum fidelitatis et homagium postare tenet. Itē per hoc quod imperium est a papa. Sicut per hoc quod electus in regem romanorum nihil pertinet te, nec a papa. Itē per hoc quod papa potest deponere imperatorem et per dominum constitui: quod si aliquis potest solus aliquem dare honorem qui eum non posset sollempniter ferre extra de translatione inter corporalia. tunc potest auferre honorum potest dare eundem. Itē per hoc quod papa habet plenitudinem potestatis tam in temporalibus quam in spiritualibus. Itē per hoc quod in universo mundo dicitur enim caput a quo omnes iurisdictiones et potestas dependeat: quod non est aliud nisi papa cum ipse a solo deo habet potestatem. Itē per hoc quod papa habet utrumque gladium scilicet spumale et tempore. Alius modus ponendi ista negatione dicit sic quod canonica electio principium electorum non dat tamen electo in regem romanorum quod tam dat legitima successio regi hereditarie succedenti: quod potest eligi datus est electoribus a supremo pontifice. ex de elec. c. venerabilis. et ideo sicut inspicieuntur sunt prouulgatio ad hoc ut sciat quia potest habeatur siue quod continetur in eis. ex de privilege. c. porro. et c. recessimus: ita ut sciat quia potest eligi habeatur electores et quia potest ex eorum electio subsequatur inspicieatur enim littera quod data est electoribus potest eligi quod si non repinguunt ipsi summum pontificis est declarare quia potest ex eorum electio electus obtinet: quod eius est interpretari legem: cuius est videlicet ex de priu. si papa. in. vi. papa non habet alios iudicare. ex de iudiciis. cum venissent. cum ergo papa declararet quod electus in regem romanorum obbeat etiam natus papa: et per dominum declarat quod ex sola electio non est aliquis rex romanorum aut imperator: sequitur quod eligens non dat electo in regem romanorum plena administratione nec regalem titulum vel potest impialem quod omnia: tamen dat legitima successio regi hereditarie succedenti. Pro isto modo ponendi ista negatione que fundatur principaliter in hoc quod electio principium dat tantum potest electo quantum papa vult per ea sibi dari potest multipliciter allegari. Et primo specialiter quo ad regna et provincias que de facto regi romanorum seu imperatori obediunt. Nam papa super omnia regna occidentalia quoz aliqua imperiori sunt de facto subiecta habet eandem potest est quia habuit Constantinus magnus super eos

Capitulum I

tius imperii monarchia: quod ipsa constantinus magnus reliquit filiastro et eius successoribus disponenda. dicitur. c. constantinus. Constantinus autem per suam voluntatis arbitrio potuit ampliare et restringere potestem electorum ut electio ab eis facta legitime maius vel minus daret electo: ergo et papa hoc potest saltem quo ad occidente talia regna. Amplius qui potest reges alicuius Secunda regni vel regnum deponere: et fideles ipsius a iuramento fidelitatis absoluere: et quibus vult in eligendi regem: et eiusdem regni vel regnum domini tribuere: et regem constitui huiusmodi etiam quantum electio alicuius in reges debeat dare electo potest instituere: papa autem omnia supradicta potest specialiter quodcum ad occidentalia regna: quia non videt quod neque a deo: neque ab homine habeat maiorem potestem super regnum francesque super alia regna occidentalia prescripta: potest autem exercere primo super regnum francorum: et omnes provincias ab aquitania usque ad bavariam comprehendit namque illas papa bidericum alsus Eldericum regem francorum: tam orientalium scilicet germaniarum quod occidentalium: et regem deponit et sibi subiectos iuramento fidelitatis absolvit: et pipinum patrem Caroli magnum in eius loco substituit. xv. q. vi. aliud. Electoribus etiam regis romanorum ius tribuit eligendi. extra de elec. venerabilis. ergo papa potest instituere quodcum electo dare debeat electione. Rursus qui potest alicui regi potestem dare eligendi sibi successorem: habet statuere quoniam et quantum electus habere debeat administrationem: an morte operis alterius expectare. papa autem potest dare regi romanorum seu imperatori potestem eligendi in potestem successorem quo ad regnum italicum. dis. lxij. in synodo. et filio rore quo ad alia regna. s. occidente talia: ergo potest statuere quoniam et quodcum electio dare debeat electo. Itē electio illa que indiget confirmatione ad hoc electus habeat administracionem. Itē illa electio virtute cuius electus non est rex non dat tamen electo quodcum legitima successio dat regi hereditarie succedenti. virtute autem electoris principium electus in regem romanorum non est rex sed tantum electus in regem teste Joh. xxij. qui in processu contra dominum Ludovicum de bavaria quem aliqui bavarii imperatore appellat ait prefatus ludovicus a nobis ad quem sue electoris sicut presumit in discordia celebrare: ac persone ipsius examinatione et admissione repulsio et appropria-

Tertia

Quarta

Quinta

Quæstio Octauia

batio noscitur pertinere: electio predicta neque probata nec eius admissa persona sicut vulgaris fama innotuerat et publica facti evidētia manifestat: non querēs ut daberet postū regni seu impīi cōscendere dignitatis fastigium sed potius aliud nescimus quo ductus seu potius seducit? Pro filio predicti nomē sibi titulum regis usurpavit quis prius alterius eorum per sedē applicaz fuisset approbata personā vel reprobata: neutri electio rū ipsoz assumere licuit nomē vel titulum prelibatū: cū nec interim romanorum reges extiterit sed in reges electi nec sint habēdi per regibus: nec reges etiā nominādi tēc. virtute non successione legitime hereditarie succedēs in aliquo regno statim est rex: nec persone ipsius examinatio approbatio vel admittit spectat ad papam: ergo electio in regem romanorum non dat electo tantū quantuz dat legitima successio regi hereditarie succedenti. Alio plures allegatiōes ad predictā assertionē p̄nt adduci: de quibus in discussione istarū forte tangetur.

Cap. secundū recitat et probat secundā opī. de cuius probationibus pauca dicentur. ca. septimo.

Ca. II
Opīio secunda

Probatio prime
opīis

Lia est Opīio

dicēs quod canonica electio p̄cipiū electorū tūm dat electo in regē romanorum in terris et provinciis que subiecte erat Carolo magno ante coronationē impiale quātū legitima successio dat regi hereditarie succedēti. Prima p̄ illi opī. probat sic. Electio quod dat electo in aliquo regnū et provinciis sive terris plenā administrationē virtute cuiuslibet electo nomē regis assumere: tūm dat electo in terris illis quātū dat legitima successio hereditarie succedēti: quod legitima successio non plū dat regi hereditarie succedēti: nisi quod p̄t licēre sibi nomē regis assumere ac iura et bona regni administrare. Canonica electio dat electo in regē romanorum seu imperatore in provinciis et terris quātū subiecte Carolo magno āte coronationē impiale plenā administrationē et virtute electorū electio p̄t sibi nomē regis assumere: igitur tēc. maior ut videt probatē nō indiget. minor p̄bat quādā doctor venerabilis de quo in p̄cedenti bus fctā est mētio: cuiusverba quis sicut plita: absq; omni imputatōe p̄p̄t reuerentiā dicent: quod solo sincero virtutis et iusticie amore ut arbitror. Exq̄situs quod multi alii conantur est iura ipērī declarare: duxi p̄sentib; inserenda et breuitatē practicā. ut ex ipsa discussiōe virtas eliminatur: discutiat vel intelligat: quod querēdo: opponēdo et solvēdo: ac diuersas artes et mētios recipiādo melius virtas inueniāt: et quod a plurib; queritur faciliter inueniāt, dicit igit̄ p̄di

Capitulum II

ctus doctor in hec ſōba. Electio in regē sive imperatore in p̄cordia p̄t statī ex ipa electore nomine regis assumere et iura et bona regni et impīi in Italia et in alijs prūincijs eiūdī administrare. ad hūus articuli approbatōz p̄mitto quod Carolus magnus rex francoz: ut p̄t ex his quod dicta sunt in p̄mo. ca. huius tractat: frācoz regnū quod p̄debat ab aquitania usq; bavariā habuit ex successione p̄p̄na more et prūuetudine quod gñali oīm aliorū regnoz occidētaliū quātū sicut et nūc per successionē gñis ut plurimū debebat: et in h̄ regno sibi suisq; successorib; ytaliam et multas alias prūincias et terras p̄ bellū licitū acq̄sivit: ex eo videlz quod reges et p̄ncipes et p̄fessores iliarū prūinciarū et ecclias xpianas m̄ltimodas ut ex diuersis historijs et chronicis apparet tyranides suis p̄pib; exercebat: et h̄ poterat face re idē Carolus de iure gentiū ex quo bella sūt inducta: ut p̄z. ff. de iusti. et iur. l. ex h̄ iure. insti. de iure na. gen. et ci. s. ius aut. et s. ius gentiū. et p̄nti prūincias et frāshmoi eodē mō fecit suas ea em quod in bello iusto capim⁹ iure gentiū nra sūt. ut p̄z. ff. de acqrēdo rerū dñio. l. naturalē. s. vi. insti. de rerū dñi. s. irez ea quod ex hostibus. ad idē. xxij. q. v. dicat. et q. vii. si quod de reb; et p̄dict⁹ Carolus elapsis plurib; annis. ut p̄z. s. c. i. vñct⁹ et coronat⁹ fuit in ipatoz romānoz. vñ nota in p̄tōne Friderici imperatoris hac edi. s. iniuria. in globo leges. colla. t. q. Carolus stetit. et annis rex frācie et lōbardie anteq; h̄bet impīi: nec repit nisi fecisse. ix. leges in lombardia p̄tentas postq; fuit impator: ut ibi nota: quod Carolus reliquit regnū et impīi cū prūincias licite acq̄sitis virtute dicte gñalis prūuetudinis filio suo Ludouico recepta ytalia quā reliquit bernardo nepoti suo: et sic deinceps reges imperatores de grā dicti Caroli exētes h̄uerūt p̄ successione regnū frācoz seu partē eiusdem regnū p̄ divisionē eiusdem cū ytalia et impīo eodē iure et tūculo quo illa Carolus tenebat usq; ad tpa ludos vici tūlii cuius p̄t ytalia defecit a fidelitate sua. Regna autē germanie h̄uerūt reges de gñe dicti Caroli descendētes quousq; defecit genus vel saltē potētia gñis iploz in dō regno: quo gñe deficiēt p̄ncipes et natū maiores frācoz alienānoz bavaroz et satonū quod rep̄ntabat eos cū p̄p̄lm germanie elegerūt henricūducē saracie in regē germanie ac frācoz ut ex p̄pus dicti in. c. h. appet quod facere poterat ex iure gentiū: ex quo iura et regna cōdita sunt: scilicet quod quis libet populus p̄t sibi eligere regē: ut patz ex his que leguntur et notantur. ff. de iusti. et iure. l. ex iure. et deinde ortho primus filius eiusdem henrici ut etiā visum est superius in eo dem capitulo recuperavit ytaliam ipsi regno

Quesitio octaua

Rō prima

germanie: a quo et a cuius societate defecerat et factus fuit postea imperator et ex iterato incepit regnum cum italia et imperio deberi ex successione generis usque ad tpa ottonis tertii cuius tpe fuit institutus quod per certos principes germanie. s. p officios imperii eligeref imperator: ut etiam ex superius dictis plane p. His ita quod pmissis probaveritate dicti articuli generaliter de administratore oim principiarum regni et imperii. Secundo principali de administratore regni germanie. Primum sic probat: quilibet populus carēs rege potest sibi regē eligere de iure gentium: ex quo iure regna codicita sunt. vt. s. dictū est p. l. ex h. iure. ff. de iusti. et iur. et ex p. n. i. p. electus talis eodem iure ex tali electore populi regnare noite re: quod non est aliud quod nomine regis assumere et bona et iura illius regni administrare ut de se p. s. in regno et imperio cu non habeat locum hodie successio gnis. Mortuo rege et imperatore populus germanie ytalie et aliarum principiarum regni et imperii carentium rege: et principes et electores iam dicte institutionis habent eligere regē seu imperatore repūtates oes principes et populum germanie ytalie et aliarum principiarum et terrarum regni et imperii quasi vice oim eligendo: ut ex dicendis infra. c. pxi. clarius apparebit. igitur concludit quod electus per eos concordit ex electore bmoi potest de iure gentium licite noite et re ipsa regre quod non videt aliud quod nomine regis assumere ac iura et bona regni et imperii administrare: ut pdixi. et ex his iuregentium credo verificari dictum beati hiero. d. q. exercitū facit imperatore. ut p. i. canone. xcij. dist. legimus. q. exercitus seu romanus populus eo tpe representabat totum populum romanum imperio subiectum. vñ facere poterat imperatore: sicut hodie principes electores ratione institutionis populum bmoi representant. Secundo ut idem probari altitude sic. illud quod subrogatur et succedit in locum alterius rei dicitur recipe et imitari ius et naturam illius rei in cuius locum succedit et subrogatur. ut p. s. ff. de p. d. et dem. l. filie. ad idem ex de vo. et vo. redēp. magne. de baptismō. maiores. cu suis p. cordatis. et etiam cu sit certum iure canonico et ciuili satis dictat ratione naturali: apud oes enim non potest dici aliquid proprium succedere in locum alterius rei si non habet ius et naturam illius rei in cuius locum succedit et subrogatur ut de se notum est. et sic illud videtur esse de iure gentium. quod enim ratione naturali dictat apud oes idem est. ut. ff. de iusti. et iur. l. oes. instit. de iure na. gen et ciui. s. quod non. sed electio regis et imperatoris quod fit per principes electores succedit et est subrogata in locum successionis gnis quod multa tpa fuit in regno et imperio ut dictum est. s. in. ca. i. retinebitur illa electio ius et naturam successiois gnis que per multa

Capitulum

II

tpa fuit in regno et imperio: sed tunc sili statim mortuo p. ex ipsa gnis successione assumpsit nomen regis et admistravit bona et iura imperii in italiam et in alijs p. n. regni et imperii: immo interdu filius cu p. ex admistravit ex ipse patris dispositio ex supius dictis in. c. i. p. vel si non esset filius regis aut imperatoris: tunc eo dececedere alius de genere decedentis succedebat eidem in regno et imperio nomine regis assumendo: et bona et iura ipsi imperii et regni iuxta suetudinem generali aliorum regnos rū occidentalia: in quibus b. locum successio gnis in admistrando ut etiam ex supius dictis satis p. igitur sili et nostro tpe elecrat principib. electo rib. p. cordit ex tali electore quod subrogata est de regno et imperio loco successiois gnis p. statim licite nomine regis assumere ac iura et bona imperii administrare. Deinde illud probat spal de administratore regni et imperii in germania. s. q. i. ea possit electus a principib. in p. cordia ex electore bmoi licite admistrare dato sed non concessum quod in yria haec non possit: et hoc modo. nam appetit ex predictis chronicis oibus quod post predictum fecit successio gnis Caroli magni in regno germanie henricus p. mus ex electore principi et natu maior germanie statim assumpsit nomine regis et admistravit bona et iura dicti regni. Post haec iterum deficiere successio eiusdem henrici in regno germanie instituta est certis principib. ad eligendum reges: henricus fundator secundus ecclie babenberg. ex electore principi sic assumpsit statim nomine regis et admistravit iura et bona dicti regni. Post huc est deinceps ut ex chronicis predictis p. idem potuerunt alii eorum regum successores in reges a principib. electi p. cordit assumpiti. Terterea satis p. s. ex predictis quod germania post divisionem regni et imperii fracter: de quod s. in. ca. i. dictum est: fuit regnum p. s. sicut regnum gallie occidentalem: quod hodie regnum fracie nuncupatur: et est regnum p. s. et haec regnum germanie ludovicus frater lotharii imperatoris et Caroli regis gallie in portu hereditatis obtinuit: et post mortem eius filii sui tres: Carolus magnus: Ludovicus: et Carolus: quorum unus s. Carolus ytaliam et imperium et post eum arnulphus filius caroli magni predicti ytaliam filius cu imperio obtinuit: quoniam ytaliam ortus primus rex germanie per regarium tertium postea recuperavit eam ad praeceptum regni germanie reducendo: et imperator factus est ut visus est in. d. ca. i. Et hoc autem non dicitur esse de terio predictio regni et imperii in germania: quod t. ges ipsius fuerunt ytaliam et imperium assecuti: sed melior. Propteribus enim reges ipsius permanuerunt imperium predictum aut prima debetur in. C. d. statu. et yma. l. vi. et ff. de iusti. et iur. l. i. Imperium autem dispedia ex haec sequitur non debet: ut ex fidei iusto p. uenter: sed stat si electus ad imperium non posset administrare Tertia

Secunda

Quesitio octaua

bona et iura imperii et regni in germania statim ex ipsa electione: sed haberet rōne italie exspectare coronationē nominatōnē et approbationē ecclesie romane q̄ ipsi germanie et constitutio facra ytalie p̄ reges frācorū dēterior esset. magna em̄ possent dispendia pplo germanie ex tali exspectatōne p̄ guerras: ex q̄bus solent sequi cedes hominū rapine et incēdia: generari que per administrationē regis de facilī cessare possent: vt d̄ se notū existit. quare cōcluditur q̄ electus concorditer a principib⁹ dato etiā q̄ in italia non posset administrare: id tñ in germania facere poterit et debet. nec obstat si iuxta p̄missam suppositionē dicāt q̄ licet electus in regē a principib⁹ possit administrare in germania p̄siderata ipsa germania p̄ se: et hoc ex electione principū electorū: tñ cū ytalie accedere videat germania: hoc nō poterit ex electione hm̄i: sed potius ex ecclesie romane approbationē: vt sic accessoriū sortiat naturā sui principalis. ex de reg. iur. accessorium. lib. vi. et cū cōcordantib⁹ ibi notatis. Unde ex hoc electus a p̄ncipib⁹ nō rex germanie sed rex romanorū appellat quod fieri videt ratio ne ytalie in qua sita est roma. Quia ad hoc respondendo dicit q̄ germania seu regnum germanie nō fuit accessoriū regno ytalie. Regnū enim germanie etiā post diuisionē regni francorum: cū adhuc regnū germanie erat de genere Caroli magni. obtinuerunt duo reges germanie. s. Carolus tertius et arnulphus ipsum q̄ regnū ytalie otto primus aliqdū regno germanie vi ablatū recuperavit: vt pat̄ et dictis. s. c. i. Reges vero ytalie qui ante tempora Caroli magni fuerūt longobardi: nunq̄ regnum germanie et francorū sibi: vt ex supradictis chronicis patet subiugasse noscuntur. Aut electus a principib⁹ in regē rex romano rū appellat: illud nō est factum rōne ytalie: cū ipsa regno germanie accesserit vt est dictū: sed credo q̄ illud introductū est: tū p̄p̄ reverentiā sacrosancte romane ecclie que oīum ecclesiā primatū et magistratū obtinet: vt p̄. dis. xvi. qm. xij. di. c. i. et h̄. extra de summa trini. et fide catholi. damnamus. cum filiis. vt et imperator: assent papaz senioris rome esse primum oīum sacerdotiū. in auren. de eccl. ti. in princ. collati. ix. Tum etiā ppter honorē yrbis romane cuius populus oīim tenuit monarchia ī imperiū: sed postq̄ translatū est imperiū ipsū ī imperatore confirmavit: vt p̄. ff. de origi. iur. l. h. S. nouissime. et insti. de iure natu. gentiū et ciui li. sed et qd̄ principi. Id aut̄ quod dixi de administrationē regni et imperiū in germania: idem dico de administrationē regni et imperiū in gal-

Capitulum

II

lia belgica seu regno quondā Lotharū fit in ter mosam et rhenum fluvios: de quo regno fit mentio in canone. lxiiij. di. porro. hoc em̄ lotharū seu lothariense regnū post mortem lotharū regis filij lotharū imperatoris: de quo multo t̄ies fit mentio in decretis: vt dixi sup. c. i. Ludouicus secundus rex germanie: et Carolus rex gallie occidentalis fratres inter se equaliter anno dñi octingentesimo. lxxi. diuiserunt. Post vero ludouici morē varijs cōtentionibus super eodem regno inter regem germanie et regem gallie habitis ludouicus et Carolus adolescens regis Caroli predicti nepotes in portionem dicti regni lotharū ludouicus regi occidentalis francie filio regis ludouici iam dicti ex integro successerunt. Postea nō deficiente genere Caroli in regno germanie qdaz rex gallie occidentalis Carolus noīe henrico qui primo de genere saxonū cepit regnare in germania cōfederatus: eidē henrico sub anno domini noningentesimo. lxxiiij. reddidit dictū regnū. de post mortē eiusdem henrici varijs discordijs cōtra otthonē primū filiū dicti henrici p̄ regno lotharū habitis tandem regnū lotharū totū fuit ad dictū regem otthonem cōuersum: et omnes reges theutonici belgicā galiam ac regnum huiusmodi sine cōtradictione qualibet tenuerunt: put in p̄dictis francorū et godefredi chronicis plenius enarrat. Idē etiam ex causa prius dicta ex omnib⁹ alijs prouincijs et terris que tempore diuisiōis fuerunt ad iuncte regno germanie vel que post diuisionē regni francorū p̄dicto regno germanie in motanis partibus accesserunt intelligo rependum. Hec sunt verba p̄dicti doctoris q̄bus p̄bat et declarare conat: q̄ electus in regem seu imperatōrem romanorū a principib⁹ electorib⁹ in cōcordia p̄t statim ex ipsa electione licite nomen regis assumere: et iura et bona regni et imperiū que subiecte erant Carolo magno āte coronationē impiale admistrare. et hec snia est pars minoris rōnis posite in p̄ncipio isti⁹ capituli: ad p̄bandum p̄mā partē opinionis recitate: videlicet q̄ canonica electio p̄ncipū electorū dat tantū electo in regem romanorū in terris et p̄uincijs que erāt subiecte Carolo magno ante coronationē impiale quantum legitima successio generis dat regi hereditarie succedēti. Scda pars opinionis scz q̄ canonica electio principū electorū: nō dat tantū electo in regē romanorū in terris et p̄uincijs que nō erāt subiecte Carolo magno ante coronationē imperialē q̄tum legitima successio dat regi hereditarie succedēti. p̄bat: quia

Probatio secun
de partis

Questio octaua

si electus in regē romanorū virtute electōnis ius h̄et t̄m in illis terris et p̄uincis q̄tuī b̄z rex hereditarie succedēs virtute successionis legitime tunc p̄motio regis in imperatore esset verbalis et nō realis sic ut dictū est questione quarta.c. ix.

Cap. iii. ponit tertiam opinionē et eius motiva de quibus videbitur ea. ultima.

Lia est opinio

a que videbitur fuisse opinio p̄ncipū germanie p̄uincie q̄ rex rōuorū post electionē p̄cordē p̄ncipuz vel a maiori parte illoꝝ de facto b̄z eandē potestatē omnino et simpliꝝ q̄tum b̄z imperator. et q̄ electio canonica p̄ncipuz electoꝝ t̄m immo plus quo ad aliqd dat electo in regē romano tū q̄tuī legitia successio regi hereditarie succedēti. Primo em̄ sic dicētes p̄bare conātur q̄ p̄nūciatio p̄dicta p̄ncipū germanie est p̄so na v̄tati qd̄ q̄uis liqat ut videt et his q̄ dca sunt. q. iij. c. ij. 7. ij. 7. ix. vbi p̄batū est q̄ int̄ regem romanorū et imperatore nulla est real̄ d̄ia et q̄ electio alicuiꝝ in regē romanorū dat sibi plenā administrationē et q̄ imperator nullas terras tenet a papa. siue nō ēē dicēdū imperatorez aliquas terras ab eo tenere: t̄m nūc q̄si replicādo p̄la q̄ tacta sūt ibi dicendū est qud̄ p̄fundamēta p̄bationū quibꝝ p̄fatꝝ doctor comafꝝ p̄bare: q̄ electio in regē seu imperatore a p̄ncipibus electoribꝝ regni et imperii in p̄cordia pot̄ statim ex ipa electioē nomē regis assumere: et iura et bona regni et imperii in italia et in alijs p̄uincis eiusdē regni et imperii q. s. erant subiecte Carolo magno an coronationē ipialē administrare videt posse p̄bari p̄nūciatio p̄ncipum germanie. s. q̄ rex romanorū post electionē eo rūdē p̄ncipū vel a maiori parte eþorū de se fasctā b̄z eandē p̄tātē oino et simpliꝝ quā b̄z ipator. Nā q̄libz p̄pls carēs rege pot̄ sibi regē eligere de iure gētū. ex quo iure regna p̄dita sūt s. de iusti. et iur. l. ex h̄ure. ex p̄nti pot̄ electoꝝ talis eodē iure ex tali electioꝝ p̄pli regre noie et re qd̄ nō est aliđ q̄ nomē regi assumere et bona et iura ipsiꝝ regni administrare. s. in regno et in imperio cū n̄ beat locū successio ḡnis: mortuo rege et imperatore p̄pls germanie italia n̄dīe p̄sidie africe grecie et aliarū p̄uiciarū q̄ de iure reḡ et ipo rōnorū sūt subiecte: carz rege sup̄mo et imperatore illo. s. q̄ solus super omnes populos predictarum p̄nūciarum debet ēē rex et ipator. et p̄ncipes electores rōne instōnis q̄ istitu ti sūt electores sup̄mi reḡ et imperatoris habēt eligere imperatore rep̄tates in h̄omines p̄ncipes et p̄pli germanie italia n̄dīe africe grecie et

Capitulū III

aliarū p̄uiciarū q̄ de iure regno et impio romanoꝝ sunt subiecte q̄si vice oīm eligēdo. ḡ elec̄t̄ p̄ eosdē cōcorditer ex electōe bm̄oi pot̄ de iure gentiū noīe et re ipa regre. quod nō videatur aliud nisi nōmen regis assumere ac iura et bona regni omniū p̄uiciarum que sunt de iure subiecte romanorū imperio administrare q̄ re p̄dicta p̄nūciatio p̄ncipū germanie continet p̄tate. Sed forte huic allegatioꝝ dicetur q̄ p̄ncipes electores nō rep̄tāt̄ nisi p̄pli germanie ytalie et aliarū p̄uiciarū q̄ subiecte erāt Carolo magno an coronationē ipialē: et idō electio in ipatorē v̄tute electiois nō b̄z eā dē p̄tātē oīo quā b̄z ipator: nec b̄z administrationē nō in illis p̄uincis q̄rū p̄ncipes et p̄plos rep̄sentāt̄. Sed bec m̄fio repugnat: q̄ illi q̄ rep̄sentāt̄ solū p̄tē alicuiꝝ p̄pli marime si rep̄sentāt̄ p̄uā p̄tē alicuiꝝ p̄pli nō possunt eligere regē seu ipatorē nō in illū p̄pli quē rep̄sentāt̄. alit em̄ seqtur q̄ representātes p̄ncipes et p̄pli vel partē cuiuscunq; p̄pli posslet eligere regē seu ipatorē sup̄ totū mūdū. Si iḡ p̄ncipes electores nō rep̄tāt̄ nisi p̄ncipes et p̄pli germanie ytalie et aliarū p̄uiciarū q̄ erāt subiecte Carolo magno an coronationē ipialē: se quid q̄ p̄ncipes electores p̄nt eligere solūmō regē seu ipatorē sup̄ illas p̄uicias et nō sup̄ alias p̄uicias. Et etiā qdā doctor tenet q̄ p̄ncipes electores nō b̄nt eligere ipatorē rōnorū s. quēdā aliu q̄ de iure nō ē ipator: nisi illarū p̄uiciarū q̄ erāt subiecte Carolo magno an coronationē ipialē qd̄ nō ē p̄sonū dici istiꝝ doctoris. Itē q̄rōne p̄pli germanie ytalie et aliarū p̄uiciarū q̄ erāt subiecte Carolo magno an coronationē ipialē mortuo rege sup̄mo eoꝝ et ipatore p̄nt de iure gētū sibi eligere regē et ipatorē q̄ potiꝝ taq̄ electoꝝ a maiori pte erit rex et ipator rōnorū q̄ electoꝝ ab illis. igr̄ duo p̄nt eligi in reges rōnorū et ipatores qd̄ ē absurdū. q̄re relinquit q̄ nisi p̄ncipes electores rep̄tāt̄ p̄ncipes et p̄plos vñiuersos subiectos rōano ipio nō p̄nt eligere ipatorē rōani ipiꝝ. videb̄t iḡ cōcludēdū q̄ p̄ncipes electores rep̄tāt̄ p̄ncipes et vñiuersos p̄plos subditos vñiuerso rōano ipio vel romanos taq̄ caput oīm alioꝝ. et sic ifer̄t q̄ electio bm̄oi nō p̄l̄dat electo adm̄istrationē in illis p̄uincis q̄ in alijs p̄uincis q̄ nō erāt subiecte et. Sic iḡ p̄ fundamētū p̄ me allegationis p̄fati doctoris videb̄t posse p̄bari q̄ rex rōnorū post electionē p̄cordē b̄z eā dē p̄tātē oīo et simpliꝝ quā b̄z ipator: et h̄idez ff

Questio octaua

Adotiuū scđm

Eusatio

Impugnatio.

Capitulū III

tu: vñ successit illi electioni: igr̄ retinuit ius et naturā illi⁹ electiōis q̄ fcā fuit antiq̄⁹ a pplo romano vñ exercitu. fm illū doctorē electio q̄ modo fit p̄ pncipes electores recipit ius et na turā successionis gñis in cui⁹ locū subrogata ē successio gñis fm illū doctorē ex quo b̄ ipm successio gñis subrogari pōt in locū electiōis illi⁹. Ex quo sequit q̄ sicut pdictū ē in pcedēti allegatōe pncipes electores q̄ mō sunt non tm̄mō repn̄tāt pncipes et pp̄lm germanie ita lie et aliarū puinciarū que erāt subiecte rōno imperio ante coronationē imperialē sed etiā representant populos et pncipes aliarum prominclarum que non erant subiecte Carolo magno ante coronationē impialē s̄ erāt subiecte romano impio. Nāz pncipes q̄ mō sunt electores q̄uis nō imediate tñ mediate in eli gēdo succedit pplo rōno vñ exercitu. q̄ in eli gēdo retinēt ius et naturā illi⁹ pp̄lī. s. rōni vel exercit⁹. s̄ eligēdo et fm prātē eligēdi repn̄tāt totū pp̄lm rōno impio subiectū: vt etiā dicit iste doctor. iḡt̄ et pncipes electores nūc repn̄tant totū pp̄lm rōno impio subiectū. Ex quo p̄z q̄ sic antiq̄⁹ ipator elect⁹ p̄ pp̄lī rōnu vñ exercitū habuit plenā prātē supia totū im periu: ita et nūc bēat eādē ptatē oino et simplr inq̄tu rex rōno: et inq̄tu ipator. Tertio p Adotiuū tertium fudamētū motiu quo pbat iste doctor: q̄ elec t̄ p̄ pncipes ex ipa electōne statiz pōt licite assumere nomē regi in germania ac iura et bona regni germāie administrare pbat q̄ quo ad alia puiciā elect⁹ p̄ pncipes electores b̄ oino eādē ptatē inq̄tu rex et inq̄tu ipator et statī p̄ iurā et bona puicie eiusdē mō cōpetēti sibi: me diate vel imediate administrare. Nā nilla est p uincia siue regnū q̄ vñ qd̄ aq̄ eēt rōnu impiu nō habuit regē vñ ipatorē q̄ statim q̄ possit eē rex p̄stitut⁹ siue p̄ electōez siue p̄ successionem h̄et ptatē administrāti mō cōpetēti sibi iura et bona puicie eiusdē siue regni. s̄ ex b̄ q̄ eadē puicia subdebat rōno ipio nō debuit eē dete rioris p̄ditōis. sic nec p̄ditio regni et imperij in germania fm illū doctorē ē deterior ex b̄ q̄ re ges ipi⁹ assēcuti fuerūt italia et ipi⁹: s̄ elect⁹ p̄ pncipes electores ad rōnu ipi⁹ nō possit sta ti mō sibi cōpetēti mediate vñ immediate ad ministrare bōa et iura ipsi⁹ puicie siue regni. s̄ expectare oportet corōatōez ipialē q̄ ex cāu lōgo tpe differri valeret: p̄ditio puicie eēt de terior et hoc q̄ esset subiecta rōno ipio: q̄ pp̄t b̄mōi expectatōē p̄ guerras et discordias pos sent mala q̄pluria puenire q̄ p̄ administrōez electi cessare valēt. Relinq̄t iḡt̄ q̄ electus in ipatorē ne p̄ditio regni alicui⁹ vñ puicie fiat deterior pp̄t b̄ q̄ est subiecta rōno ipio: statiz

pbat p̄ fudamētū scđe allegatiōis ipi⁹. Nā illō qđ subrogat et succedit in locū alii⁹ d̄z re cipere et imitari ius et naturā illi⁹ rei cui succedit et subrogat. vt. ff. si q̄s cautionib⁹. l. si ei⁹. s̄. qui iūriarum. et ff. de cōdīti. et demon. l. filie. s̄. ticia Ad idē extra devoto et vo. re. magne de baptismo maiores. et magis exp̄sse videt. et vñ lice pēdēte. c. ecclia. i. vbi dič glo. sup vñbo suc cesserūt. ē h̄ argu. q̄ res que succedit in locū al teri⁹ eod̄ iure censem̄t cū illa. et h̄ etiā rō natural dictat q̄ nō possz p̄be dici aliqd̄ succedere in locū alii⁹ si nō bret ius et naturā illi⁹ rei in cui⁹ locū succedit et subrogat: s̄ electio regi et ipato ris q̄ nūc p̄ pncipes electores succedit subrogata ē in locā successionis vñ electōis q̄ quodā siebat p̄ pp̄lm rōanū seu p̄ exercitū q̄ pp̄lī rōa nūs seu exercit⁹ tūc repn̄tabat totū pp̄lm rōa no ipio subiectū fm illū doctorē: igr̄ electio q̄ mō fit p̄ pncipes electores retiebit ius et natu rā electiōis q̄ siebat p̄ pp̄lī rōanū seu exercitū s̄ p̄ illā electionē q̄ siebat a pplo rōano vñ ex ercitū elect⁹ statī assūpsit nomē regi seu ipato ris et admīstrauit iura et bona regni et ipi⁹ in oī bus puicis subiect⁹ de iure ipio et eādē oino habuit ptatē inq̄tu rex rōanor⁹: igr̄ et mō elect⁹ a pncipib⁹ et electorib⁹. accordit a tali electiōe subrogata q̄ ē in locū illi⁹ electiōis q̄ siebat a pplo rōano vel exercitū b̄ oino eandē ptatē in q̄tu rex rōanor⁹ et inq̄tu ipator ac possz licite nomē regi et ipatoris assumere et iura et bona iſ p̄j nō solu i germania et ytalia et i alijs puicis q̄ erāt subiecte Carolo magno an̄ coronationē ipialē: s̄ etiā in alijs mō p̄gruo administrare sc̄z in puicis sibi mediate vñ imediate subiectis Sed forte buic allegatiōi m̄nēdēt q̄ electio q̄ mō fit p̄ pncipes electores non succedit nec subrogata ē in locū alii⁹ electionis q̄ siebat a pplo rōano vñ exercitū s̄ in locū successionis ge nerī q̄ erat post tpa Caroli tertij et ibo nō retie bat ius et naturā illi⁹ electiōis horis: s̄ successi onis gñis. S̄ h̄ r̄m̄ ipuiḡt q̄ si electio q̄ fit p̄ pncipes electores nō succedit imediate illi e lectiōi q̄ siebat antiq̄⁹ p̄ pp̄lm rōanū seu ex ercitū tñ successit illi mediate et in locū illius subrogata ē mediate electiōe q̄ tpe ml̄to post siebat p̄ ipatorē vñ mediate successionē gñis. fm em̄ illū doctorē sp̄ ipator rōanor⁹ an̄ Caro lu⁹ siebat p̄ successionē gñis vñ p̄ electōne factā p̄ ipatorē. q̄re illa successionē tpe Caroli sic fuit aut nulla: et quonidā successor⁹ suor⁹ fm illum doctorē: vñ electio fcā p̄ ipatorē fm̄ alios suc cessit alit alij mō p̄st̄tuēdi regē seu ipatorē ro manor⁹: et p̄ p̄ns recipit ius et naturā illi⁹ et ille mod⁹ ali⁹ q̄ p̄ successionē gñis p̄st̄tuēdi regēs seu ipatorē erat electio a pplo rōano vñ exerci

Questio octauia

Motiuū quartū

bz de iure administrationē sibi cōpetētē. scz mediata vel imediatā. videt igit̄ q̄ pñuiciatō pñcipū germ̄ in ie q̄ s. rex rōnoꝝ p̄ electionē eandē bz prātē oīno quā bz ipator a vñtare n̄ discrepat q̄ stat̄ vñtute electois bz in puicis rōno ipio subiecf administratōnē cōpetētē sibi mediata vel imediatā. Qd adhuc tali mō p̄ bat. Eadē res d̄z eodē iure cēseri l̄z fm diuersas pres posset diuerso iure cēseri. vt. s. rōnum impū est vnū t idē l̄z bēat diuersas pres. gl̄z diuerso pres imperij rōni possent diuerso iure cēseri vt. s. electus in ipatorē in vna pte impij idē hō p̄us bēat sup illā prātē regalē t postea ptātē impialē: q̄re rex rōnoꝝ bz oīno eadē prātem quā bz ipator: sup totū impū l̄z nō bēat eandē prātē quā bz ipator: sup totū impū: t l̄z nō bz eandē prātē oīno sup vñtā pte quaz bz sup alia. Dicit itaq̄ fm istā op̄. ne opore: at cōcedere q̄ Carolus magn⁹ fuit fac̄ ipator: sup nouū impū vt antiquū rōnu impū a p̄mis impatorib⁹ t successori⁹ eoz possessu nō fuit trāslatū in ipm: t q̄ Carol⁹ magn⁹ nō habuit oēm prātē ipialē quā habuerūt an̄ im periuū impatores rōni. t q̄ rōnu impū ab illo tpe quo mūd⁹ fuit sibi subiect⁹ qd̄ fuit tpe na: tuitat xp̄i. p eo q̄ tūc tota vñtis mortalium vni regi seu impatoris subdebaꝝ qd̄ est vñtū de potissimis q̄ ad pñcipatū optimū reqrūt: nō potuit de iure distrabi nec diminui nec p̄ p̄ scriptiōnē nec p̄ p̄suetudinē nec p̄ diuisionē nec p̄ trāslatiōnē nec p̄ aliquā ordinatiōeꝝ bu manā n̄si forte singuli mortales hm̄di distra ctionivel diuisioni p̄berēt p̄sensuz: nec potuit p̄uidēdi p̄ electionē potior: ē t melior: q̄ p̄ gñis successionē: t iō pñcipes cū ctoꝝ morta liū p̄ electōnē nō p̄ gñis successionē debēt pñcipatū supmū adipisci. Jus aut̄ t prās eligē dī supmū pñcipē vñiuerlo mortalium pñcipalr ē apud impatore: q̄ pp̄ls hm̄di ius t prātē cō dēdi leges trāstulit in ipatore. vñ t i pñcipio rōni impij et p̄ multa tpa post impator elegit p̄sortē impij vel successore. Sic igit̄ impator habuit ius eligēdī alteri cōmittendi ius eli gēdi qñ ipemēt nō eligeret. si aut̄ ipatore mor tuo t nō substituto p̄ ipm impatore cuꝝ nulli vel nullis cōmissis in spāli ius impatore eli gēdi popl̄s rōn⁹ vel exercit⁹ rōn⁹ tanq̄ caput tot⁹ impij b̄ret ius eligēdi ipatore q̄ nō soluz posset tūc eligere impatore: s̄ etiā alijs vices suas cōmittere: quā cōmissionē rōnoꝝ p̄t im pator elect⁹ tūc approbare t p̄firmarez illi tā q̄ repñtates vñiueritatē mortalium b̄nt ius eligēdi impatore qñ ipator nullū elegit. Im pator in sup bz prātē vt possit diuiderē im

Capitulū III

periū nō quidē separādo vnā pte ab impio vt nō subsit impio vel impator: s̄ p̄t diuiderē i piū in illā pte impij q̄ imediate subiecta ē ipator t q̄ deputata est impator ad onera impij sustinēda vt aliq̄ ps illi⁹ pris nō impator sed alicui inferiori ipatore sit imediate subiecta t ipatori solamō mediate. ita q̄ talis diuisio nō redūdet in detrimētu enorme ipij. Et sic p̄ ta li mō diuiderē impiu ita p̄t trās t regna q̄ ex cāu definūt b̄re iustū regē t dñm applicare et adiungere impio b̄ est illi p̄t ipij q̄ deputata ē ipator ad onera cōia ipij p̄ferēda: q̄ etiā pos set regna trās et puicias q̄ et q̄s habuit iuste añq̄ eet ipator adiungere et applicare tali mō ipio. Pro illis oīb⁹ et singul⁹ possz allegari ml̄ rip̄l̄ s̄ cā breuitatis trāseo. Jux̄ ista d̄: q̄ ista q̄ narrant capla chronice et bystorie q̄s sepe dict⁹ doctor: allegat vñtū. S̄z d̄: q̄ qdā eorū p̄nt male intelligi. verū em̄ ē q̄ Carol⁹ magn⁹ reliqt regnū et ipiū Ludouico filio suo sed nō vñtute p̄suetudis regnoꝝ occidētaliū q̄ p̄ gñis successionē debent: s̄ vñtute prātē ipialē q̄ potu it sibi successorez suū eligere vel p̄sortē impij: q̄ prātē italiā sepauit ab alijs prib⁹ q̄s depu taurit impatorib⁹ p̄ onerib⁹ impij p̄ferēdis. ita tñ q̄ ipator nō imediate s̄ mediate eēt subiecta. vñ q̄ Carol⁹ magn⁹ tūc volēs ex iusta cau sa b̄re pacē cū gred q̄ occupabāt trās plures et fere oēs q̄ erāt subiecte imediate ipatorib⁹ successorib⁹ suis trās oēs p̄ter italiā q̄s habu it cū eēt ipator subiecti imediate ipatori pro onerib⁹ impij p̄ferēdis. io ille tre et puicie nō erāt de regno francoꝝ p̄ tūc. l̄z de regno seu ipio rōnoꝝ l̄z qdā ps illarū trārū postea p̄ im patore b̄ntē ipialē prātē eandē quaz habuit Carol⁹ magn⁹ facta fuerit regnū p̄ sevocatuꝝ lotbariē. et qdā ps alia fuit vocata regnum germanie quēadmodū boem: a quā tenuit carol⁹ magn⁹ q̄ tūc nō erāt regnū p̄ se modo ē re gnū p̄ se. Et sic illa fctā fuerūt de tr̄is imedia te subiecti ipatori. ita nūc cōfilia fieri possent ex cā de tr̄is imediate subiecti ipatori. Et d̄ his q̄ definūt b̄re dños p̄pos imediatos dūmodo nō eēt in detrimētu enorme ipij: l̄z de tr̄is imediate subiecti ipio q̄ b̄nt dños imediatos alios nō possz b̄ facere ipator nisi p̄ culpavel ex cā rōabili appareti p̄pt bonū coe possz pri uare dños tr̄is hm̄di. q̄ q̄uis oīa sint impato ris tanq̄ supmī dñi. tñ nō oīa sūt ipatoris isto mō quo boa fui sunt dñi. quia subiecti impe ratori nō sūt fui ipatoris. l̄z sūt liberi p̄pt vñtate et cōmodū etiā pñcipat⁹ ipialē si ē vere regal⁹ pñcipalr institut⁹. Sicut aut̄ fili⁹ Caro li magni successit Carolo magno in ipio non vñtute cōsuetudinis regnoꝝ occidēt alii que

Questio octauia

furē successōis debet s̄z p̄ electōeſ Caroli magni q̄ spālī filiū elegit in ipatoře et cōstituit eum ipatoře. ita etiā filiū illi⁹ codēmodo succēdit illi et om̄s filiū ipatořuſ siue p̄mogēti siue alij q̄ prib⁹ in impio successerēt nō successe rūt iure p̄mogeniture vel iure successōis. vñ t̄ aliqn̄ nō habuerūt trās q̄s habuerūt p̄res: s̄z successerūt tanq̄ electi a prib⁹ suis vel alijs q̄ nō eligētib⁹ prib⁹ ipatořib⁹ bēbāt ius et p̄cātēz eligēdi. Et ppter id verū est qd̄ dicūt hystorie t̄ chronice q̄ l̄z aliqn̄ italia fuerit separata a germania. tñ postea fuit sibi vnta nō tñ sic q̄ italia accederet tanq̄ regnū accessoriū p̄ncipali respectu alteri⁹: s̄z yniebat sic q̄ vtrūq̄ accedebat v̄bi rōne tāq̄ capiti: q̄ ipa erat caput mudi. In cui⁹ signū ipatoř nō vocat cōiter ipatoř germanoz̄ vel italorū sed rōnoz̄. Si igit̄ aliqn̄ inuenit q̄ filiū successit i impio p̄i suo iure hereditario nō d̄z sic intelli gi q̄ filiū habuit ius vēdicādi impiu⁹ absq̄ ele ctione spālī p̄is q̄ spālī cōstitueret ipatoř quēadmodū in regnis t̄ p̄ncipatib⁹ pluribus ac dñis filiū p̄i ēt de bonis suis spālī ordināti succedit. S̄z ppter b̄ dicereſ filiū iure hereditario succedere p̄i q̄ p̄i eligēdo filiū ad ipiu⁹ t̄ p̄stiuēdo eū ipatoře t̄ successorē suū quo dāmodo ipz̄ spālī heredē suū instituit. dando sc̄z sibi in impio ius qd̄ bz̄. Mem̄ sic p̄stitutus ipatoř ab ipatoře p̄ot vōn̄ heres ipatořis q̄vis nibil iur⁹ penit⁹ b̄ret in impio nisi spālī eligereſ t̄ p̄stiuereſ ipatoř p̄ ipatoře p̄bač p̄b̄ q̄ heres nibil penit⁹ b̄ret in impio iur⁹ aliu de q̄ successio in vniuersuz ius qd̄ defunctus habuit. ff. de re. iur⁹. nibil. Un̄ illo mō q̄libet ipatoř a quocuq̄ vel a q̄buscuq̄ eligatur poss̄ dici heres ipatořis defuncti cū succedat in vniuersuz ius qd̄ defunct⁹ habuit. Et illo mō legitur in chronicis otthonis frigilem̄ q̄ Julius celar octauianū nepotē suū adoptauit in filiū t̄ nomē suū ferre iussit.

Capitulū. iii. fin op̄i. ca. tertio recitatā dat solutōne ad p̄ncipale qōne t̄ finl̄ oñt vter p̄stātorē cōditōneſ b̄eat. an elect⁹ in regē an hereditarie succedēs

Capitulū. iii

italia. grecia. francia. india alijſq̄ puic̄is ro mani imp̄i mō cōpetēti subiecti ipiali p̄tātē mediate vel immediate de iure admīstrare ppter qd̄ p̄nūciationeſ p̄scriptā p̄ncipū germanie arbitrant̄ p̄sonā vītati. Videlēdū ē quō ista op̄io r̄ndet ad formā p̄posite q̄onis. d̄: igit̄ q̄ canonica electio p̄ncipū electoꝝ ex natura rei electōis q̄ est ordinata q̄uis min⁹ rōanorū poss̄ alia ordinari dat electo in regē rōanorū in tr̄is t̄ puic̄is q̄ tpe electōis sūt immediate subiecte impio quecumq̄ sint ille q̄ptū dat legitima successio regi hereditarie succedēt. p̄srtiz si regnū regi hereditarie succedēt nō plus suo mō deficit ab optimo modo monar chie regal. vel ei pl̄ appropinqt̄ q̄ regnū regi p̄ electionē succedētis puta si subiecti hm̄oi regi hereditarie succedēt sint sui ei⁹ vel maḡ appropinquet̄ p̄dītoni suili q̄ subiecti ipio q̄ illo mō sūt liberi quo subiecti optimo mō mo marchie regal sūt facti liberi: vel min⁹ appropinquet̄ conditōi suili q̄ subiecti hm̄oi regi tū canonica electio p̄ncipū electoꝝ q̄ptū ad aliqd̄ daret min⁹ electo in regē rōnoz q̄ legi tīma successio regi hereditario succedēt imo q̄ptū ad aliqd̄ daret sibi min⁹ q̄ dat legitima successio militi vel alicui hāti suos puros he reditario iure. q̄ pl̄ p̄ot i mltis. despotes seu dñs sup suos: q̄ qcqd̄ acqrūt dño suo acqrūt er dñs p̄ libito suo p̄ot eos de iure dare vēderet legare modisq̄ alijs alienare qd̄ nō poss̄ ipatoř sup sibi subiectos: si qdē impiu⁹ cōtiz net sub optimo mō monarchie regal et optimi p̄nciparū natura q̄ in b̄ p̄sistit q̄ ē p̄stitur ppter cōe boni subditoꝝ t̄ nō ppter utilitatē et gliam p̄ncipatis nisi forte ex p̄nti t̄ scđario. t̄ iō q̄to subiecti gaudēt maiori libertate q̄ nō est corruptio tranq̄llitat̄ t̄ pacis nec repuḡt bono cōi subiectoꝝ. tātō p̄ncipat̄ ē melior et nobilioz. vñ ipatoř vel rex optimo p̄eminens p̄ncipatu q̄ sit oī alij p̄ncipatui imp̄mīt̄. bz̄ subiectos tā liberos vt ipsi d̄ iure absq̄ culpa eoꝝ nisi cā fuerit manifesta nō possint priuari reb⁹ t̄ libertatib⁹ suis vel iurib⁹: nec qcqd̄iacq̄ rūt regi vel ipatoři acqrūt sic vt p̄ libito suo d̄ iure poss̄ talſt acq̄situ accipe t̄ retinere vel da re cui sibi placuerit: q̄vis tñ scđario ex cāu mlt̄a p̄ot q̄ dñs p̄ot sup eos q̄ sibi sūt p̄dītē suili subiecti. verūt̄ b̄ nō obstante canonica electio p̄ncipū electoꝝ pl̄ q̄ptū ad aliq̄ dat electo in regē rōnoz q̄ dat legitima successio regi hereditarie succedēt ēt si regnū rōnoz nō sicut aliud regnū p̄tineat sub optio mō monarchie regal. t̄ b̄ supposiro q̄ aliđ regnū sit subiectū reḡ seu ipio. q̄ mlt̄e cāe in reḡ hereditarie suc cedēt p̄ appellatōeſ vel alio mō possēt defer

R̄nū ad p̄in.
q̄ p̄ ultimā op̄i.

v
opinio recitata supi⁹ ca. p̄cedēti ppter motiu⁹ añdicti doctoris sicur⁹. ppter qdā alia quoꝝ aliq̄ b̄ reticent̄ nō solū t̄ q̄ elect⁹ in regē seu ipatoře rōanū a p̄ncipib⁹ electorib⁹ p̄t ex ipa electio statiz nomē reḡ assumere t̄ iura ac bōa regni t̄ imp̄i in italia t̄ in alijs puic̄is eiusdē regni q̄ erat subiecte Carolo magno añ coronatōeſ ipiale admīstrare. s̄z etiā t̄ q̄ p̄ot statiz nomē reḡ assumere nisi forte sit solūmō ppter aliquod scādalū euicādū ac iura t̄ bōa toti⁹ imperij in

Questio octauia

ad ipatorem in quibus imperator seu electus in regem romanorum habet potestate iudicandi et non rex hereditarie succedit: sed tales case in tris immediate subiectis ipso non possent oriiri. ita igitur quod ad praeceptum electio canonica principum electorum plenius dat electo in regem romanorum quam legitima successio regi hereditarie succedit. propter haec et rex romanum non habet superioriter rerum hereditarie succeditibus suis superiore fuit. quod ad trans quod sunt immediate subiecte imperatori electo in regem canonica electorum principum quod ad aliqd minus dat electo in regem romanorum quam legitima successio regi hereditarie succedit et quod ad aliqd dat sibi plus minus ei sibi dat quod ad administrationem bonorum et iuriuum aliarum fratrum quam existit in recipiendis fructibus earum in instituendis iudicibus officialibus in eisdem preferendis et alijs plenius ad iurisdictiones et principatus regale et inferior spectantibus. quod ad aliqd plenius dat electio canonica principum electo in regem romanorum quam dat legitima successio regi hereditarie succedit et quod ad aliqd dat sibi plus minus ei sibi dat quod ad administrationem bonorum et iuriuum aliarum fratrum quam existit in recipiendis fructibus earum in instituendis iudicibus officialibus in eisdem preferendis et alijs plenius ad iurisdictiones et principatus regale et inferior spectantibus.

Ca. v. ponit solutioes ad probatones positas primo ca. p prima opere quo ad utrumque modum ponendi deinde recitat errores in etrauagatis. Jo. tri. positos.

Is opinioni:

b) bus recitat. sed eas mandebus est ad allegatoes quod eas militare videntur. Primo autem videtur est quod per istam opere mandebus ad ea quod supra primo capitulo opere adducta sunt. Tunc ad ipsum cum probatur quod non electio sed confirmation vel approbatio seu nomination vel coronatio a papa habenda dat administrationem electo in regem romanorum cum sit vasallus pape et ei iuramentum fidelitatis et homagium postare teneatur. Ruris negando assumpit. non enim est vasallus pape nec postare teneatur habendo iuramentum eo ipso faceret se non ipatorem romanum. quod non posset utriusque et iure quo poterat utriusque ipatores romanorum et papa ex hoc non deberet reputari successor eius.

Ad secundum cum dicitur ipius est a papa. negatur: quod si sic a principio non fuit ita et nunc non est a papa quod id est nunc quod fuit ab initio. Ad tertium cum dicitur electus in regem romanorum nihil petere teneatur a pa-

Capitulu V

pa. Ruris quod electus nihil tenetur peteretur a papa de necessitate. sed tunc tenetur sequitur informatio eius consensu fidei christiane et misericordia sibi carnalia necessaria sibi. Ad quartum quod ipatorem dicitur quod non potest reguli deponere imperatorem. sed si ipatorem deponendum est habet per illos quod representat populos romanos ipso subiectos sive sine romani sive sint principes electores sive quocunque alii casualiter aut posset papa deponere ipatorem deficiens oib[us] alijs ad quos plus depositio imperatoris spectaret: sed si ipatorem esse deponendum et illi ad quos pertinet depositio eius deficeretur sive per ingratiati sive per malitiam aut per negligentiadam nabilem rex quocunque alius habens potestem tamen sufficiente in aliquo causa licite ipsum deponeret. Liceretur alicui nulla potest dignitate occidere taliter ipatorem in aliquo causa. Non est autem taliter sine omnibus exceptione verum quod potest aliquem depoere de aliquo dignitate potest sibi eandem restituere. Nam ipatorem et filius papa potest seipsum deponere de dignitate spirituali vel papali et tunc non potest seipsum instituere. Sicut archieps in causa potest alicui episcopo plato inferiori auferre platura quam tunc sibi non potest conferre.

Ad quintum cum accipitur quod papa habet plenitudinem potest taliter in temporalibus et in spiritualibus. Ruris negando assumpit sic dicunt plures opere ex precedente. quoniam recitat. Ad sextum cum dicitur quod in universalis mundo omnes est unum caput habens potest et a papa cum ipso a solo deo beatum potest. Ruris quod regulus et romanus poneatur unum supremum caput ad iuste coercendum omnes malefactores. illud tunc caput non dicitur esse papa quod ipso per potentiam dominam est exclusus quod precepit ne regulariter temporalibus negotiis se intrumittat sic super multipliciter est probatum intercasualiter alijs deficiens quod se possint habere negotiis implicare quod virginitas necessitas vel euidem utilitas quod necessitatibus valeat comparari et poposcit. quod sic in corpore naturali uno membro deficiere aliquid si aliquo modo potest supplet defectum ipsius: qui enim non potest ambulare aliter se portat vel voluit servare potest et manus ore accipit de terra vel alio loco si potest cibum necessarium sibi et quod non potest cultello scidere panem suum scidit aut dividit dentibus si potest. Sic in corpore mystico et in collegio seu universitate uno deficiere aliquid si habet per potentiam supplet defectum eius. ubi autem non sunt milites rustici pugnatur pro patria si potest: et deficiens viri mulieres si valentem partem et seipsum defendunt. Sic papa et clerici deficiens layque debet declarari rei publice necessariis immiscere ab alijs tunc quod potest a layque perdire abstinentem tenentur. Ad septimum cum dicitur quod papa habet utrumque gladium. dicitur quod reguli papa non habet utrumque sed tantummodo a christo gladium spiritualis salutis iuribus et libertatibus aliorum omnisque et quod absque culpa et sine causa mense tollere potest, casualiter autem virginiter

Cap. V

Ad primam

Ad secundam

Ad tertiam

Ad septimum

ff ij

Questio octaua

nccitate vñ eideti vtilitate pōt papa aliquo
mō p se vlp alios vti vtroq gladio. nec mirū
qr̄ et casualr possz rustic⁹ vti gladio materiali
z ipatōrē. regul⁹ iḡ ex ordinarōe xp̄i papa gla
diu materialē nō bz bz eū a negoch⁹ secula
rib⁹ abstinere. ita etiā ex ordinatōe xp̄i iura et
libertates quorū uq̄ nō d̄z diminuere vltur
bare nec ēt de reb⁹ eoꝝ vltra nccitatis suas p
victu et vestitu et p exercēdo suo offō vđicare
Sz p bmōi pōt et b de il⁹ reb⁹ q̄s laycivoluēt
ad pdcā deputare: dūmō ip̄i pape nccitatib⁹
satissit. Dia aut̄ q̄ vltra illa q̄ sibi nc̄cria sunt
possidet. s. ciuitates castra ap̄las possessiōes:
et supabudātes et iurisdicōez tpalē q̄cūq̄ siē
et oēm gl̄iam mūdanā q̄ papa nūc rutilat vel
bz ex largitate ipatōr regū vel alioꝝ fideliz
vel sibi tyranice et dānabili z dēm̄ rōe et do
nos mores usurpat. vñ in his q̄ licite possidet
nō petro Sz pstatō et alijs ipatōr⁹ ac regib⁹
et alijs fidelib⁹ q̄ pape hec tuleſt succedit nō
tñ sic succedit eisvt tanq̄ plenū ius in reb⁹ et
iurib⁹ sibi dat possideat: sic illi q̄ dederit. q̄a
res supra basiūtutes ex pura largitate fidelū
sibi pcessas tenet de nccitate salut ad iurēdōez
dātiū dispēlare. Et si dispēlauerit alit cōmit
tēdo furtū imo peculatiū si bz vñ ad restōne re
net. Hec et plurā alia ad materiā istā spectā
tia vident manifeste pbari p btm bern. q̄ lib.
de pside. ad Eugenii papā ait. In crimib⁹ nō
in possessiōib⁹ est p̄tās v̄a. p̄t illa siqdēt nō
p̄t̄ bas accepistis claves regni celoz. Et in
eodē ait. qd̄ tibi aliud dimisit Petr⁹: nisi qd̄
hēo inqt̄ b̄ tibi do. Quid illō fuit scio nō ē au
rū et argētū: cu ip̄e dicat aurū et argētū nō ēst
mibi. Esto vt alia q̄cūq̄ rōe b̄ tibi p̄dices sed
nō aplīco iure. Nec ei ille dare tibi potuit qd̄
nō habuit. dedit sollicitudinē sup ecclias nū
q̄d dñationē: Audi ip̄um. Nō dñantes ait in
clero Sz forma feti gregler aio. Et ne putas b̄
dictū sola būilitate nō in v̄itate: lex est dñi in
euāgel. reges gētū dñant eoꝝ: et q̄ p̄tātē bñt
bñfici vocant. vos aut̄ nō sic. Planū est iḡ q̄
aplīs int̄dixit dñationē eoꝝ: quō ḡ tuv̄surpa
re audes aut dñat̄ aplat̄ aut aplat̄ dñatus?
planū ē q̄ ab vtroq̄ s̄l p̄b̄ b̄r̄. s̄l v̄trūq̄ s̄l b̄r̄
voles pdes v̄trūq̄. alioq̄ nō te exceptū illoꝝ
ntero pures. de qb̄ zq̄rit de. Zpsi reḡuest et
nō ex me. p̄ncipes extiterit et ego nō cogui eos
si inf̄dictū hēm⁹: audiam⁹ edictū. Qui maior
ē v̄m̄ fiat sic mōr. et q̄ p̄cessor est sic q̄ misstrat
fforma aplīca b̄ ē. dñatio int̄dicit p̄cedit ad
ministrario. Itē i eodē ait. Erras s̄i v̄p̄ma
ita et solā institutā a deov̄az aplīca p̄tātē ex
stimas. si b̄ sens dissens ab eo q̄ ait. Nō ē p̄tās
nisi a deo. ad Rō. xiiii. qd̄ sequit. Qui p̄tātē res

Capitulū v

s̄istit dei ordiatōi resistit. Deniq̄ idē ait. Dis
aia p̄tib⁹ sublimiorib⁹ subdita ē nō ait subli
miori tāq̄ in uno Sz sublimiorib⁹ tāq̄ in multis.
Itē i eodē ait. Nō mōstrabut puro q̄b̄ dicūt
vbi q̄spiam aploꝝ iudex sedit boim. Et infra.
S̄erisse deniq̄ lego aplos indicādos: sedisse
iudicātes nō lego. Itē i eodez ait. Quis mibi
det vt videā eccliaz dei sicut i dieb⁹ atiq̄ q̄
aplī larabāt rethia sua in capturā nō auris:z i
capturā asiarū. Quis mibi det vt audiā vocē
tuā vocē illā v̄tū. pecūnia tua tecū sit i pditio
nē. Itē in eodem sic ait. Abiecr⁹ erā de domo
dei mei: q̄le est b̄ de paupe et abieco lenor sup
gēres et reḡ. et ita sic et pp̄ha cū fil̄r lenaret aus
dūit vt euellas et de struas et dissipes et edifi
ces et plātes: q̄ hoꝝ fastū sonat: rusticā magis
vitā sonat i qb̄ labor spūal exp̄ssus ē. Et nos
iḡst vt m̄stū sentiam⁹ de nobis: ipositū sentia
m̄ m̄steriū nō dñiū datū. Et ita disce sarculo
opus eē mō suscepto vt op̄ facias pp̄he. Itē
in eodē ait. Nō es tñ ille de quo pp̄ha. Et ois
tra possessio ei⁹. Xps est q̄ possessiōes sibi ven
dicat et b̄ iure creatōis et merito redēptiōis et
merito p̄fis. cui alteri dictū est. Postula a me
et dabo tibi gēres tc. An possessionē et dñiū
pcedere habuit curā illi bēas. Pars tua b̄
vtrima: ne extēdas manū tuā vt p̄sis. Sz p̄cura
vt fuias et p̄uideas; p̄sis vt p̄sis vt fidelser
ius et prudēs quē cōstituit dñs sup familiaz
suā. Ad b̄ em̄plar̄ es vt dispēles nō vt impes
Hoc fac et dñari ne effectes oib⁹ hoib⁹ vt non
dñet bō cū oī iniustitia. ḡ si te coḡscis debito
rem nō dñatorē putādū lūmope ē. Ex his ver
bis bri bernardi alijs cōplurib⁹ eiusdē q̄ et
auctib⁹ noui testamēti dicſcſ ſctōr̄ colligūt:
qdā credūt q̄oino erroreū est dicere q̄ papa
et ordinarōe xp̄i regul⁹ bēat vtrūq̄ gladiū et
q̄ bz plenitudinē p̄tātā in tpalib⁹ q̄ in spūa
lib⁹ vt oia possit q̄ nō sūt z̄ ius diuinū et oēs
obliget orthodoxos. Quorū qdā ex eis conāt
cōcludere q̄ papa ex ordinatōe xp̄i nullaz bz
p̄tātē coacriuā oino. alij aut̄ b̄ nō cōcedūt: Sz
ex scriptur̄ diuinis et auctib⁹ ſctōr̄ et sacris ca
nonib⁹ credūt se demonstratiue colligere q̄ pa
pa ex ordinatōe xp̄i bz p̄ncipatū p̄ncipalr̄ ins
titutū p̄t̄ vtilitatē et cōmodū subiectoz sal
uis iurib⁹ et libertatib⁹ alioꝝ vt aplīcū p̄nci
p̄at̄ p̄ncipat̄ mūdanos p̄cellat in duob⁹. pri
mo q̄ spūalia admīstrat nō tpalā nisi cānali
et ex nccitate. Sc̄do q̄ aplīc⁹ p̄ncipat̄ institu
t⁹ a xp̄o q̄tūad b̄ institut⁹ ē p̄t̄ vtilitatē et p̄
fectū subiectoz excluso oī p̄ncipat̄ despotis
co et q̄ nō est optim⁹ nec ē oīno ip̄mixt⁹. Et sic
de illo p̄ncipatu dñatio nō q̄vocabulo sūpto et
ydeomate greco vocat despotic⁹ nihil p̄cīt⁹

Questio octaua

habeat. Et h̄ voluit (b̄m istos) Bern̄. dī. for-
ma aplica h̄ ē. dñatio infidicit̄. Itē nobis
sentiam ministeriū nō dñiū datū. Et q̄n di-
cit dñari ne affectes oībus hoīb̄. sed & sic in-
telligēda sunt b̄m illos v̄ba bri petri nō dñan-
tes in clero. verūt̄ ne istos dānare oporteat
om̄s summos p̄tifices q̄ mltū de principatu
despotico habuerūt nec oēm p̄ncipatū despo-
ticū abdicauerūt. q̄ in b̄ bt̄m petrū & quodā
alios p̄ncipales nequaq̄ imitati fuerūt. Di-
cunt q̄v̄ba beati bernardi p̄dicta & filia tam
ipsius q̄ alioz p̄m sicut v̄ba scripture dīne
in q̄bus fundant̄. sane debeat intelligi ut sc̄z
xps iſtituerit p̄dictū aplīciū statū & p̄ncipatū
vt summi p̄tifices qui ip̄o in sua p̄cāte absq̄
oi pmixtōe cuiuslibz alteri p̄ncipatū vellent
ēē p̄tē laudē & gl̄iam ac querēt̄ singularem &
essent remunerādi in vita bt̄a p̄mio sp̄uali: q̄
aut nollēt ad hoc nō essent astricti: & q̄tū ad
illos q̄ se ad illud neq̄p̄ voto astricterit magi-
est ler cōſiliū q̄ p̄cepti: q̄ q̄uis xps nullū p̄n-
cipatū despoticū imposuerit vicario suo non
t̄n fibi p̄p̄ceprū infidirit sed sub p̄dītōe. s. si in
hoc eius veller suare cōſiliū. Et sic p̄t̄ intelli-
gi illud h̄b̄ bri bernardi. Dñatio interdic̄
sc̄z volētib̄ seq̄ zſiliū xpi & ap̄los q̄ se sp̄ote in
uitauerūt ad dictū confiliū imitari christū.
Sc̄z istā op̄i. m̄ndēt̄ etiā ad motiuā adducra
supī ca. p̄mo q̄b̄ p̄bat q̄ electio p̄ncipū ele-
ctoz dat electo in regē rōnoꝝ rātā p̄t̄ q̄tā
papavult p̄eā sibi dari & nō maiore. Ad p̄mū
sc̄d̄ modi ponen
di. c. i. positi
Ad sc̄d̄ motiuū ibidē adductū dī. q̄ p̄p̄a. nō
depofuit regē frācoꝝ nec aliū eidē substituit

Capitulū V

p̄t̄t̄ p̄cessa sibi a xpo s̄z v̄l h̄ nō fecit vel fecit
p̄t̄t̄ sibi p̄cessa a frācis. papa ei nō absoluīt
francos a iuramento prestito fidelitatis b̄l-
derico regi: s̄z declarauit & indicauit eis q̄ for-
te de hoc dubitabāt q̄ illi iuramēto post depo-
sitionē regi nō erāt astricti. Ad tertiā
q̄ p̄p̄ loquendo nō dedit nec p̄cessit orthoni
p̄t̄t̄ eligēdi sibi successore in p̄talia: sic t̄n cō-
cessit q̄ nō itēdebat enī sup electōe hm̄i p̄t̄
bare. Ad q̄rtū dī. q̄ electio alicuī in rege rōa
nō indigz aliq̄ p̄firmatione sicut ē su-
diversis loc̄ p̄barū. Ad q̄ntū dī. Ad quartā
q̄tā

Quæstio octaua

Quartus.
Quintus.

Quarta est quod ius videret in rebus vslucosum
propter libet constitui vel hereti. Quinta est quod vsl facti in
rebus vslucosum propter libet hereti non potest. quod nullus talis
actus hereti potest. hanc ponit in eadē decretali sub his
vibis. pterea quod simplex usus rei sine iure utriusque
di a ppterare seu dominio separari in rebus vslucosum
propter libet hereti nequeat: sic probatur: si enim hereti possit
vsl taliter aut annis ipsorum actum aut in ipso actu aut post
completum actum huius heretici: Et autem hoc nequeat fieri ex
hunc prout: quod non est hereti nequeat per ipsum aut quod actus ille
leamque exerceat vel postquam factus est in rerum natura
ex quo sequitur quod hereti minime potest ei enim ante
hunc heretici id est di post hunc

Capitulū V

quod singulorum sunt personā exiguntur verā et requiruntur.
Videtur autem vera persona non est: sed representata etyma
ginaria potius est celsenda. quod facti sunt sibi con
uenire nequeunt nisi ei per se agnoscere que sunt iuri

Decima est quod heretici ius ppterantur et dominum seu aliquem
in coem quod habent aliquid contumelias spalium quod est solummodo ps
tocius congregatio fideliū non diminuit de altissima
paupertate. Undecima est quod regule et statuto
fratrum minorum non repugnat nec obstat heretici ali
quem in coem ppterunt sibi. Duodecima est quod non habent di
xit Inno. v. dicendo altissimam paupertatem esse quod
nihil habent in mundo nec in proprio nec in coem. has
tres assertiones posse in decretali predicta quod quo
rundam in hysba nec habent heretici in coem et quo ad ppter
tatem aliquam derogat iuxta dictum greg. ix. predicti
altissime paupertati quod in quodam sua decretali dicit
expresse. ex de excus. pla. c. nimis prava. predicta
ores et minores in altissima paupertate christi fa
mulari. et tamen constat ipsos predictores heretici in coem
quo ad ppterat aliquam eorum regule et statuto non
repugnat. Et ita non ostendit quod dicit Inno. v. pde
cessore nostrorum dixisse altam paupertatem esse heretici pauca
propter deum: altioram quod nulla habent propter tamen habent in
coem: altissimam quod nihil habent in mundo nec in coem
nec in proprio. dicimus enim quod heretici non habent papas
sed ut petrus de tareratia in quodam postilla sua querit
decimus missorum pontificum sunt pferenda. Decima
tertia est quod domini agricola et ceteris imobilia quod cre
detes de quibus Act. ii. 7. iii. fit mentio in spalii
venerabatur ppter libet sustentacis pulsorum venerabantur:
tum fuerunt effecta totius contumelias credentium iure p
prietatis seu dominii quod possessores eorum in eis ha
bebant. hanc ponit in decretali sua quod incipit. Vir
vir reprobus. sub his vobis. Illis. scilicet credentibus
oiam quod possidebant erat coia inter eos. et quod coia quod
ad dominum seu ppterat intelligi debebat ex eo p
quod illorum quod pueri anno queritione eorum ipsis fuerat p
prior postquam credentes facti sunt fuit inter eos coem
catum. Ostat autem quod illa quod possidebant anno conuer
sione erat illorum quod ad dominum propter. alioquin enim illa coem
care non poterant. quod sequitur quod fuerunt quo ad p
pterat seu dominium inter eos coemata. quod de rebus non
propter libet scriptura predicta Act. iii. aperte dicit
nisi violenter sibi fiat: cum enim dixisset. Nec quisque
eorum quod possidebat aliquid esse suum dicebat sed erat
eis oiam coia. Et quo sequitur quod nec quisque egens
erat inter ipsos: et bimoni volentes reddere rores sub
dit. Quotquot enim erant possessores agrorum aut
domorum venerantes afferebant pcia eorum quod venerabantur
et ponebant anno pedes apostolorum. Eum igit puerum dicit
quod inter credentes erant omnia coia et post sub
iungit quod agrivenerantur et domus euidenter
apparet quod illa coia antequam venerarentur erat esse
cura. Alter enim sequitur quod remansisset eorum quo
rum puerum fuerunt propria. et per consequens quod ipsi post

Decimus

Undecimus

Duodecimus

Decimustertius

Lugduni. Iohannes Techsel
11. 96. (Manuscr. 11952)
Le gallo. 1. fol. 1. 1 - 1. 2

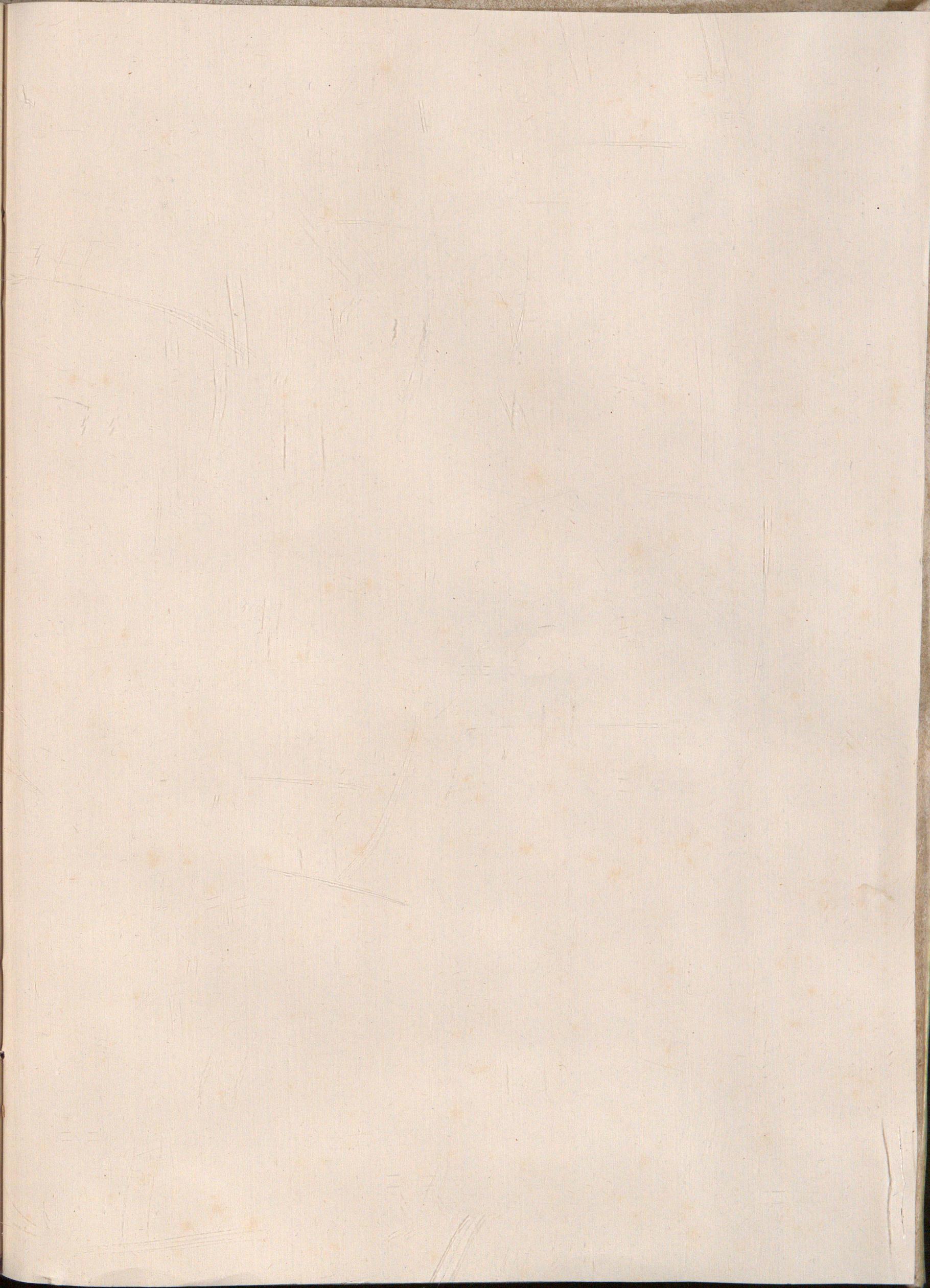
11. 97. fol. 1. 1 - 1. 2

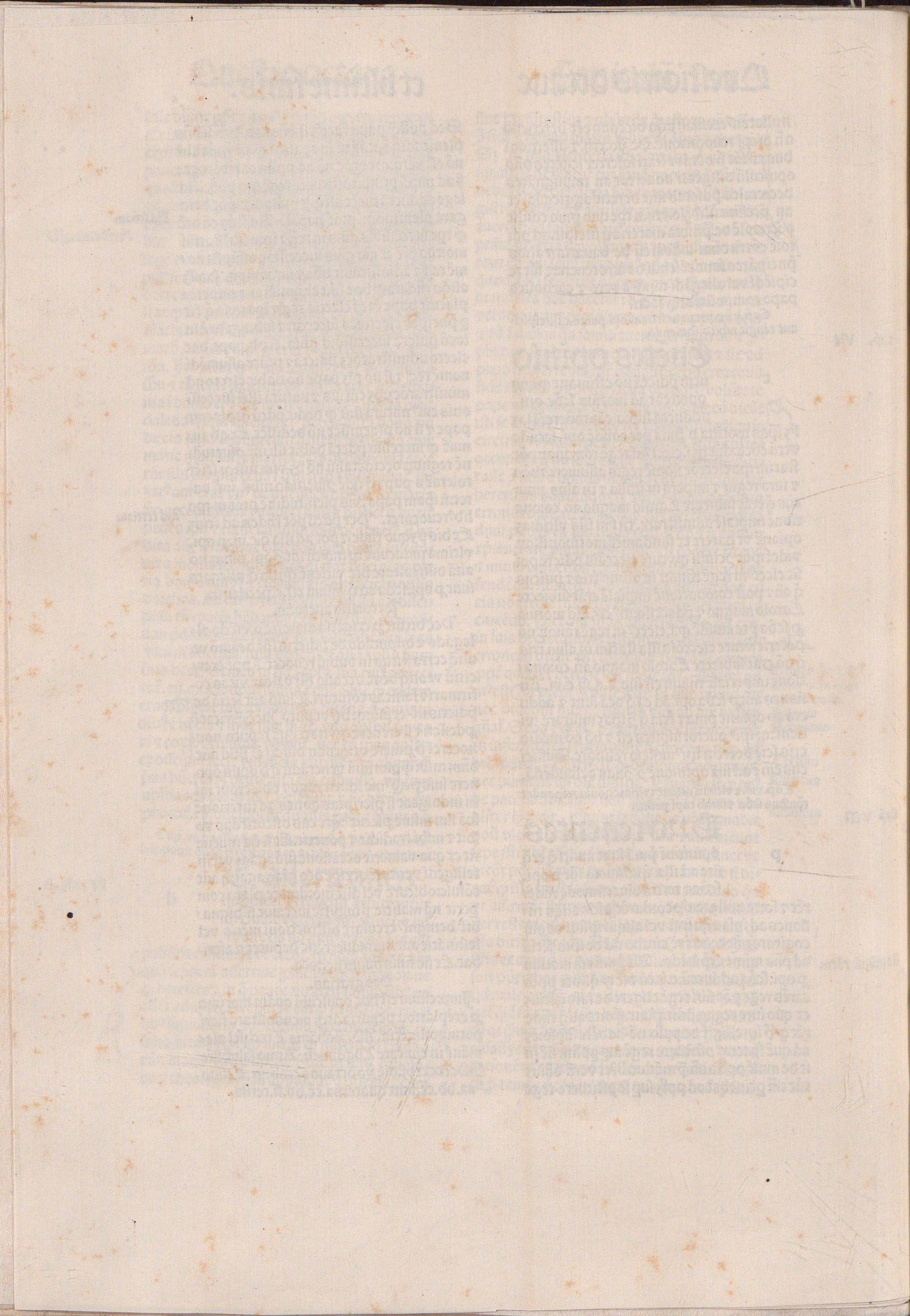
Cap. VII

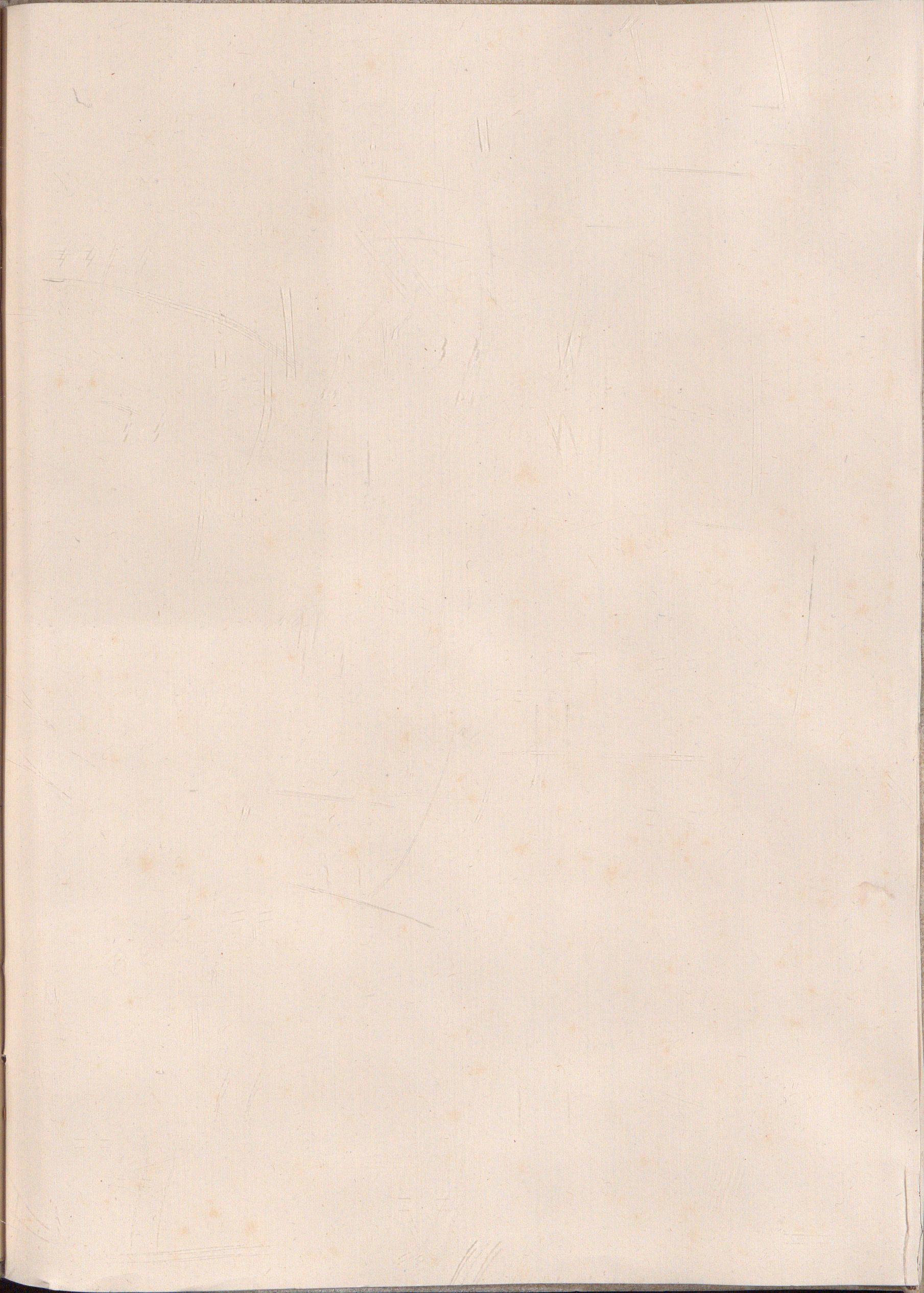
Cap VIII

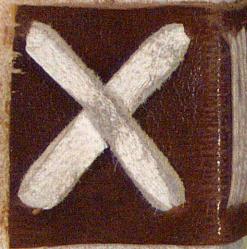
Ad primum











I

356